

Uplatnění absolventů škol na trhu práce

2006

Uplatnění absolventů škol na trhu práce - 2006

Helena Úlovcová
Jiří Vojtěch
Jeny Festová
Jana Trhlíková
Gabriela Doležalová
Pavla Kalousková
Michalela Kleňhová
Pavlína Šťastnová

Uspořádal Robert Sukup

Národní ústav odborného vzdělávání
Praha
2007

Úvodní slovo

Vážení kolegové,

Národní ústav odborného vzdělávání připravuje v rámci jedné z komponent systémového projektu VIP Kariéra nazvané **Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)** soubor analytických studií, které se zabývají situací na trhu práce, vývojem vzdělávací a profesní struktury pracovních sil, problémy přechodu ze školy do zaměstnání a uplatnitelností absolventů škol. Výsledky těchto analýz mohou být využity v kariérovém poradenství ve školách, v informačních a poradenských střediscích úřadů práce i v dalších poradenských subjektech. Rovněž mají sloužit pracovníkům ministerstev (zejména MŠMT a MPSV), krajských úřadů, úřadů práce, zástupcům zaměstnavatelů a dalším sociálním partnerům jako informace o problematice i jako podklad pro rozhodování.

Souhrnná publikace Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2006 přináší nejpodstatnější poznatky získané v průběhu roku 2006 na základě řady výzkumných a analytických prací. Poskytuje souhrn důležitých informací o potřebách zaměstnavatelů a jejich nárocích na nově přijímané pracovníky, o přechodu absolventů do terciárního vzdělávání a do pracovního života a o jejich uplatnění na trhu práce. Pozornost je věnována rovněž problematice předčasných odchodů mladých lidí z počátečního vzdělávání, nezaměstnanosti a profesní struktury absolventů škol.

Věříme, že tato publikace bude pro Vás i Vaše spolupracovníky přínosem, že Vám umožní podrobně se seznámit se situací absolventů škol vstupujících na trh práce a že ji efektivně využijete v kariérovém poradenství. Pro Vaši informaci ještě uvádíme, že nejen tato publikace, ale i výchozí studie jsou k dispozici na www.karieroveporadenstvi.cz a www.nuov.cz. Na těchto stránkách můžete nalézt i další podrobné informace, některé i v krajském členění. Základní údaje o projektu VIP Kariéra jsou dostupné rovněž na www.vipkariera.cz.

Za řešitelský tým systémového projektu VIP Kariéra

Helena Úlovcová
náměstkyně ředitele Národního ústavu odborného vzdělávání

Publikace vznikla v rámci systémového projektu Vzdělávání – Informace – Poradenství – VIP Kariéra: Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání
Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky

ISBN 978-80-85118-00-1

© Národní ústav odborného vzdělávání, 2007

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	2
1. ÚVOD	5
2. POTŘEBY ZAMĚSTNAVATELŮ A JEJICH POŽADAVKY NA PŘIJÍMANÉ PRACOVNÍKY	6
2.1 POTŘEBY A POŽADAVKY ZAMĚSTNAVATELŮ V INZERCÍ V DENNÍM TISKU A NA INTERNETU	6
2.1.1 Struktura profesí hledaných v inzerci	6
2.1.2 Úroveň vzdělání a obor vzdělání	8
2.1.3 Odvětví ekonomické činnosti inzerujících firem	10
2.1.4 Požadavky na věk pracovníků	10
2.1.5 Požadavky na pohlaví pracovníků	10
2.1.6 Požadavky na praxi pracovníků	10
2.1.7 Požadavky na schopnosti a dovednosti uchazečů	11
2.1.8 Finanční ohodnocení inzerovaných volných pracovních míst	14
2.1.9 Regionální požadavky ve struktuře nabízených volných pracovních míst	15
2.2 POTŘEBY A POŽADAVKY ZAMĚSTNAVATELŮ Z POHLEDU PERSONÁLNÍCH AGENTUR	16
2.3 POTŘEBY A POŽADAVKY ZAMĚSTNAVATELŮ NA ABSOLVENTY ŠKOL V ODVĚTVÍCH TERCÍÁRNÍ SFÉRY ..	17
2.3.1 Klíčové a profesní dovednosti	17
2.3.2 Důležitost klíčových kompetencí podle typu vzdělání pracovníků	18
2.3.3 Kompetence, na které by se měla škola více zaměřit	22
2.3.4 Kompetence, které zaměstnavatelé rovněž považují za důležité	23
2.3.5 Kompetence, jejichž význam poroste	23
2.3.6 Přijímání nových pracovníků, zejména absolventů	24
2.3.7 Profese (obory vzdělání), které zaměstnavatelé potřebují	26
2.3.8 Souhrn kritérií důležitých pro uplatnění absolventů v odvětvích terciární sféry	27
3. PŘECHOD ABSOLVENTŮ SOU DO PRAXE A JEJICH UPLATNĚNÍ NA TRHU PRÁCE	28
3.1 HODNOCENÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ Z HLEDISKA POŽADAVKŮ ZAMĚSTNÁNÍ	28
3.2 HODNOCENÍ ÚROVNĚ JEDNOTLIVÝCH ZÍSKANÝCH KOMPETENCÍ	29
3.3 MÍRA IDENTIFIKACE S OBOREM	29
3.3.1 Příčiny nízké identifikace s oborem	30
3.4 REALIZACE PRACOVNÍCH A STUDIJNÍCH PLÁNŮ PO ABSOLVOVÁNÍ SOU	31
3.5 STABILITA PROFESNÍ VOLBY	32
3.6 STABILITA A UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ SOU V ZAMĚSTNÁNÍ	34
3.7 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ SOU V ZAMĚSTNÁNÍ	35
3.8 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ SOU PŘI VSTUPU NA TRH PRÁCE	36
3.9 STABILITA PROFESNÍ VOLBY VYBRANÝCH SKUPIN TŘÍLETÝCH UČEBNÍCH OBORŮ SOU	36
3.9.1 Hodnocení úrovně a využití získaného vzdělání podle skupin oborů	36
3.9.2 Míra identifikace s oborem podle skupin oborů	37
3.9.3 Realizace pracovních a studijních plánů podle skupin oborů	39
3.9.4 Shoda dosaženého vzdělání a zaměstnání	41
3.9.5 Spokojenost v zaměstnání a dosažená pracovní pozice	42
3.9.6 Uplatnění v oboru a využití získaných dovedností v praxi	43
3.9.7 Problémy s nezaměstnaností podle jednotlivých oborů	44
4. PŘECHOD ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL DO TERCÍÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	45
4.1 ABSOLVENTI OBORŮ STŘEDNÍCH ŠKOL A JEJICH PŘECHOD DO TERCÍÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	45
4.1.1 Absolventi gymnázií a jejich přechod do terciárního vzdělávání	46
4.1.2 Absolventi oborů lyceum a jejich přechod do terciárního vzdělávání	48
4.1.3 Absolventi oborů SOŠ a jejich přechod do terciárního vzdělávání	49
4.1.4 Absolventi oborů SOU a jejich přechod do terciárního vzdělávání	50
4.1.5 Absolventi oborů nástavbového studia a jejich přechod do terciárního vzdělávání	51

4.2 ABSOLVENTI VYBRANÝCH SKUPIN OBORŮ SOŠ, SOU A NÁSTAVBOVÉHO STUDIA A JEJICH PŘECHOD DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	51
Skupina oborů 23 Strojírenství a strojírenská výroba	51
Skupina oborů 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	54
Skupina oborů 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	56
Skupina oborů 41 Zemědělství a lesnictví	57
Skupina oborů 53 Zdravotnictví	58
Skupina oborů 63 Ekonomika a administrativa	59
Skupina oborů 64 Podnikání v oborech, odvětvích	60
Skupina oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	61
Skupina oborů 66 Obchod	63
Skupina oborů 82 Umění a užité umění	64
4.3 ÚSPĚŠNOST ABSOLVENTŮ VYBRANÝCH SKUPIN OBORŮ SOŠ, SOU A NÁSTAVBOVÉHO STUDIA V PŘECHODU DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ – POROVNÁNÍ	65
5. PŘEDČASNÉ ODCHODY MLADÝCH LIDÍ Z POČÁTEČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	66
5.1 PŘÍČINY A DŮVODY PŘEDČASNÉHO ODCHODU MLADÝCH LIDÍ Z POČÁTEČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	66
5.2 POSTOJE A NÁZORY MLADÝCH LIDÍ PO JEJICH PŘEDČASNÉM ODCHODU Z POČÁTEČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	69
5.3 PODPORA A POMOC MLADÝM LIDEM SE ZÁKLADNÍM VZDĚLÁNÍM	70
6. NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ ŠKOL Z HLEDISKA ZÍSKANÉHO VZDĚLÁNÍ	74
6.1 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ – VYUČENÍ (KATEGORIE VZDĚLÁNÍ E + H)	76
6.1.1 Nezaměstnanost absolventů – vyučení (kategorie vzdělání H)	76
6.1.2 Nezaměstnanost absolventů – vyučení (kategorie vzdělání E)	78
6.2 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ – VYUČENÍ S MATURITOU (KATEGORIE VZDĚLÁNÍ L)	81
6.3 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ SOŠ (KATEGORIE VZDĚLÁNÍ M)	84
6.4 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ – ABSOLVENTI VOŠ (KATEGORIE VZDĚLÁNÍ N)	86
6.5 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ – ABSOLVENTI VŠ (KATEGORIE VZDĚLÁNÍ R, T, V)	89
7 UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ ŠKOL Z HLEDISKA PROFESNÍHO ZAČLENĚNÍ	90
7.1 STRUKTURA ABSOLVENTŮ PODLE KLASIFIKACE ZAMĚSTNÁNÍ	91
7.2 STRUKTURA ABSOLVENTŮ PODLE HLAVNÍCH SESKUPENÍ ZAMĚSTNÁNÍ	93
7.3 STRUKTURA ABSOLVENTŮ V HLAVNÍCH SESKUPENÍCH ZAMĚSTNÁNÍ Z HLEDISKA SKUPIN OBORŮ A KATEGORIÍ VZDĚLÁNÍ	95
8. ZÁVĚR	98
PŘÍLOHY	99

1. Úvod

Přechod absolventů ze školy do pracovního života a otázka jejich uplatnitelnosti na trhu práce jsou jednou z klíčových oblastí, kterým se Národní ústav odborného vzdělávání systematicky a dlouhodobě věnuje. Cílem je poskytovat informace o stavu a vývoji českého středního a vyššího odborného školství, trendech a potřebách trhu práce a přispívat tak ke snadnějšímu přechodu absolventů škol na trh práce.

Předkládaná publikace, shrnující výsledky analýz a šetření zaměřených na uvedené téma a uskutečněných v roce 2006, je součástí projektu **Vzdělávání – Informace – Poradenství – VIP Kariéra**, který by měl podstatným způsobem přispět ke zvýšení celkového standardu služeb pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství na školách. Tento systémový projekt ministerstva školství ČR byl zahájen v roce 2005 a na jeho realizaci se podílí Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV) a Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR (IPPP ČR). Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR a bude realizován do počátku druhé poloviny roku 2008. Cílem je kromě jiného pozitivně ovlivňovat orientaci a uplatnitelnost budoucích absolventů škol ve světě práce. V rámci projektu je mj. budováno e-learningové vzdělávací prostředí s názvem eKariéra, které připravuje pedagogické pracovníky pro výuku a poradenské služby v oblasti kariérového vzdělávání a poradenství. Významnou součástí systémového projektu VIP Kariéra je vytvoření školních poradenských pracovišť na 110 školách. V nich bude působit školní psycholog, případně školní speciální pedagog, výchovný poradce a školní metodik prevence. Tato pracoviště zřizuje Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR.

V rámci projektu VIP Kariéra je také postupně budován integrovaný **Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)**, který si klade za cíl shromáždit všechny informace potřebné pro volbu povolání a k němu vedoucí vzdělávací dráhy na jednom místě a poskytnout je v uživatelsky přístupné formě na internetu nejenom řídicím pracovníkům ve školství, pedagogům a kariérovým poradcům, ale také žákům, jejich rodičům, zaměstnavatelům, pracovníkům úřadů práce a dalším zainteresovaným skupinám. Systém ISA bude spuštěn v létě 2007.

V rámci projektu ISA jsou již několik let realizována šetření a výzkumy, ze kterých vychází i tato publikace. Výstupy z těchto šetření i další studie jsou k dispozici na webových stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání (www.nuov.cz), na stránkách kariérového poradenství (www.karieroveporadenstvi.cz) a systémového projektu VIP Kariéra (www.vipkariera.cz).

Předkládaná publikace se skládá ze šesti obsahových kapitol.

Kapitola nazvaná **Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky** představuje významný zdroj informací o aktuálním stavu trhu pracovních příležitostí. Přináší jednak výsledky kvantitativní analýzy inzertní nabídky zaměstnání v denním tisku a na internetu, obsahující rozbor struktury poptávky po povoláních a hledaných kvalifikacích a kompetencích, jednak výstupy z kvalitativního šetření názorů pracovníků personálních

agentur a z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli v terciární sféře, která podrobně monitorují požadavky zaměstnavatelů a jejich přístup k absolventům škol.

Kapitola **Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce** mapuje proces vstupu absolventů tříletých učebních oborů ze školy na trh práce, jejich studijní ambice, zjišťuje, jak jsou absolventi na trhu práce úspěšní, do jaké míry jejich vzdělání odpovídá potřebám zaměstnání, identifikuje slabá místa jejich teoretické i praktické přípravy i problémy s uplatněním v oboru a nezaměstnaností. Významný přínos spočívá v metodologii, v použití longitudinálního přístupu. Ten je založen na opakovaném dotazování stejných absolventů v různých životních obdobích a umožňuje sledovat posuny v názorech a postojích mladých lidí při jejich přechodu do pracovního procesu, odkrytí slabá místa, nedostatky ve školní přípravě, míru připravenosti absolventů při vstupu na trh práce i problémy s uplatněním jednotlivých oborů, porovnat profesní a studijní plány s jejich skutečnou realizací.

Kapitola **Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání** se snaží podchytit chování absolventů jednotlivých oborových skupin středních škol a tím přispět i k dalšímu formování vzdělávací politiky v České republice. Věnuje se výhradně analýzám přechodu do terciárního vzdělávání uchazečů, kteří se hlásí bezprostředně po ukončení střední školy. Poukazuje na výrazné zvyšování podílů absolventů středních škol vstupujících do terciárního vzdělávání a také na změnu jejich struktury.

Kapitola **Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání** analyzuje názory pracovníků úřadů práce na předčasné odchody z počátečního vzdělávání. Snahou šetření zaměřeného na tuto oblast z pohledu pracovníků úřadů práce bylo zejména získat informace o tom, co vede mladé lidi k předčasnému odchodu ze vzdělávání, jaká úskalí, rozhodnutí a budoucnost (pracovní a vzdělávací možnosti) je po tomto rozhodnutí mohou čekat. Mapovány jsou zde rovněž postoje a názory těchto mladých lidí v době, kdy přijdou na úřad práce, a v pozdějším časovém výhledu.

V kapitole **Nezaměstnanost absolventů z hlediska získaného vzdělání** je věnována pozornost struktuře nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů škol, tj. absolventů, kteří ukončili své studium v červnu 2005. Na rozdíl od loňského roku nejsou v této publikaci zahrnuty údaje např. o regionálních disproporcích měř nezaměstnanosti, dlouhodobé nezaměstnanosti a některé další ukazatele, avšak všechny tyto informace jsou dostupné opět na webových stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání (www.nuov.cz) v sekci „Vzdělávání a trh práce“.

Kapitola **Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění** přináší jednu z možností hodnocení problematiky uplatnění absolventů ve sféře práce. Umožňuje získat základní přehled o uplatňování pracovníků středoškolského odborného vzdělávání ve sféře práce a o vztahu získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání (zejména u mladé populace). Text vychází z analýzy údajů získaných ve Výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS) a navazuje na předešlá šetření v této problematice za roky 1996 a 2001.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Jednou z možností zachycení současných potřeb zaměstnavatelských subjektů je monitorování inzerce týkající se nabídky zaměstnání. Prostřednictvím inzerce vyjadřují zaměstnavatelé přesným a jasným způsobem konkrétní nároky, představy a požadavky kladené na své budoucí zaměstnance. Je přitom podstatné, že inzerce zasahuje nejširší spektrum populace: jako jeden z hlavních způsobů „komunikace“ ji užívá jak poptávka, tak nabídka, tzn. v našem případě jak uchazeči o zaměstnání, tak samotní zaměstnavatelé. V současné době je významná nejen inzerce v denním tisku, ale i na internetu či prováděná prostřednictvím personálních agentur. Je ovšem potřebné zmínit, že struktura inzertní nabídky zaměstnání není totožná se strukturou nabídky pracovních míst na trhu práce jako takové. Významná část nabídky zaměstnání totiž probíhá i prostřednictvím úřadů práce, kterým firmy musí oznamovat volná místa. Přesto inzerce významnou měrou odráží situaci na trhu práce, a proto jí věnujeme značnou pozornost.

V analýze inzerce v denním tisku bylo zachyceno celkem 9 204 inzerátů ze všech významných celostátních a regionálních deníků, v internetové podobě pak 3 248 inzerátů ze třech významných internetových serverů. Zaznamenány byly všechny inzeráty uveřejněné v průběhu 14 dnů v listopadu 2005. Protože výsledky získané v analýzách inzerátů na internetu jsou výrazně podobné s výsledky analýz inzerce v denním tisku, jsou uváděny pouze jako doplněk informací v kapitole o inzerci v denním tisku. Podrobnější informace mohou zájemci nalézt v samostatné publikaci „Potřeby zaměstnavatelů z pohledu analýzy inzertní nabídky zaměstnání a názorů pracovníků personálních agentur“ (viz citace v příloze).

Potřeby zaměstnavatelů lze zjišťovat i přímo jejich dotazováním, to umožňuje dotazovat se mnohem podrobněji a věnovat tak pozornost i problematice, která se v inzerci neobjeví. Výsledkům takových zjištění je věnována poslední část této kapitoly.

2.1 Potřeby a požadavky zaměstnavatelů v inzerci v denním tisku a na internetu

2.1.1 Struktura profesí hledaných v inzerci

V inzerátech v denním tisku jsou **nejžádanějšími profesemi techničtí a zdravotničtí pracovníci**, kteří byli hledáni ve 27,7 % inzerátů (v 2 552 případech). Do této skupiny patří převážně pracovníci s maturitním vzděláním, například technici (ve strojírenství, stavebnictví i v dalších průmyslových odvětvích), včetně bezpečnostních techniků, ale i zdravotní sestry, obchodní zástupci, pojišťovací agenti, účetní a odborní referenti apod. Současně zde platí, že **tato skupina profesí představuje nejen největší poptávku v inzerci, ale i největší podíl zaměstnanců na trhu práce**. Podíl pracovníků náležejících do této skupiny (3. hlavní třída KZAM) činí 20,7 % ze všech pracujících, což v absolutním vyjádření představuje 974 tisíc pracujících.

Druhou nejhledanější skupinou jsou vedoucí a řídicí pracovníci, kteří byli hledáni ve 13,2 % inzerátů (tedy

v 1 216 případech). Do této klasifikační skupiny například patří profese manažerů, vedoucích pracovníků, vyšších státních úředníků apod. Ačkoliv v rámci počtu zaměstnanců patří tato skupina k nejméně zastoupeným – 6,7 % ze všech zaměstnaných (tedy 314,5 tisíce pracujících), **v rámci inzertní nabídky zaměstnání je na druhém místě** (1. hlavní třída KZAM).

Teprve na třetím místě z hlediska četnosti se objevují **profese kvalifikovaných dělníků** (kvalifikovaní výrobci, řemeslníci, zpracovatelé, opraváři – 7. hlavní třída KZAM). **Tito pracovníci jsou hledáni relativně často**, a to ve 12,9 % (v 1 184 inzerátech). K typickým zaměstnáním zařazeným do této klasifikační třídy náleží například zedníci, instalatéři, pokrývači, automechanici, nástrojaři, soustružníci, montéři, skláři, tiskaři apod. Pokud jde o **strukturu zaměstnaných** činí podíl pracujících této skupiny 19,2 % z celkového počtu zaměstnaných, což představuje 905 tisíc lidí.

Vysoce kvalifikované profese – **vědečtí a odborní duševní pracovníci** (2. hlavní třída KZAM) byly požadovány v 11,6 % inzerátů (v 1 064 případech). K jejich představitelům zejména patří techničtí inženýři, programátoři, analytici, finanční experti, personalisté, učitelé, právníci, ekonomové, odborní administrativní pracovníci apod. U této klasifikační třídy je téměř v souladu její zastoupení mezi zaměstnanci na trhu práce, kde tvoří 10,6 % všech zaměstnanců (tedy 499,1 tisíce pracujících), a v nabídce zaměstnání, kde profese z této klasifikační třídy byly hledány v již zmíněných 11,6 %.

Provozní pracovníci ve službách a obchodě byli v inzerátech nabízejících zaměstnání hledáni v 10,8 % inzerátů (tedy v 991 případech). K typickým zástupcům této profese patří prodavači, kadeřníci, kuchaři, čišníci, pečovatelé, pracovníci ostrahy apod. U této skupiny (5. hlavní třídy KZAM) **poptávka po jejich zástupcích v inzertní nabídce zaměstnání do značné míry odpovídá jejímu podílu mezi zaměstnanci**, který představuje 12,3 % ze všech zaměstnaných.

Přibližně stejný zájem je v inzerátech o nižší úředníky a administrativní pracovníky (4. hlavní třída KZAM), kteří byli žádáni v 10,1 % (tedy v 933 inzerátech). Jak vidíme, patřily tyto profese (například sekretářky, recepční, telefonisté, nižší úředníci apod.) **v rámci inzertní nabídky zaměstnání v denním tisku k těm méně často se vyskytujícím. Rovněž jejich zastoupení mezi zaměstnanci je méně časté**, tvoří 7,9 % všech zaměstnaných. Do této klasifikační třídy tak náleží 373,2 tisíce pracujících.

Značná disproporce mezi podílem zaměstnaných pracovníků a hledanými pracovníky prostřednictvím inzerce je **u skupiny dělníci pro obsluhu strojů a strojních zařízení** (8. hlavní třída KZAM). Pracovníci této skupiny představují 13,4 % všech zaměstnanců (631 tisíce pracujících), což ji řadí co do **četnosti na třetí místo** hned za technické pracovníky a kvalifikované dělníky, avšak inzertní poptávka po pracovnících z této klasifikační třídy představuje pouze 5,9 % inzerátů (539 inzerátů).

Malý zájem je v inzertech o pomocné a nekvalifikované dělníky, 2,6 % z celkového počtu inzerátů (235 případů), což představuje předposlední místo v pomyslném žebříčku. Ve struktuře zaměstnanosti je podíl této skupiny (9. hlavní třída KZAM) na celkovém počtu zaměstnaných pouze 7,4 % (tedy 348,3 tisíc pracujících). Z toho je patrné, že tito pracovníci **nepatří na pracovním trhu k nejžádanějším**. To nám potvrzuje i míra jejich nezaměstnanosti, která zde tvoří 21,4 %, což je vysoko nad republikovým průměrem.

Poslední a nejmenší skupinou jsou **kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech**. Ti **patří k nejméně častým profesím, a to jak v rámci pracovního trhu**, kdy tvoří 1,7 % z celkového počtu zaměstnanců (8,6 tisíce pracovníků), **tak v rámci inzertní nabídky zaměstnání**. Poptávka po pracovnících z této třídy tvoří pouze 0,4 %, což představuje 34 případů. Jde o profese (6. třída KZAM), o které není příliš velký zájem a jejich představitelé tvoří pouze malou část pracovních sil.

Z výše uvedených zjištění vyplývá, že **největší rozdíly mezi strukturou zaměstnaných a hledanými profesemi jsou u skupin dělníci pro obsluhu strojů a strojních zařízení a vedoucí pracovníci**. Dělníci pro obsluhu strojů a zařízení mají ve struktuře zaměstnanců podíl pracovníků celkem vysoký, v rámci inzertní nabídky zaměstnání však bylo jejich zastoupení velmi nízké. Tato disproporce může být způsobena i tím, že jde o dělnické profese vyskytující se především ve velkých průmyslových provozech; tyto pracovní pozice firmy nejčastěji nabízejí prostřednictvím úřadů práce a teprve v dalším kroku se uchylují k inzerci. **U profesí vedoucích pracovníků je situace přesně opačná – ve struktuře zaměstnaných na tuto skupinu připadá až pomyslné předposlední místo, v inzertní nabídce naopak místo druhé hned po technických pracovnících**. Vysvětlení tohoto rozporu lze hledat v zaměření inzertní nabídky, která se obrací zejména k pracovníkům na řídicích a odborných pozicích, u kterých se předpokládá, že si z velké části hledají zaměstnání sami a tudíž využívají i informací z inzertní nabídky zaměstnání.

Pokud se podíváme na strukturu profesí uvedených v inzerci v denním tisku a na internetu, vidíme, že **nejčtenější profese hledané prostřednictvím internetu jsou do značné míry shodné s nejhledanějšími profesemi zastoupenými v inzerci v denním tisku**, ačkoliv pořadí není zcela totožné. Například prodavačům (třída 521), kterým patří v inzerci v denním tisku čtvrtá pozice, na internetu náleží až dvanáctá příčka. Dále dělnické profese jsou v internetové nabídce zastoupeny výrazně méně často než v inzerci v denním tisku. Mezi dělnické profese, po kterých poptávka vyčerpala alespoň 1,0 % inzerátů, patří pouze elektromechanici (třída 724) a kováři, nástrojaři a soustružníci (třída 722). To zřejmě vyplývá ze situace, kdy hledání zaměstnání pomocí internetu využívají především pracovníci na jiných pozicích než dělnických.

U internetové nabídky zaměstnání můžeme konstatovat, že zaměstnavatelé se prostřednictvím internetu obrací k uzavřenější skupině potenciálních zaměstnanců. Internetové nabídky zaměstnání využívají zejména u vysoce kvalifikovaných profesí a u administrativních profesí, které jsou soustředěny zejména v prvních čtyřech hlavních klasifikačních třídách a u kterých je značný předpoklad, že zaměstnanci budou ve své práci využívat počítač a internet. Současně se zaměstnavatelé (či jejich zástupci – personální agentury) velmi málo prostřednictvím internetu obrací na pracovníky dělnických profesí, neboť zřejmě nepředpokládají, že by se zájemci o tyto profese dali najít touto cestou.

K nejčtenějším profesím, které se objevily v nabídce denního tisku, patří:

manažeři, vedoucí pracovníci (třída 123) – 11,4 % všech inzerátů, v absolutním počtu šlo o 1 052 nabídek. V nabídce se objevovaly jak inzeráty hledající manažery bez bližší specifikace, tak i se specifikací, například manažer pro velkoobchod, account manažer, key account manažer, manažer prodeje, projektový manažer, regionální manažer, sales manažer a další. Druhou nejčtenější kategorií byla skupina **obchodních zástupců a pojišťovacích agentů (třída 341)** – 11,1 % z celkového množství inzerátů v denním tisku, což znamená, že tito pracovníci byli hledáni ve 1 052 inzerátech. Ostatní profese měly výrazně nižší četnost než uvedené dvě kategorie zaměstnání.

Třetí nejčastěji hledanou profesí byla **pozice účetních a odborných referentů (třída 343)** – 5,9 % (539 inzerátů), což je takřka o polovinu méně než v případě obchodních zástupců a pojišťovacích agentů a manažerů. Další příčka v žebříčku nejhledanějších profesí patří **prodavačům (třída 521)** – 5,6 % inzerátů, což představuje nabídku zaměstnání v 518 inzerátech.

Při bližším pohledu na strukturu nejčtenějších profesí vidíme, že většina z nich hledá pracovníky do nemanuálních profesí, a to jak do provozně ekonomických (obchodní zástupci, prodavači, kuchaři a čišníci, úředníci v dopravě, ve skladech atd.), tak do technicko-hospodářských (účetní, technici atd.).

Dělnické profese se mezi nejžádanějšími profesemi vyskytly celkem sedmkrát, přičemž nejčastěji byli hledáni:

- **nástrojaři a soustružníci (třída 722)** – 3,0 %, tedy 272 inzerátů
- **zedníci a tesaři (třída 712)** – 2,5 %, což představuje 230 inzerátů
- **řidiči osobních a nákladních automobilů (třída 832)** – 2,1 %, tedy 197 inzerátů
- **řidiči zemědělských strojů (třída 833)** – 1,5 %, tedy 135 inzerátů
- **automechanici a ostatní opraváři automobilů a ostatních vozidel (třída 723)** – 1,5 %, tedy 134 inzerátů
- **svářeči a klempíři (třída 721)** – 1,3 %, 117 inzerátů
- **elektromechanici (třída 724)** – 1,1 %, což představuje 104 inzerátů.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Tabulka 2.1: Přehled nejčetnějších profesních skupin v inzertní nabídce denního tisku

profesní třída (KZAM)	abs.	% z celkového počtu inzerátů	% z celkového počtu profesí	kumul. %
123 vedoucí útvarů, ředitelé	1 052	11,4	11,8	11,4
341 obchodní zástupci, pojišťovací agenti	1 018	11,1	11,5	22,5
343 účetní, odborní referenti	539	5,9	6,1	28,3
521 prodavači v obchodě	518	5,6	5,8	34,0
411 sekretářky, kancelářští pracovníci	483	5,2	5,4	39,2
214 techničtí inženýři (stavební, elektro...)	448	4,9	5,0	44,1
311 technici v „technických“ oborech	420	4,6	4,7	48,7
722 kováři, nástrojaři, soustružníci	272	3,0	3,1	51,6
512 kuchaři, číšníci	264	2,9	3,0	54,5
712 zedníci, tesaři	230	2,5	2,6	57,0
413 úředníci v dopravě, skladech	224	2,4	2,5	59,4
241 finanční experti, personalisté, reklama, marketing	218	2,4	2,5	61,8
832 řidiči osobních automobilů	197	2,1	2,2	63,9
422 recepční, telefonisté	176	1,9	2,0	65,8
122 vedoucí výroby a provozních celků	138	1,5	1,6	67,3
980 práce doma ¹	136	1,5	1,5	68,8
833 řidiči zemědělských strojů	135	1,5	1,5	70,3
723 automechanici	134	1,5	1,5	71,7
312 technici IT	129	1,4	1,5	73,1
516 pracovníci ostrahy	123	1,3	1,4	74,5
342 obchodní agenti	118	1,3	1,3	75,7
721 svářeči, klempíři	117	1,3	1,3	77,0
315 bezpečnostní technici	105	1,1	1,2	78,2
724 elektromechanici	104	1,1	1,2	79,3
213 programátoři	98	1,1	1,1	80,4
713 pokrývači, izolatéři	95	1,0	1,1	81,4

K čteným inzerátům patřily i ty, které nabízely **práci doma¹** (136 inzerátů, tedy 1,5 %). U nich je však obtížné určit, o jaký typ práce jde. Můžeme sice předpokládat, že je zde nabízena manuální práce, avšak stejně tak může jít o výkon administrativních úkonů apod.

Mezi vysoce odborné profese, které byly v inzertátech hledány relativně často, patří profese **technických inženýrů (třída 214)** - 4,9 % (448 inzerátů), kam přísluší např. strojní inženýři, stavební inženýři, elektroinženýři apod. Druhou nejhledanější skupinou vysoce odborných profesí byly profese z oblasti financí a marketingu - **finanční experti, personalisté, vysoce kvalifikovaní pracovníci v oblasti reklamy a marketingu (třída 241)** - 2,4 %, 218 inzerátů.

Při celkovém pohledu můžeme říci, že nejhledanějšími profesemi jsou ty, které jsou orientovány zejména na vysoce kvalifikované činnosti a především na oblast řízení. Mezi nejčetnějšími profesemi jsou tak dvě skupiny povolání se zaměřením na management, kdy první z nich - skupina **zahrnující vedoucí pracovníky samostatných útvarů, ředitele samostatných útvarů a malých organizací a manažery (třída 123)** je skupinou, která byla, jak je již uvedeno výše, nejvyhledávanější. Dále do této skupiny patří **profese vedoucí výroby a provozních celků (třída 122)**, jež byla hledána ve 138 případech, což představuje 1,5 % inzerátů v denním tisku.

1) Práce doma nemá přiřazen kód KZAM, proto jí byl pro naše účely přiřazen kód 980.

2.1.2 Úroveň vzdělání a obor vzdělání

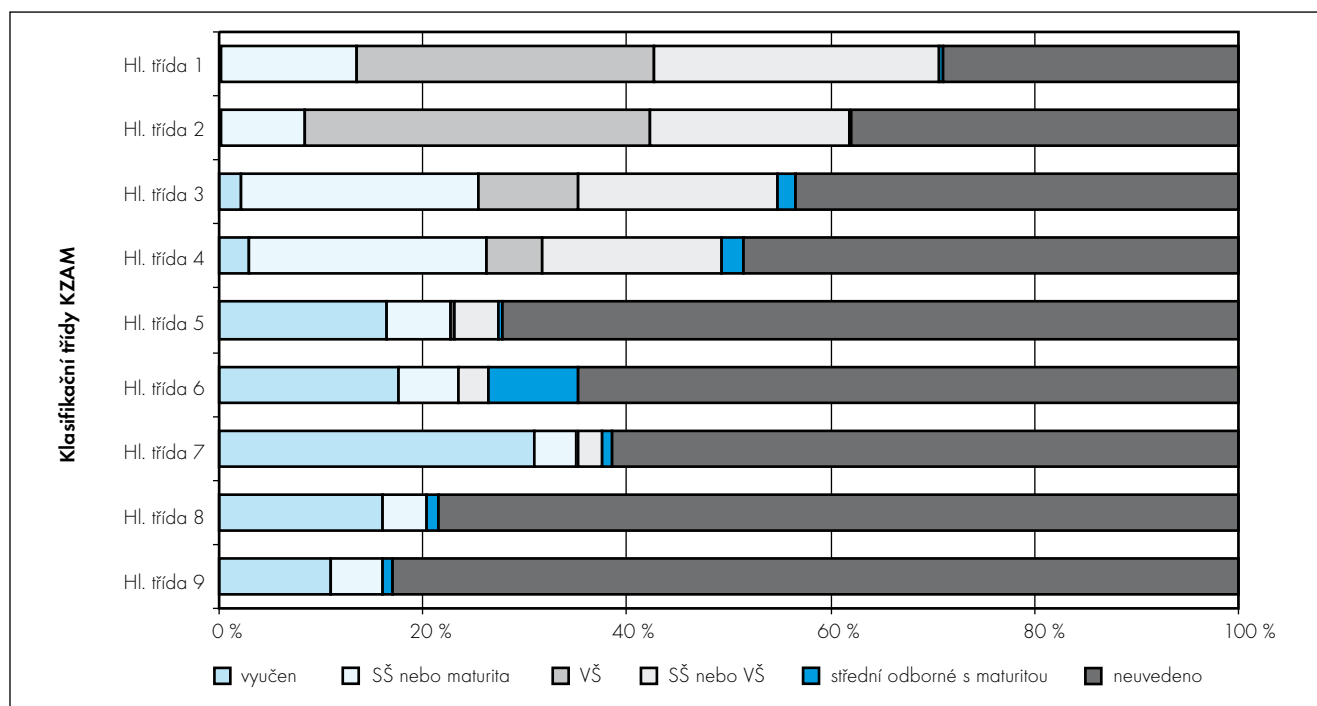
Pokud jde o **vzdělání, jeho úroveň byla požadována ve 48 % inzerátů**, což představuje 4 416 inzerátů v denním tisku. **Nejčastěji byl uváděn požadavek na minimálně střední školu (což znamená střední školu nebo vysokou školu), a to v 14,5 %** (1 335 inzerátů), druhou nejčastější volbou byla střední škola nebo maturita, kterou zaměstnavatelé požadovali v 13,2 % (1 218 inzerátů), následoval požadavek na absolvování vysoké školy - 11,3 % (1 039 inzerátů). Vyučení nárokovali inzerenti v 7,9 % inzerátů (727 případů) a střední odborné vzdělání s maturitou pak v 1,1 % (97 inzerátů).

Hlavní třídy klasifikace zaměstnání (KZAM):

- 1 Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci**
- 2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci** - jedná se převážně o zaměstnání vyžadující vysokoškolské vzdělání. Je zde zařazena i většina zaměstnání pedagogických pracovníků
- 3 Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech** - jde převážně o zaměstnání, kde se předpokládá středoškolské vzdělání s maturitou. Z pedagogických pracovníků do této třídy patří jenom pedagogové pro předškolní výchovu, vychovatelé a mistři OV
- 4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci)** - jedná se o zaměstnání s nižšími nároky, dříve obvykle pro střední odborné vzdělání, dnes jsou běžně vykonávána pracovníky se středoškolským maturitním vzděláním

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Obrázek 2.1: Požadavek na úroveň vzdělání u hlavních tříd KZAM v inzerci v denním tisku

5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě - jsou zde začleněna zaměstnání vyžadující maturitní úroveň, tak i zaměstnání vhodná pro úroveň učební²

6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

8 Obsluha strojů a zařízení

9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Profese, u kterých bylo nejčastěji požadováno vysokoškolské vzdělání:

- právníci (třída 242) - 76,7 %
- finanční experti, personalisté (třída 214) - 41,3 %
- vedoucí pracovníci, manažeři (třída 123) - 31,5 %

Minimálně středoškolské (středoškolské nebo vysokoškolské) vzdělání bylo požadováno zejména pro povolání:

- geologové, fyzikové (třída 211) - 61,1 %
- vedoucí výroby, útvary (třída 122) - 45,7 %
- bezpečnostní technici (třída 315) - 41,9 %

Pro zajímavost uvedme, že u inzerátů, kde nebyla uvedena hledaná profese, byl požadavek na vyšší vzdělání formulován v 9,5 % případech. U inzerátů, kde byla nabízena práce doma, nebyla úroveň vzdělání specifikována ani v jednom případě.

Se stupněm vzdělání úzce souvisí i obor vzdělání. Jestliže stupeň vzdělání byl uveden ve zhruba polovině inzerátů, obor vzdělání byl uveden pouze v 25,3 % inzerátů.

V případech, že v inzerátech byl formulován požadavek na obor vzdělání, šlo nejčastěji o vzdělání v technických oborech, a to buď v obecné rovině (8,5 % inzerátů), nebo i blíže specifikované - vzdělání v oborech strojírenských (3,6 %), elektrotechnických a elektro-nických včetně IT oborů (2,3 %) a stavebních (1,9 %). Druhou nejčastěji požadovanou skupinou oborů byly obory ekonomického zaměření, kdy šlo o 4,8 % inzerátů.

Tabulka 2.2: Požadované skupiny oborů vzdělání v inzertní nabídce v denním tisku

Skupiny oborů vzdělání	abs.	v %
technické obory - bez specifikace	780	8,5
ekonomické vědy	442	4,8
strojírenství	333	3,6
elektrotechnika a elektronika (včetně IT)	214	2,3
stavebnictví	179	1,9
lékařské a farm. vědy	97	1,1
chemie	54	0,6
přírodní vědy	44	0,5
zemědělské, lesnické	37	0,4
právní vědy	30	0,3
obchod	27	0,3
učitelství	27	0,3
gastronomie, pohostinství, hotelnictví	20	0,2
informatika	18	0,2
textil, oděvnictví	10	0,1
doprava	7	0,1
architektura	5	0,1
společenské vědy	3	0,0
polygrafie	1	0,0
celkem	2 328	25,3
neuvédno	6 876	74,7

2) Pět z hlavních tříd, a to 4, 5, 6, 7 a 8 se posuzuje jako by měly stejný stupeň vzdělání - střední vzdělání, příp. úplné střední vzdělání - a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace vzdělání.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Při pohledu na **požadovanou profesi a obor vzdělání** je zřejmé, že jde o přímou souvislost s náročností požadované profese – **čím více kvalifikovaná profese, tím častěji je uveden i požadovaný obor vzdělání.**

Získané údaje poukazují na celkem očekávaný trend, kdy požadavky na vzdělání (ať již na jeho výši či zaměření) jsou spojeny především s odbornými nebo řídicími profesemi. **Současně si můžeme povšimnout, že ačkoliv u mnoha profesí je požadováno vysokoškolské nebo středněškolské vzdělání s maturitou, k prolínání požadavků na maturitní a nematuritní vzdělání dochází již jen zřídka.** I v nabídce zaměstnání se tak potvrzuje celoevropský trend posledních let, kdy **získání maturity je pokládáno za hranici, která otevírá prostor jak pro uplatnění na trhu práce,** tak pro lepší finanční ohodnocení atd. U oborů vzdělání je patrné, že **poptávka je především zaměřena na technické vzdělání, v menší míře pak na ekonomické vzdělání.** Tyto dvě skupiny jsou dominantní.

Na internetu byl požadavek na stupeň vzdělání specifikován ve více jak třech čtvrtinách inzerátů, přičemž důraz je kladen především na vysokoškolské a maturitní vzdělání. To je samozřejmě spojeno se značně vysokým zaměřením internetové inzerce na vysoce kvalifikované a administrativní profese a jen velmi nízkou orientací na dělnické profese. **Jednoznačným lomítkem je maturita,** která je v absolutní většině inzerátů základním předpokladem pro získání zaměstnání. Tento trend odráží narůstající požadavky zaměstnavatelů na vzdělanostní kvalifikaci případných zaměstnanců. Obdobně jako u inzerce v denním tisku, také zde dochází k prolínání požadavků na střední (rozumí se maturitní) nebo vysokoškolskou úroveň vzdělání. Je tomu tak především u technických profesí, zejména u počítačových expertů, včetně programátorů. Také u obchodních profesí (včetně marketingových) je patrné toto prolínání stupňů vzdělání. Je zřejmé, že jde o profese, k jejichž úspěšnému vykonávání je zapotřebí nejen určitého stupně vzdělání, ale také určitého specifického nadání, které je pro dobré uplatnění klíčové. **U požadovaného oboru vzdělání vystupuje do popředí především vzdělání technického a ekonomického zaměření,** a to u všech kvalifikačních tříd. Je samozřejmé, že jde o různé typy zaměření, avšak jejich absolutní dominance napříč inzeráty je na první pohled zřetelná.

2.1.3 Odvětví ekonomické činnosti inzerujících firem

Nejčastěji podávaly inzerát firmy zaměřené na obchodní činnost, které tvořily 5,8 % všech inzerátů (534 inzerátů v absolutním vyjádření), což představuje 15,7 % z celkového počtu uvedených odvětví. **Druhým nejčastěji se vyskytujícím odvětvím,** které tvořilo 10,1 % všech uvedených odvětví (346 inzerátů), byl **automobilový průmysl.** Následuje **oblast peněžnictví a pojišťovnictví,** kam patří 9,4 % ze všech uvedených odvětví (320 inzerátů). Čtvrté pomyslné místo patří stavebnictví, kdy 8,3 % z celkového počtu uvedených odvětví

patřilo do této oblasti, což představuje 284 inzerátů. K čteněji se vyskytujícím odvětvím patřil také zpracovatelský průmysl (7 % z uvedených odvětví), doprava a skladování včetně telekomunikací a pošt (6,6 % z uvedených odvětví), pohostinství a ubytování (5,4 % z uvedených odvětví), zdravotnictví (4,8 % z uvedených odvětví), elektrotechnika (4,1 % z uvedených odvětví), strojírenství (3,6 % z uvedených odvětví), školství (3,3 % z uvedených odvětví), bezpečnostní služby (3,0 % z uvedených odvětví) a IT firmy (2,6 % z uvedených odvětví).

2.1.4 Požadavky na věk pracovníků

Jedním ze sledovaných znaků bylo, zda zadavatel inzerátu požaduje pracovníka v určité věkové skupině. Z výsledků vyplynulo, že v **99,6 % inzerátů nebyl požadavek na věk uveden.** Tento výsledek je zřejmě i důsledkem přijetí protidiskriminačních opatření, která zakazují zaměstnavatelům dotazovat se uchazečů o zaměstnání na jejich věk. Tím samozřejmě netvrdíme, že se v praxi na věk uchazeče při přijímání do zaměstnání nehledí, avšak zaměstnavatelé již nemohou uvádět požadavek na věk do svých nabídek zaměstnání.

2.1.5 Požadavky na pohlaví pracovníků

V rámci naší analýzy bylo také sledováno, zda je v inzerátech uváděn požadavek na pohlaví uchazeče o zaměstnání. Obdobně jako u věku musíme říci, že **drtivá většina inzerátů – 98,4 % požadavek na pohlaví uchazeče neobsahovala.** I zde je tedy patrný vliv antidiskriminačních opatření, která zakazují diskriminaci na pracovním trhu podle pohlaví pracovníků.

2.1.6 Požadavky na praxi pracovníků

V necelé polovině inzerátů (41,7 %) byl formulován požadavek na praxi v oboru (35,5 %) nebo byla praxe považována za výhodu (6,2 %). Požadavek praxe představuje specifický nárok zaměstnavatelů, který nesouvisí se znalostmi a dovednostmi, ale který je závislý pouze na době, kterou uchazeč o zaměstnání strávil výkonem dané nebo alespoň velmi podobné profese. Dá se říci, že **požadavek na praxi se prolíná všemi profesemi a v průměru je vznesen u poloviny inzerátů hledajících danou profesi.**

Nejčastěji byl požadavek na praxi uváděn v inzerátech hledajících řídicí pracovníky, což je očekávaný výsledek. Pokud má pracovník vykonávat řídicí funkci, je nezbytné, aby měl již určité zkušenosti. Naopak **nejmenší nároky na praxi lze najít u inzerátů hledajících pomocné dělníky a kvalifikované zemědělské dělníky,** což jsou profese, u kterých délka praxe ve většině případů není pro jejich výkon rozhodující.

U jednotlivých pracovních nabídek, u kterých **byla praxe požadována takřka ve všech případech,** šlo o profese, které se v nabídce zaměstnání nevyskytovaly příliš často. Šlo zejména o následující kvalifikační skupiny:

- vědeckopedagogičtí pracovníci a učitelé na vysokých školách (třída 231) - 80,0 % (8 inzerátů)
- obsluha zařízení na zpracování kovů (třída 812) - 80,0 % (4 inzeráty)
- obsluha pecí a zařízení na výrobu skla, keramiky (třída 813) - 72,0 % (18 inzerátů)

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

- obsluha strojů na výrobu chemických výrobků (třída 822) - 72,2 % (13 inzerátů)

U naprosté většiny profesí byla praxe požadována v rozmezí zhruba 60% - 30% inzerátů. Šlo například o profese:

- vedoucí pracovníci, manažeři (třída 123) - 54,3 %
- účetní, odborní referenti (třída 343) - 51,0 %
- úředníci v dopravě, skladech (třída 413) - 34,8 %
- kvalifikovaní stavební dělníci (třída 713) - 42,1 %

Z rozložení nároků na praxi je vidět, že jde o všeobecný požadavek, který prostupuje širokým spektrem profesí - od vysoce kvalifikovaných po nekvalifikované, přičemž nezáleží na tom, zda jde o profese hledané prostřednictvím internetu nebo denního tisku. Praxe tak figuruje jako jeden z nejvíce frekventovaných předpokladů pro získání zaměstnání. Být pracovníkem s praxí je na pracovním trhu značnou výhodou, která zvyšuje šance na získání zaměstnání.

2.1.7 Požadavky na schopnosti a dovednosti uchazečů

Práce s počítačem

Schopnost práce s počítačem se de facto stala součástí běžné výbavy uchazečů o zaměstnání a zasahuje i takové profese, ve kterých bychom předpokládali práci s počítačem ještě před několika lety neočekávali. Naším dalším krokem je tak zjištění, jak se stále vyšší zapojení počítačů do běžného života odráží v požadavcích zaměstnavatelů. Při analýze jsme rozlišovali, zda zaměstnavatel požaduje „běžnou“ či „odbornou“ schopnost práce s počítačem (tzn. znalost uživatelská versus znalost např. programovacích jazyků) a znalost grafických programů.

Nutnost „počítačové gramotnosti“ byla specifikována v 27,9 % inzerátů, přičemž nejčastěji se objevovaly požadavky na „běžnou“ znalost práce s PC, a to ve 23,5 % inzerátů.

Profese, u kterých jsme relativně nejčastěji zaznamenávali **nároky na běžnou znalost práce s PC,** byly následující:

- bezpečnostní technici (třída 315) - 66,7 %
- sekretářky, nižší administrativní pracovníci (třída 411) - 52,8 %
- recepční, telefonisté (třída 422) - 51,7 %
- obchodní, odbytoví agenti (třída 342) - 40,7 %
- obchodní zástupci, pojišťovací agenti (třída 341) - 34,2 %
- finanční, personální a marketingoví experti (třída 241) - 33,9 %
- vedoucí pracovníci, manažeři (třída 122, 1123) - 31,5 %
- odborní administrativní pracovníci, účetní (třída 343) - 38,4 %

U těchto profesí se podíl inzerátů obsahujících požadavek na běžnou znalost práce s počítačem pohyboval okolo jedné třetiny až 40 %, nejvyšší byl u bezpečnostních techniků a sekretářek včetně administrativních pracovníků, kde přesahoval více jak 50 %.

Nároky na znalost grafických programů jsme nejčastěji nacházeli **u technických inženýrů (třída 214),** a to ve 24,1 % případů.

Znalost programovacích jazyků a jiná „odborná znalost“ byla v inzerci nejčastěji požadována - což je logické - **u programátorů (třída 213)** v 75,5 % inzerátů a **u „techniků IT“ (třída 312),** kde ji zaměstnavatelé vyžadovali v 16,3 %.

U dělnických a méně kvalifikovaných profesí není na znalost práce s počítačem kladen důraz, neboť je zřejmé, že využití počítače při výkonu zaměstnání spadá spíše do profesí nemanuálních. Avšak neplatí to absolutně, neboť například **u pracovníků obsluhujících stroje při chemické výrobě - třída 822** byla znalost práce s počítačem požadována v 55,6 % inzerátů (10 případů).

Práce s počítačem se stává pro značnou část zaměstnavatelů normou, a to především tam, kde jsou hledáni pracovníci na pozice administrativních a technických pracovníků. Také u vysoce kvalifikovaných a manažerských profesí je zastoupení požadavků na počítačovou gramotnost v inzerci vysoké. U uvedených profesí se požadavek na znalost práce s počítačem objevuje ve třetině až polovině inzerátů (lze také předpokládat, že se schopnost práce s počítačem očekává zcela automaticky a inzerenti ji výslovně neuvádějí).

Ještě více než v denním tisku je z inzerce na internetu patrné, že dovednost práce s počítačem je pro značnou část zaměstnavatelů samozřejmostí. Platí to především u technicky zaměřených pracovníků a také u zaměstnanců působících v administrativě. Také u vysoce kvalifikovaných a manažerských profesí je znalost práce na počítači, zejména na uživatelské úrovni, zcela očekávanou dovedností. Počítač je již v současné době, zejména u odborných a administrativních profesí, běžnou pracovní pomůckou a jeho využívání při plnění pracovních úkolů je zcela samozřejmé.

Jazykové schopnosti

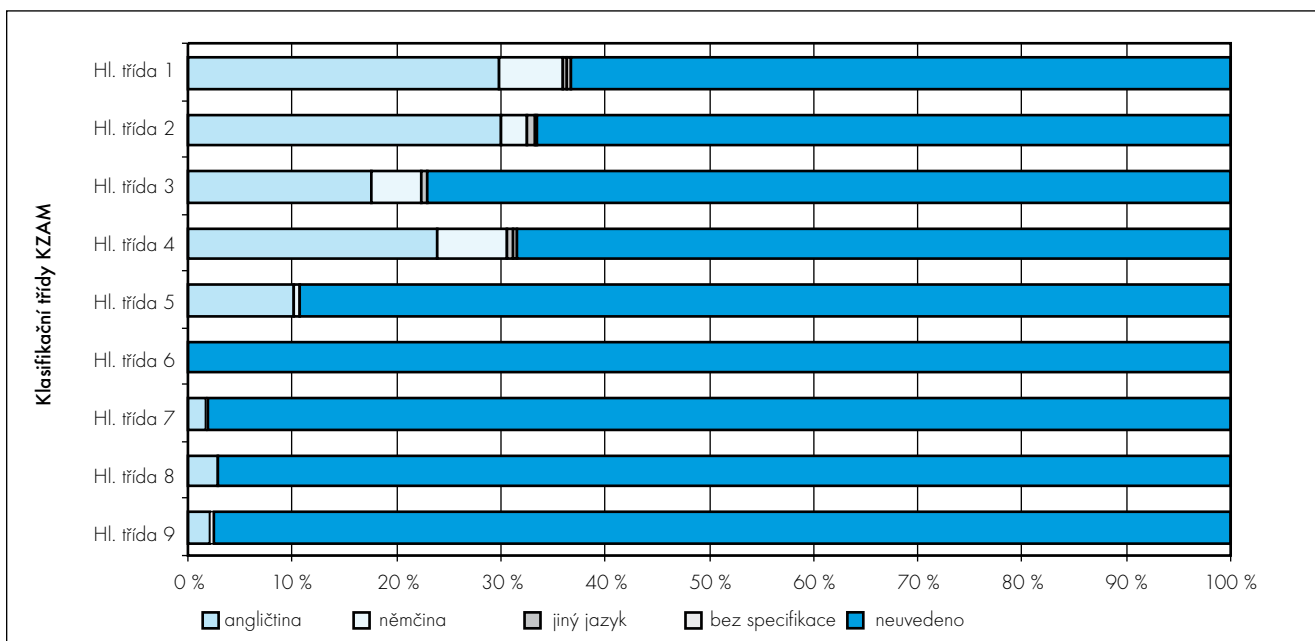
Znalost cizích jazyků patří mezi důležité aspekty, které mohou umožnit lepší uplatnění na trhu práce: výše nároků zaměstnavatelů v této oblasti významným způsobem vypovídá o soudobých trendech na trhu práce, kdy také inzerce může v sobě odrážet změny ve vývoji požadavků na jazykovou vybavenost případných zaměstnanců.

Při sledování toho, zda a v jaké míře je znalost jazyků vyžadována v inzertní nabídce zaměstnání, jsme rozlišovali, zda inzerent požaduje pouze znalost cizího jazyka bez bližší specifikace, zda požaduje aktivní znalost jazyka, popř. více jazyků, či zda je takováto znalost pouze „výhodou“.

V rámci výše uvedeného členění **zaměstnavatelé nejčastěji požadovali aktivní znalost jednoho světového jazyka, a to zpravidla angličtiny** - tento požadavek byl specifikován v 16,3 % inzerátů. Podíl inzerátů uvádějících požadavky na znalost jazyka „výhodou“ či znalost druhého jazyka byl o poznání nižší - tvořil pouze zhruba 4 %.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Obrázek 2.2: Požadavek na znalost jednoho cizího jazyka aktivně podle hlavních klasifikačních tříd KZAM v inzertní nabídce v denním tisku

Zcela podle očekávání je **znalost cizího jazyka**, zejména angličtiny, **očekávána u vysoce kvalifikovaných povolání, která jsou soustředěna především v klasifikačních třídách 1 až 4**. Ve třídách, kde se soustředí především dělnická povolání, jsou již jazyková očekávání výrazně nižší, například u třídy 6 (kvalifikovaní dělníci v zemědělství) zcela chybí. Jazykovou vybavenost zaměstnavatelé požadují především u těch profesí, kde je značný předpoklad, že pracovníci s cizím jazykem přijdou do styku, u dělnických povolání je taková pravděpodobnost velmi malá, i když vyloučit zcela nejde. Může jít například o práci se stroji, kde mohou být některé pokyny v cizím jazyce, či pracovníci mohou být vysíláni na služební cesty do ciziny, kde je nutná znalost alespoň několika nezbytných slov.

Požadavek na **aktivní znalost angličtiny** jsme nejčastěji zaznamenávali u profesí:

- techničtí inženýři (třída 214) - 42,9 %
- finanční experti (třída 241) - 39,4 %
- pracovníci pasových odd., celníci (třída 344) - 33,3 %
- vedoucí útvarů, manažeři (třída 123) - 32,5 %
- bezpečnostní technici (třída 315) - 31,4 %
- sekretářky, nižší administrativní pracovníci (třída 411) - 30,8 %
- technici (třída 311) - 30,0 %
- vědečtí pracovníci v oblasti matematiky, statistiky (třída 212) - 29,6 %
- recepční, telefonisté (třída 422) - 24,4 %
- právníci (třída 242) - 23,3 %
- odborní administrativní pracovníci, účetní (třída 343) - 17,6 %
- vlakvedoucí, průvodčí (třída 511) - 66,7 % (pouze 2 inzeráty)

Němčina byla vyžadována zejména u profesí:

- profesionální sportovci a pracovníci ve sportu (třída 348) - 25,0 %

- recepční, telefonisté (třída 422) - 8,5 %
- účetní, odborní referenti (třída 343) - 8,0 %
- administrativní pracovníci, sekretářky (třída 411) - 7,0 %

Znalost němčiny byla také požadována v **dělnických profesích**, a to u pracovníků obsluhujících stroje při chemické výrobě a plastových výrobců (třída 822 a 823) - 55,6 % a 40,0 %. Šlo však spíše o výjimku, neboť jinak u dělnických profesí nebyly jazykové nároky nijak výrazné.

Požadavky na znalost jiného jazyka než angličtiny a němčiny se v inzertech objevovaly jen výjimečně - francouzština se objevila v 11 inzertech, italština ve 4 inzertech, ruština v 6 inzertech a například španělština se neobjevila ani v jednom inzertu.

Znalost cizího jazyka „výhodou“ uvádělo velmi málo inzerátů - u prvního jazyka to bylo 6,7 % inzerátů, u druhého jazyka 3,5 %, zpravidla byla uváděna angličtina nebo němčina. Šlo zejména o profese:

- úředníci na poštách (třída 414)
- techničtí inženýři a vědci (třída 214)
- vedoucí pracovníci, manažeři (třída 123)
- finanční experti, personalisté (třída 241)
- technici (třída 311)
- technici IT (třída 312)
- prodavači (třída 521)
- odborní administrativní pracovníci (třída 343)

Nároky na znalost dvou cizích jazyků obsahovalo pouze 4,8 % inzerátů. Relativně nejčastěji jsme tento požadavek nacházeli u technických vědců a inženýrů, finančních, personálních a marketingových expertů, techniků a vedoucích pracovníků, bezpečnostních techniků, administrativních pracovníků, recepčních a telefonistů. Velmi často byla jako druhý jazyk žádána němčina, podíl angličtiny byl nižší.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Výsledky ukazují, že znalost cizích jazyků se stává nepostradatelnou složkou vybavení značné části uchazečů o zaměstnání, a to zejména na vyšší a střední úrovni kvalifikační obtížnosti. Je totiž zřejmé, že jazykovou vybavenost očekávají zaměstnavatelé stále častěji i od pracovníků administrativních profesí (včetně nižší úrovně), kde před několika lety ještě poptávka po znalosti cizích jazyků nebyla tak častá. Jedním z důvodů je zřejmě i situace na trhu práce, kdy zaměstnavatelé mají větší možnost výběru a tudíž hledají co nejvíce kvalifikované pracovníky již i na nižší úrovni. Současně také vstup ČR do Evropské unie sebou přinesl více možností proniknout na zahraniční trhy, kde se bez znalosti cizích jazyků nikdo neobejde. Schopnost komunikovat v cizím jazyce, zejména v angličtině, je tak pro mnoho pracovníků nejrůznějších firem existenční nutností.

Znalost cizích jazyků byla v rámci inzerce na internetu požadována výrazně častěji, než tomu bylo v inzerci v denním tisku. To je zřejmě dáno především odlišnou strukturou hledaných profesí pomocí internetu, který se více soustředí na více kvalifikované profese, u kterých jsou požadavky na jazykovou vybavenost samozřejmě vyšší. Současně je patrné, že znalost cizích jazyků neočekávají zaměstnavatelé pouze od vysokoškolských profesí, ale i u profesí středoškolských. Také zde platí, že otevřenost evropského hospodářského prostoru po vstupu ČR do Evropské unie sebou nese zvýšenou poptávku po pracovnících, kteří jsou schopni komunikovat v cizím jazyce, a tím napomáhat expanzi dané firmy.

Osobnostní vlastnosti uchazeče

Dalším tematickým celkem, kterému jsme věnovali v rámci naší analýzy pozornost, byla oblast, kterou lze nazvat jako **osobnostní vlastnosti uchazeče**. Jde o osobnostní předpoklady, které jsou v nárocích zaměstnavatelů potřebné pro výkon daného povolání. Máme na mysli takové vlastnosti jako např. schopnost komunikace, spolehlivost, adaptabilita, ale i např. příjemný vzhled a vystupování. Kromě těchto „tradičních“ vlastností jsme do této kategorie zahrnuli i některé další zvláštní znalosti, dovednosti a specifika (psaní na stroji, znalost vyhlášky 50³, vlastnictví živnostenského oprávnění, svářečského průkazu, vlastnictví auta apod).

Je zřejmé, že u některých typů povolání jsou požadavky na osobnostní vlastnosti častější oproti jiným, někde naopak bývá kladen důraz spíše na konkrétní znalosti, popř. zkušenosti.

Jaké vlastnosti uchazeče se z hlediska deklarovaných potřeb zaměstnavatelů nejčastěji váží k jednotlivým skupinám povolání?

Z pohledu nejčastěji požadovaných vlastností na prvním místě figurují komunikační schopnosti, které se objevily v 14,5 % inzerátů. Velmi často se vyskytovaly také nároky na flexibilitu, adaptabilitu, dynamiku (11,4 %), samostatnost (9,7 %), organizační schopnosti (6,8 %), spolehlivost (6,4 %), pracovitost (6,2 %), zodpovědnost (4,5 %), bezúhonnost (3,7 %). Dále také řídicí schopnosti (2,8 %), obchodní talent

(2,7 %) a relativně často jsme zaznamenávali i požadavek na vlastnictví živnostenského oprávnění (1,6 %).

Požadavek na komunikační schopnosti je vůbec nejčastější položkou, jaká se v rámci této kategorie v inzerátech vyskytovala. Důležitá je zejména u vedoucích pracovníků, finančních, personálních a marketingových expertů, obchodních zástupců, sekretářek, recepčních, ale i např. techniků IT - tzn. u profesí, pro jejichž úspěšné vykonávání je velmi důležitý osobní přístup k zákazníkům či ke kolegům (případně k podřízeným).

Flexibilita, adaptabilita a dynamika dominuje u úřednických povolání, odborných administrativních pracovníků, obchodníků, ale velmi důležitá je i pro manažery a špičkové odborníky na poli financí a marketingu a také pro inženýry.

Samostatnost zaměstnavatelé velmi často požadovali u vysoce kvalifikovaných povolání - finančních, personálních a marketingových expertů, technických inženýrů a také u vedoucích pracovníků. **Pracovitost a samostatnost** byly také velmi často uváděny u techniků IT, účetních a odborných administrativních pracovníků a obchodních zástupců úředníků a také u většiny kvalifikovaných dělnických profesí - např. u zedníků, soustružníků, elektromechaniků, skladníků, řidičů automobilů. U těchto profesí byly časté rovněž **nároky na spolehlivost** - podobně jako u účetních, ekonomů a techniků IT.

Nároky na příjemné/reprezentativní vystupování se relativně nejčastěji vyskytovaly v inzerátech hledajících recepční, prodavače, obchodní zástupce, sekretářky a administrativní pracovníky, ale také u manažerských pozic a ekonomů.

Schopnost týmové spolupráce je důležitá zejména u vedoucích pracovníků a bezpečnostních techniků, dále pro odborníky v oblasti, personalistiky a marketingu a také techniky a inženýry, pro které jsou navíc důležité analytické schopnosti.

U obchodních zástupců je kromě komunikačních dovedností, samostatnosti a flexibility požadováno relativně často **vlastní auto, živnostenský list a ochota cestovat**.

Čistý trestní rejstřík a bezúhonnost požadovali zaměstnavatelé zejména u pracovníků ve skladu a přepravě, administrativních pracovníků, dále také u pracovníků ochrany a ostrahy, prodavačů, techniků, vedoucích pracovníků, obchodních zástupců.

U elektromechaniků byl specifický požadavek na **přezkoušení podle vyhlášky 50**.

Živnostenský list zaměstnavatelé požadovali ve 1,6 % inzerátů, a to jednoznačně nejčastěji u obchodních zástupců a u prodavačů. Dále jej zaměstnavatelé vyžadovali v několika případech také u řídicích pracovníků.

U prvních pěti hlavních tříd, které zahrnují především duševní pracovníky, se jako **stěžejní osobnostní vlastnosti či dovednosti objevují zejména schopnost komunikace, flexibilita a adaptabilita**, dále pak i organizační schopnosti. Naopak u tříd 5 až 9 vystupuje jako hlavní požadavek bezúhonnost a také určitá míra flexibility a zodpovědnosti. Řídicí schopnosti pak byly požadovány zejména u profesí hlavní třídy 1 (vedoucí a řídicí pracovníci), což je zcela pochopitelné, neboť ty jsou v této třídě určující.

3) Vyhláška 50/1978 Sb. Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu o odborné způsobilosti v elektrotechnice.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Výsledky jednoznačně indikují **komunikační dovednosti spolu s flexibilitou a adaptabilitou jako nezbytný předpoklad pro dobré uplatnění na trhu práce**. Tyto poněkud specifické dovednosti v sobě odrážejí stále větší důraz, který zaměstnavatelé kladou nejen na znalosti a dovednosti získané v rámci vzdělávacích aktivit, ale také na dovednosti a vlastnosti, které jsou součástí osobnosti člověka. Jejich význam je zřetelný zejména u vysoce postavených manažerských a odborných pozic, rovněž však i profesí technických a úřednických a začínají se objevovat i u dělnických povolání.

Také u inzerce na internetu se projevilo, že zejména **komunikační dovednosti spolu s flexibilitou a adaptabilitou jsou nezbytným předpokladem pro dobré uplatnění na trhu práce**. Současně také samostatnost je vlastnost, kterou vyhledává značné množství zaměstnavatelů. Tyto jednoznačně osobnostní vlastnosti poukazují na vliv, který pro získání zaměstnání mají a na význam, který jim zaměstnavatelé přisuzují.

Řidičský průkaz

Dalším znakem, který jsme sledovali, byl **požadavek na vlastnictví řidičského průkazu**, který případní **zaměstnavatelé nárokovali v 16,9 % inzerátů**. Nejčastěji byl uváděn požadavek na řidičské oprávnění skupiny B, a to ve 14,6 %. Jinou řidičskou skupinu požadovalo 2,3 % inzerátů. Kromě řidičů automobilů, kde je řidičský průkaz předpokladem pro výkon profese, se požadavek na řidičský průkaz nejčastěji objevoval u inzerátů hledajících obchodní zástupce, bezpečnostní techniky, automechaniky a opraváře, ale také u domovníků a správců domů. Jak vidíme, požadavek na vlastnictví řidičského průkazu se týká mnoha profesí, neboť možnost vlastní mobility pracovníků je pro řadu zaměstnavatelů velmi důležitá.

2.1.8 Finanční ohodnocení inzerovaných volných pracovních míst

V rámci prováděné analýzy inzerce byla věnována pozornost také **nabízenému finančnímu ohodnocení**. Jeho výše poukazuje na to, jakou pozici má daná profese na pracovním trhu. Ačkoliv finanční ohodnocení, které je v inzerátech nabízeno, neodpovídá skutečnému rozvržení platů v daných profesích, jde o zajímavý údaj, který napomáhá vytvoření obrazu inzerovaných profesí.

Případná **mzda byla zmíněna v 15,9 % inzerátů**. Abychom mohli s nabízenou mzdou v další analýze pracovat,

Tabulka 2.3: Nabízené finanční ocenění v inzerci v denním tisku

Finanční ocenění	abs.	v %
„dobré finanční ohodnocení“	807	8,8
plat do 10 000 Kč měsíčně	81	0,9
plat 11 000–20 000 Kč měsíčně	216	2,3
plat 21 000–30 000 Kč měsíčně	138	1,5
plat 31 000–50 000 Kč měsíčně	157	1,7
plat nad 50 000 Kč měsíčně	67	0,7
celkem	1 466	15,9
neuveдено	7 701	83,7

vytvořili jsme z uvedených finančních nabídek pět kategorizovaných skupin. Šestou skupinu pak tvoří specifická kategorie „dobré finanční ohodnocení“, kdy nebyla uvedena konkrétní částka, ale finanční nabídka byla vyjádřena slovně. Tato varianta byla vůbec nejčastější v rámci specifikace finančního ohodnocení, byla uvedena u 8,8 % inzerátů.

Profese, u kterých nabídky měsíční mzdy byly nejčastěji vyjádřeny v rámci slovní nabídky „dobré finanční ohodnocení“, byly následující:

- vedoucí pracovníci, manažeři (třída 123) - 15,6 %
- finanční, personální a marketingoví experti (třída 241) - 2,1 %
- obchodní zástupci, pojišťovací agenti (třída 341) - 18,6 %
- administrativní pracovníci, sekretářky (třída 411) - 5,5 %
- prodavači (třída 521) - 6,3 %

Měsíční mzdu vyšší než 50 tis. Kč nabízelo 0,7 % inzerátů, přičemž relativně nejčastěji tomu bylo u profesí:

- vedoucí útvarů, manažeři (třída 123) - 37,3 %
- obchodní zástupci, pojišťovací agenti (třída 341) - 40,3 %

Naopak **nejnižší finanční hodnocení do 10 tisíc Kč měsíčně** bylo nabízeno v inzerátech hledajících profese:

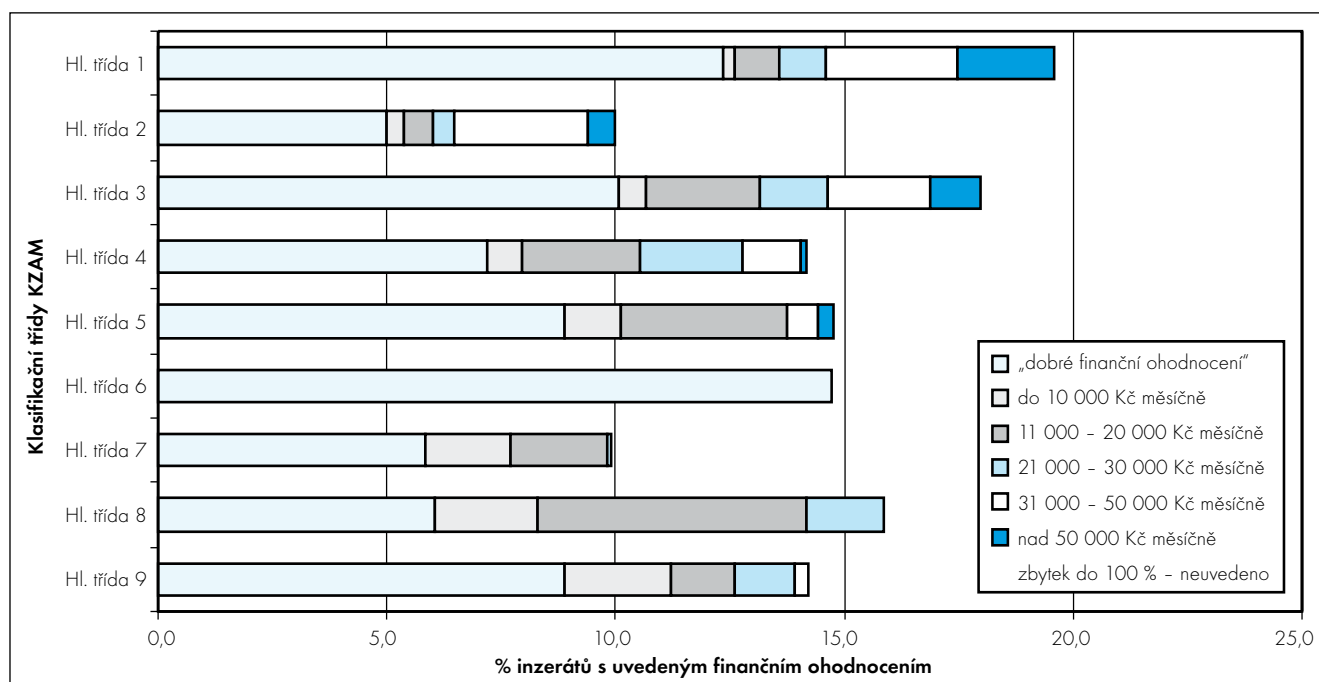
- obchodní zástupci, pojišťovací agenti (třída 341) - 9,9 %
- prodavači (třída 522) - 7,4 %
- truhláři, dřevobráběči (třída 742) - 6,2 %

Některé skupiny profesí patří ve sledovaném kontextu do více skupin podle výše nabízeného finančního ohodnocení, typickou skupinou jsou **obchodní zástupci a pojišťovací agenti (třída 341)**. Můžeme předpokládat, že toto rozpětí poukazuje na různorodost povolání této klasifikační třídy, a to jak náplně práce, tak místa vykonávání.

Pokud se znovu vrátíme ke kategorii „dobré finanční ohodnocení“ musíme si položit otázku, do jaké míry je „dobré finanční ohodnocení“ opravdu „dobré“, a to zejména v případě dělnických profesí či u obchodních zástupců. Může jít jak o opravdu „dobré“ finanční ohodnocení, tak o ohodnocení, které kdyby bylo zveřejněno v inzerátu, tak by od zaměstnání odradilo všechny případné zájemce.

Je přirozené, že mezi jednotlivými klasifikačními třídami jsou v rámci inzerce rozdíly v platovém ohodnocení. Zcela logicky jsou zpravidla nabízeny **nejlepší platové podmínky pracovníkům z 1. hlavní třídy**, kdy jde o řídicí profese, které jsou spojeny s dobrým platovým oceněním. Dále jsou **výhodné platové podmínky spojeny i s profesemi ze 2. a 3. hlavní třídy**, kdy jde o vysoce odborné a technické profese, které jsou na trhu práce také dobře ceněny. U hlavní třídy 1 byly také nejčastěji uvedeny platové podmínky včetně neurčitého „dobrého finančního ohodnocení“. Naopak **nejméně určité podmínky byly spojeny s profesemi z 6. hlavní třídy**, kdy ani v jednom případě nebylo stanoveno zcela konkrétní platové rozpětí. Současně je z grafu patrné, že dělnické profese nedosahují vyšších platových kategorií. Výše nabízeného finančního ocenění

Obrázek 2.3: Nabízené finanční ohodnocení u hlavních klasifikačních tříd KZAM v inzertní nabídce v denním tisku

vypovídá o tom, jak je která profese zaměstnavateli v dané době ceněna a žádána. Jde zpravidla o povolání vysoce kvalifikovaná či odborná (řídící pracovníci, programátoři atd.) nebo také o povolání, ve kterých je velká fluktuace pracovníků (například obchodní zástupci, pojišťovací agenti atd.).

Ačkoliv jsou v inzerci na **internetu** poněkud atraktivnější finanční nabídky než v inzerci v denním tisku, nedá se říci, že by rozdíly byly příliš výrazné. Jde spíše o **častější specifikaci platového ohodnocení**. Současně je však nutné si uvědomit, že mnoho firem i personálních agentur zcela cíleně neuvádí v inzertech výši platu, neboť to nepovažují za vhodné. V mnoha firmách je navíc platové ocenění zaměstnanců firemní tajemství a pracovníci si ani mezi sebou nesmí sdělovat výši své mzdy. Takováto organizace pak samozřejmě neuvede možnosti finančního ohodnocení ani do inzertní nabídky zaměstnání.

2.1.9 Regionální požadavky ve struktuře nabízených volných pracovních míst

V neposlední řadě bylo sledováno, zda bylo v inzertu uvedeno místo, kde by měla být práce vykonávána, a to bez ohledu na to, v jakém deníku (či v jaké regionální mutaci) se inzerát vyskytoval. **Místo výkonu daného zaměstnání bylo uvedeno v 68,8 % inzerátů**. Nejčastěji byla nabízena práce v Praze (17,1 %) a v Moravskoslezském kraji (16,1 %), následuje kraj Středočeský (7,1 %) a Jihomoravský (4,1 %). Ostatní regiony byly zastoupeny méně než 4 %, kdy nejméně inzerátů bylo orientováno na Karlovarský kraj (0,4 %).

Pokud se podíváme podrobněji na pražský a moravskoslezský region, kam bylo směřováno nejvíce nabídek, vidíme, že nejčastěji byly hledány profese:

Praha:

- vedoucí útvarů, manažeři (třída 123) - 11,3 %
- prodavači (třída 521) - 11,1 %
- obchodní zástupci, pojišťovací agenti (třída 341) - 8,8 %
- účetní, odborní referenti (třída 343) - 8,3 %
- administrativní pracovníci (třída 411) - 7,3 %

V Moravskoslezském kraji byli nejčastěji hledáni pracovníci na pozice:

- nástrojaři, soustružníci (třída 722) - 8,5 %
- zedníci, tesaři (třída 712) - 6,9 %
- kuchaři, čišníci (třída 512) - 6,2 %
- obchodní zástupci (třída 341) - 5,1 %
- sekretářky, administrativní pracovníci (třída 411) - 4,3 %

Nabídka práce v zahraničí byla poměrně málo frekventovaná, její podíl na všech inzertech byl pouhých 0,3 %. Relativně nejčastěji byla nabízena práce ve Velké Británii (10 inzerátů) a v Rakousku (6 inzerátů). Nízký počet nabídek na práci v zahraničí nedovoluje usuzovat na obecnější trendy v této oblasti pracovního trhu.

Regionální aspekt nabídky zaměstnání je zřetelný zejména pro některé klasifikační třídy. Zatímco **u nabídky pro duševní pracovníky** (hlavní třídy 1 až 5) **jsou rovnoměrně zastoupeny nabídky práce jak z Prahy, ostatních Čech i z Moravy, u klasifikačních tříd pro nabídku dělnických profesí (třídy 6 až 8) to již neplatí**. V těchto hlavních profesních třídách je nižší podíl nabídky práce jak pro oblast Prahy, tak i Čech, avšak Morava je zastoupena výrazněji. Nabídka zaměstnání v inzerci tak zřetelně odráží existenci průmyslových zón, kde je poptávka především po dělnických profesích a které v současné nebo nedávné době vznikaly především na Moravě. Současně je patrné, že

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

nejmenší podíl inzerátů, kde byl uveden region, pro který byly profese z dané třídy hledány, je u hlavní třídy 9.

V internetové inzerci byla specifikace regionu mnohem výraznější než v inzerci v denním tisku. Takřka 99 % určení regionu je zřejmě důsledkem i struktury inzerátů na internetu, kde jsou často inzeráty podle regionů již seříděny. Nejčastěji byla nabídka zaměstnání směřována do Prahy, a to u všech klasifikačních tříd s výjimkou klasifikační třídy 7, kde je nabídka zaměstnání rovnoměrně rozložena mezi Prahu, Čechy a Moravu. Ve srovnání s regionálním rozvržením nabídky zaměstnání v denní inzerci je na internetu mnohem více pracovních nabídek orientováno na pražský region, který v mnoha případech vyčerpává více jak polovinu pracovních nabídek. Tyto výsledky podporují známý trend: Praha je, co do možnosti pracovních příležitostí, zcela specifická a má velký potenciál.

2.2 Potřeby a požadavky zaměstnavatelů z pohledu personálních agentur

Zprostředkovatelské aktivity personálních agentur jsou zpravidla orientovány na uspokojování poptávky klientských firem týkající se obsazení konkrétních pracovních míst. Ačkoli převládá zaměření na pozice středního a vyššího managementu a expertní pozice, výjimkou nejsou ani kvalifikovaná dělnická místa.

Pro personální agentury je typické navazování dlouhodobé spolupráce s firmami, kterým pomáhají řešit personální otázky. Z provedeného šetření vyplývá, že **klientela personálních agentur** je tvořena v převážné většině soukromými subjekty, což je dáno zejména finanční náročností využívání služeb personálních agentur a limitovanými finančními prostředky státních organizací. Obdobný důvod vede i k nižšímu zastoupení malých organizací (do 50 zaměstnanců). Agentury nejčastěji spolupracují s výrobními podniky, dále pak s podniky zaměřenými na obchod a na oblast služeb, v Praze však více než jinde s obchodními podniky a organizacemi specializujícími se na vzdělávací činnost.

Požadavky kladené zaměstnavateli **na uchazeče o zaměstnání** se týkají zejména dosažené úrovně vzdělání, oborového zaměření, délky předchozí praxe, kompetencí a osobnostních charakteristik uchazečů.

Pokud jde o **dosažené vzdělání uchazečů**, nelze jednoznačně říci, zda zaměstnavatelé mají větší zájem o středoškoláky či vysokoškoláky. Navíc existují pozice, na které jsou firmy ochotny přijmout jak pracovníka se středním, tak vysokoškolským vzděláním, což ovšem často souvisí s délkou předchozí praxe. Významnou roli zde hrají i osobnostní charakteristiky kandidátů a charakter vykonávané praxe.

Z hlediska **oborového členění** mají zaměstnavatelé, kteří jsou klienty personálních agentur, největší zájem o absolventy skupin oborů 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 66 Obchod, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, 63 Ekonomika a administrativa a 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie, což koresponduje jak s oborovou strukturou klientských firem, tak i se současnými trendy prosazujícími se na trhu práce. Minimální zájem mají zaměstnava-

telé o absolventy veškerých humanitně zaměřených oborů a oborů určitým způsobem specifických. Vůbec poptávány nejsou 11 Matematické obory, 21 Hornictví, 32 Kožedělná a obuvnická výroba či 35 Architektura.

Minimální **délka praxe**, kterou zaměstnavatelé od uchazečů požadují, do značné míry závisí na konkrétní pracovní pozici či individuálních požadavcích firem. V případě středoškoláků se nicméně jedná většinou o 2–3 roky, u vysokoškoláků je zpravidla požadována praxe v rozsahu 1–3 roky. Některé větší firmy nabízejí tréninkové programy pro absolventy vysokých škol; v takových případech je namísto praxe vyžadován spíše dostatečný zájem o práci v daném oboru.

Mezi **klíčové kompetence** (tzn. přenositelné znalosti, schopnosti a dovednosti), které jsou ze strany zaměstnavatelů **nejžádanější**, jednoznačně patří zbláhlost v cizích jazycích, komunikační schopnosti a adaptabilita a flexibilita. Často je požadována rovněž zbláhlost v používání výpočetní techniky a ochota učit se. Podle vyjádření zástupců personálních agentur by školy měly u svých žáků **více rozvíjet** především zbláhlost v cizích jazycích (a to i v případě vyučených), komunikační schopnosti a dovednosti (včetně schopnosti prezentace a sebeprezentace), schopnost řešit problém, schopnost samostatného rozhodování a ochotu nést zodpovědnost.

Agentury rovněž doporučují realizovat větší sepětí výuky s praxí, což by umožnilo jednak získávání většího množství praktických poznatků a dovedností a navázání kontaktů se zaměstnavatelskou sférou, jednak získání reálných představ o možnostech pracovního uplatnění. Z pohledu agentur je rovněž důležité vést žáky k větší samostatnosti a aktivitě, k vyhledávání prázdninových brigád a k ochotě přizpůsobit se potřebám trhu práce.

Z výsledků šetření vyplývá, že **ochota** zaměstnavatelů (klientů personálních agentur) **přijímat čerstvé absolventy škol** není příliš velká. Je to dáno zejména skutečností, že služeb personálních agentur využívají většinou firmy, které hledají odborníka se zkušenostmi v oboru. Případy, kdy je preferován absolvent, často souvisí s možností zařazení do speciálních tréninkových programů pro absolventy, s absolvováním oborem, s nezátížeností předchozími pracovními návyky, poměrně vysokou přizpůsobivostí mladých pracovníků a v neposlední řadě i s finančními důvody.

Přestože **požadavky** týkající se **pohlaví uchazečů** o zaměstnání jsou oficiálně nepřístupné, v praxi se takovéto nároky objevují. V drtivé většině případů se však jedná o logické požadavky plynoucí z konkrétní pracovní pozice a jsou vyjadřovány spíše ve formě preferencí.

Z vyjádření zástupců personálních agentur plyne, že čeští pracovníci nejsou příliš ochotni stěhovat se za prací, nicméně mnohem otevřenější jsou vůči častějšímu cestování v souvislosti s výkonem zaměstnání či vůči krátkodobějšímu výjezdu do zahraničí.

Případné **rozdíly mezi požadavky českých a zahraničních firem** se nejčastěji týkají jazykové vybavenosti uchazečů o zaměstnání a schopnosti aktivní komunikace, dále pak i flexibility a pracovního výkonu. Zahraniční firmy jsou v tomto ohledu náročnější a jejich požadavky bývají přesněji formulovány. Při specifikování požadavků na nové pracovníky může

hrát významnou roli rovněž firemní kultura zahraničního zaměstnavatele. Nutno však dodat, že některé agentury žádné výraznější rozdíly mezi požadavky českých a zahraničních firem nespátí, hlavním cílem je v obou případech získat kvalitního pracovníka.

Úspěšnost, resp. neúspěšnost uchazečů o zaměstnání je dána mnoha faktory, lze však identifikovat **tři hlavní pilíře**, na kterých je výběr pracovníků založen: absolvované vzdělání, odborné znalosti a dovednosti a osobnostní charakteristiky.

Z hlediska **absolvovaného vzdělání** má význam především jeho úroveň, v některých případech může hrát určitou roli také pověst absolutoria konkrétní školy.

Jedno z klíčových kritérií při výběru pracovníků představují **odborné znalosti a dovednosti** v kombinaci s absolvovanou praxí, přičemž platí, že případné odborné nedostatky lze do určité míry nahradit motivací, ochotou učit se, zájmem o daný obor apod.

Třetí hlavní pilíř představují **osobnostní charakteristiky** v širším slova smyslu, tj. zahrnující i jednotlivé klíčové kompetence. V této souvislosti nabývá na významu způsob vystupování, komunikace či schopnost sebe prezentace. Hodnocen je rozvojový potenciál uchazeče, ochota a schopnost se adaptovat či aktivní zájem pracovat v dané firmě. K **neúspěchu** může vést rozdíl sebe prezentace v personální agentuře a u klienta, přemířené finanční požadavky, nedostatek sebereflexe, přeceňování svých schopností a dovedností, nepravdivé údaje v životopise či pasivity uchazečů.

2.3 Potřeby a požadavky zaměstnavatelů na absolventy škol v odvětvích terciární sféry

Absolventi škol představují na trhu práce skupinu, která sice v současné době nepatří mezi ty nejohroženější⁴, nicméně je řazena k těm, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost a péči. Etapa přechodu ze vzdělávacího systému do pracovní sféry sehrává v životě každého jedince významnou úlohu a případný neúspěch při začleňování do světa práce může i do budoucna negativně poznamenat kvalitu jeho života.

Trh práce je místem, kde se střetává poptávka po pracovní síle s její nabídkou. Vzdělávací systém výrazným způsobem determinuje počáteční kvalitu nastupující pracovní síly, spočívající jednak ve vybavenosti absolventů potřebnými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi, jednak v připravenosti mladých lidí plnohodnotně se začlenit do pracovního procesu a dále se vzdělávat. Vzdělávací systém tak působí jako významný faktor předurčující budoucí uplatnitelnost (zaměstnatelnost) absolventů škol.

Aby byl přechod absolventů ze školy na trh práce co nejplynulejší, je především nezbytné, aby schopnosti, dovednosti a znalosti absolventů nabyté v průběhu vzdělávání byly v souladu s požadavky a potřebami zaměstnavatelů. Zároveň je však důležité, aby budoucí absolventi měli možnost získat konkrétní představy o světě práce a o možnostech svého uplatnění, aby byli podněcováni aktivně se zapojit do světa práce a aby jim v otázkách kariérového

rozhodování (volbě další vzdělávací dráhy, profese a povolání) byla poskytována patřičná informační podpora, tak aby žáci byli schopni zodpovědně se rozhodnout při výběru oboru i školy.

Následující text vychází ze šetření „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v terciární sféře“, které bylo uskutečněno Národním ústavem odborného vzdělávání v roce 2006 v rámci projektu VIP Kariéra a které navazuje na výzkum realizovaný v předchozích letech. Základem je dotazníkové šetření, které zjišťuje názory samotných zaměstnavatelů.

2.3.1 Klíčové a profesní dovednosti

Pro úspěšné uplatnění absolventů škol na trhu práce je důležité, aby skladba jejich znalostí, schopností a dovedností (označovaných jako kompetence) co nejvíce odpovídala požadavkům a potřebám potenciálních zaměstnavatelů.

Kompetence, kterými pracovníci a uchazeči o zaměstnání v různé míře disponují, lze rozdělit na profesní a klíčové. **Profesní kompetence** jsou úzce svázány s konkrétní odborností a jejich zvládnutí umožňuje, případně usnadňuje výkon určitých profesí či povolání.

Klíčové (přenositelné) kompetence jsou takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které se jeví jako nezbytné pro zdárné uplatnění nejenom na trhu práce, ale i v běžném životě. Jejich zvládnutí by mělo přispět k větší flexibilitě pracovníků v širokém slova smyslu, tzn. k jejich schopnosti vykonávat rozličné odborné úkoly nebo měnit bez větších problémů různé profese a napomáhat harmonizovat schopnosti pracovníků s požadavky kladenými ze strany zaměstnavatele.

Ačkoli pro definování nároků zaměstnavatelů na nově přijímané pracovníky jsou velice často určující požadavky plynoucí z konkrétní pracovní pozice, respondenti byli přesto požádáni, aby vyjádřili, v jakém poměru kladou obecně důraz při výběru nových pracovníků na klíčové dovednosti a profesní dovednosti (tak, aby jejich součet činil 100 %).

Z výsledků šetření plyne, že v souhrnu (tzn. bez ohledu na velikost či oborové zaměření firmy) zaměstnavatelé pouze **mírně preferují profesní dovednosti** (v průměru 51,9 %) **oproti dovednostem klíčovým** (v průměru 48,1 %). Jde o poměrně důležité zjištění, že zaměstnavatelé si uvědomují důležitost klíčových dovedností, které považují za srovnatelné s profesními dovednostmi.

V celkovém průměru je relativně nejčastěji přisuzován jak klíčovým, tak profesním dovednostem stejný význam. Zároveň je evidentní silnější orientace malých podniků na klíčové dovednosti, což zřejmě velice úzce souvisí se skutečností, že v těchto organizacích je velice často zapotřebí, aby pracovníci nebyli pouze úzce specialisté, ale byli schopni vykonávat více různorodých činností.

Předmětem šetření bylo dále zjistit, do jaké míry považují respondenti pro danou firmu za důležité, aby pracovník disponoval na jedné straně hlubokými a úzkými profesními dovednostmi, na straně druhé širokými profesními dovednostmi.

Východisko pro hodnocení důležitosti představovala škála od 1 do 6. **Hodnota celkového průměru 3,98** vypovídá o **větším důrazu** kladeném na **široké profesní dovednosti**.

4) Mnohem problematičtější je v současnosti postavení mladistvých, osob bez kvalifikace či osob starších 50 let.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

2.3.2 Důležitost klíčových kompetencí podle typu vzdělání pracovníků

Klíčové kompetence byly hodnoceny podle baterie znalostí, dovedností a schopností, která byla jednak použita v předchozí fázi tohoto výzkumu, jednak je využívána i v rámci šetření zaměřených na analýzu problematiky absolventů škol z pohledu pracovníků úřadů práce, personálních agentur i samotných absolventů. Tento přístup umožňuje snadnou vzájemnou srovnatelnost a interferenci uvedených dílčích hledisek.

Základem pro **sledování požadavků na klíčové kompetence pracovníků** je členění zaměstnanců do **čtyř základních vzdělanostních skupin**: vyučení (SOU), pracovníci se středním odborným vzděláním (SOŠ), pracovníci s vyšším odborným vzděláním (VOŠ) a pracovníci s vysokoškolským vzděláním (VŠ). Respondenti byli požádáni, aby u každé kompetence vyjádřili, jak je pro ně důležité, aby ji pracovníci s daným typem vzdělání ovládali. K dispozici měli stupnici od 1 do 5, kde 1 = „zcela nezbytné“, 2 = „velmi důležité“, 3 = „důležité“, 4 = „méně důležité“ a 5 = „vůbec nepotřebují“. Zaměstnavatelé byli rovněž požádáni, aby označili ty kompetence, u kterých se domnívají, že by školy měly svou přípravu zlepšit a klást na ně větší důraz.

Sledované klíčové kompetence:

1. Komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)
2. Čtení a porozumění pracovním instrukcím
3. Zběhlost v cizích jazycích
4. Práce s čísly při pracovním uplatnění
5. Schopnost rozhodovat se
6. Schopnost řešit problém
7. Nést zodpovědnost
8. Adaptabilita a flexibilita
9. Schopnost týmové práce
10. Schopnost vést
11. Ochota učit se
12. Zběhlost v používání výpočetní techniky
13. Zběhlost v zacházení s informacemi

Na úvod je vhodné souhrnně porovnat, jak zaměstnavatelé v průměru hodnotili jednotlivé znalosti, dovednosti a schopnosti. Hodnoty aritmetického průměru pro každou vzdělanostní skupinu jsou uvedeny v tabulce 2.3.

Tabulka dokládá skutečnost, že nároky zaměstnavatelů jsou přímo úměrné dosaženému vzdělání pracovníků, tzn. že **se zvyšující se úrovní vzdělání přisuzují zaměstnavatelé jednotlivým kompetencím větší význam**. Zatímco u vzdělanostní skupiny SOU dosahuje aritmetický průměr u všech kompetencí vyšších hodnot než v případě ostatních kategorií vzdělání, skupině vysokoškoláků přísluší ve všech případech jednoznačně nejnižší hodnoty, což ukazuje vysokou důležitost uvedených kompetencí.

U všech vzdělanostních kategorií je značný význam přikládán schopnosti **nést zodpovědnost a čtení a porozumění pracovním instrukcím**. Do popředí vystupují rovněž **komunikační schopnosti** (ústní a písemný projev), **ochota učit se a zběhlost v používání výpočetní techniky**.

Jak bylo uvedeno, z hlediska jednotlivých vzdělanostních

skupin kladou zaměstnavatelé **nejnižší požadavky na vyučené pracovníky**. Jejich hodnocení je zřejmě úzce svázáno s charakterem pozic, které tyto pracovníci nejčastěji zastávají, a z toho vyplývajících potřebných kompetencí; jde zejména o manuální a odborné dělnické profese či provozní pracovníky. Vyžadovány jsou tak především **čtení a porozumění pracovním instrukcím a ochota učit se**, ale také **ochota nést zodpovědnost, schopnost týmové práce** či **adaptabilita a flexibilita**. Naopak v průměru za nejméně důležité pokládají zaměstnavatelé schopnost vést a zběhlost v cizích jazycích.

Průměrné hodnocení **pracovníků se středním odborným vzděláním** je dokladem toho, že na tuto skupinu kladou zaměstnavatelé v porovnání s absolventy SOU celkově vyšší nároky. Opět je zde zřejmá souvislost s charakterem pracovních pozic, které bývají obsazovány pracovníky – absolventy SOŠ a jsou spojeny s požadavky na větší samostatnost, zodpovědnost, schopnost se rozhodovat a řešit problém. Za nejdůležitější je pokládáno **čtení a porozumění pracovním instrukcím, ochota učit se, komunikační schopnosti, schopnost nést zodpovědnost a zběhlost v používání výpočetní techniky**. Na základě hodnot aritmetického průměru je možné označit za nejméně důležitou schopnost vést a zběhlost v cizích jazycích, nicméně je třeba upozornit jednak na poměrně malé rozpětí průměrných hodnot u jednotlivých znalostí, dovedností a schopností v rámci kategorie SOŠ, jednak na poměrně výrazný rozdíl průměrného hodnocení ve srovnání s kategorií SOU – přestože uvedené dvě kompetence se jeví jako nejméně žádané i v případě absolventů SOU, je zřejmé, že v případě SOŠ je jim přikládán větší význam.

U **pracovníků s vyšším odborným vzděláním** přikládají zaměstnavatelé všem uvedeným kompetencím větší důležitost, než tomu bylo v případě skupiny SOŠ. Největší důraz je kladen na **zběhlost v používání výpočetní techniky, komunikační schopnosti, schopnost nést zodpovědnost, čtení a porozumění pracovním instrukcím a ochotu učit se**. Za nejméně důležitou je obdobně jako v předchozích případech považována schopnost vést a zběhlost v cizích jazycích.

Tabulka 2.4: Význam klíčových kompetencí pro jednotlivé vzdělanostní skupiny zaměstnanců (čím nižší hodnota aritmetického průměru, tím je daná znalost, schopnost či dovednost důležitější – zvýrazněny nejdůležitější kompetence při porovnání ve sloupcích)

Kompetence	Důležitost kompetencí (hodnoty aritmetického průměru)			
	SOU	SOŠ	VOŠ	VŠ
Komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)	2,76	2,01	1,72	1,28
Čtení a porozumění pracovním instrukcím	2,25	1,93	1,74	1,45
Zběhlost v cizích jazycích	3,61	2,72	2,18	1,74
Práce s čísly při pracovním uplatnění	2,99	2,27	2,03	1,70
Schopnost rozhodovat se	2,77	2,28	1,87	1,41
Schopnost řešit problém	2,55	2,07	1,79	1,39
Nést zodpovědnost	2,38	2,01	1,72	1,34
Adaptabilita a flexibilita	2,54	2,19	1,94	1,63
Schopnost týmové práce	2,39	2,07	1,80	1,58
Schopnost vést	3,66	2,78	2,19	1,55
Ochota učit se	2,36	2,00	1,78	1,54
Zběhlost v používání výpočetní techniky	3,21	2,06	1,69	1,45
Zběhlost v zacházení s informacemi	2,98	2,20	1,80	1,48

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Celkově nejvyšší nároky jsou kladeny na **pracovníky s vysokoškolským vzděláním**, u kterých se předpokládá vybavenost zmíněnými kompetencemi na nejvyšší úrovni. Jednoznačně nejvíce jsou zdůrazňovány **komunikační schopnosti, schopnost nést zodpovědnost, schopnost řešit problém, schopnost rozhodovat se, čtení a porozumění pracovním instrukcím a zběhlost v používání výpočetní techniky**. Naopak nejméně důležitá je zběhlost v cizích jazycích a práce s čísly při pracovním uplatnění.

Hodnocení důležitosti kompetencí vyučených pracovníků

Pro výkon dělnických profesí a obdobných odborných činností např. obslužného charakteru jsou pracovníci připravováni v učebních oborech. Vzdělávání trvá obvykle 3 roky, v některých oborech pouze 2 roky a je ukončeno závěrečnou zkouškou a vydáním výučního listu. V rámci výuky probíhá odborný výcvik žáků. Příprava je zaměřena především na výkon manuálních a manipulačních činností. Tyto základní charakteristiky významným způsobem determinují celkový charakter vzdělání i charakter uplatnění absolventů, kteří po ukončení studia směřují především do oblastí výroby či služeb a vykonávají manuální i manipulační (více či méně specializované) činnosti.

Výše uvedené skutečnosti jsou reflektovány i hodnocením důležitosti jednotlivých kompetencí vyučených pracovníků – absolventů SOU ze strany zaměstnavatelů.

Z pohledu zaměstnavatelů se jeví jako nejdůležitější, aby pracovníci – absolventi SOU byli vybaveni schopnostmi **čtení a porozumění pracovním instrukcím** (za „zcela nezbytné“ až „důležité“ je považuje 92 % zaměstnavatelů) a **ochotou učit se** (90 % respondentů), dále pak **schopností řešit problém, adaptabilitou a flexibilitou** (shodně 88 % respondentů), schopností **nést zodpovědnost** a **schopností**

práce v týmu (v obou případech 86 % dotázaných), přičemž z hlediska míry důležitosti je za „zcela nezbytné“ považováno zejména čtení a porozumění pracovním instrukcím (27 %) a schopnost nést zodpovědnost (26 %). Naopak zběhlost v cizích jazycích a schopnost vést je podstatná pro méně než 20 % dotázaných zaměstnavatelů.

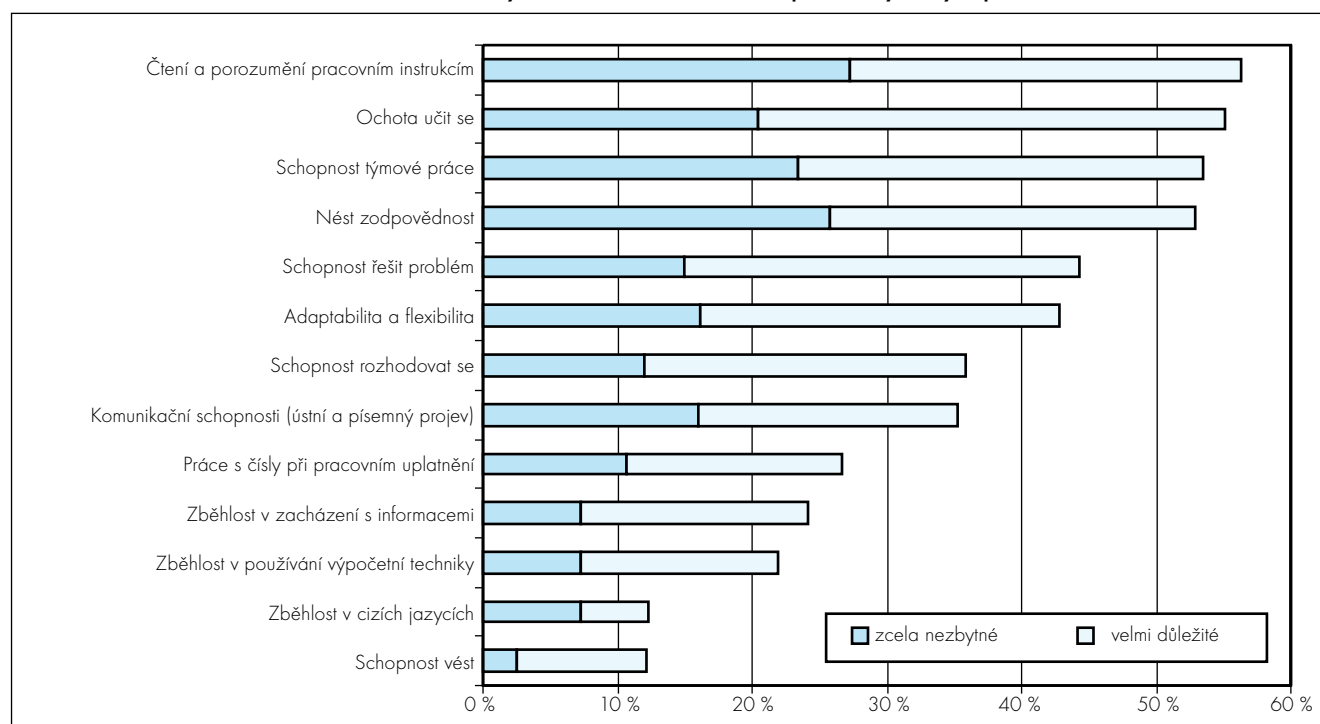
Které kompetence pokládají zaměstnavatelé u této vzdělatelnostní kategorie za nepostradatelné (ohodnotili je jako „zcela nezbytné“ a „velmi důležité“), je dobře patrné z grafického vyjádření na obr. 2.4.

Pokud jde o velikost organizace, v souhrnu jsou nejvyšší nároky deklarovány respondenty z velmi malých a malých firem (tj. firem do 100 zaměstnanců). Jedná se zejména o **čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost nést zodpovědnost, ochotu učit se** či **schopnost týmové práce**. V případě největších firem (kategorie nad 5000 zaměstnanců) je značný význam přikládán především komunikačním schopnostem a adaptabilitě a flexibilitě.

Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků se středním odborným vzděláním

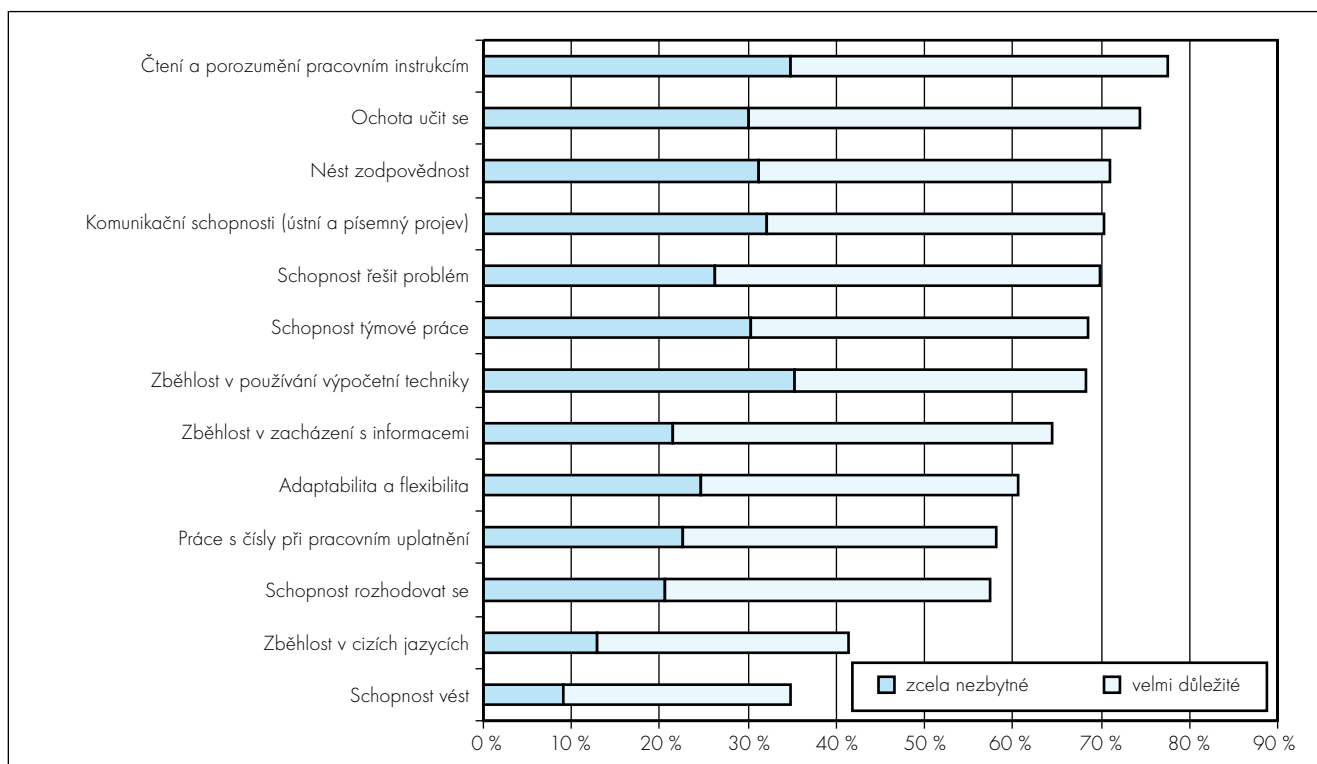
Pro výkon odborných činností v technicko-hospodářských, ekonomických, zdravotnických, pedagogických, sociálně právních, uměleckých a dalších činnostech jsou pracovníci připravováni ve vzdělávacích programech středního odborného vzdělávání. Délka studia je stanovena na 4 roky, v závěru studia skládají žáci maturitní zkoušku. Absolventi jsou připraveni zejména pro výkon odborných profesí, které kladou vyšší nároky jak na odborné znalosti, tak na zvládnutí širších dovedností. Do této kategorie lze zařadit i vyučené s maturitou, kterých je necelých 15 % z celkového počtu pracovníků s odbornou maturitou.

Obrázek 2.4: „Zcela nezbytné“ a „velmi důležité“ kompetence vyučených pracovníků

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Obrázek 2.5: „Zcela nezbytné“ a „velmi důležité“ kompetence pracovníků se středním odborným vzděláním

Absolvování středního odborného vzdělávání nabízí široké možnosti uplatnění. V případě, že absolventi nepokračují v dalším studiu na vysoké či vyšší odborné škole, odborná kvalifikace je předpokladem pro dobrý start na trhu práce.

Uvedená fakta se promítají i do hodnocení důležitosti kompetencí (znalostí, schopností a dovedností), kterými disponují pracovníci se středním odborným vzděláním (absolventi SOŠ).

Obecně lze říci, že nároky zaměstnavatelů vůči pracovníkům se středoškolským vzděláním jsou celkově vyšší než v případě vyučených zaměstnanců. Mezi nejvíce preferované znalosti, dovednosti a schopnosti (hodnocené jako „zcela nezbytné“ až „velmi důležité“) lze zařadit **schopnost řešit problém** (98 % respondentů), **komunikační schopnosti**, schopnost **nést zodpovědnost** a **ochotu učit se** (shodně 97 % dotázaných), dále pak **adaptabilitu**, **flexibilitu** a **čtení a porozumění pracovním instrukcím** (v obou případech 96 % respondentů). Jako nejméně důležitá se zde ukazuje zběhlost v cizích jazycích a schopnost vést, nicméně 78 %, resp. 79 % respondentů i tyto kompetence vnímá jako důležité.

Z grafického vyjádření na obr. 2.5 je velice dobře patrné, které kompetence označují zaměstnavatelé u pracovníků se středoškolským vzděláním za „zcela nezbytné“ a „velmi důležité“.

Z komparace výsledků s hodnotami vztahujícími se k vyučeným pracovníkům vyplývá, že intenzita důležitosti jednotlivých znalostí, dovedností a schopností je odlišná - i v případě relativně méně významných kompetencí se předpokládá, že středoškoláci jimi disponují ve větší míře. Zatímco v případě absolventů SOU považovalo schopnost vést a zběhlost v cizích jazycích za „velmi důležitou“, případně „zcela nezbytnou“ v obou případech 12 % respondentů, u středoškoláků se již jedná o 35 %, resp. dokonce 41 %.

Z hlediska velikosti firem jsou **relativně nejnižší nároky** prezentovány respondenty zastupujícími **firmy o velikosti od 251 do 500 zaměstnanců a středně velké organizace** (101-250 zaměstnanců). **Komunikační schopnosti** jsou v největší míře požadovány jednak ve **velkých firmách** od 500 do 5000 zaměstnanců, jednak v **malých firmách** do 100 zaměstnanců. V případě největších **firem nad 5000 zaměstnanců** je zřejmě značný význam přikládán zejména schopnosti řešit problém, zběhlosti v používání výpočetní techniky a zběhlosti v zacházení s informacemi. **Firmy o velikosti do 100 zaměstnanců** výrazněji oproti zbývajícím velikostním kategoriím **preferují** čtení a porozumění pracovním instrukcím, práci s čísly při pracovním uplatnění, schopnost rozhodovat se, řešit problém a nést zodpovědnost.

Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků s vyšším odborným vzděláním

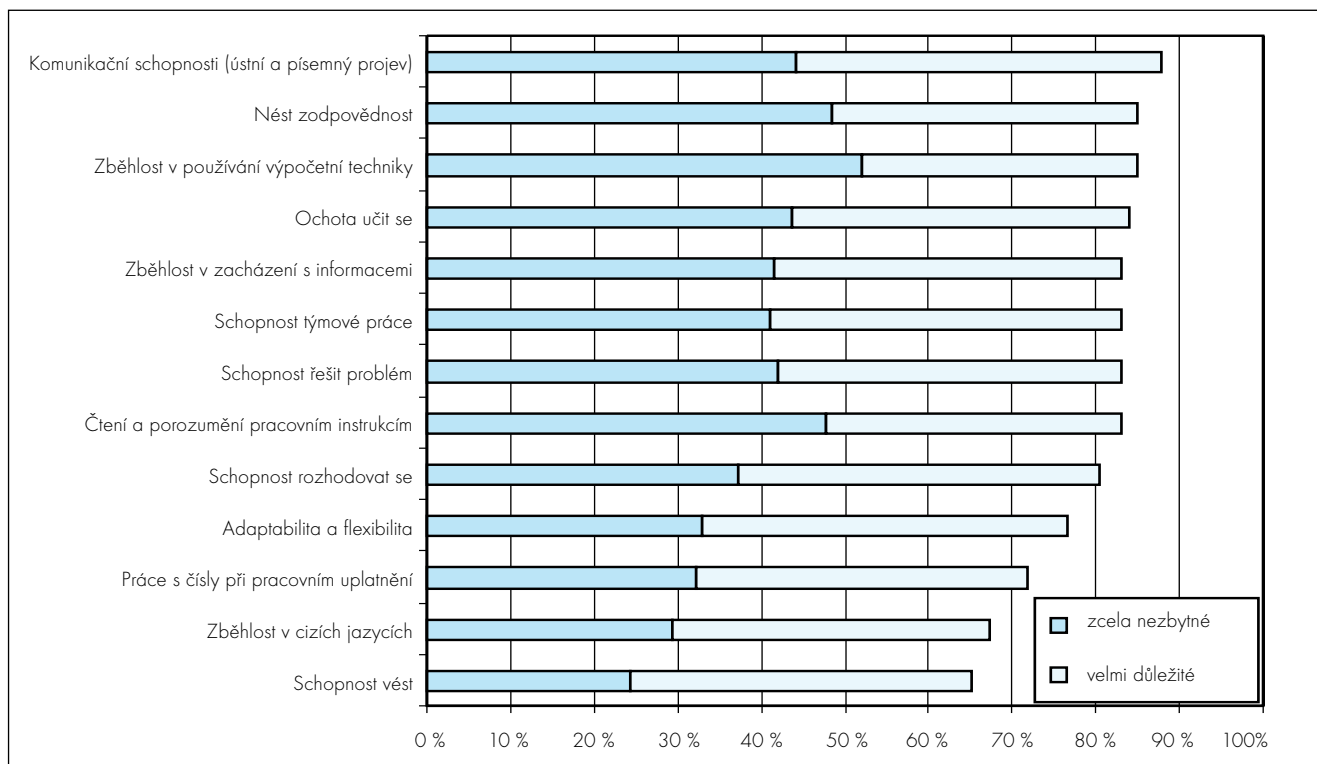
Vyšší odborné vzdělání se stalo součástí české vzdělávací soustavy v roce 1995. Je určeno absolventům středních škol, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku. Ustanovení vyšších odborných škol bylo vedeno snahou rozšířit nabídku terciárního neuniverzitního vzdělávání. V porovnání se studiem na vysokých školách jsou obory vyššího studia zaměřeny především na praktickou profesní orientaci. Délka studia je nyní stanovena 3 roky⁵ a výuka se uskutečňuje jak formou denního, tak i dálkového studia. Studium je zakončeno absolutoriem, které se skládá z absolventské práce, zkoušky z odborných

Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků s vyšším odborným vzděláním

Vyšší odborné vzdělání se stalo součástí české vzdělávací soustavy v roce 1995. Je určeno absolventům středních škol, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku. Ustanovení vyšších odborných škol bylo vedeno snahou rozšířit nabídku terciárního neuniverzitního vzdělávání. V porovnání se studiem na vysokých školách jsou obory vyššího studia zaměřeny především na praktickou profesní orientaci. Délka studia je nyní stanovena 3 roky⁵ a výuka se uskutečňuje jak formou denního, tak i dálkového studia. Studium je zakončeno absolutoriem, které se skládá z absolventské práce, zkoušky z odborných

5) V minulosti to bylo 2 až 3,5 roku.

Obrázek 2.6: „Zcela nezbytné“ a „velmi důležité“ kompetence pracovníků s vyšším odborným vzděláním

předmětů a zkoušky z cizího jazyka. Absolventi získávají titul diplomovaný specialista v oboru, zkráceně DiS.

Přestože se jedná o relativně nový druh vzdělávání, z výsledků šetření je zřejmé, že zaměstnavatelé již mají poměrně jasnou představu o tom, co od absolventů VOŠ očekávají. Nejvíce žádané (označované za „zcela nezbytné“ až „velmi důležité“) jsou zejména **schopnost řešit problém** (98 % respondentů), **komunikační schopnosti**, **schopnost rozhodovat se**, **adaptabilitu a flexibilitu**, **schopnost týmové práce**, **ochotu učit se** a **zběhlost v zacházení s informacemi** (shodně 97 % dotázaných). Naopak jako relativně méně důležitá se jeví zběhlost v cizích jazycích (89 % respondentů) a schopnost vést (93 % respondentů); tyto dvě kompetence jsou ovšem velmi významné pro více než 60 % zaměstnavatelů, což představuje nárůst přibližně o 30 % v porovnání s nejméně vyžadovanými kompetencemi u pracovníků se středoškolským vzděláním.

Nejvyšší podíly odpovědí „zcela nezbytné“ přitom nalézáme u **zběhlosti v používání výpočetní techniky** (52 % respondentů), **čtení a porozumění pracovním instrukcím** a **schopnosti nést zodpovědnost** (viz obr. 2.6).

Z hlediska velikosti firem je v souhrnném pohledu **důležitost** uvedených kompetencí relativně **nejnižší** u firem patřících do velikostních skupin **101–250 a 251–500 zaměstnanců**. Poněkud specifickým případem je **kategorie firem nad 5000 zaměstnanců**. V porovnání s předchozími kategoriemi vzdělání se tyto firmy do značné míry shodují v hodnocení toho, které kompetence pokládají pro uplatnění absolventů VOŠ za nejdůležitější. Z pohledu všech největších dotázaných podniků jsou pro pracovníky s vyšším odborným vzděláním zcela nezbytné či velmi důležité **komunikační schopnosti**, **schopnost rozhodovat se**, **schopnost řešit problém**, **adap-**

tabilita a flexibilita, **schopnost týmové práce**, **ochota učit se**, **zběhlost v používání výpočetní techniky** a **zběhlost v zacházení s informacemi**.

Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků s vysokoškolským vzděláním

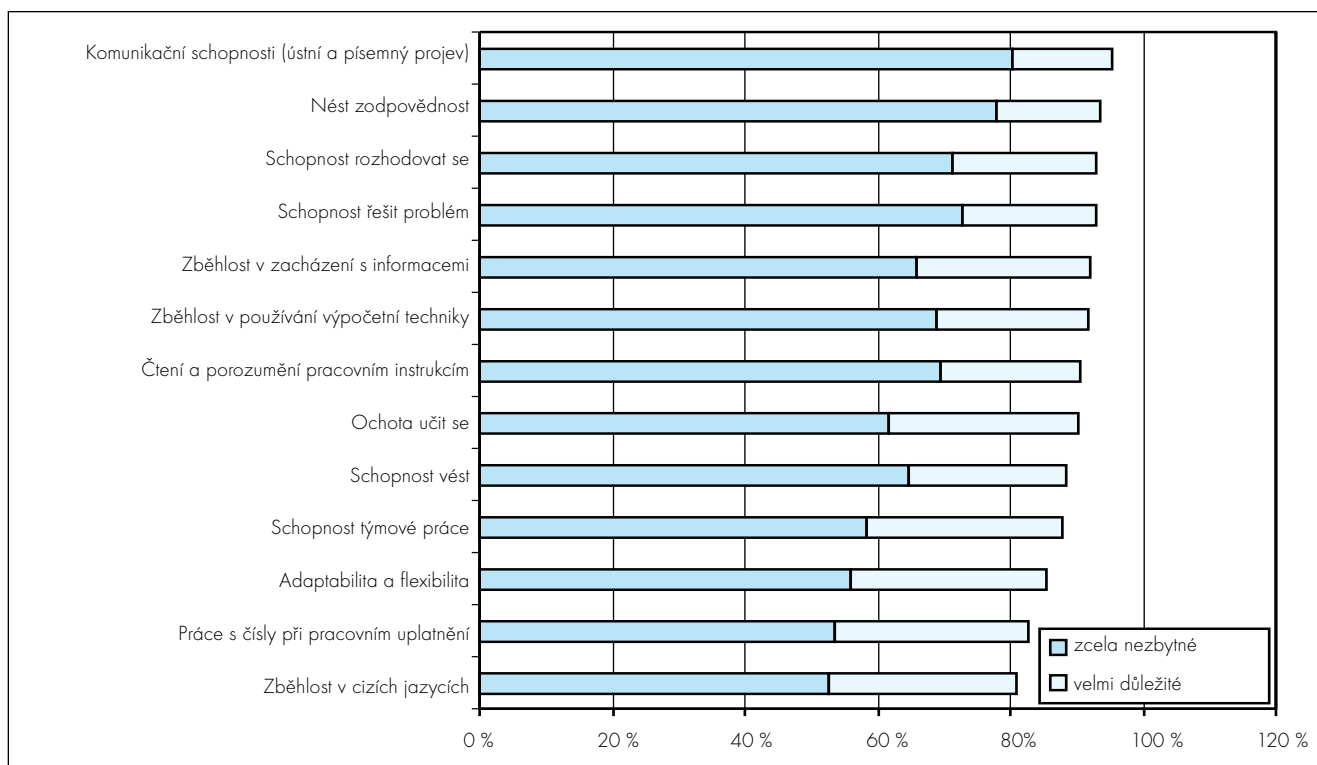
Vysokoškolské vzdělání poskytují absolventům oborů středních škol, kteří úspěšně vykonali maturitní zkoušku, vysoké školy. Vysokoškolské vzdělání představuje nejvyšší stupeň vzdělávací soustavy. Je organizováno ve třech druzích vzdělávacích programů: bakalářských, magisterských a doktorských. Standardní délka studia v bakalářských programech je 3 až 4 roky. Studium v magisterských programech je zpravidla čtyřleté až pětileté, v lékařských, veterinárních a architektonických oborech šestileté. Některé vysoké školy realizují dvoustupňové programy – po ukončení studia v bakalářském programu studenti pokračují ve dvouletém až tříletém magisterském studijním programu. Absolventi magisterských studijních programů mohou pokračovat ve studiu v doktorských programech, které trvá zpravidla tři roky, a připravovat se k vědecké a tvůrčí práci. Na vysokých školách je možné studovat formou prezenční, distanční nebo kombinovat obě formy studia (studium kombinované). Vysoké školy připravují vysoce kvalifikované odborníky a výzkumné pracovníky v technických, přírodních, humanitních, lékařských a dalších oborech.

Uvedené skutečnosti mají významný vliv i na velice vysoké požadavky zaměstnavatelů vůči této vzdělanostní skupině.

Pracovníci s vysokoškolským vzděláním jsou skupinou, vůči které zaměstnavatelé formulují celkově nejvyšší požadavky. U všech sledovaných kompetencí míra jejich důležitosti přesahuje 94 %, nejvyšších hodnot pak dosahuje v případě **ko-**

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

Obrázek 2.7: „Zcela nezbytné“ a „velmi důležité“ kompetence pracovníků s vysokoškolským vzděláním

komunikačních schopností, schopnosti řešit problém a schopnosti týmové práce (shodně 98 %), dále také u čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnosti rozhodovat se a adaptability a flexibility (shodně 97 %). Za relativně nejméně důležitou je zaměstnavateli považována schopnost vést (celkem 94 %), které přísluší nejvyšší procentní zastoupení odpovědí v kategorii „nepotřebují“. Za pozornost dále stojí zejména vysoký podíl odpovědí v kategorii „zcela nezbytné“ v případě komunikačních schopností (80 %) a schopnosti nést zodpovědnost (78 %), což je dobře patrné z obr. 2.7.

Vysoké nároky na vybavenost pracovníků – absolventů VŠ všemi uvedenými kompetencemi jsou typické pro zaměstnavatele od nejmenších až po největší podniky. Za pozornost přitom stojí zejména vysoká důležitost přisuzovaná komunikačním schopnostem ze strany nejmenších firem (do 5 pracovníků) a ochotě učit se v případě velkých firem o velikosti od 501 do 5000 zaměstnanců (v obou případech takřka 100 %). Nejmenší podniky do 5 zaměstnanců dále kladou o něco větší důraz než ostatní velikostní kategorie na zběhlost v cizích jazycích (86 %).

Specifickou kategorií je opět skupina největších podniků (nad 5000 zaměstnanců), která je zcela jednotná v hodnocení většiny sledovaných kompetencí jako „zcela nezbytných“ či „velmi důležitých“.

2.3.3 Kompetence, na které by se měla škola více zaměřit

Další významný aspekt hodnocení důležitosti sledovaných klíčových kompetencí představuje zjišťování názorů zaměstnavatelů na to, kterých kompetencí se absolventům nedostává a na něž by tak školy měly zaměřovat více pozornosti.

Zaměstnavatelé se de facto vyjádřili, zda se domnívají, že absolventi škol mají být danými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi vybaveni již při nástupu do zaměstnání, nebo je mají získat až praxí. V této souvislosti byli požádáni, aby vyjádřili, u kterých z nabízených kompetencí se domnívají, že by škola měla svou přípravu zlepšit a klást na jejich rozvoj větší důraz.

Následující tabulka 2.5 zachycuje procentní zastoupení respondentů, kteří u dané kompetence vyjádřili, že by se na její rozvoj měla škola více zaměřit.

Tabulka 2.5: Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit

	SOU	SOŠ	VOŠ	VŠ
Komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)	38,2%	43,3%	27,0%	32,3%
Čtení a porozumění pracovním instrukcím	32,9%	28,8%	14,7%	14,1%
Zběhlost v cizích jazycích	27,3%	47,0%	37,0%	41,4%
Práce s čísly při pracovním uplatnění	18,2%	21,9%	12,2%	13,5%
Schopnost rozhodovat se	27,0%	37,6%	26,3%	30,4%
Schopnost řešit problém	33,9%	44,5%	28,8%	33,2%
Nést zodpovědnost	38,9%	40,8%	30,1%	36,4%
Adaptabilita a flexibilita	22,3%	22,6%	18,2%	21,9%
Schopnost týmové práce	25,7%	31,0%	25,1%	28,8%
Schopnost vést	10,7%	17,2%	20,4%	30,4%
Ochota učit se	36,1%	33,2%	22,6%	23,8%
Zběhlost v používání výpočetní techniky	28,8%	31,3%	19,7%	21,0%
Zběhlost v zacházení s informacemi	24,1%	29,5%	21,9%	24,8%

Největší část zaměstnavatelů požaduje, aby se školy (s výjimkou SOU) více zaměřovaly na rozvíjení zběhlosti v cizích jazycích, jejich podíl dosahuje nejvyšších hodnot u SOŠ, VOŠ i VŠ.

V případě všech vzdělanostních skupin zaměstnavatelé požadují zlepšit přípravu zejména u komunikačních schopností,

schopnosti řešit problém a **schopnosti nést zodpovědnost**. Určitou nespokojenost se současnou kvalitou přípravy na školách vyjadřují zaměstnavatelé dále u **schopnosti rozhodovat se** (mimo SOU, kde ji však ani nepožadují).

Při bližším pohledu na situaci vyučených je evidentní, že relativně nejvíce firem doporučuje školám zaměřit více pozornosti na rozvoj **schopnosti nést zodpovědnost, komunikačních schopností** a rovněž i **ochoty učit se** (ve všech případech se jedná o kompetence, kterým je zároveň přikládána značná důležitost). Další výrazný podíl zaměstnavatelů požaduje zlepšení přípravy směřující k rozvoji **schopnosti řešit problém a čtení a porozumění pracovním instrukcím**.

Pokud se dále zaměříme na názory zaměstnavatelů na pracovníky se středním odborným vzděláním s maturitou, především je zřejmý určitý nárůst požadavků vůči škole v porovnání s pracovníky, kteří získali vzdělání v oborech SOU. Deklarována je zejména potřeba zaměřit více pozornosti na **zběhlost v cizích jazycích, schopnost řešit problém, rozvoj komunikačních schopností, schopnosti nést zodpovědnost** a rovněž i na **schopnost rozhodovat se**.

Ačkoli stejné kompetence, u kterých by školy měly zlepšovat přípravu budoucích absolventů SOŠ, nacházíme rovněž u absolventů VOŠ, v případě SOŠ je však na rozvoj jednotlivých znalostí, schopností a dovedností kladen větší důraz (podíly zaměstnavatelů, kteří se k této otázce vyjádřili, jsou výrazně vyšší). Tuto skutečnost lze interpretovat v tom smyslu, že z hlediska zmíněných kompetencí považují zaměstnavatelé absolventy VOŠ za lépe připravené nežli absolventy SOŠ (např. větší důraz na přípravu v oblasti rozvoje komunikačních schopností požaduje v případě absolventů SOŠ 43,3 % dotázaných zaměstnavatelů, v případě absolventů VOŠ se jedná o 27 %).

V případě vysokoškolačků jsou požadavky zaměstnavatelů obdobné jako u absolventů SOŠ a VOŠ. Také zde na prvním místě figuruje **zběhlost v cizích jazycích** a dále pak **schopnost nést zodpovědnost, schopnost řešit problém, komunikační schopnosti, schopnost rozhodovat se** a navíc se zde objevuje ještě **schopnost vést**, což je logické s ohledem na skutečnost, že vedoucí pozice jsou nejčastěji zastávány právě vysokoškolsky vzdělanými pracovníky. Skutečností je, že na školní přípravu pracovníků s vysokoškolským vzděláním a dostatečný rozvoj uvedených kompetencí jsou kladeny skutečně vysoké požadavky, které vyplývají z náročnosti zastávaných pracovních pozic touto skupinou zaměstnanců.

2.3.4 Kompetence, které zaměstnavatelé rovněž považují za důležité

Protože baterie znalostí, schopností a dovedností uvedených v dotazníku nemohla být vyčerpávající, byla zaměstnavatelům dána možnost, aby **k uvedeným kompetencím doplnili další**, o kterých se domnívají, že v seznamu chyběly, a které rovněž považují za důležité.

V celkovém souhrnu byly nejčastěji doplňovány takové kompetence, které je možné zahrnout pod pojem **mezilidské vztahy** či **umění jednat s lidmi**. Patří sem i takové požadavky, jako *úcta k zákazníkovi, umění jednat s podřízenými i nadřízenými, mezilidské vztahy na pracovišti, umění cítit nepsaná*

pravidla chování, slušnost v jednání, asertivita či *emoční inteligence*. Tyto požadavky na chování pracovníků byly nejčastěji uváděny malými až středně velkými firmami o velikosti od 6 do 249 zaměstnanců.

Druhou nejžádanější skupinou dalších kompetencí jsou **praktické dovednosti a znalost praxe**. Tento požadavek vychází zejména od menších firem o velikosti do 100 pracovníků. Zaměstnavatelé žádají především větší sepětí s praxí během studia, rozšíření a zkvalitnění praktické výuky žáků a studentů. Z odpovědí respondentů je patrné, že značné mezery ve školní přípravě budoucích absolventů pocítují nejenom v nedostatku praktických znalostí z daného oboru, ale i v nedostatečné znalosti reálného pracovního prostředí.

Další kompetencí, která se v odpovědích zaměstnavatelů objevila jako třetí nejčastější, je **loajalita k firmě**, kterou je (slovy respondentů) možné konkretizovat jako *přirozené soucítění s firmou, vedením a její politikou* či *ztotožnění se s firemními cíli*. Tento požadavek byl vícekrát zaznamenán v odpovědích respondentů působících ve firmách o velikosti od 25 do 500 pracovníků.

Schopnost **analytického myšlení** byla nejčastěji uváděna firmami o velikosti od 250 do 500 pracovníků a pod tento pojem je možné dále zahrnout *analýzu problému, schopnost analyzovat příčinu a vymyslet řešení* či *logický postup při rozhodování*.

Požadavek na **pracovitost a ochotu pracovat** vychází od firem o velikosti od 25 do 500 zaměstnanců a lze jej specifikovat i jako *pracovní nasazení, pracovní morálku* či *pracovní disciplínu*.

2.3.5 Kompetence, jejichž význam poroste

Další oblastí, na kterou byl výzkum zaměřen, byly kompetence, u kterých zaměstnavatelé předpokládají, že jejich **význam v dalších letech ještě vzroste**. Přitom bylo možné vybírat jednak z těch znalostí, dovedností a schopností, které byly nabídnuty přímo v dotazníku, jednak z kompetencí, které respondenti sami doplnili.

V celkovém souhrnu (bez ohledu na velikost organizace) respondenti relativně nejčastěji uváděli jako kompetence, jejichž význam vzroste, **zběhlost v cizích jazycích, zběhlost v používání výpočetní techniky, ochotu učit se, adaptabilitu a flexibilitu** a **schopnost rozhodovat se**, vesměs tedy kompetence, které byly obsahem naší nabídky. I všechny ostatní znalosti, dovednosti a schopnosti, jejichž podíl na celkovém počtu voleb dosahuje alespoň 1 %, již byly obsahem předloženého výčtu. Někteří respondenti ve svých odpovědích uváděli, že předpokládají růst **všech uvedených kompetencí**. Je tudíž zjevné, že za významné do budoucna považují zaměstnavatelé působící v terciárním sektoru především přenositelné, klíčové kompetence.

Z hlediska velikosti organizace je například **zběhlost v cizích jazycích** relativně nejčastěji uváděna menšími firmami (o velikosti do 100 pracovníků) a naopak relativně nejmenší podíl odpovědí připadá na největší organizace s více než 500 zaměstnanci. V porovnání s ostatními velikostními kategoriemi příkládají **zběhlosti v používání výpočetní techniky** relativně největší význam do budoucna malé firmy o velikosti do

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

5 zaměstnanců a naopak relativně nejmenší podíl odpovědí nalézáme u firem o velikosti od 101 do 250 zaměstnanců.

2.3.6 Přijímání nových pracovníků, zejména absolventů

Další klíčovou oblastí výzkumu byly skutečnosti, které z pohledu zaměstnavatelů hrají při výběru nových pracovníků rozhodující úlohu. V souvislosti se zvýšenou pozorností, kterou toto šetření věnuje situaci absolventů škol, je významné zjištění, zda firmy při přijímání nových pracovníků činí **rozdíl mezi absolventy a zaměstnanci s praxí** a jaká kritéria považují za **rozhodující při výběru** z těchto dvou skupin uchazečů o zaměstnání.

Z tohoto pohledu je nezbytné hlouběji se zabývat i důvody či předpoklady, které vedou zaměstnavatele k přijímání či naopak nepřijímání absolventů. Nelze pominout ani zkoumání, zda zaměstnavatelé upřednostňují absolventy s předchozími pracovními zkušenostmi či praxí absolvovanou v rámci vzdělávání.

Na úvod se však blíže věnujme způsobům, které jsou firmami využívány při hledání nových pracovníků.

Jakým způsobem firmy vyhledávají nové pracovníky?

Respondenti byli požádáni, aby uvedli, v jaké míře využívají předložených způsobů vyhledávání nových pracovníků, případně aby doplnili další alternativy, se kterými mají zkušenost.

Zaměstnavatelé relativně **nejčastěji** (kategorie „často“) využívají jednak **výběru z těch zájemců o práci, kteří se firmám hlásí sami**, jednak **inzerční nabídku**. Mezi nejfrekvencovanějšími způsoby vyhledávání dále nacházíme vyhledávání **prostřednictvím úřadů práce a doporučení stávajících zaměstnanců**. Naopak relativně nejméně jsou využívány služby personálních agentur a získávání pracovníků přímo na školách.

Součtové hodnoty prvních dvou a druhých dvou frekvenčních kategorií ve spodní části tabulky jednak potvrzují výše uvedená zjištění, jednak upozorňují na další zajímavé skutečnosti plynoucí ze získaných údajů. Především je zřejmé, že skutečně s výraznou převahou dominuje **výběr z řad těch, kteří se hlásí sami** (84 %). Navzdory tomu, že využívání inzerční nabídky je druhým relativně nejčastějším způsobem vyhledávání, je evidentní, že z tohoto pohledu (kategorie „často“ + „občas“) dosahuje o něco málo vyššího podílu **doporučení stávajících zaměstnanců** (68 %). Poměrně časté je rovněž vyhledávání pracovníků prostřednictvím úřadů práce (57 %). Naopak jako nejméně frekvencované se opět ukazuje využívání služeb personálních agentur (18 %) a vyhledávání nových pracovníků přímo na školách (16 %).

Tabulka 2.6: Frekvenční tabulka využívání jednotlivých způsobů hledání nových zaměstnanců

		inzeráty	úřady práce	personální agentury	hlásí se sami	doporučení zaměstnanců	přímo na školách	jiným způsobem
1	často	40%	29%	7%	46%	22%	4%	8%
2	občas	24%	28%	12%	38%	46%	12%	9%
3	výjimečně	16%	22%	15%	10%	22%	22%	8%
4	vůbec ne	21%	21%	67%	6%	10%	63%	75%
1+2		64%	57%	18%	84%	68%	16%	17%
3+4		36%	43%	82%	16%	32%	84%	83%

Rovněž je zřejmé, že převážná většina dotázaných zaměstnavatelů vyhledává nové pracovníky některým z uvedených způsobů; 83 % respondentů jiné způsoby využívá pouze výjimečně či vůbec ne.

Pokud jde o velikost firmy, takřka ve všech velikostních kategoriích (s výjimkou malých firem velikosti od 6 do 25 zaměstnanců, ve kterých převažuje výběr prostřednictvím inzerční nabídky) dominuje **výběr nových pracovníků z řad těch, kteří se hlásí sami**. Zároveň je evidentní, že s rostoucí velikostí firmy je tento způsob využíván častěji. Dále je zřejmé, že **nejmenší firmy** s maximálně 5 zaměstnanci vůbec nevyužívají služby personálních agentur, přednost dávají doporučením ze strany stávajících zaměstnanců a inzerční nabídce či vyhledávání prostřednictvím úřadů práce. V **malých podnicích** o velikosti od 6 do 25 pracovníků představuje častý způsob vyhledávání prostřednictvím inzerátů či přijímání nových pracovníků na základě doporučení zaměstnanců. **Středně velké až velké firmy** o velikosti od 26 do 500 zaměstnanců více preferují vyhledávání prostřednictvím inzerátů a úřadů práce; přijímání na doporučení stávajících zaměstnanců u nich zaujímá až další příčku. Výběr nových pracovníků prostřednictvím personálních agentur, vyhledávání přímo na školách a zcela jiný způsob, než jaký byl uveden v dotazníku, lze označit spíše za okrajové varianty.

Co se týče využívání **jiných způsobů vyhledávání** pracovníků, respondenti nejčastěji uváděli **reference** (tzn. přijetí pracovníků na základě doporučení od kolegů, zaměstnanců či známých), **internet** (ať už se jedná o vlastní webové stránky, nebo o pracovní servery), **přímé oslovení** (často se jedná o cílenou nabídku směřující k získání pracovníka z konkurenční firmy), **kontaktáž známých** (např. i výběr z osob, které firma měla možnost blíže poznat po pracovní stránce) či **vlastní vývěsky nebo letáky**. Výskyt dalších způsobů, jako je např. výběrové řízení, veletrhy či vlastní databáze, byl pouze ojedinelý. Za pozornost stojí zjištění, že poměrně dominantní postavení v kategorii „jiným způsobem“ zaujímá internet. To je dokladem skutečnosti, že řada respondentů považuje vyhledávání pomocí inzerátů a internet za dvě odlišné kategorie⁶.

Požadavky na praxi při přijímání nových pracovníků

Výsledky šetření dokládají, že při výběru nových **pracovníků více než polovina zaměstnavatelů** (56 %) činí **rozdíl mezi absolventy a pracovníky s praxí**.

Detailnější pohled přitom ukazuje určité odlišnosti v závislosti na velikosti organizace. K rozlišování těchto dvou kategorií pracovníků dochází nejčastěji v případě největších firem s více než 5000 zaměstnanci, dále pak v podnicích o velikosti od 26 do 100 zaměstnanců a v nejmenších firmách do 5 pracovníků. Podniky o velikosti od 6 do 25 a od 500 do 5000 zaměstnanců diferencují v polovině případů.

6) Této problematice se blíže věnuje šetření Štastnová, P. a kol.: „Potřeby zaměstnavatelů z pohledu analýzy inzerční nabídky zaměstnání a názorů pracovníků personálních agentur“. Praha, NÚOV 2006.

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

V případě největších firem s více než 5000 zaměstnanci je třeba vzít v úvahu, že uvedený podíl referuje o údajích získaných pouze od čtyř podniků; nicméně i tak lze usuzovat, že takovéto organizace mají propracovanou personální strategii a skutečně důsledně rozlišují mezi absolventy a zkušenějšími pracovníky, přičemž pro absolventy mohou mít připravena speciální tréninková schémata.

Kritéria ovlivňující přijetí pracovníka s praxí a čerstvého absolventa

Při bližším zkoumání faktorů a okolností, které ovlivňují přijímání nových pracovníků, je rovněž důležité zaměřit se na kritéria, která zaměstnavatelé považují za rozhodující při výběru jednak z kategorie absolventů, jednak z řad pracovníků s praxí. Tato problematika nabývá na významu i v návaznosti na zjištění z předchozí kapitoly, že více než polovina zaměstnavatelů při náborech nových zaměstnanců činí rozdíl mezi absolventy a pracovníky s bohatšími pracovními zkušenostmi.

Z tabulky 2.7 je zřejmé, že zatímco při výběru **pracovníků s bohatšími pracovními zkušenostmi** rozhoduje především charakter **předchozí praxe a odborné znalosti** (resp. odborná kvalifikace, odbornost či odborná způsobilost), v případě **absolventů** zaměstnavatelé kladou důraz zejména na **ochotu se dále vzdělávat**, stupeň a obor dosaženého **vzdělání**; významná je rovněž **znalost cizích jazyků a komunikační schopnosti**.

Tabulka 2.7: Kritéria pro přijetí zaměstnanců (podíl firem s tímto požadavkem - v %)

Požadavky na absolventy		Požadavky na pracovníky s praxí	
24%	Ochota se dále vzdělávat	13%	Předchozí praxe
18%	Požadované vzdělání	7%	Odborné znalosti
15%	Znalost jazyků	6%	Komunikativnost
14%	Komunikativnost	5%	Znalost jazyků
11%	Adaptabilita	5%	Odborná kvalifikace
10%	Dovednost v práci s počítačem	3%	Ochota se dále vzdělávat
9%	Flexibilita	3%	Reference
8%	Způsob vystupování	3%	Dovednost v práci s počítačem
8%	Odborné znalosti	3%	Způsob vystupování
8%	Zájem o práci, chuť pracovat	3%	Profesní zkušenosti
7%	Předchozí praxe	3%	Flexibilita
6%	Pracovitost, pracovní nasazení	2%	Adaptabilita
6%	Práce v týmu	2%	Požadované vzdělání
4%	Odborná kvalifikace	2%	Pracovitost, pracovní nasazení
3%	Zodpovědnost	2%	Práce v týmu

Uvedená zjištění naznačují, že absolventi mohou navzdory nedostatku či absenci odborné praxe konkurovat zkušenějším pracovníkům, a to díky své ochotě se dále vzdělávat, čerstvým odborným znalostem a dovednostem, znalosti cizích jazyků, dovednosti pracovat s počítačem, přizpůsobivosti, flexibilitě a celkově aktivnímu přístupu k práci.

Jaké jsou důvody nepřijímání čerstvých absolventů?

Jak bylo uvedeno v předchozím textu, řada firem se přijímání absolventů spíše vyhýbá. Je tedy potřebné blíže zkoumat důvody či předpoklady, které firmy k tomuto chování vedou.

Respondentům byly nabídnuty možné příčiny případného odmítnutí absolventů, kromě nich však zaměstnavatelé mohli doplnit další důvody.

V souhrnném pohledu se jako relativně nejčastější důvod odmítnutí absolventů objevuje **nedostatek praxe a pracovních zkušeností**. Poměrně frekventované jsou **rovněž nereálné představy absolventů** o výši mzdy, pracovní době či pracovním zařazení. Následuje **delší doba**, kterou absolventi potřebují **na zapracování, a nízká úroveň pracovní morálky**. Jako nejméně častý důvod odmítnutí absolventů zde figuruje neschopnost přizpůsobit se firemní filozofii či proniknout do způsobu práce.

Při bližším pohledu zjistíme, že je možné vysledovat určité **rozdíly v závislosti na velikosti organizace**. Takřka ve všech velikostních kategoriích pořadí tří hlavních uváděných důvodů zůstává neměnné. Výjimkou jsou pouze firmy o velikosti od 6 do 25 zaměstnanců, které častěji než nedostatek praxe a pracovních zkušeností uvádějí nereálné představy absolventů. Malé firmy o velikosti do 25 zaměstnanců rovněž oproti ostatním velikostním kategoriím zmiňují nízkou úroveň pracovní morálky relativně častěji než delší dobu na zapracování.

Za pozornost dále stojí **důvody doplněné samotnými respondenty**, které byly relativně nejčastěji uvedeny firmami o velikosti od 6 do 25 a od 100 do 250 zaměstnanců. Poměrně často byla zmiňována skutečnost, že se dotazované firmy přijímání absolventů nevyhýbají. Tento „důvod“ je však spíše přímým důsledkem samotné formulace příslušné otázky „Pokud se většinou vyhýbáte přijímání absolventů, jaké důvody (předpoklady) vás k tomu vedou?“ a vypovídá o otevřenosti těchto zaměstnavatelů vůči přijímání absolventů. Mezi dalšími uváděnými důvody se poměrně často objevuje **nedostatek volných pracovních míst pro absolventy** či skutečnost, že **na určitá pracovní místa nelze přijímat pracovníky bez praxe** (např. vedoucí prodejny, řidiči autobusů městské hromadné dopravy či kamionové přepravy). Jedna z firem uvedla, že se jim nabízí **dostatečný počet uchazečů s praxí**, případně **přijímají bývalé zaměstnance**, kteří danou firmu již dobře znají. Za pozornost jistě stojí také skupina názorů týkajících se schopností absolventů a jejich připravenosti začlenit se do pracovního procesu. Zaměstnavatelé se buď přímo obávají **nedostatečné zodpovědnosti absolventů** za vykonávané úkoly, nebo se jedná o obecnou **nejistotu, zda absolvent je schopen danou pozici zvládnout**.

Jaké jsou důvody pro přijímání absolventů?

Ačkoli mnoho firem se absolventům spíše vyhýbá, poměrně značné množství organizací je jejich přijímání naopak nakloněno, v některých případech jsou absolventi dokonce preferováni. Zaměřme tedy pozornost na bližší zkoumání důvodů, které vedou zaměstnavatele k ochotě absolventy přijímat.

V celkovém pohledu zaměstnavatelé jako relativně nejčastější důvod uvádějí **nezatíženost předchozími pracovními návyky** (48 %), **následuje dovednost v práci s počítačem** (43 %), **jazyková vybavenost a ochota se vzdělávat** (shodně 41 %). Přitom všechny tyto důvody jsou relativně nejdůležitější pro **velké firmy** o velikosti **od 250 do 500 zaměstnanců**.

Nejmenší firmy do 5 zaměstnanců zdůrazňují zejména flexibilitu, jazykovou vybavenost, ochotu se vzdělávat a dovednost v práci s počítačem. V případě hodnocení **firem**

2. Potřeby zaměstnavatelů a jejich požadavky na přijímané pracovníky

s více než 5000 zaměstnanci je nutné brát v úvahu velice nízké početní zastoupení této kategorie, nicméně na základě zjištěných údajů lze usuzovat na určité tendence. Je evidentní, že tyto firmy kladou důraz zejména na nezátíženost předchozími pracovními návyky, jazykovou vybavenost, novější teoretické znalosti a znalost nových technologií a na otevřenost vůči firemní filozofii.

Mezi dalšími důvody, doplněnými samotnými respondenty, jednoznačně dominuje **chuť pracovat**. Dále zde také poměrně často figuruje **nedostatek jiných zájemců – zkušených a schopných pracovníků** a **výchova zaměstnanců** podle vlastních představ firmy. V odpovědích respondentů se rovněž objevily **nižší mzdové nároky** absolventů a případ, kdy se jedná o **absolventa určitého oboru** speciálně zaměřeného na oblast podnikání dané firmy.

Zvýhodňují zaměstnavatelé absolventy s praxí?

V situaci, kdy se na stejnou pozici hlásí dva absolventi, přičemž jeden při studiu určitou dobu pracoval a druhý nikoliv, **32 %** respondentů by jednoznačně dalo **přednost absolventovi s předchozí praxí** (resp. brigádou apod.), naopak **23 %** zaměstnavatelů by absolventa s praxí rozhodně nijak **nezvýhodňovalo**. V **11 %** případů dotázané firmy uvedly, že absolventy s praxí **preferují za určitých podmínek**, jako je např. výkon praxe přímo v dané firmě, praxe v oboru, dlouhodobost praxe apod. Ve smyslu, že záleží na **individuálním posouzení konkrétního případu**, případně že nevědí, se vyjádřilo **17 %** respondentů. Zbýlých **18 %** dotázaných zaměstnavatelů tuto otázku nezodpovědělo.

Pohled respondentů na předchozí praxi absolventů je však do určité míry odlišný. Někteří zaměstnavatelé zastávají názor, že není důležité, kde byla praxe či brigáda vykonávána, jiní naopak upřednostňují praxi buď v příslušném oboru, nebo přímo v dané firmě. Případné preferování výkonu praxe v dané organizaci je zpravidla úzce spjata se skutečností, že zaměstnavatel má možnost budoucího zaměstnance lépe poznat a blíže se seznámit nejenom s jeho znalostmi, schopnostmi a dovednostmi, ale také s jeho přístupem k práci. Někteří zaměstnavatelé však přikládají větší význam ochotě absolventů se učit, jejich otevřenosti vůči novým poznatkům a pozitivnímu přístupu k práci nežli předchozím pracovním zkušenostem.

Zároveň však nelze opomenout skutečnost, že **předchozí pracovní aktivita absolventů** vypovídá podle názoru řady zaměstnavatelů o **samostatnosti, snaze získat zkušenosti** či o **přístupu k životu a zájmu pracovat**. Rovněž se lze domnívat, že absolventi s praxí mají již **realnější představy o pracovním prostředí, určité pracovní návyky** a jsou schopni **snadněji se adaptovat** na pracovní režim. Předchozí praxe je tak oceňována nejenom z pohledu nabytých znalostí, schopností a dovedností, ale je chápána i jako **projev aktivního přístupu k práci**.

V řadě případů však panuje názor, že předchozí pracovní zkušenosti jsou důležité, nicméně nepředstavují jediné rozhodující kritérium. **Klíčovou roli pak hraje celkový dojem při přijímacím pohovoru a osobnostní předpoklady a kvality**. Lze tedy shrnout, že předchozí pracovní zkušenosti dozajista představují lepší výchozí pozici absolventa při hledání pra-

covního uplatnění, absolventi však mohou disponovat i jinými přednostmi, které dokáží nedostatek či absenci předchozí praxe vyvážit.

2.3.7 Profese (obory vzdělání), které zaměstnavatelé potřebují

Z hlediska zkoumání možností uplatnění absolventů na trhu práce je rovněž důležité zaměřit se jednak na zjišťování oborů, u kterých firmy pociťují nedostatek pracovníků, jednak na identifikaci oborů, ve kterých se zaměstnavatelé potýkají s kvalitou mladých zaměstnanců. Předmětem šetření bylo také zkoumání názorů zaměstnavatelů na to, které obory pokládají z hlediska budoucnosti za perspektivní. V souvislosti se vstupem ČR do EU v roce 2004 nás rovněž zajímalo, zda zaměstnavatelé pozorují či očekávají nějaké změny v personální oblasti.

Profese či obory, u kterých se firmy potýkají s nedostatkem pracovníků

Výsledky šetření ukazují, že **nedostatek pracovníků** určitých profesí **pociťuje** celkem **25 % respondentů** (11 % dotázaných firem se k této otázce nevyjádřilo). Přitom o relativně největší problém se zřejmě jedná u firem orientovaných na pohostinství a ubytování.

Z hlediska celkového pořadí jsou jednoznačně nejvíce postrádáni **řidiči** (zejména řidiči *autobusů, městské dopravy a nákladních vozidel*), a to firmami všech velikostí. S výjimkou těch nejmenších a největších podniků zaměstnavatelé dále pociťují nedostatek **prodačů** a firmy převážně střední velikosti postrádají rovněž **autoopraváře** (tento obecný pojem zahrnuje *automechaniky, autoelektrikáře, autoklempíře, autolakýrny, opraváře vozidel a karosáře*). Nedostatek **číšníků – servírek** a **kuchařů** pociťují zejména malé podniky o velikosti od 6 do 25 zaměstnanců.

Nedostatek pracovníků byl sledován rovněž v **oborové struktuře**. Vzhledem k tomu, že odpovědi respondentů často nekorespondují s oficiální klasifikací oborů vzdělání, bylo snahou spíše vystihnout určité obecné tendence.

Respondenti opět nejčastěji uváděli **řidiče**; zde je třeba upozornit na skutečnost, že v české vzdělávací soustavě takový obor vzdělání či specializace neexistuje, pro výkon této profese však postačuje platné řidičské oprávnění, případně splnění dalších zákonných podmínek (pro řízení autobusů a nákladních vozidel). Výrazný nedostatek je dále pociťován v případě skupin oborů **23 – Strojírenství a strojírenská výroba** (a to jak učebních, tak i maturitních, případně vysokých školských oborů), **66 – Obchod** (především prodavači, příp. skladníci), **65 – Gastronomie, hotelnictví a turismus** (zde se jedná převážně o číšníky – servírky a kuchaře).

Profese či obory, u kterých se firmy potýkají s kvalitou mladých pracovníků

Z hlediska implikací do vzdělávací sféry je nezbytné zaměřit se rovněž na oblast případných problémů s nedostatečnou kvalitou mladých pracovníků ve věku do 35 let, které pociťuje **28 %** dotázaných firem.

Jako **nejproblematičtější** se jeví **organizace o velikosti od 101 do 250 zaměstnanců** (40 % z těch, které odpově-

děly, mají problémy s kvalitou mladých zaměstnanců), naopak **nejméně pociťují problémy** týkající se kvality pracovníků **firmy od 26 do 100 zaměstnanců**. Zajímavé je tak výrazně odlišné nazírání na tuto problematiku firmami, které jsou si velikostně velice blízké.

Z odvětvového hlediska je možné říci, že **nejvýraznější problémy** jsou pociťovány v podnicích zaměřených na **pohostinství a ubytování**; tyto firmy jsou zřejmě často nespokojeny s číšníky a servírkami, u kterých postrádají zejména dobrou jazykovou vybavenost, příjemné vystupování, zodpovědnost či poctivost. V případě firem orientovaných na **obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží** se nejčastěji jedná o problémy s dělnickými profesemi (u kterých si stěžují např. na malý zájem o práci a nízké pracovní nasazení), s kvalitou prodavačů či obchodníků (nedostatečné prodejní dovednosti) a asistentek či administrativních pracovníků, kterým chybí především jazyková vybavenost. Pokud nějaké problémy pociťují firmy působící v oblasti **dopravy, skladování, pošty a telekomunikací**, pak jsou nejčastěji spojeny s profesí řidičů, u kterých je zejména potřebná dostatečná praxe, kterou však mladí lidé zpravidla nedisponují.

Perspektivní obory vzdělání v pohledu zaměstnavatelů

Respondenti byli požádáni, aby se pokusili stanovit obory vzdělání, po kterých bude podle jejich názoru na trhu práce poptávka v dalších letech.

Většina zaměstnavatelů se domnívá, že v budoucnosti bude největší poptávka po pracovnících vzdělaných v **IT oborech** (od středoškolských pozic až po vysoce specializované), dále pak v učebních oborech skupiny oborů **23 Strojírenství a strojírenská výroba** a rovněž v **ekonomických oborech**, a to jak středoškolských, tak i vysokoškolských.

2.3.8 Souhrn kritérií důležitých pro uplatnění absolventů v odvětvích terciární sféry

Zaměstnavatelé zhruba ve stejné míře jako profesní (odborné) dovednosti vyžadují u svých pracovníků i klíčové kompetence a zároveň jen mírně preferují široké profesní dovednosti před hlubokými a úzkými profesními dovednostmi. Tento fakt vypovídá o tom, že zaměstnavatelé vyžadují nejenom potřebnou odbornost, ale také schopnosti a dovednosti, které jsou spíše než s konkrétní profesí svázány s obecně uplatnitelnými kompetencemi daného pracovníka.

Úspěšnost vstupu absolventů na trh práce je do značné míry ovlivněna tím, zda přicházejí ze škol dostatečně vybaveni potřebnými kompetencemi (tzn. znalostmi, schopnostmi a dovednostmi). S ohledem na tuto klíčovou roli školní přípravy se z pohledu odborného vzdělávání jeví jako nezbytné, aby **kromě** potřebných **odborných znalostí** v dostatečné míře umožňovalo získat i **klíčové kompetence**, kterým přísluší prioritní význam z hlediska úspěšného začlenění do světa práce, ale velice důležité jsou i pro uplatnění v běžném životě.

Ačkoli nároky zaměstnavatelů na jednotlivé kompetence jsou často úzce svázány s konkrétní pracovní pozicí, je možné říci, že **požadavky** na ně jsou obecně **přímo úměrně zvyšující se úrovni dosaženého vzdělání**. Nicméně z hlediska

všech vzdělanostních skupin má prioritní význam **ochota učit se**, dále se vzdělávat a být otevřen novým poznatkům, schopnost **nést zodpovědnost**, **řešit praktické problémy** a **rozhodovat se**. Značný význam je přikládán rovněž rozvinutým **komunikačním schopnostem**, které jsou chápány nejenom jako ústní a písemný projev, ale i celkový způsob vystupování, schopnost prezentace a umění jednat s lidmi. Na významu nabývá **schopnost pracovat v týmu, samostatná a kreativní práce, samostatné a analytické myšlení**. Zaměstnavatelé rovněž velice oceňují **pracovitost** a **ochotu pracovat**.

Školy by podle názoru zaměstnavatelů měly věnovat **více pozornosti** nejen rozvíjení zručnosti v cizích jazycích, komunikačních schopností, schopnosti řešit problém a nést zodpovědnost. Mezi klíčové kompetence, jejichž **význam v budoucnu ještě vzroste**, zaměstnavatelé řadí zručnost v cizích jazycích, zručnost v používání výpočetní techniky, ochotu učit se, adaptabilitu a flexibilitu a schopnost rozhodovat se.

Z výsledků šetření vyplývá, že nejvyšších podílů na celkových počtech nově přijímaných pracovníků dosahují absolventi spíše v případě menších a středně velkých organizací, nicméně celkově jako otevřenější vůči absolventům se jeví právě větší organizace. Firmy v terciárním sektoru nejčastěji přijímají vyučené pracovníky a dále také pracovníky s maturitním vzděláním. V souladu s tím jsou nejčastěji obsazovanými **dělnické profese** a pozice **provozních pracovníků** ve službách a obchodě.

Z hlediska samotného procesu výběru a přijímání nových pracovníků je především nutné zdůraznit, že je nezbytné, aby absolventi nebyli při hledání zaměstnání pasivní. S ohledem na zjištění, že jako nejčastější způsob vyhledávání nových pracovníků uvádějí firmy výběr z řad těch, kteří se hlásí sami, je důležité, aby **absolventi** byli **aktivní ve vyhledávání firm**, ve kterých by případně mohli nalézt pracovní uplatnění, a sami se jim nabízet. Doporučení stávajících zaměstnanců, inzertní nabídka a využívání služeb úřadů práce představují až další nejčastěji využívané způsoby nalézání nových pracovníků.

Jako reálná se rovněž ukazuje šance získat zaměstnání i v návaznosti na předchozí praxi či stáž u dané firmy. To souvisí se skutečností, že ačkoli při **přijímání absolventů** hrají z hlediska zaměstnavatelů největší roli ochota dále se vzdělávat, dosažené vzdělání, jazyková vybavenost, komunikativnost či celková přizpůsobivost, do značné míry je významná i předchozí praxe. V případě, že určité pracovní zkušenosti získá absolvent prostřednictvím stáže, brigády či praxe přímo v dané firmě, zaměstnavatel má možnost blíže se seznámit s jeho znalostmi, schopnostmi, dovednostmi i osobními vlastnostmi (jako je např. celkový přístup k práci, pečlivost, svědomitost apod.), což může vést k větší ochotě nabídnout absolventovi trvalejší pracovní uplatnění.

Získávání potřebných **praktických zkušeností** však pro absolventy není nezbytně svázáno s konkrétním zaměstnavatelem. Ačkoli největší význam je logicky přikládán praxi v daném oboru, oceňována je zpravidla každá předchozí pracovní aktivita. Ta totiž vypovídá mj. o ochotě a chuti pracovat a celkově aktivním přístupu k práci. Zaměstnavatelé dále předpokládají, že absolventi v rámci praxí získávají kromě

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

samotných pracovních zkušeností i reálné představy o pracovním prostředí, pracovní době či pracovním zařazení, ale také o výši pracovního ohodnocení a že jsou schopni lépe se adaptovat na pracovní režim.

Zaměstnavatelé často zdůrazňují, že z hlediska úspěšného začleňování absolventů do světa práce je nesmírně důležité, aby žáci a studenti byli vybavováni co možná nejaktuálnějšími odbornými kompetencemi, aby získávali kromě teoretických poznatků i dostatečné praktické dovednosti a především aby byli schopni **teoretické znalosti uplatňovat v praxi**. V této souvislosti považují zaměstnavatelé za nutné jednak zajistit rozšíření a zkvalitnění provozní praxe žáků a odborného výcviku v reálném pracovním prostředí, jednak posilovat

a prohlubovat spolupráci školské a zaměstnavatelské sféry. Zaměstnavatelé zároveň požadují, aby odbornou přípravu žáků vedli **kvalifikovaní vyučující**, kteří by byli v úzkém kontaktu s podnikovou sférou a sami disponovali aktuálními znalostmi a dovednostmi.

Přestože vstup absolventů na trh práce může být do určité míry negativně ovlivňován nedostatečnými praktickými zkušenostmi, je důležité si uvědomit, pokud mladí lidé disponují potřebnými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi, jsou ochotni dále se vzdělávat a projevují dostatečný zájem o práci a chuf pracovat, jsou schopni konkurovat zkušenějším pracovníkům a pro některé zaměstnavatele mohou být i atraktivnější než pracovníci s bohatšími zkušenostmi.

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Přejchod absolventů středních škol do pracovního procesu nebo terciárního vzdělávání je jedním z nejzávažnějších životních okamžiků mladých lidí. Spektrum možností, které absolventi středních škol mají jak z hlediska vstupu na trh práce, tak i dalšího pokračování ve vzdělávání, je významně ovlivněno předchozí vzdělávací cestou, dosaženou úrovní vzdělání i vystudovaným oborem. Úspěšný vstup na trh práce a zahájení pracovní dráhy tak do značné míry závisí na celé řadě předchozích rozhodnutí, zejména volbě druhu studia a studijního oboru. Nevhodně vybraný studijní obor, o který není mezi zaměstnavateli na trhu práce zájem nebo který neodpovídá schopnostem a zájmům studenta, zvyšuje následně riziko nezaměstnanosti nebo odchodu absolventa za prací do jiného oboru.

Z uvedených důvodů **je potřeba přesunout pozornost na samotný počátek tohoto procesu, to znamená k okamžiku vlastního rozhodování o volbě studia a druhu školy**. V této souvislosti je potřeba **zlepšit podmínky pro kvalifikované rozhodování, zejména poskytnout informace o studiu i následném uplatnění absolventů škol na trhu práce nejen školské sféře, poradenským pracovníkům škol a pedagogům v oblasti kariérového poradenství, ale zpřístupnit je i žákům a rodičovské veřejnosti** a vytvořit tak informační základnu pro lepší orientaci žáků při volbě jejich vzdělávací a profesní dráhy.

Tato kapitola vychází z šetření „Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce“, které představuje **III. etapu** analýzy přechodu absolventů tříletých učebních oborů na trh práce. Je zde mimo jiné hodnocen posun ve spokojenosti studentů s úrovní získaných odborných i všeobecných kompetencí, identifikována „slabá“ místa odborné přípravy z hlediska konkrétních požadavků profese. Sledována je rovněž správnost volby druhu školy a studijního oboru a zvolené úrovně vzdělání ze strany absolventů z pohledu požadavků trhu práce (viz níže). Chronologicky navazuje na předchozí šetření, kdy v **rámci I. etapy** realizované **v roce 2000** byli dotazováni budoucí absolventi vybraných oborů SOU. Následně byla realizována **II. etapa v roce 2003**,

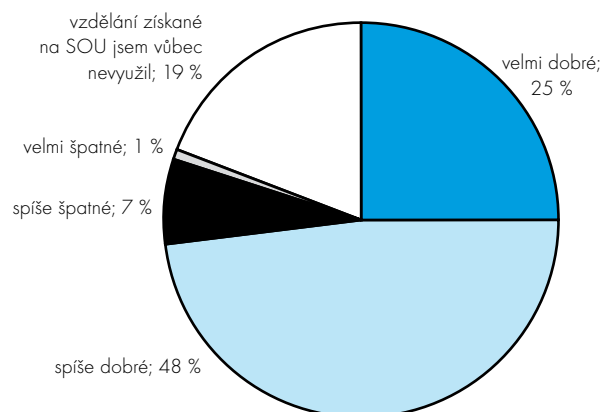
kteřá byla zaměřena na úspěšnost v realizaci pracovních a studijních záměrů absolventů. S výsledky všech tří šetření je možné se blíže seznámit na webové adrese Národního ústavu odborného vzdělávání (www.nuov.cz), v sekci „Vzdělávání a trh práce“.

3.1 Hodnocení úrovně vzdělání z hlediska požadavků zaměstnání

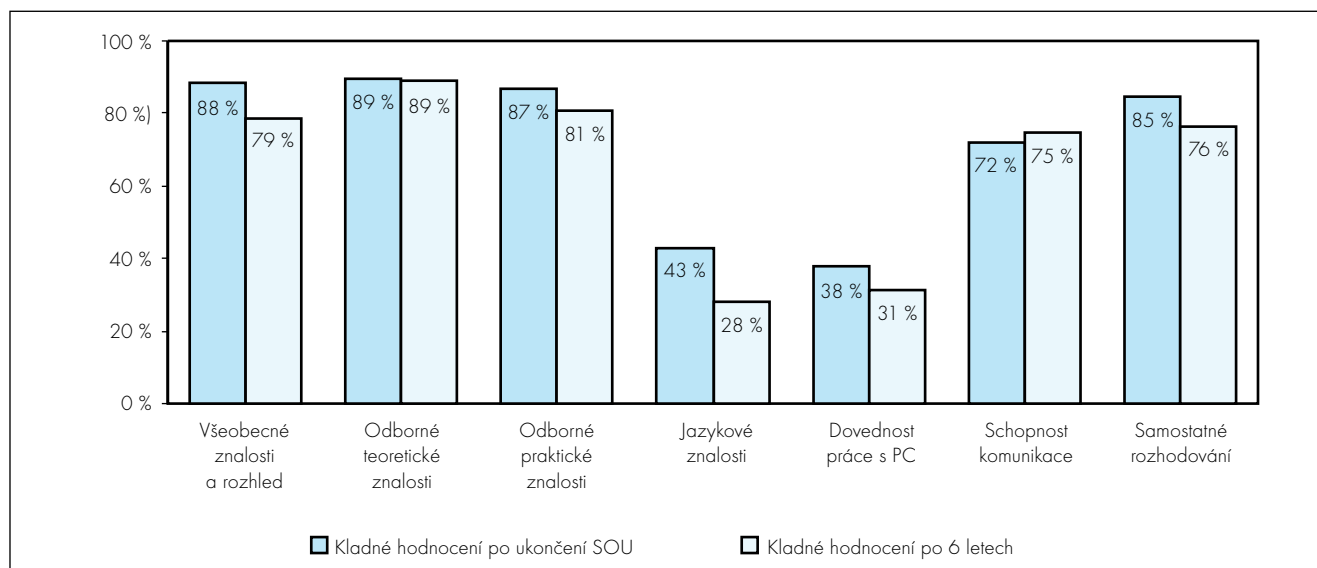
Otázky týkající se hodnocení školní přípravy a úrovně získaných kompetencí byly zahrnuty jak do první, tak i do následujících etap šetření. Cílem bylo především zjistit, jak absolventi hodnotí po zkušenostech v zaměstnání úroveň přípravy v učebních oborech SOU, zda a v jakém směru se změnil jejich názor na tuto přípravu po setkání s konkrétními požadavky v zaměstnání.

Jak tedy škola absolventy připravila pro výkon povolání ve zvolené profesi? Odpověď na tuto otázku je převážně příznivá. Celkově převažuje kladné hodnocení, které uvedly asi tři čtvrtiny dotázaných, z toho podle názoru **25 % absolventů vzdělání získané na SOU odpovídalo požadavkům zaměstnání, podle názoru dalších 48 % bylo spíše dobré**, kdy si některé méně zásadní znalosti a dovednosti musel

Obrázek 3.1: Hodnocení vzdělání z hlediska požadavků zaměstnání (v % odpovědí)

Obrázek 3.2: Změna hodnocení jednotlivých získaných dovedností (v % kladných odpovědí – srovnání identických souborů)

absolvent doplnit. Negativně se vyjádřilo v souhrnu jen 8 % dotázaných, přitom 7 % absolventů pocívalo při přechodu do praxe nedostatek důležitých znalostí a jen 1 % uvedlo, že jim základní znalosti a dovednosti zcela chyběly.⁷

Na druhou stranu poměrně závažným zjištěním je skutečnost, že téměř pětina – konkrétně **19 % dotázaných – vzdělání získané na SOU vůbec nevyužili**, menší část z nich, přibližně 4 % uvedla, že hlavním důvodem bylo pokračování ve studiu jiného oboru. Dalších asi 15 % si našlo práci v jiném oboru, přitom k nejčastěji uváděným důvodům patří nespokojenost s finančními podmínkami ve vystudovaném oboru, problémy se získáním zaměstnání převážně z důvodu chybějící praxe, nezáměr o vystudovaný obor, okrajově se vyskytly i zdravotní důvody, které absolventovi uplatnění ve vystudovaném oboru znemožnily.

3.2 Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí

Vedle celkové připravenosti pro výkon profese je významnou otázkou, do jaké míry odpovídá požadavkům zaměstnavatelů úroveň jednotlivých kompetencí, které absolventi získali v průběhu teoretické a praktické přípravy na SOU. Podívejme se tedy podrobněji, jak absolventi hodnotí úroveň jednotlivých kompetencí po setkání s konkrétními požadavky zaměstnavatelů. U většiny kompetencí převažuje po zkušenostech v praxi tendence k poněkud kritičtějšímu postoji k úrovni získaných kompetencí, než jaký absolventi zastávali v závěru svého studia. Z tohoto hlediska lze konstatovat, že úroveň svých dovedností v závěru studia spíše mírně přeceňovali. Rozdílů ale nejsou nijak dramatické.

Z pohledu na graf, který ilustruje změny ve vnímání úrovně kompetencí získaných na SOU, vyplývá, že absolventi po několika letech v praxi hodnotí méně pozitivně úroveň všeobecných znalostí a rozhledu, odborných praktických znalostí

i schopnosti samostatně se rozhodovat. **K závažnějším zjištěním patří výraznější snížení hodnocení u těch kompetencí, které už ke konci studia byly označeny jako problematické. Nejzřetelněji se tento problém ukazuje u jazykových znalostí**, kde se původně již tak velmi nízké hodnocení při setkání s reálnými požadavky v praxi ještě více snížilo. Podíl absolventů, kteří považují svou jazykovou přípravu na SOU za dobrou nebo spíše dobrou s odstupem 6 let dosahuje jen 28 %, což je ještě o 15 % méně než v závěru přípravy na SOU, kdy podíl spokojených dosahoval 43 %. **Kritičtější jsou absolventi i v názoru na další již dříve negativně hodnocenou dovednost, a to schopnost pracovat s výpočetní technikou, kde se vyjádřilo kladně jen 31 % oproti 38 % po ukončení SOU.**

Zjištění, že subjektivní hodnocení získané úrovně těchto důležitých kompetencí se s odstupem let strávených v praxi ještě více snižuje, je závažným ukazatelem, který potvrzuje jak stoupající vzdělanostní nároky i na vyučené absolventy, tak i nedostatečnou úroveň přípravy v této oblasti, která neodpovídá rychle se rozšiřujícím nárokům a požadavkům.

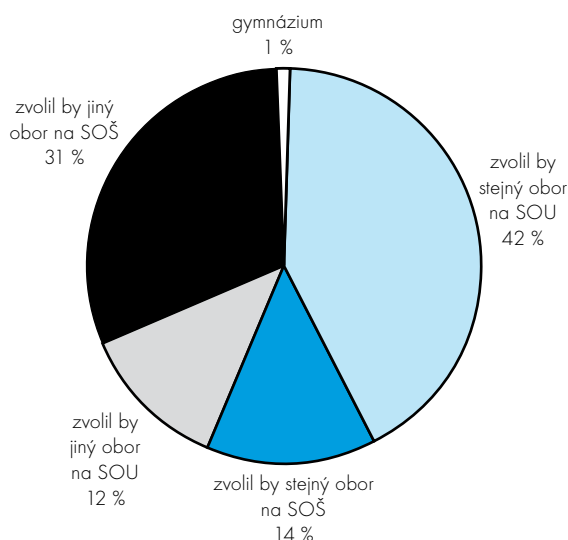
3.3 Míra identifikace s oborem

Součástí zpětného posouzení správnosti volby vzdělávací cesty je i tzv. míra identifikace s oborem. Tento ukazatel byl v předchozích etapách výzkumu (v roce 2000 a 2003) hodnocen na základě podílu absolventů, kteří by si v případě, že by mohli svoji studijní volbu zopakovat, vybrali znovu stejný obor, a to v poměru ke všem dotazovaným absolventům tohoto oboru. Stejná otázka byla s odstupem šesti let položena respondentům znovu. Při srovnání odpovědí můžeme předpokládat, že zatímco u budoucích absolventů hrála v míře identifikace s oborem důležitou roli i atraktivita oboru a celkový vztah ke škole a učitelům, v odpovědích v rámci této etapy se do míry identifikace s oborem – tedy do hypotetické volby stejného studijního oboru – promítají už konkrétní zkušenosti s uplatněním oboru v praxi, případné problémy

7) V roce 2000 před ukončením přípravy na SOU bylo se studiem spokojeno asi 80% absolventů, nespokojenost vyjádřilo asi 20% z nich.

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Obrázek 3.3: Zvolil byste si znovu stejný obor a školu?
(odpovědi v % 6 let od ukončení SOU)

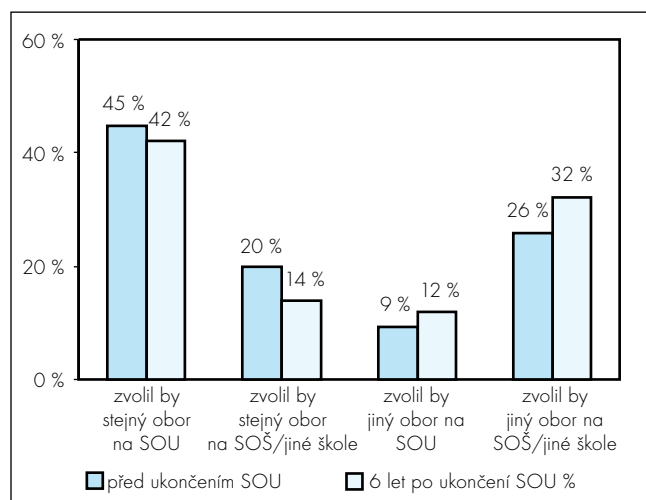

s nalezením vhodného pracovního místa nebo rozčarování z platových, případně pracovních podmínek, neperspektivnosti oboru nebo nedostatečné úrovně vzdělání, kterou absolvent SOU ve vystudovaném oboru poskytuje.

Porovnáme-li výsledky zjištěné s odstupem šesti let v praxi, ukazuje se, že **celková míra identifikace s oborem se u absolventů SOU snížila. Srovnání vývoje názorů identických respondentů ukazuje pokles míry identifikace s oborem zhruba o 9 procentních bodů, z původních přibližně 65 % v závěru studia na současných 56 %.** Jinými slovy – po 6 letech od ukončení studia by si stejný obor studia zvolila jen mírně nadpoloviční většina absolventů SOU.

Kromě volby oboru je podstatným aspektem zpětného

Obrázek 3.4: Opakovaná volba oboru a školy
(v % odpovědí - srovnání identických souborů)⁸

8) Vzhledem k tomu, že zájem budoucích absolventů SOU o získání vzdělání na gymnáziu nebyl v roce 2000 zjišťován a v roce 2006 dosáhl jen 1 %, jsou tyto odpovědi v grafu zařazeny v souhrnné kategorii SOŠ/jiná škola.

posouzení správnosti studijní volby i to, zda by si absolvent znovu zvolil stejný druh vzdělání, jinými slovy zda by si opět vybral studium učebního oboru nebo by dal přednost jinému druhu školy, zejména SOŠ. Ze zjištěných odpovědí je zřejmé, že významný podíl absolventů – 45% by si již znovu nezvolil studium na SOU, ale dali by přednost studiu na SOŠ (z toho 31% by si zároveň vybralo i jiný obor a 14% by na SOŠ studovalo stejný obor, kterému se věnovali na SOU). Zájem o studium gymnázia je ve skupině absolventů SOU prakticky zanedbatelný, tvoří jen 1 %.

Z hlediska vývoje názoru na volbu druhu školy se ukazuje, že absolventi, kteří si již v závěru studia uvědomili, že by pro ně lepší volbou bylo studium na SOŠ, tento názor zpravidla nezměnili. Podíl absolventů, kteří by dali přednost studiu na SOŠ místo SOU, tak i po šesti letech zůstává prakticky shodný, kolem 46 %. K přesunům dochází především ve vztahu k oboru, kdy se po zkušenostech s vykonáváním konkrétního povolání, obtížemi s hledáním pracovního místa nebo nízkým platovým ohodnocením v oboru, zvyšuje podíl absolventů, kteří by preferovali studium jiného oboru na SOŠ. Tento podíl vzrostl z 35% na 44 %.

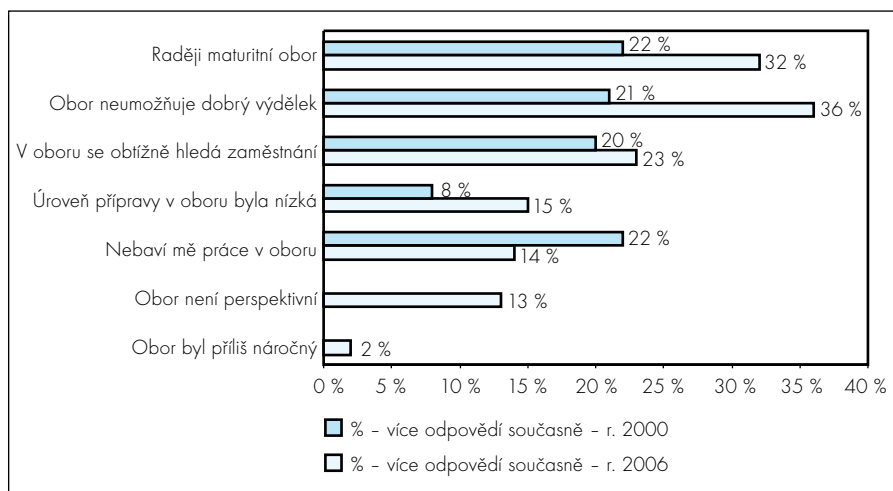
3.3.1 Příčiny nízké identifikace s oborem

Příčiny nízké identifikace absolventů s oborem, tedy toho, proč by si absolventi zvolili raději jiný studijní obor, je v zásadě možno rozdělit do tří kategorií. Do první kategorie spadá nezájem o práci ve vystudovaném oboru, druhá skupina zahrnuje komplex nevyhovujících pracovních podmínek v oboru (obtížnost hledání zaměstnání, nízký výdělek, neperspektivnost oboru) a třetí kategorii je možno vymezit jako nespokojenost s úrovní přípravy v oboru, spojenou často s ambicemi dosáhnout vyšší úrovně vzdělání. Procento zastoupení jednotlivých odpovědí, kdy absolventi měli možnost uvést všechny důvody, které jejich rozhodnutí o odchodu do jiné profese ovlivnily, jsou znázorněny v grafu.

Budoucí absolventi SOU uváděli v rámci I. etapy jako hlavní příčinu, proč by si znovu nevybrali svůj studijní obor, špatnou situaci absolventů této skupiny oborů na trhu práce, a to jak z hlediska nízkého finančního ohodnocení (21 %), tak i z důvodu chybějících pracovních příležitostí (20 %). Vzhledem k tomu, že řada studentů v době, kdy byli dotazováni, ještě neměla osobní zkušenost s aktivním hledáním zaměstnání, bylo zajímavé porovnat vývoj jejich názorů po reálném vstupu na trh práce. **Přibližně šest let od ukončení studia na SOU se do popředí pro volbu jiného studijního oboru dostávají nespokojenost s finančním ohodnocením a nedostatečná úroveň vzdělání. Přibližně 36 % absolventů uvedlo jako důvod proč by studovali jiný obor, že obor neumožňuje dobrý výdělek, což ve srovnání s dobou ukončení studia představuje nárůst o dalších 15 procent. Preference maturitního oboru je druhým nejfrekventovanějším důvodem, který uvedlo 32 % dotázaných. Takto vysoký podíl, který je opět asi o 10 p. b. vyšší než na konci studia na SOU, naznačuje nenaplnění vzdělávacích ambic u části absolventů SOU i růst významu, který absolventi vzdělání připisují z hlediska získaných zkušeností s uplatněním na trhu práce. Vzhledem k tomu, že finanční ohodnocení je zpravidla**

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Obrázek 3.5: Důvody nízké identifikace s oborem studovaným na SOU
(v % – možnost volby více odpovědí současně)

spojeno s vyšší úrovní vzdělání, můžeme předpokládat určitou provázanost obou nejčastěji uváděných důvodů.

Vyšší požadavky kladené na znalosti a dovednosti v zaměstnání ovlivňují nárůst dalšího důvodu pro volbu jiného oboru, totiž nízké úrovně přípravy, kde se četnost odpovědí tohoto typu zvýšila z 8 % na 15 %. Řada absolventů uvádí především problémy s nízkou praktickou přípravou a nedostatkem praxe, někteří se potýkají s potížemi při získání živnostenského oprávnění. Naopak obtížnost hledání zaměstnání jako důvod pro volbu jiného oboru zůstává v podstatě na stejné úrovni (kolem 20 %).

3.4 Realizace pracovních a studijních plánů po absolvování SOU

Naplnění vzdělávacích aspirací

Absolvováním oborů ve sledované kategorii H získali absolventi vyučení ve tříletých učebních oborech. Pro tyto absolventy je určeno nástavbové studium, které umožňuje získat maturitní vzdělání a které se realizuje především na SOU,

okrajově i na středních odborných školách.

Z celého vzorku vyučených respondentů z první etapy vyjádřila úmysl studovat dál v denním studiu téměř třetina budoucích absolventů (31 %). Tento údaj ukazoval na další studijní aspirace poměrně velké části žáků SOU. V rámci našeho zúženého vzorku byl studijní zájem absolventů o něco vyšší⁹⁾. Do denního studia se přihlásilo 38 %, přitom 34 % bylo přijato, dalších 17 % se přihlásilo ke studiu při zaměstnání a z nich byla přijata většina – 15 %. Jen 44 % nechťelo vůbec studovat.

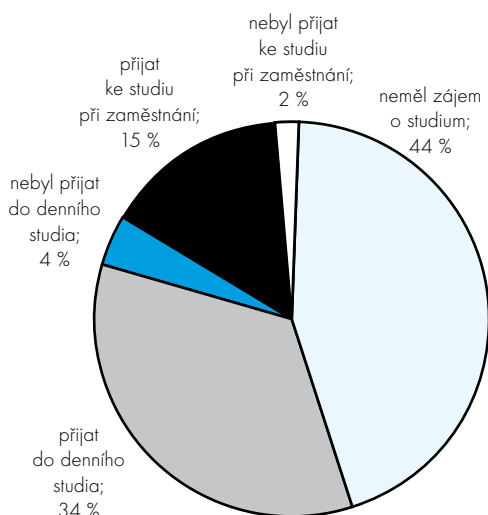
Z těch, kteří byli přijati do nástavbového studia v denní formě,

dokončilo studium 79 %, 18 % studium nedokončilo a dalších přibližně 1–2 % dosud studuje. Úspěšnost studia při zaměstnání byla podstatně nižší, přibližně 36 % z přijatých studium úspěšně dokončilo, zatímco vyšší počet, 49 % z přijatých, studia zanechalo, zbývajících 15 % dosud při zaměstnání studuje.

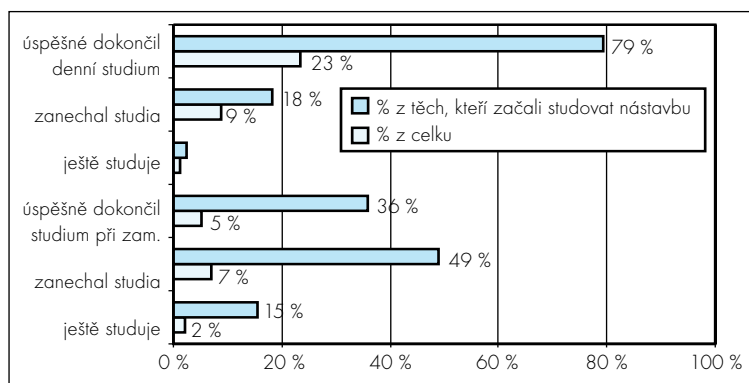
V pohledu na sledovaný celek absolventů tříletých učebních oborů SOU to znamená, že 23 % z nich získalo maturitu nástavbovým studiem v denní formě, dalších 5 % ve studiu při zaměstnání, malá část jich ještě studuje.

Aktivita absolventů učebních oborů z hlediska zájmu o nástavbové studium byla poměrně vysoká. Z našeho vzorku si úspěšným absolvováním nástavbového studia zvýšila úroveň vzdělání téměř třetina absolventů SOU (z toho 23 % denním studem a 5 % studiem při zaměstnání)¹⁰⁾. Ve srovnání s tím byla studijní aktivita ve vyšších druzích studia již podstatně nižší. Jak vyplývá z tabulky 3.1, studium na SOŠ zahájilo asi 5 % absolventů SOU, z nichž toto studium úspěšně dokončila asi 2 %, studium na VOŠ probíhalo jen okrajově. Poněkud

Obrázek 3.6: Studijní ambice (v % odpovědí)

Obrázek 3.7: Studijní úspěšnost – nástavbové studium (v % odpovědí)

9) To odpovídá předpokladu, že této etapy šetření se účastnili především aktivnější žáci a je proto nutno údaje o dalším studiu považovat za orientační, umožňující především srovnání úspěšnosti a studijní aktivity vybraných skupin oborů.

10) Nezahrnuje skupinu těch, kteří dosud pokračují ve studiu.

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

zajímavější situace je charakteristická pro studium VŠ, kde podíl studujících ze sledovaného vzorku v současné době dosahuje celkově 4 %, **podstatný je ale především vysoký podíl studujících ve skupině oboru Elektrotechnika a výpočetní technika, který dosahuje 12 %, a ve skupině oboru Strojírenství a strojírenská výroba, kde je 5 %.**

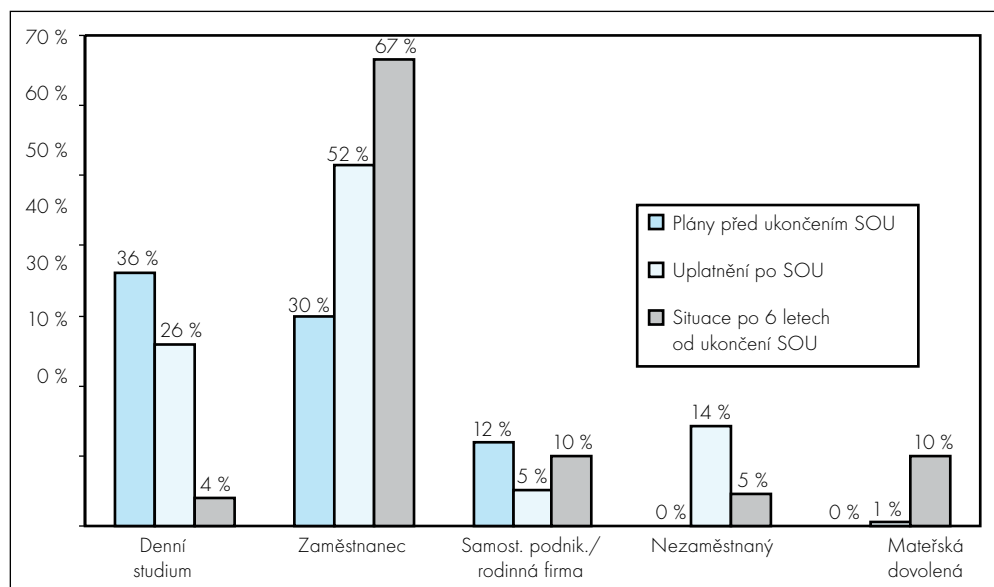
Tabulka 3.1: Zájem (aktivita) absolventů SOU o vyšší druhy studia

Druh studia	Studium dokončil	Studia zanechal	Ještě studuje	Nestudoval tento typ studia
SOŠ	2%	2%	1%	95%
VOŠ	0%	1%	1%	98%
VŠ	1%	1%	4%	94%

Realizace pracovních plánů po ukončení studia na SOU

Porovnáme-li plány absolventů a jejich realizaci ve třech různých obdobích, nejprve v době před ukončením studia na SOU, pak bezprostředně po ukončení studia a následně po 6 letech od ukončení studia na SOU, ukazuje se, že s odstupem 6 let nachází většina absolventů SOU uplatnění jako zaměstnanec ve firmě (67 %).

Obrázek 3.8: Uplatnění absolventů SOU (v % odpovědí)

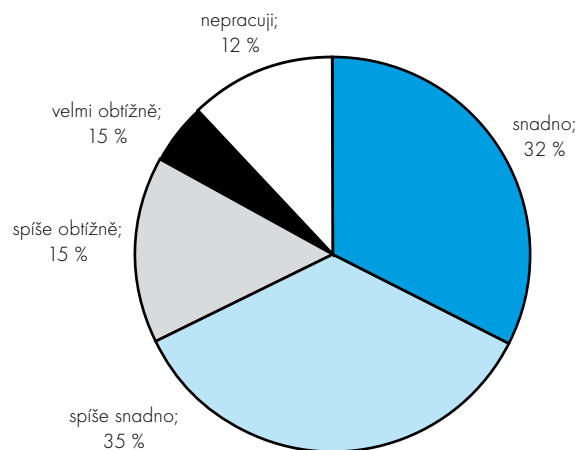

Srovnání podnikatelských plánů absolventů a skutečnosti identických souborů absolventů ukazuje, že samostatně podnikat mělo v úmyslu bezprostředně po ukončení SOU asi 12 % absolventů¹¹, po ukončení studia se podařilo zahájit podnikání jen asi 5 % absolventů. **Přitom jako hlavní překážku uvádějí absolventi požadavek praxe jako podmínky pro získání živnostenského oprávnění, případně složité byrokratické postupy.** S odstupem dalších let se ale ukazuje, že absolventům se postupně představu o samostatném podnikání daří naplňovat – po 6 letech od konce studia samostatně podniká nebo pracuje v rodinné firmě asi 10 % z nich. Příznivě je možno hodnotit pokles nezaměstnaných – zatímco bezprostředně po ukončení SOU dosahoval podíl

11) V rámci celého souboru z 1. etapy se podíl studentů, kteří plánovali samostatné podnikání, téměř nelišil – činil 11 %.

nezaměstnaných z našeho vzorku 14 %, po 6 letech se snížil na 5 %, což ukazuje na příznivý vliv získané praxe na rostoucí možnosti uplatnění na trhu práce.

Obrázek 3.9: Jak jste získal své současné zaměstnání? (v % odpovědí)

Vliv praxe, která zlepšuje uplatnitelnost na trhu práce, se zřejmě příznivě odráží i v odpovědi na otázku, zda bylo obtížné získat poslední zaměstnání. Většina absolventů 6 let od ukončení SOU neměla se získáním posledního pracovního uplatnění potíže a získali pracovní místo snadno (32 %) nebo spíše snadno (35 %). Přibližně 15 % uvedlo, že zaměstnání získali spíše obtížně. Větší obtíže doprovázelo získání zaměstnání ale jen u 5 % absolventů.

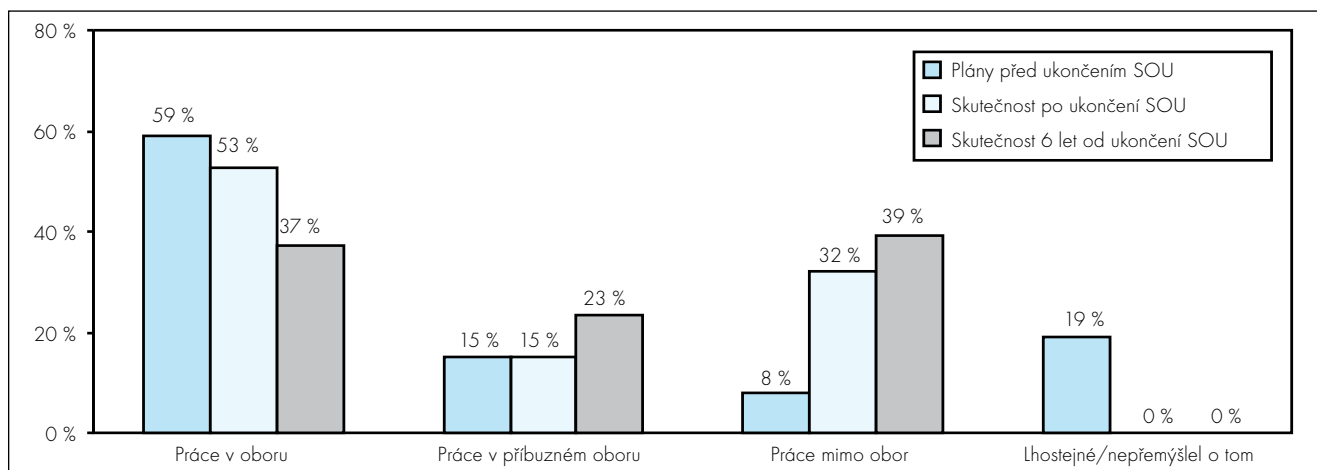
3.5 Stabilita profesní volby

Stabilita profesní volby byla v rámci 1. etapy stanovena jako podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří mají zájem o uplatnění ve stejném nebo v příbuzném oboru, v poměru ke všem budoucím dotazovaným absolventům. Podíváme-li se, jak se měnila stabilita profesní volby od ukončení studijní přípravy na SOU, ukazuje se, že zájem o práci přímo ve vystudovaném oboru mělo v době před ukončením studia asi 59 % absolventů a 15 % se chtělo uplatnit v příbuzném oboru.¹² Celková míra profesní stability tak dosahovala 73 %. Naopak přibližně 8 % bylo rozhodnuto

12) Zde porovnáme pouze část původního vzorku, vybráni byli ti, kteří odpověděli po 6 letech. V rámci celého vzorku v 1. etapě vyjádřilo zájem pracovat v oboru asi 61 % budoucích absolventů SOU a přibližně 12 % se chtělo uplatnit alespoň v příbuzném oboru.

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Obrázek 3.10: Shoda vzdělání a zaměstnání – absolventi SOU (v % odpovědí)

již bezprostředně po ukončení studia na SOU se pracovně realizovat v jiném oboru a 19% se k tomuto rozhodnutí stá- vělo lhostejně.

Porovnáme-li záměry absolventů se skutečností, ukazuje se, že po ukončení studia zahájilo pracovní dráhu ve vystu- dovaném oboru jen 53% absolventů SOU z našeho vzorku, což je o 4% méně než byl původní záměr absolventů. **Po šesti letech se podíl absolventů, kteří pracují přímo ve vystudovaném oboru snížil o dalších 16 p. b., takže ve vystudovaném oboru zůstalo jen 37% absolventů SOU.** S odstupem od ukončení studia přitom vzrůstal jak podíl těch, kteří pracují v příbuzném oboru (stoupl z 15% na 23%), tak zejména se zvyšoval podíl těch, kteří se uplatňují zcela mimo obor, který se zvýšil z 32% na současných 39% absolventů SOU¹³.

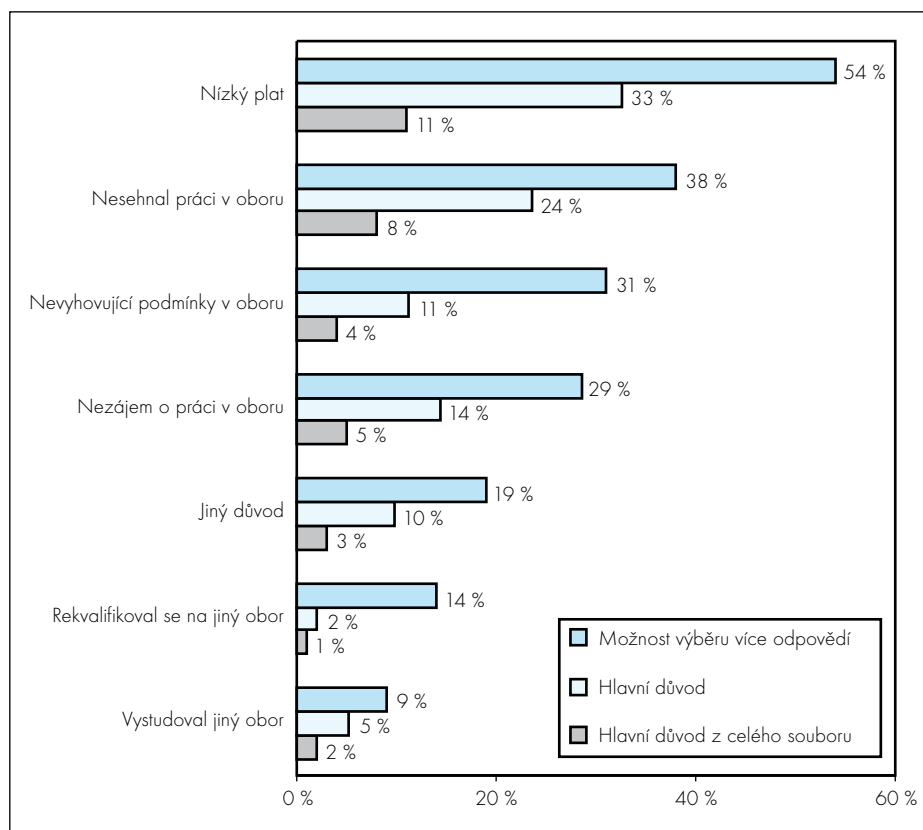
Závěrem tedy musíme konsta- tovat, že **podíl absolventů SOU, kteří nacházejí uplatnění přímo ve vystudovaném oboru, je po- měrně nízký a s postupem let od ukončení školy má navíc klesající tendenci.** Vysoký podíl absolventů SOU – téměř 40% – se v ob- době 6 let od ukončení přípravy na SOU realizuje ve zcela jiném oboru, než na jaký byli během svého studia na SOU připravova- váni, to znamená v oboru, kde odborné znalosti a dovednosti získané v průběhu studia na SOU nejsou zapotřebí. Toto zjištění, že vysoký podíl absolventů SOU kon- krétní odborné znalosti získané na

SOU v praxi vůbec nevyužívá, podporuje názory zdůrazňující potřebu rozšiřovat i na SOU výuku všeobecných znalostí a klí- čových dovedností, flexibilně využitelných v řadě profesí.

Důvody pro práci v jiném oboru

Problém nesouladu mezi charakterem vykonávané prá- ce a absolvovaným oborem má jak rovinu subjektivní, tak i objektivní. Na jedné straně může být neshoda výsledkem nezájmu absolventů o uplatnění v oboru z důvodu nízké atraktivity, zejména horších pracovních nebo platových podmínek. Zároveň se zde ale projevuje skutečnost, že část studentů pod tlakem okolností, zejména z důvodu horšího

Obrázek 3.11: Důvody pro práci v jiném oboru – absolventi SOU (v % odpovědí)

13) Tato zjištění plně korespondují s ana- lýzami prováděnými v rámci řešení problematiky shody získaného vzdě- lání a vykonávaného zaměstnání (NÚOV, 1996, 2001, 2006).

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

prospěchu a neúspěchu při přijímacím řízení, který jim neumožňuje širší volbu, studuje obory, o které od počátku nejvíce zájem a hledá si pracovní uplatnění v oboru, který více koresponduje s jejich zájmy.

Z pohledu objektivně působících faktorů může větší míra nesouladu mezi zaměstnáním a vystudovaným oborem signalizovat existenci určité strukturální nerovnováhy na trhu práce, tedy situaci, kdy počet absolventů určitého oboru významně převyšuje nabídku pracovních míst, a ti jsou nuceni hledat si práci v jiném oboru. V této souvislosti je zajímavé podívat se podrobně na rozložení hlavních důvodů, které vedly k tomu, že asi 40% absolventů SOU pracuje ve zcela jiném oboru a věnuje se jinému povolání, než na které byli v průběhu studia na SOU připravováni.

Nejdůležitější skupinu příčin tvořily subjektivně podmíněné důvody – nespokojenost s pracovními podmínkami, a to jak platovými (54 %), tak i široce vymezenými pracovními podmínkami, jako jsou pracovní prostředí, pracovní doba nebo nutnost dojíždění (31 %). Podstatným důvodem, který hraje určitou roli v tom, že si absolvent hledá práci v jiném oboru, je i nezájem o práci ve vystudovaném oboru, spojený případně i s dalším studiem odlišného oboru (9 %) nebo rekvalifikací v jiném oboru (14 %).

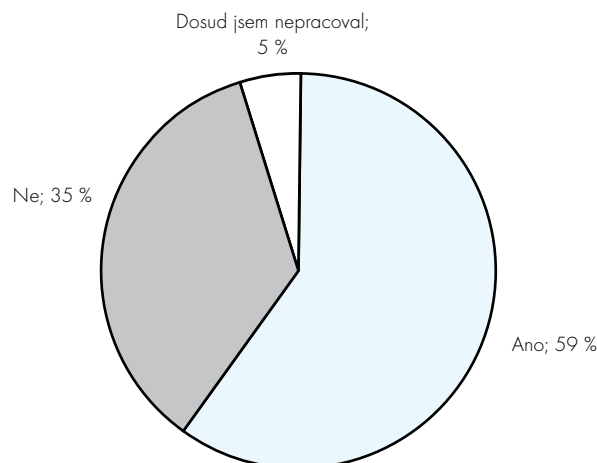
Vnější příčiny, zejména obtíže se získáním zaměstnání v oboru, hrají rovněž určitou roli, nejsou ale dominantní. Problémy se sháněním práce v oboru ovlivnily rozhodnutí pracovat v jiném oboru u 38% absolventů, rozhodující důvod ale představovaly jen pro 8% absolventů ze sledovaného vzorku. Výraznější zastoupení tohoto důvodu najdeme v oborech strojírenství a služby. To koresponduje s poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti, která byla před několika lety pro tyto obory charakteristická, např. v roce 2002 nezaměstnanost vyučených absolventů v oboru strojírenství dosahovala přibližně 20% a v oboru osobní služby 22%. Dnešní situace je odlišná, v oboru strojírenství je situace podstatně příznivější – míra nezaměstnanosti absolventů zde poklesla v roce 2006 na 11,5%, zatímco ve skupině oboru Osobní služby zůstává stále vysoká (17,5%).

Hodnotíme-li situaci absolventů SOU jako celku (údaj znázorněný 3. sloupcem v grafu), můžeme konstatovat, že 11% absolventů SOU odešlo pracovat mimo vystudovaný obor z důvodu špatných platových podmínek, 8% nesehnalo práci ve svém oboru, 4% změnila profesi z důvodu špatných pracovních podmínek a 5% nemělo zájem pracovat v oboru.

3.6 Stabilita a uplatnění absolventů SOU v zaměstnání

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že šest let od ukončení SOU se již většina absolventů zapojila do pracovního procesu, zkušenost se zaměstnáním dosud nezískalo jen 5% z nich. Přitom více než třetina (35%) absolventů zůstala ve svém prvním zaměstnání, necelé dvě třetiny (59%) změnila zaměstnání alespoň jednou. Většina z těch, kteří změnila zaměstnání, pracuje ve svém druhém, případně třetím zaměstnání. Podíl absolventů, kteří mění zaměstnání častěji a opakovaně, tvoří jen malou část, pohybuje se přibližně kolem 6–7%. Lze tedy

Obrázek 3.12: Změnil jste od ukončení SOU zaměstnání?
(v % odpovědí)

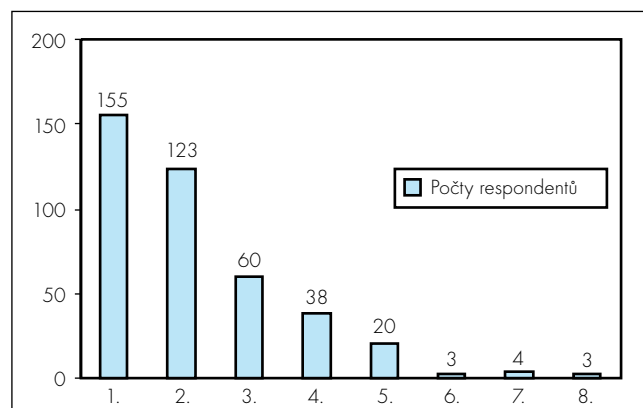

v zásadě konstatovat, že většině absolventů SOU se podařilo získat relativně stabilní zaměstnání.

Jaké byly nejčastější důvody pro změnu zaměstnavatele a firmy? Většina absolventů z našeho vzorku změnila zaměstnavatele na základě vlastního rozhodnutí, za účelem zlepšení svých platových nebo pracovních podmínek. Jen poměrně nízké procento absolventů uvedlo, že důvodem změny zaměstnání bylo propuštění ze strany firmy.

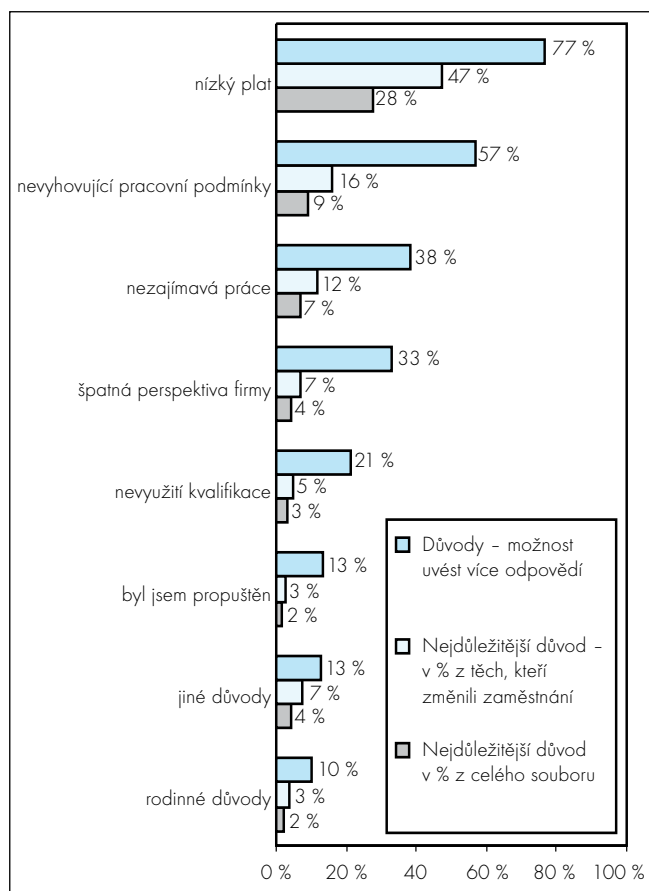
Podíváme-li se podrobněji na konkrétní údaje, **pak dominantním důvodem změny zaměstnání byl nízký plat, který ovlivnil 47% z těch, kteří zaměstnání změnila,** nevyhovující pracovní podmínky představovaly hlavní motivaci pro toto rozhodnutí u 16% absolventů a nezajímavá práce ovlivnila 12% případů. Propuštěno bylo přibližně 12% dotázaných absolventů. K dalším méně frekventovaným důvodům odchodu z firmy patří i nevyužití kvalifikace, špatná perspektiva firmy, rodinné důvody, neshody se zaměstnavatelem a podobně.

Obrázek 3.13: V kolikátém zaměstnání od ukončení SOU před 6 lety pracujete?

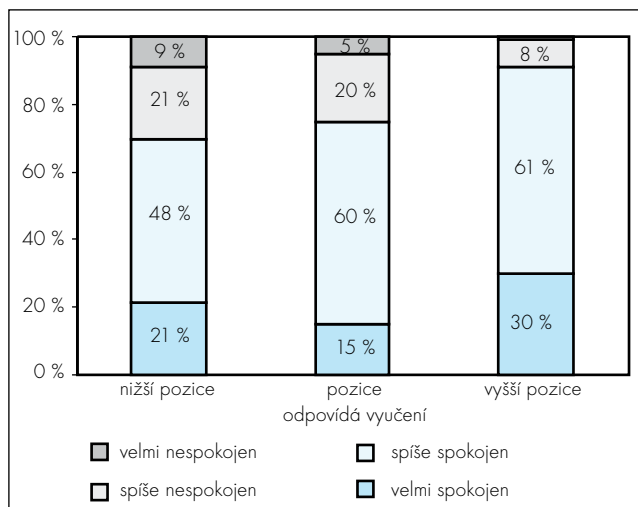

Ve skupině absolventů, kteří měnili zaměstnání častěji, patří k mírně frekventovanějším důvodům propuštění ze strany zaměstnavatele, případně nezajímavá práce a touha po změně.

Obrázek 3.14: Důvody změny zaměstnání (v % odpovědí)

Obrázek 3.15: Spokojenost absolventů se zaměstnáním ve vztahu k pracovní pozici (v % odpovědí)

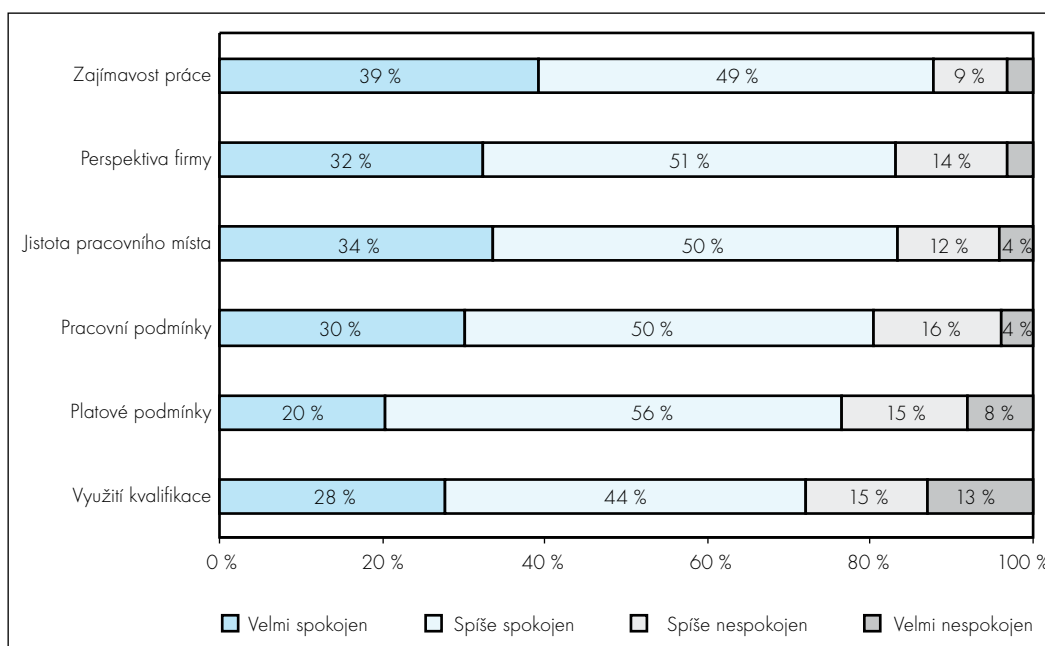

Zaměříme-li se podrobněji na žebříček jednotlivých aspektů spokojenosti absolventů SOU v zaměstnání, jak ho znázorňuje graf 3.16, je na první pohled patrné, že spokojenost převažuje u všech sledovaných aspektů. Nejspokojenější jsou absolventi se zajímavostí práce a s perspektivností firmy. **Relativně menší spokojenost vyjadřují ve vztahu k platovým podmínkám**, kde nespokojeno je asi 23% z nich. **Zajímavá je větší polarizace u spokojenosti absolventů s využitím kvalifikace**, kde nacházíme na jedné straně poměrně výrazný podíl negativních vyjádření (dosahuje 29%), na druhé straně i vysoké zastoupení velmi spokojených (28%). Do tohoto zjištění se zřejmě promítá fakt, že část absolventů SOU pracuje na nižších pozicích, které odbornou kvalifikaci nevyžadují. Jejich nespokojenost v této oblasti je velmi výrazná a dosahuje 72%. Ve skupině absolventů, kteří pracují na pozici odpovídající vyučení, je podíl nespokojených z tohoto

3.7 Spokojenost absolventů SOU v zaměstnání

Z hlediska celkové spokojenosti v zaměstnání můžeme konstatovat, že absolventi SOU jsou v zaměstnání převážně spokojeni (asi 80%), velmi a spíše nespokojeno je jen asi 20% z nich. Důležitým faktorem, který ovlivňuje celkovou spokojenost absolventů SOU, je dosažení pracovní pozice. Absolventi SOU, kteří dosáhli vyšší pracovní pozice než odpovídá vyučení, jsou zpravidla v zaměstnání více spokojeni, podíl nespokojených je v této kategorii jen 9%. Naopak ve skupině absolventů, kteří zastávají nižší pozici, která neodpovídá úrovni vyučení, je v práci celkově nespokojeno 30%, z toho 21% spíše nespokojeno a 9% velmi nespokojeno¹⁴.

Obrázek 3.16: Spokojenost se zaměstnáním podle jednotlivých kritérií (v % odpovědí)

14) Jedná se o subjektivní posouzení pracovní pozice v zaměstnání.

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

hlediska podstatně nižší – přibližně 28 %, a u těch, kteří pracují ve vyšších pozicích, tvoří podíl nespokojených jen 18 %.

3.8 Nezaměstnanost absolventů SOU při vstupu na trh práce

Vstup absolventů škol na trh práce představuje rizikové období, ve kterém jsou absolventi vzhledem k nedostatku praktických zkušeností ohroženi vyšší nezaměstnaností. Tato situace se projevuje i ve vyšší míře nezaměstnanosti absolventů škol a jejím postupném poklesu během několika let, kdy absolventi získají praxi a zájem ze strany zaměstnavatelů o ně roste. Podívejme se, do jaké míry se s problémem nezaměstnanosti potýkali při vstupu na trh práce absolventi SOU, u nichž v porovnání s vyššími kategoriemi vzdělání dosahuje míra nezaměstnanosti tradičně větších hodnot.

Závažnou skutečností je zjištění, že velmi vysoký podíl absolventů se v období šesti let od ukončení studia na SOU setkal alespoň s krátkodobou nezaměstnaností – přibližně 72 % bylo ve sledovaném období od ukončení studijní přípravy na SOU nezaměstnaných a jen u 29 % absolventů byl přechod ze školy do zaměstnání zcela plynulý. V kategorii absolventů, kteří byli nezaměstnaní, byl největší podíl z nich – 40 % – nezaměstnaných jen krátkodobě, to znamená do 3 měsíců, u 29 % absolventů se doba nezaměstnanosti pohybovala v rozmezí 3–6 měsíců. Nepříznivým zjištěním je skutečnost, že nezanedbatelný podíl tvoří absolventi, jejichž doba nezaměstnanosti byla v období 6 let od ukončení SOU celkově delší než 6 měsíců (18 % z těch, kteří byli nezaměstnaní) a u 13 % doba nezaměstnanosti přesáhla 1 rok.

Podstatná je i opakovaná nezaměstnanost – 35 % z celku bylo nezaměstnaných jen jednou, 21 % se potýkalo s nezaměstnaností dvakrát, 5 % muselo řešit nezaměstnanost třikrát a část absolventů (odhadem 3–10 %) má problémy s opakovanou nezaměstnaností.

Tabulka 3.2: Nezaměstnanost absolventů SOU (zaměstnatelnost absolventů SOU s ohledem na místo bydliště a obor vzdělání)

Délka nezaměstnanosti (v měsících)	do 3	3 až 6	6 až 12	nad 12	Celkem podle řešení
Našel si práci v oboru a v místě bydliště	25%	23%	13%	14%	21%
Našel si práci mimo obor v místě bydliště	23%	22%	26%	31%	24%
Našel si práci v oboru mimo bydliště	23%	23%	15%	11%	20%
Našel si práci mimo obor a mimo bydliště	17%	16%	21%	25%	19%
Začal podnikat	5%	6%	6%	6%	6%
Rekvalifikoval se	5%	6%	15%	6%	7%
Našel si méně kvalifikovanou práci	1%	1%	2%	6%	2%
Našel si práci v zahraničí	2%	3%	2%	3%	2%
Celkem – podle doby nezaměstnanosti	100%	100%	100%	100%	100%

Zaměřme-li se podrobněji na způsob, jakým nezaměstnaní řešili nepříznivou životní situaci, ukazuje se, že nejčastěji se jim podařilo najít si práci v místě bydliště, a to jak v oboru (21 %), tak i mimo obor (24 %), dalších asi 39 % bylo ochotno změnit

bydliště a získat práci v oboru (20 %) nebo i mimo vystudovaný obor (19 %). K méně frekventovaným způsobům řešení nezaměstnanosti patří zahájení podnikání, které realizovalo asi 6 % nezaměstnaných a 7 % absolventů získalo pracovní uplatnění po absolvování rekvalifikačního kurzu. Jen nízké procento absolventů řešilo nezaměstnanost přechodem na méně kvalifikovanou práci nebo odchodem do zahraničí.

Z procent uvedených v tabulce vyplývá, že při déletrvajícím nezaměstnanosti absolventi mění strategii hledání zaměstnání. S rostoucí délkou nezaměstnanosti se zvyšuje podíl absolventů, kteří odcházejí za prací do jiného oboru (31 % z těch, kteří byli nezaměstnaní déle než rok), případně si hledají práci jak v jiném oboru, tak i mimo bydliště a za prací dojíždějí nebo se stěhují (25 % z těch, kteří jsou nezaměstnaní déle než rok). U nezaměstnanosti delší než 6 měsíců je patrný vyšší podíl absolventů, kteří získali zaměstnání po absolvování rekvalifikačního kurzu. Ve skupině dlouhodobě nezaměstnaných je o něco výraznější i podíl těch, kteří jsou ochotni přijmout i méně kvalifikovanou práci (6 %).

3.9 Stabilita profesní volby vybraných skupin tříletých učebních oborů SOU

3.9.1 Hodnocení úrovně a využití získaného vzdělání podle skupin oborů

V rámci průzkumu byly zjišťovány údaje od absolventů vybraných oborů vzdělání. Jednalo se o obory skupin 23 Strojírenství a strojírenská výroba – zkráceně strojírenské obory (3 obory), 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika – zkráceně elektrotechnické obory (2 obory), 66 Obchod a 69 Osobní a provozní služby – zkráceně obory služeb (2 obory). Vybrané obory vzdělání můžeme považovat za charakteristické představitele daných skupin oborů a jejich hodnocení v zásadě zobecnit na absolventy celé skupiny oborů.

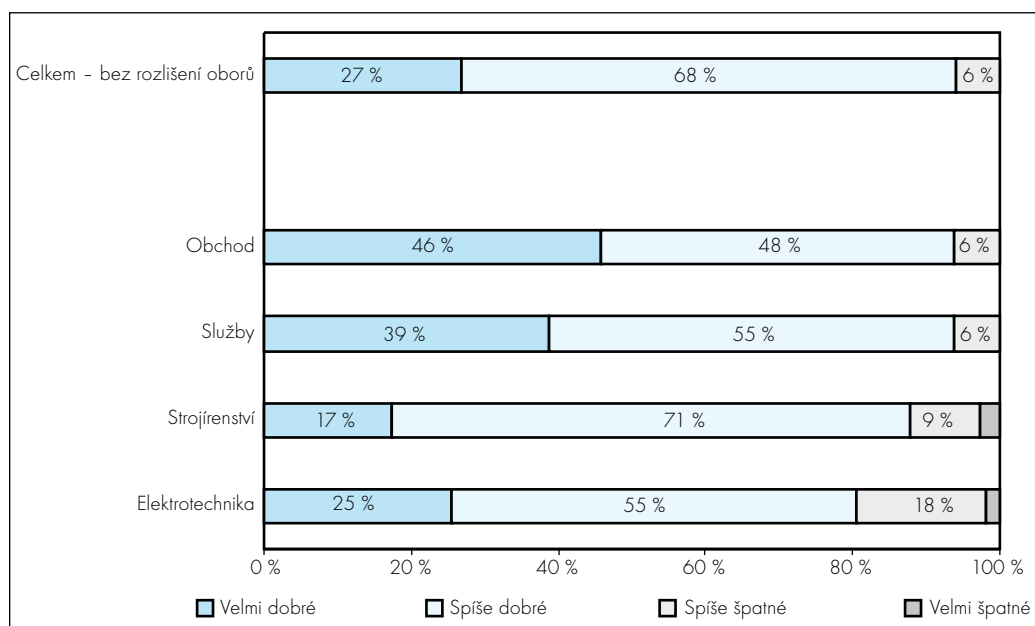
K podstatným zjištěním tohoto šetření patří poměrně **výrazné rozdíly v hodnocení získané úrovně znalostí a dovedností mezi jednotlivými skupinami oborů.** Závažnost těchto rozdílů podtrhuje skutečnost, že hodnocení je založeno na srovnání získaných znalostí a dovedností se skutečnými nároky vyplývajícími z reálného vstupu do pracovního prostředí a kontaktu s požadavky zaměstnavatelů.

Jak je patrné z grafu 3.17, **nejspokojenější jsou z hlediska úrovně vzdělání ve vztahu k požadavkům zaměstnání absolventi oborů obchod.** Za velmi dobré je vzhledem k profesním nárokům v zaměstnání považuje 46 % z těch dotázaných absolventů, kteří pracovali nebo pracují v oboru. Negativní hodnocení se vyskytuje jen u 6 %.

Relativně nízký je i podíl těch, kteří vzdělání získané na SOU vůbec nevyužili, který dosahuje 16 %. Podobně příznivé je hodnocení i u oborů služeb. **V oborech strojírenských a elektrotechnických je spokojenost se získanou úrovní vzdělání z hlediska požadavků zaměstnání menší a nižší je i podíl absolventů, kteří vzdělání získané na SOU vůbec nevyužili.**

15) Odhad zohledňuje i chybějící odpovědi a bere v úvahu i případnou opakovanou nezaměstnanost u respondentů, kteří na tuto otázku neodpověděli.

Obrázek 3.17: Hodnocení vzdělání získaného na SOU – podle oborů (v % odpovědí)

Ve skupině strojírenských oborů hodnotí získané vzdělání jako velmi dobře odpovídající požadavkům zaměstnání jen 17% absolventů, převažuje spíše dobré hodnocení (71%). Negativní názor najdeme asi u 9% z nich. Zároveň je ale v tomto oboru poměrně vysoký podíl absolventů, kteří získané vzdělání vůbec nevyužili - 20%. **Relativně nepříznivé je i hodnocení absolventů skupiny elektrotechnických oborů**, kde se negativně vyjádřilo asi 18% dotázaných absolventů, kteří při vstupu do praxe postrádali řadu důležitých dovedností a znalostí. **Mimořádně výrazný, zejména v porovnání s ostatními sledovanými obory, je podíl absolventů elektrotechnických oborů, kteří vzdělání získané na SOU vůbec nevyužili, ten v této skupině (v rámci našeho vzorku) dosahuje dokonce 29%.**

Zaměřme-li se podrobněji na **hodnocení jednotlivých kompetencí** u sledovaných skupin, jak je ukazuje tabulka, je zřejmé, že **celkové nepříznivé hodnocení v elektrotechnických oborech se promítá i do jednotlivých kompetencí**, kde s výjimkou relativně kladného hodnocení dovednosti pracovat na PC (47%) je v ostatních kompetencích hodnocení ve srovnání s ostatními obory slabší. Horší úroveň znalostí získali absolventi především v oblasti všeobecných znalostí a rozhledu, které po 6 letech od ukončení tohoto stupně vzdělání pozitivně posuzuje jen

Tabulka 3.3: Hodnocení získaných kompetencí podle skupin oborů

Obor	Strojírenství	Elektrotechnika	Obchod	Služby	Celkem - bez rozlišení oborů
Kladné hodnocení v %					
Všeobecné znalosti a rozhled	75%	65%	86%	87%	79%
Odborné teoretické znalosti	89%	78%	95%	94%	90%
Odborné praktické znalosti	77%	74%	95%	77%	81%
Jazykové znalosti	29%	25%	33%	21%	27%
Dovednosti práce s PC	26%	47%	39%	22%	32%
Schopnost komunikace	72%	62%	87%	78%	75%
Samostatné rozhodování	74%	68%	86%	77%	77%

65% dotázaných. Ve srovnání s ostatními obory je nízké i hodnocení odborných teoretických (78%) i praktických (74%) znalostí, které zpravidla patří k těm, s jejichž úrovní jsou absolventi převážně spokojeni.

V oborech **služeb** jsou velmi dobře hodnoceny získané teoretické znalosti, naopak k neuralgickým bodům patří jazykové znalosti a dovednost pracovat s PC, kde se pozitivně vyjádřila jen asi pětina respondentů.

Pro strojírenské obory, a to je zejména u technických oborů závažné zjištění, je charakteristické nižší hodnocení dovednosti pracovat na PC,

ke kterému se pozitivně vyjádřilo jen 26% respondentů.

3.9.2 Míra identifikace s oborem podle skupin oborů

K zajímavým zjištěním patří poměrně výrazné rozdíly ve vývoji názorů na správnost studijní volby v jednotlivých skupinách oborů, v tom, jak absolventi s odstupem několika let v praxi hodnotí nejen výběr svého studijního oboru, ale i druhu a úrovně vzdělání. U nezanedbatelného podílu především absolventů skupin oborů Strojírenství, Elektrotechnika a Osobní a provozní služby se po několika letech v praxi míra identifikace s oborem snížila. Míra poklesu i dynamika vývoje názoru na správnost volby studijního oboru se ale v různých oborech liší.

Ve skupině oborů **Strojírenství a strojírenská výroba** původní poměrně vysoká míra identifikace s oborem podstatně poklesla. Zatímco v závěru studijní přípravy na SOU by si tento obor znovu zvolilo 77% budoucích absolventů, šest let od ukončení školy činí tento podíl jen 59%. Výrazná změna původně vcelku pozitivního vztahu absolventů k oboru ukazuje značné rozčarování, ke kterému u absolventů této skupiny oborů při přechodu do praxe dochází. Skutečnost, že téměř každý pátý absolvent strojírenského oboru změnil názor a po zkušenostech v praxi by preferoval studium jiného oboru dokládá nespokojenost s platovými, případně pracovními podmínkami v tomto oboru. Tomuto předpokladu odpovídá i poměrně vysoký odliv absolventů strojírenských oborů do příbuzných nebo jiných profesí.

Ve skupině oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika byla již v době ukončení studia na SOU identifikace s oborem relativně nízká - na konci studia by si tento studijní obor zvolilo pouze 63% absolventů. Po šesti letech v praxi došlo k dalšímu snížení míry identifikace s oborem asi o 14 p. b., takže

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

stejný obor by si zvolilo již jen 49 %, tedy necelá polovina absolventů. I u této skupiny oborů nízká identifikace s oborem koresponduje s poměrně vysokým podílem absolventů, kteří odcházejí pracovat do příbuzných nebo jiných oborů.

Mírně příznivější údaje o míře identifikace s oborem se ukazují ve skupině oborů **Osobní a provozní služby**, kde na konci studia poměrně vysoká míra identifikace s oborem 75 % sice rovněž značně klesla, ale i při snížení o 15 procentních bodů dosahuje 60 %, což v porovnání s ostatními sledovanými obory představuje relativně pozitivní výsledek.

Poněkud jiná dynamika vývoje míry identifikace s oborem je charakteristická pro skupinu oborů Obchod. Prodavači se již v průběhu a závěru studia vyznačovali spíše rezervovaným vztahem k vystudovanému oboru – stejný obor by si před ukončením SOU zvolilo jen 45 % absolventů. Vlivem zkušeností z praxe ale už k dalšímu snížení nedošlo.

Tabulka 3.4: Míra identifikace s oborem u absolventů SOU v letech 2000 a 2006

Skupina oborů (Porovnání identických souborů)	Míra identifikace s oborem – rok 2000	Míra identifikace s oborem – rok 2006	Rozdíl
23 Strojírenství a strojírenská výroba	77%	59%	-18%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	63%	49%	-14%
66 Obchod	45%	45%	0%
69 Osobní a provozní služby	75%	60%	-15%

Důvody pro volbu jiného studijního oboru

Převažující důvody, proč by absolventi po šesti letech od ukončení SOU volili jiný obor (bez ohledu na to, zda by jej studovali na SOU nebo SOŠ) znázorňuje přehledně další tabulka. **Závažným důvodem, který se s vyšší frekvencí vyskytuje především v technických oborech skupin Strojírenství a Elektrotechnika, je nedostatečná úroveň přípravy. V elektrotechnických oborech je kromě nízké úrov-**

Tabulka 3.5: Příčiny volby jiného oboru po 6 letech od ukončení studia na SOU

Důvody volby jiného oboru – podle oborů – po 6 letech od ukončení SOU	23 Strojírenství a strojírenská výroba	26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	66 Obchod	69 Osobní a provozní služby	Celkem – bez rozlišení oborů
Nebaví mě práce v oboru	12%	17%	17%	9%	13%
Obor neumožňuje dobrý výdělek	30%	15%	58%	40%	36%
V oboru se obtížně hledá zaměstnání	23%	27%	4%	35%	22%
Obor není perspektivní	8%	8%	30%	7%	13%
Úroveň přípravy v oboru byla nízká	19%	20%	2%	15%	14%
Obor byl příliš náročný	2%	3%	1%	1%	2%

ně přípravy v oboru (20 %) důležitým faktorem i ztráta zájmu o práci v oboru (17 %). Ve strojírenských oborech je podobně jako u elektrotechniků zřejmá vysoká nespokojenost s úrovní přípravy v oboru (19 %). Absolventi oboru Prodavač by volili jiný studijní obor z důvodu výrazné nespokojenosti s platovými podmínkami v oboru (58 %) a často jim obor připadá málo perspektivní (30 %). Ve

službách je hlavním problémem, pro který by absolventi preferovali jiný studijní obor, především obtížné hledání zaměstnání (35 %).

Zájem studovat stejný druh školy

Poněkud složitější obrázek se ukazuje, **pokud vezmeme v úvahu zájem absolventů studovat nejen stejný obor, ale i stejný druh studia (konkrétně SOU nebo SOŠ), tedy spokojenost absolventů s dosaženou úrovní vzdělání.** Ze zjištěných výsledků vyplývá, že především v technických oborech poměrně vysoký podíl absolventů, kteří by dali přednost studiu na střední odborné škole, se po setkání s nároky v praxi ještě zvýšil.

Ve skupině **oborů Strojírenství a strojírenská výroba preferovalo studium na SOŠ celkově o 14 % absolventů SOU více než v době ukončení školy. Výrazněji se ale zvýšil podíl těch, kteří by zároveň změnili i obor studia. Ten narostl za období 6 let od ukončení studia na SOU ze 17 % na 30 % absolventů této skupiny oborů. Celkově by po zkušenostech v praxi studium na SOŠ upřednostnila téměř polovina absolventů strojírenských oborů SOU (49 %).**

Obdobná situace platí ve skupině oborů Elektrotechnika, kde by o 11 % absolventů více zvolilo studium na SOŠ, z toho 9 % by si zvolilo jiný obor a jen 2 % stejný obor. Podíl těch, kteří by nezměnili obor ani druh studia klesl ze 45 % v závěru studia na pouhých 29 %. Podíl absolventů, kteří by upřednostnili studium na SOŠ, je ve srovnání s ostatními obory nejvyšší – **dosahuje 55 %**, z toho stejný obor by zvolilo 20 % a jiný obor 35 % absolventů.

U absolventů skupiny **oborů Obchod** po šesti letech od ukončení SOU a vstupu do praxe nedošlo k velkému posunu v názoru na správnost studijní volby. Podíl absolventů, kteří by preferovali stejný obor na SOŠ¹⁶, klesl z 8 % o 4 % a činí tedy jen 4 %, naopak vysoký zůstává podíl těch, kteří by

Tabulka 3.6: Spokojenost absolventů s dosaženou úrovní vzdělání (zájem absolventů studovat stejný obor a druh studia)

		23 Strojírenství a strojírenská výroba	26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	66 Obchod	69 Osobní a provozní služby	Rozdíl celkem
Stejný obor na SOU	2000	59%	45%	37%	33%	
	2006	40%	29%	41%	49%	
	Změna	-19%	-16%	4%	16%	-3%
Stejný obor na SOŠ	2000	18%	18%	8%	42%	
	2006	19%	20%	4%	11%	
	Změna	1%	2%	-4%	-31%	-6%
Jiný obor na SOU	2000	6%	12%	17%	1%	
	2006	11%	16%	15%	9%	
	Změna	5%	4%	-2%	8%	3%
Jiný obor na SOŠ	2000	17%	26%	37%	24%	
	2006	30%	35%	40%	31%	
	Změna	13%	9%	3%	7%	6%

16) Zde může být výsledek ovlivněn skutečností, že mezi obory SOŠ není odpovídající obor k dispozici.

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

změnili jak druh školy, tak i volbu oboru (kolem 40 %), což odpovídá poměrně nízkému zájmu absolventů o tento obor. Z uvedeného vyplývá, že celkově by upřednostnilo studium SOŠ **44 % absolventů**.

Ve skupině oborů **Osobní a provozní služby** je vývoj názoru na to, zda by bylo vhodnější studovat SOU nebo SOŠ ve srovnání s technickými obory opačný, část absolventů (31 %), kteří po ukončení SOU uváděli, že by preferovali SOŠ, po šesti letech považuje svoji původní volbu a získanou úroveň vzdělání za dostačující a uvádějí, že by si při opakované volbě zvolili opět SOU. **Podíl absolventů, kteří by změnili druh studia a studovali raději SOŠ, tak dosahuje po 6 letech od ukončení studia 42 %** (namísto 66 %, které uváděli absolventi v závěru studia na SOU).

3.9.3 Realizace pracovních a studijních plánů podle skupin oborů

Naplnění vzdělávacích aspirací

Porovnáme-li studijní záměry a jejich realizaci podle jednotlivých skupin oborů vzdělání, jak jsou znázorněny v grafu, je zřejmé, že **mimořádné studijní ambice projevují především absolventi elektrotechnických učebních oborů, z nichž (v rámci našeho vzorku)¹⁷ do denního nástavbového studia bylo přijato 43 % a dalších 23 % bylo přijato ke studiu při zaměstnání**; bez zájmu o pokračování ve studiu zůstalo jen 25 % absolventů. Velké studijní záměry se objevují i u absolventů oborů služeb, kde bylo k dennímu studiu přijato 38 % absolventů, podíl těch, kteří začali studovat při zaměstnání, je

17) Z celého vzorku respondentů z první etapy vyjádřila téměř třetina budoucích absolventů (31 %) úmysl studovat dál v denním studiu, v rámci této třetí etapy je podíl absolventů SOU, kteří zahájili denní formu studia, mírně vyšší – 34 %, což naznačuje, že šetření se ve třetí etapě zúčastnili spíše aktivnější a ambicióznější absolventi.

ale podstatně nižší a dosahuje jen 9 %. Relativně nižší zájem pokračovat ve vzdělávání se (v rámci sledovaného vzorku) projevil u absolventů strojírenských oborů a u oboru Prodavač, kde denní studium po ukončení SOU zahájilo kolem 30 % absolventů a dalších 13 %, resp. 16 % absolventů začalo studovat při zaměstnání.

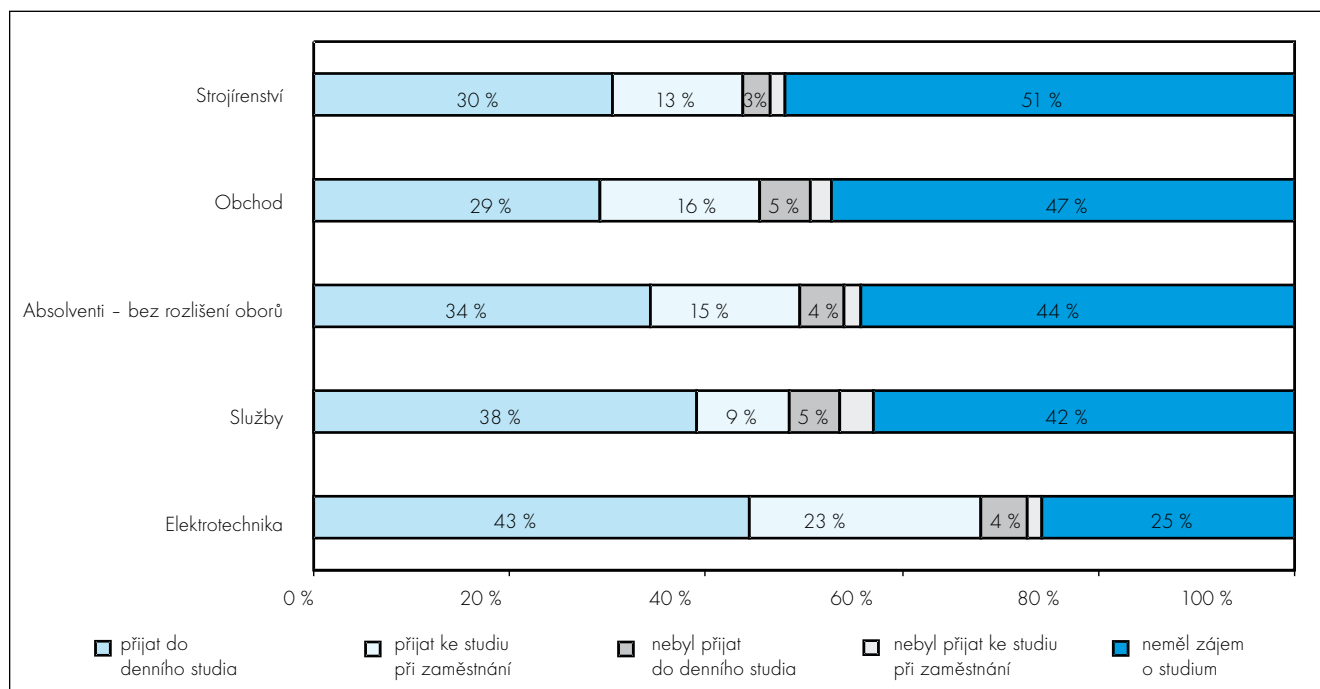
Průběh a úspěšnost nástavbového i dalších druhů studia absolventů jednotlivých vybraných skupin oborů zobrazují následující tabulky, které srovnávají úspěšnost studia podle jednotlivých skupin oborů. Vzhledem k velikosti vzorku, způsobu sběru dat je nutno procenta uváděná v tabulkách chápat pouze jako orientační údaje.

Ve skupině oborů Strojírenství z 30 % absolventů, kteří zahájili denní studium, úspěšně dokončilo nástavbové studium 23 % a studium při zaměstnání další 4 %, takže celkové procento absolventů SOU skupiny Strojírenství, kteří si úspěšně zvýšili kvalifikaci nástavbovým studiem, dosahuje

Tabulka 3.7: Průběh a úspěšnost absolventů SOU v nástavbovém studiu

Obor	Nástavbové studium	Dokončil	Zanechal studia	Dosud studuje	Součet řádky
Strojírenství	denní studium	23%	6%	1%	30%
	při zaměstnání	4%	3%	2%	9%
	Celkem	27%	9%	3%	39%
Elektrotechnika	denní studium	32%	8%	2%	42%
	při zaměstnání	6%	12%	3%	20%
	Celkem	38%	20%	5%	62%
Obchod	denní studium	23%	6%	0%	29%
	při zaměstnání	8%	6%	1%	15%
	Celkem	31%	12%	1%	44%
Služby	denní studium	29%	8%	1%	38%
	při zaměstnání	3%	3%	2%	8%
	Celkem	34%	9%	3%	46%

Obrázek 3.18: Zájem o studium po ukončení SOU (v % odpovědí)

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Tabulka 3.8: Průběh studia a úspěšnost absolventů SOU na SOŠ, VOŠ a VŠ

Studium na SOŠ	Studium dokončil	Studia zanechal	Ještě studuje	Nestudoval na SOŠ	Celkový součet
Strojírenství	4%	3%	1%	92%	100%
Elektrotechnika	2%	2%	2%	95%	100%
Obchod	2%	1%	0%	96%	100%
Služby	1%	2%	0%	96%	100%
Celkový součet	3%	2%	1%	95%	100%
Studium na VOŠ	Studium dokončil	Studia zanechal	Ještě studuje	Nestudoval na VOŠ	Celkový součet
Strojírenství	0%	1%	1%	98%	100%
Elektrotechnika	0%	0%	0%	100%	100%
Obchod	0%	2%	0%	98%	100%
Služby	1%	1%	1%	96%	100%
Celkový součet	1%	1%	1%	97%	100%
Studium na VŠ	Studium dokončil	Studia zanechal	Ještě studuje	Nestudoval na VŠ	Celkový součet
Strojírenství	0%	2%	5%	93%	100%
Elektrotechnika	2%	2%	12%	85%	100%
Obchod	0%	0%	0%	100%	100%
Služby	1%	2%	1%	95%	100%
Celkový součet	1%	1%	4%	94%	100%

v rámci našeho vzorku 27 %. Ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů je tento podíl nejnižší, na druhé straně je v této skupině oborů relativně vyšší zastoupení absolventů, kteří pokračovali v dalším studiu na terciární úrovni (5%).

Vysoké studijní ambice realizovali absolventi skupiny oborů Elektrotechnika. Zde je podíl těch, kteří dokončili nástavbové studium, ze sledovaných oborů naopak **nejvyšší**, úspěšných bylo souhrnně **38 % absolventů**. Velmi výrazný je v této skupině oborů podíl absolventů, kteří zahájili vysokoškolské studium (15 %), z nich úspěšně studium dokončila 2 % a přibližně 12 % dosud VŠ studuje. Ve skupině oborů **Obchod dokončilo nástavbové studium 31 % a 2 % SOŠ, o studium na vyšších stupních se absolventi nepokoušeli. Ve službách dosahuje podíl těch, kteří absolvovali nástavbové studium 34 %**, v ostatních druzích studia nebyla aktivita absolventů příliš výrazná, studium SOŠ dokončilo asi 1 % a studium VŠ absolvovalo opět asi 1 %.

Realizace pracovních plánů po ukončení studia na SOU

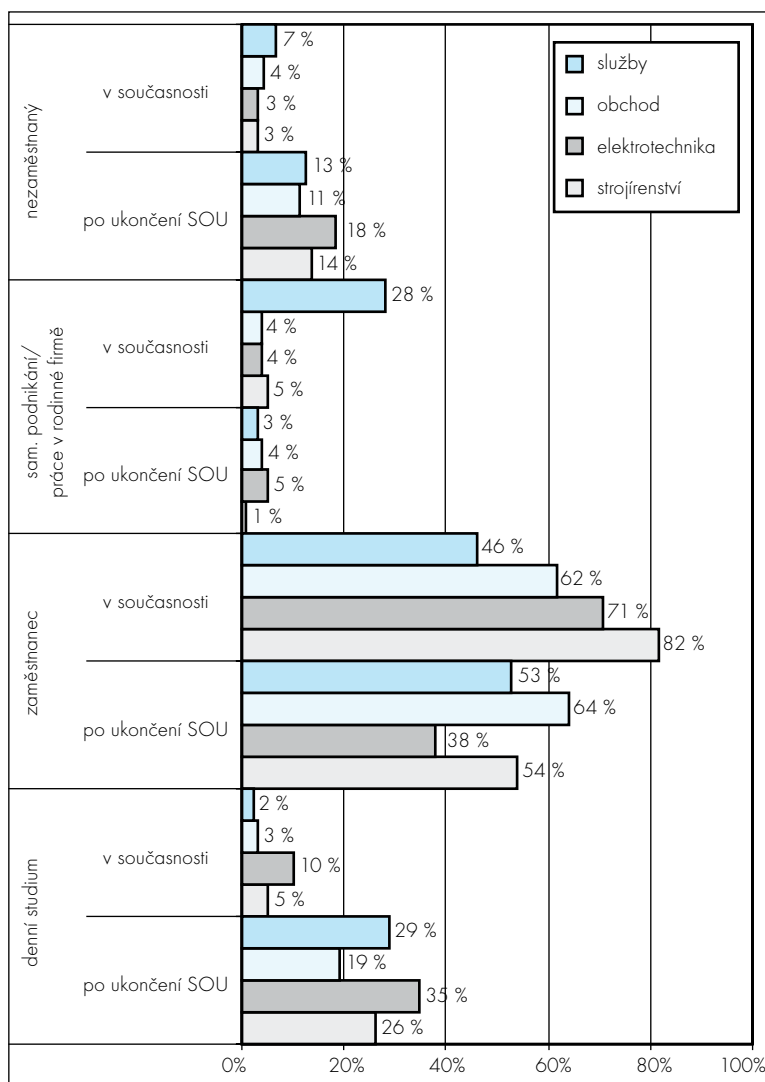
Podívejme se v následujícím textu, jak se dařilo absolventům tříletých učebních oborů SOU realizovat jejich pracovní plány v rozdělení podle jednotlivých oborů, jak se v průběhu 6 let od ukončení SOU vyvíjela jejich pracovní aktivita.

Jak je patrné z grafu, ve skupině oborů **Strojírenství a strojírenská výroba** začalo bez-

prostředně po ukončení SOU studovat přibližně 26 % absolventů, 54 % získalo zaměstnání ve firmě, 1 % absolventů zahájilo samostatné podnikání nebo získalo pracovní uplatnění v rodinné firmě a 14 % bylo nezaměstnaných. V současnosti se věnuje dennímu studiu ještě 5 % absolventů tohoto oboru, kteří zpravidla studují VŠ. Naprostá většina absolventů této skupiny oborů se v současnosti uplatňuje jako zaměstnanec firmy (82 %). Podnikatelská aktivita vyučených ve strojírenských oborech není příliš vysoká, samostatnou podnikatelskou činnost vyvíjí jen 5 % absolventů. Podíl nezaměstnaných v těchto oborech je příznivý a poklesl na 3 %.

Ve skupině oborů **Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika** byl podíl absolventů, kteří začali po ukončení SOU studovat v denním studiu, velmi vysoký, dosáhl 35 %, v současnosti studuje v denním studiu ještě přibližně 10 % absolventů, převážně na vysoké škole. Podíl vyučených absolventů, kteří podnikají nebo pracují v rodinné firmě, se podobně jako u strojírenských oborů pohybuje kolem 5 %. Po ukončení SOU se absolventi potýkali s relativně vysokou nezaměstnaností (v r. 2000), která dosáhla 18 %,

Obrázek 3.19¹⁸: Uplatnění po ukončení SOU a po 6 letech – podle oborů
(v % odpovědí)

18) Z důvodu větší přehlednosti není v grafu obsažena kategorie „jiné uplatnění“, která zahrnuje především mateřskou a rodičovskou dovolenou, případně pobyt v zahraničí a další okrajově se vyskytující odpovědi.

3. Přejchod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

v současnosti, tj. po 6 letech od absolvování, je ale na nízké 3% úrovni.

Ve skupině oborů **Obchod** zahájilo bezprostředně po ukončení SOU denní studium jen 19% absolventů, což je ve srovnání s ostatními skupinami relativně málo, podíl absolventů, kteří jsou zaměstnáni ve firmě, se pohybuje kolem 62–64%. Podíl vyučených prodavačů, kteří samostatně podnikají, je podle výsledků tohoto šetření vcelku nízký – činí asi 4%. Nezaměstnanost, která byla relativně nižší i v době po ukončení studia (11%), klesla v rámci našeho vzorku po 6 letech praxe na 4%.

Ve skupině oborů **Osobní a provozní služby** studovalo po ukončení SOU v nástavbovém studiu poměrně vysoké procento absolventů – asi 29%. Na rozdíl od ostatních sledovaných skupin oborů se zde snižoval podíl absolventů na pozici zaměstnanec, těch je 6 let od ukončení studia na SOU jen 46%. Na druhé straně se ale výrazně zvyšovala aktivita v samostatném podnikání – ze 3% po ukončení SOU na současných 28%. Podíl nezaměstnaných, který bezprostředně po ukončení SOU nebyl příliš vysoký – kolem 13%, je v současnosti ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami relativně vyšší – 7%. Relativně vyšší hodnota míry nezaměstnanosti v oborech služeb odpovídá i celkovému vývoji míry nezaměstnanosti ve sledovaných oborech. Zatímco u vyučených absolventů skupin Strojírenství a Elektrotechnika míra nezaměstnanosti v posledních letech klesá (na 10–11% v r. 2006), takže příznivý vývoj v uplatnění absolventů může odrážet kromě rostoucí praxe i celkově příznivý trend v nezaměstnanosti, ve skupině oborů služeb zůstává míra nezaměstnanosti absolventů poměrně vysoká (17,5% v r. 2006).

3.9.4 Shoda dosaženého vzdělání a zaměstnání

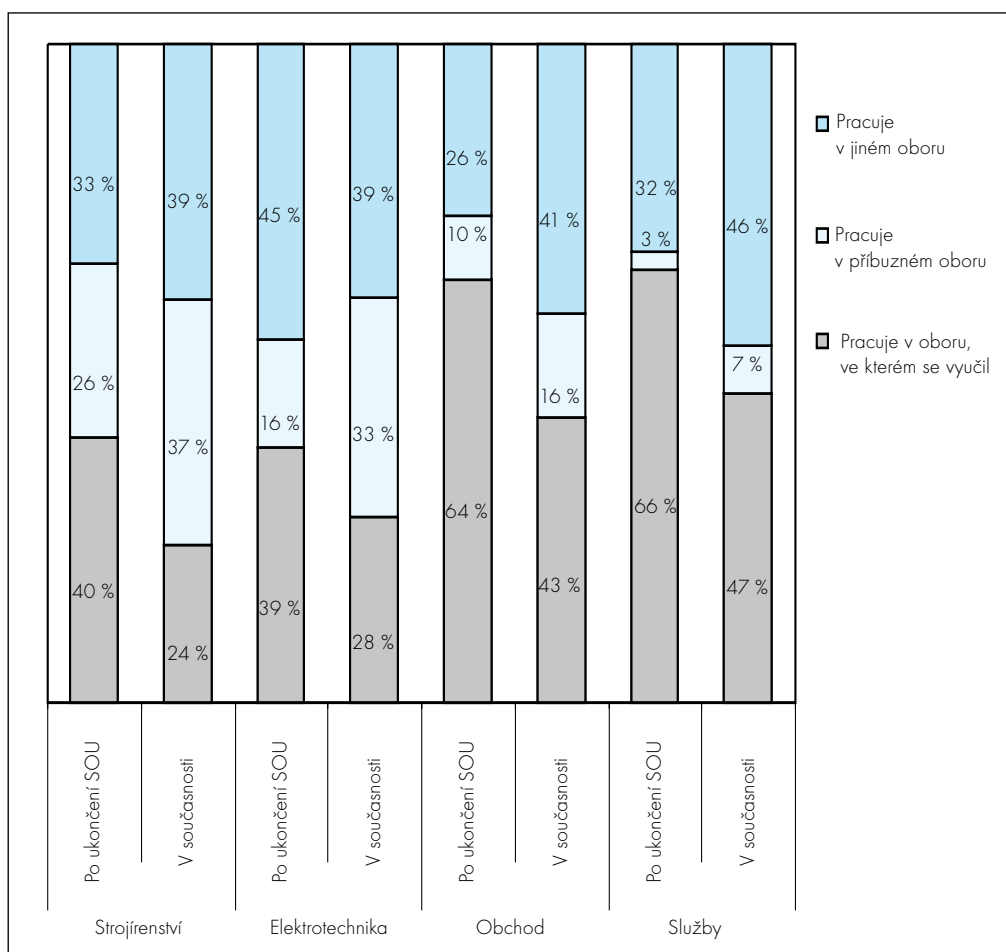
V souhrnném pohledu pracuje 6 let od ukončení studia na SOU přibližně 40% absolventů ve zcela jiném než vystudovaném oboru, zatímco přímo ve svém oboru se pracovní realizuje 37% absolventů SOU. Trend ve vývoji v posledních 6 letech od ukončení studia podle jednotlivých oborů znázorňuje graf, z něhož je patrný významný pokles podílu absolventů pracujících ve svém oboru, a to ve všech sledovaných oborech.

Extremně nízký podíl absolventů, kteří pracují přímo ve vystudovaném oboru, je charakteristický především pro skupiny oborů **Strojírenství a Elektrotechnika**. Ve strojírenských oborech poklesl podíl absolventů, kteří pracují ve svém oboru, ze 40% po ukončení studia na SOU na pouhých 24% v současnosti. V elektrotechnických oborech došlo k obdobnému poklesu ze 39% na 28%. Na druhou stranu relativně vyšší je v obou zmíněných oborech podíl absolventů, kteří se uplatňují v příbuzných oborech, takže zbývající část absolventů, kteří odešli do zcela jiných oborů, se pohybuje na průměrné úrovni, přibližně kolem 39%.

Zcela **odlišná situace** je u absolventů ve skupině oborů **Obchod**, kde podíl těch, kteří pracují přímo ve svém oboru, od ukončení SOU sice také významně klesal, a to ze 64% na dnešních 43%, ale i tak zůstává relativně vyšší. Naopak v menší míře je zde zastoupeno uplatnění v příbuzných oborech (16%).

Ve skupině oborů **Osobní a provozní služby** došlo k obdobnému poklesu podílu absolventů, kteří jsou zaměstnáni ve vystudovaném oboru, z 66% na 47%. Přes relativně stále vyšší podíl absolventů, kteří zůstávají ve vystudovaném oboru, zde najdeme zároveň vcelku vysoké zastoupení těch, kteří se realizují zcela mimo obor (46%), naopak jen velmi malé procento (7%) nachází uplatnění v příbuzných oborech.

Obrázek 3.20: Uplatnění v oboru po ukončení SOU a v současnosti (v % odpovědí)

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Závěrem tak můžeme konstatovat, že shoda mezi oborem vzdělání a pracovním uplatněním u absolventů oborů SOU je poměrně nízká a od ukončení studia na SOU má výrazně klesající tendenci. Absolventi v průběhu několika let po ukončení studia odcházejí pracovat jak do příbuzných oborů, tak i do zcela jiných oborů. Nízké uplatnění v oboru a zároveň relativně vyšší uplatnění v příbuzných oborech je charakteristické pro technické obory, naopak ve skupině oborů Obchod a Služby je podíl těch, kteří se realizují ve vlastním oboru, mírně vyšší, na druhé straně zde najdeme vyšší zastoupení těch, kteří si našli uplatnění zcela mimo vystudovaný obor.

Důvody pro práci v jiném oboru

Frekvenci převažujících důvodů pro práci v jiném oboru podle významu v jednotlivých oborech ukazuje tabulka. Nízký plat představoval nejsilnější motivaci k odchodu do jiného oboru ve všech sledovaných oborech, nejvýraznější zastoupení tohoto důvodu najdeme ve skupině oborů

Tabulka 3.9: Důvody absolventů SOU pro práci v jiném oboru

Důvod pro práci v jiném oboru	23 Strojírenství a strojírenská výroba	26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	66 Obchod	69 Osobní a provozní služby	Rozdíly celkem
Nízký plat	35%	19%	49%	36%	36%
Nevyhovující pracovní podmínky	10%	9%	19%	13%	13%
Nesehnal práci v oboru	29%	19%	4%	27%	20%
Nezájem o práci v oboru	4%	31%	11%	11%	11%
Vystudoval jiný obor/ rekvalifikace na jiný obor	7%	9%	9%	6%	8%
Jiný důvod	14%	13%	9%	7%	11%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%

Obchod (49 %). V tomto oboru patřily k významným důvodům i nevyhovující pracovní podmínky (19 %), např. pracovní doba. Obtíže se získáním práce v oboru byly relativně častým důvodem odchodu za prací do jiného oboru u absolventů Strojírenství (29 %) a Služeb (27 %). Nezájem o práci v oboru ovlivnil relativně velmi vysoké procento absolventů oboru Elektrotechnika (31 %), i když řada z nich přešla do příbuzného oboru. Studium jiného oboru nebo rekvalifikační kurz vedly ke změně oboru asi u 8 % z těch absolventů, kteří odešli pracovat do jiného oboru, rozdíly mezi obory zde nebyly příliš vysoké, podíl absolventů, pro které sehrál tento důvod rozhodující roli, se pohybuje mezi 6–9 %. Kromě těchto důvodů

uváděli absolventi jako důvod odchodu do jiné profese osobní důvody, např. zdravotní stav, problémy v zaměstnání, nabídku zaměstnání v jiném oboru a podobně.

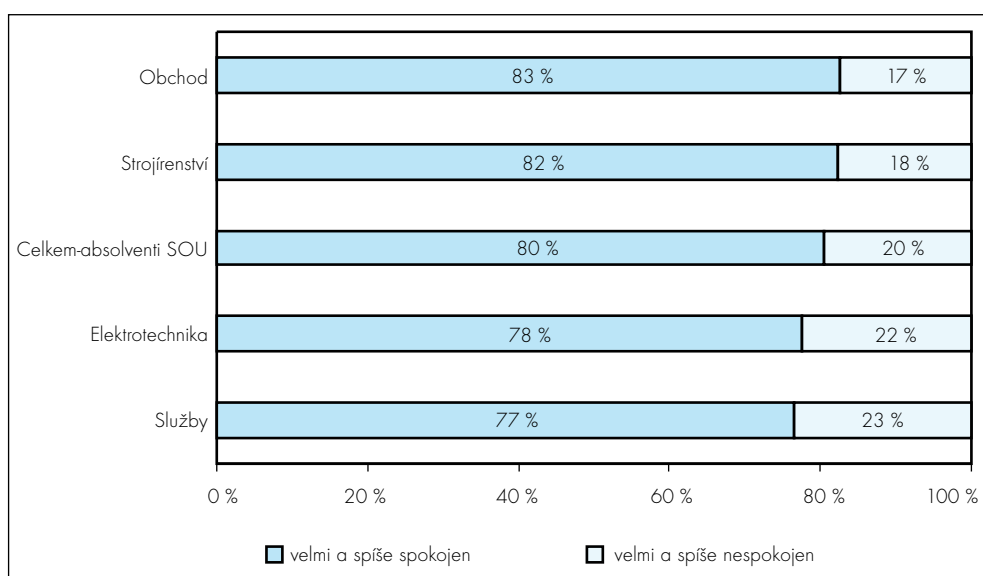
3.9.5 Spokojenost v zaměstnání a dosažená pracovní pozice

Spokojenost absolventů v zaměstnání nezávisí příliš na vystudovaném oboru. Mezi jednotlivými skupinami oborů z tohoto pohledu nenajdeme zásadní rozdíly. Nejpriznivěji se z námi sledovaných skupin oborů vyjádřili absolventi skupiny oborů Obchod, naopak nejmenší spokojenost je v oborech skupiny Služby.

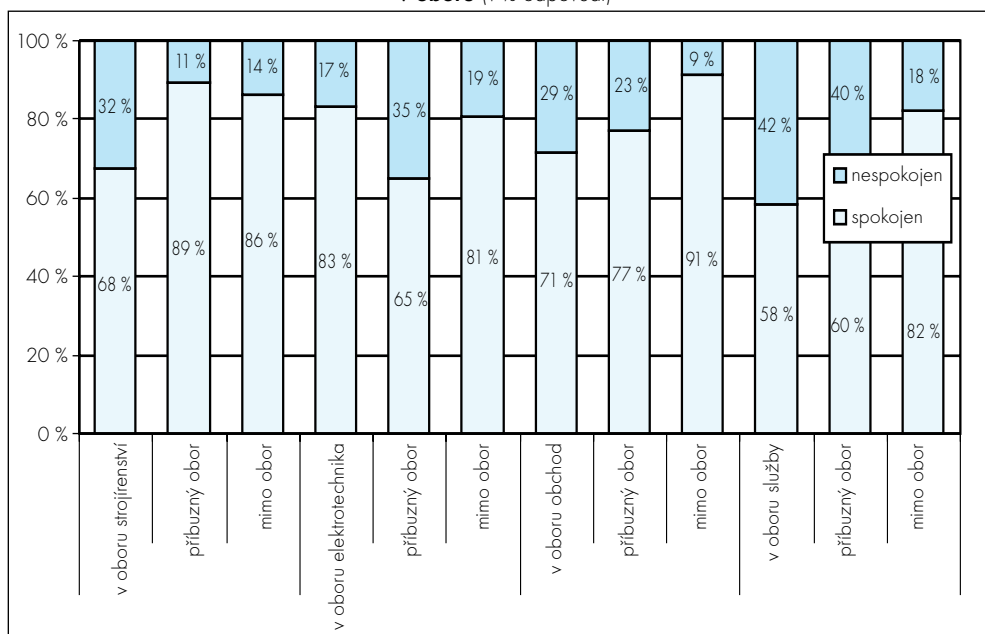
Při hodnocení spokojenosti podle jednotlivých skupin oborů je ale nutno vzít v úvahu skutečnost, že v některých skupinách vyšší procento absolventů SOU pokračovalo v dalším studiu a dosáhli tedy i vyšší pracovní pozice. V souhrnném pohledu více než polovina (52 %) z těch absolventů SOU, kteří pokračovali v denním nástavbovém studiu, získala vyšší pracovní pozici než odpovídá vyučení (oproti 34 % z celku). Menší spokojenost absolventů oborů služeb proto může odrážet i nižší úroveň kvalifikace, naopak v oborech, kde si absolventi častěji zvyšovali kvalifikaci, a to platí především pro skupinu elektrotechnických oborů, je vyšší procento absolventů, kteří obsazují vyšší pracovní pozice a v zaměstnání jsou z tohoto důvodu celkově více spokojeni.

Podívejme se v dalším textu na spokojenost absolventů s jednotlivými aspekty jejich pracovního uplatnění, z nichž bezesporu k nejdůležitějším patří finanční ohodnocení. Pohled na graf 3.22, který znázorňuje spokojenost s platovými podmínkami podle jednotlivých sledovaných skupin oborů, ukazuje, že z absolventů, kteří ve vystudovaném oboru skutečně pracují, jsou s platem nejspokojenější absolventi elektrotechnických oborů (83 % spokojených), potom následuje skupina oborů Obchod (71 %). Naopak příliš spokojeni nejsou s platovými podmínkami strojaři (68 % spokojených) a poměrně výrazně nespokojeni jsou absolventi oboru služeb, kde je jen 58 % spokojených. Absolventi, kteří odcházejí mimo svůj

Obrázek 3.21: Celková spokojenost podle oborů (v % odpovědí)

Obrázek 3.22: Spokojenost s platovými podmínkami – podle vybraných oborů a podle práce v oboru (v % odpovědí)

vystudovaný obor, získávají častěji lepší platové podmínky a jsou většinou spokojenější. To platí zejména ve skupinách oborů Služby, Strojírenství a Obchod. Ve skupině oborů Elektrotechnika je situace poněkud odlišná, vysokou spokojenost nacházíme jak u těch, kteří pracují v oboru, tak i u těch, kteří se realizují zcela mimo obor (83, resp. 81 %).

Při hodnocení dalších podmínek v zaměstnání je zřejmé, že absolventi ve skupině oborů **Služby** jsou poměrně spokojeni se zajímavostí práce, s jistotou pracovního místa a s pracovními podmínkami (na druhé straně špatně hodnotí platové podmínky). Ve skupině oborů **elektrotechnických** je patrná relativně nižší spokojenost s perspektivou firmy a jistotou pracovního místa. Ve skupině oborů **Obchod** je naopak spokojenost s perspektivou firmy a s jistotou pracovního místa spíše vyšší. **Jednoznačně nejhorší situace je u absolventů strojírenských oborů, kteří pracují v oboru: při nízkém finančním ohodnocení je malá spokojenost s pracovními**

podmínkami a v celém souboru nejnižší spokojenost s perspektivou firmy.

Vzhledem k tomu, že individuální spokojenost v zaměstnání závisí ve velké míře na dosažené pracovní pozici, podívejme se, jaké pracovní pozice obsazují absolventi jednotlivých sledovaných oborů. **Nejúspěšnější jsou z hlediska získání vyšší pracovní pozice absolventi elektrotechnických oborů, u nichž je to dáno vysokým podílem těch, kteří pokračovali ve studiu. Vyšších pracovních pozic dosahuje i vysoké procento absolventů oborů strojírenských. Naopak ve službách a obchodu je podíl těch, kteří pracují na vyšších pozicích,**

relativně nízký – pohybuje se kolem 30 %. Ve službách je navíc výrazný podíl těch, kteří pracují na pozicích, které podle jejich názoru vůbec nevyžadují vyučeného pracovníka.

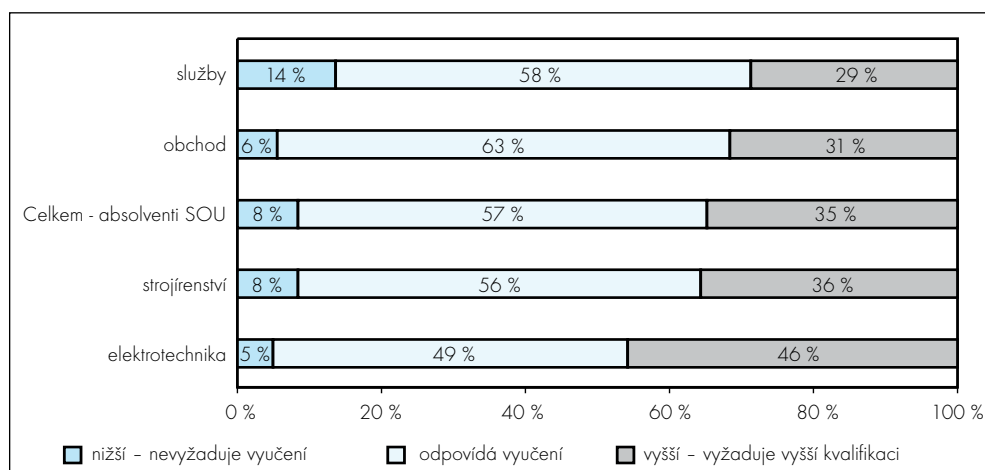
3.9.6 Uplatnění v oboru a využití získaných dovedností v praxi

Podstatné je nejen to, zda absolventi pracují ve vystudovaném oboru nebo zda odcházejí mimo tento obor, ale i to, do jaké míry získané dovednosti využívají ve své každodenní práci. Odpovědi na otázku, jak absolventi různých oborů využívají ve svém každodenním zaměstnání znalosti a dovednosti získané na SOU, ilustruje graf 3.24 na následující straně.

Porovnáme-li situaci absolventů jednotlivých skupin oborů podle míry využívání získaných znalostí ze SOU v současném zaměstnání, je zřejmé **nejhorší situace u absolventů elektrotechnických oborů, kde 50 % absolventů uvádí,**

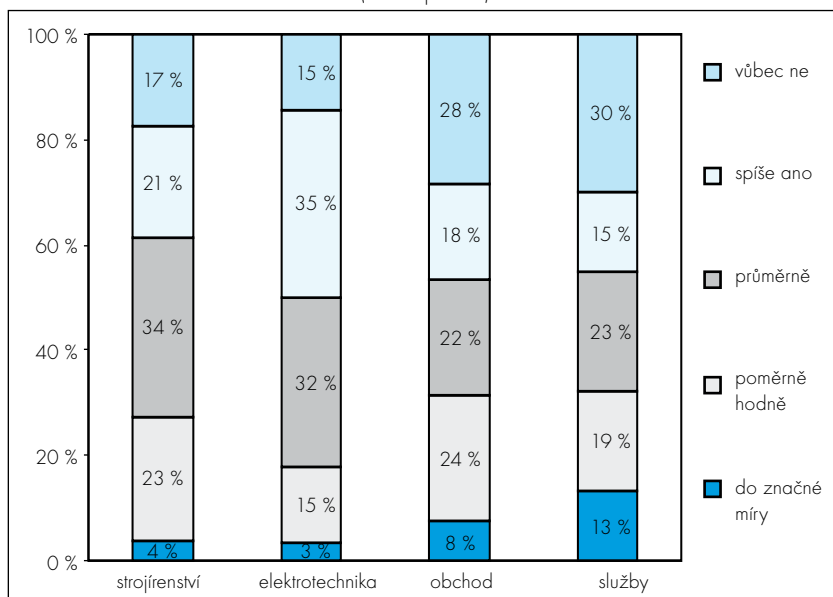
že znalosti získané na SOU nevyužívá vůbec nebo spíše málo. Z toho hlediska je nejlepší situace vyučených strojařů, kde tento podíl je „jen“ 38 %, i když i tato hodnota je poměrně vysoká. Je možné, že situace elektrotechniků koresponduje s jejich nespokojeností s úrovní přípravy na SOU a může být ovlivněna i tím, že velký podíl těch, kteří se dále vzdělávali, již znalosti ze SOU také nevyužívá. Nízké využívání znalostí ze SOU v ostatních skupinách oborů Služeb a Obchodu (45 %

Obrázek 3.23: Pracovní pozice vzhledem k vyučení (v % odpovědí)

3. Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Obrázek 3.24: Jak využíváte znalosti získané na SOU v současném zaměstnání
(v % odpovědí)

a 46 %) je rovněž znepokojivé. V těchto skupinách je ale zároveň výrazně lepší situace v podílu těch, kteří znalosti využívají ve větší míře („do značné míry“ a „poměrně hodně“).

3.9.7 Problémy s nezaměstnaností podle jednotlivých oborů

Jaké jsou možnosti uplatnění na trhu práce a jak snadno získali absolventi zaměstnání? V zásadě téměř 70% absolventů získalo své poslední zaměstnání vcelku snadno nebo spíše snadno. Z hlediska subjektivního pohledu nebyly mezi

Tabulka 3.10: Jak jste získal současné zaměstnání (v % odpovědí)

	snadno + spíše snadno
Strojírenství	70%
Elektrotechnika	60%
Obchod	72%
Služby	69%
Celkem - bez rozlišení oborů	68%

absolventy jednotlivých skupin oborů zásadní rozdíly, s výjimkou absolventů elektrotechnických oborů.

Z hlediska problémů s nezaměstnaností při vstupu na trh práce měli nejčastěji negativní zkušenost absolventi elektrotechnických a službových oborů, v období šesti let od ukončení studia na SOU se alespoň s krátkodobou nezaměstnaností potýkalo 78% absolventů, v menší míře se s nezaměstnaností setkali absolventi skupiny oborů Strojírenství a Obchodu (65% a 67%).

Porovnejme tyto údaje s vývojem nezaměstnanosti absolventů ve sledovaných oborech v několika posledních letech. Statistické údaje ukazují, že ve strojírenských oborech původně vysoká

míra nezaměstnanosti, která např. v roce 2002 dosáhla 20,0%, klesla v roce 2006 na 11,5%. V elektrotechnických oborech nebyl pokles tak přímočarý, v roce 2002 činila nezaměstnanost 16,0%, o rok později stoupla na 20,9% a v roce 2006 činila jen 10,3%. V oboru Prodavač byla nezaměstnanost naopak v roce 2002 ve srovnání s předchozími zmíněnými obory příznivější 14,2%, poté se zvýšila až na 22,3% v roce 2004 a současný pokles není tak výrazný jako u technických oborů - míra nezaměstnanosti dosahuje v současnosti 16,0%. Nejméně příznivá situace je v oborech služeb, kde míra nezaměstnanosti v posledních letech zůstává stále dost vysoká (22% v roce 2002, 17,5% v roce 2006).

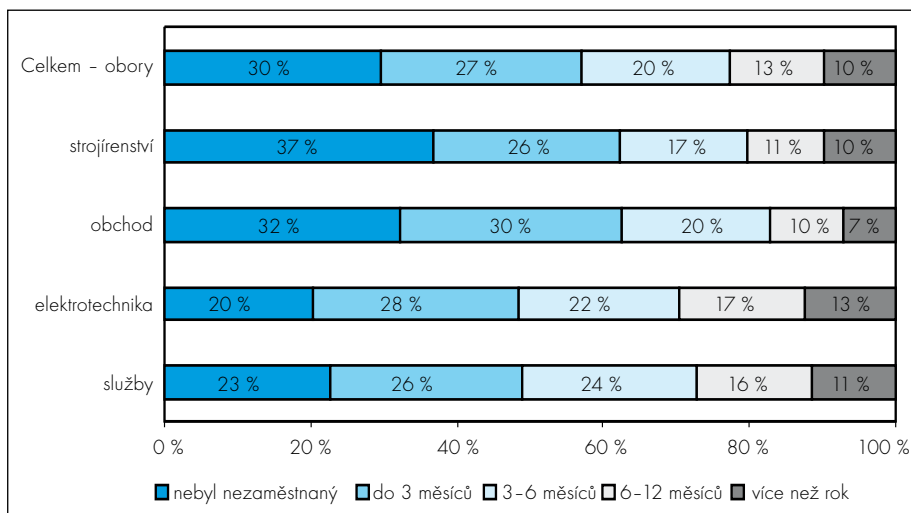
Údaje z našeho šetření, které sledují celkovou dobu nezaměstnanosti absolventů těchto oborů v průběhu šesti let od ukončení studia, ukazují z dlouhodobého hlediska nejpříznivější situaci ve strojírenských obo-

Tabulka 3.11: Podíl absolventů, kteří byli v období od ukončení studia na SOU nezaměstnaní (v % odpovědí)

Strojírenství	65%
Elektrotechnika	78%
Obchod	67%
Služby	78%
Celkem - bez rozlišení oborů	71%

rech, kde 63% absolventů nebylo vůbec nezaměstnaných nebo jen krátkodobě do 3 měsíců. Obdobná situace byla z dlouhodobého pohledu i v oborech obchodu. Větší problémy s nezaměstnaností delší než 6 měsíců (tento údaj je ale součtem všech nezaměstnaností ve sledovaném období) měli absolventi elektrotechnických oborů, kteří vstupovali na trh práce v období relativně vyšší míry nezaměstnanosti, a v oborech služeb, kde je míra nezaměstnanosti absolventů SOU dlouhodobě poměrně nepříznivá.

Obrázek 3.25: Celková doba nezaměstnanosti v období 6 let od ukončení studia na SOU
(v % odpovědí)

4. Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

V minulosti bylo běžné, že přístup k terciárnímu vzdělávání byl doménou absolventů gymnázií. Toto však již dávno není pravdou a velká část absolventů, především oborů středních odborných škol, pokračuje v dalším vzdělávání na terciární vzdělávací úrovni. Je to dáno i větší otevřeností terciárního vzdělávání, zvyšováním kapacit institucí poskytujících terciární vzdělávání a následně větším množstvím přijímaných studentů. Chování absolventů středních škol odborného zaměření a výběr studijních programů se však poněkud liší od chování absolventů gymnázií – ti mají širší záběr a výběr studijních oborů vyšších odborných a vysokých škol je poměrně variabilní, absolventi odborných středních škol spíše preferují obory, kterým se věnovali již na střední škole.

Vzdělávací systém v České republice není zcela statický, ale stále se vyvíjí a podle svých možností se snaží reagovat jednak na poptávku po vzdělávání, jednak svým způsobem i na trendy vzdělávací politiky. Z těchto důvodů se v posledních několika letech objevují v nabídce především středních odborných škol i koncepčně nové obory vzdělání, a to lycea. Absolventi těchto škol mají jednak základy odborného vzdělání, jednak mají být mnohem lépe připraveni na vstup do terciárního vzdělávání než je tomu u absolventů běžných studijních oborů středního odborného vzdělávání. Vzhledem k tomu, že v těchto oborech ještě neabsolvovalo příliš velké množství absolventů a tyto obory v posledních letech teprve prožívají svůj boom, je nutné brát výsledky týkající se absolventů lyceí zveřejněné v této analýze spíše jako orientační.

Do terciárního vzdělávání vstupují i absolventi nástavbových oborů středních škol. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně atypickou skupinu uchazečů – v průběhu předchozího studia získali již vlastně dvě kvalifikace (mají výuční list a následně složili maturitní zkoušku) – věnujeme se jim v této analýze samostatně. Co je ale v našem vzdělávacím systému podstatné, je to, že ani absolventi učebních oborů nemají další vzdělávací dráhu uzavřenou a postupně mohou dosáhnout i vysokoškolské kvalifikace.

Zájmem ministerstva školství a vzdělávací politiky našeho státu je zvyšovat podíl populace vstupující do terciárního vzdělávání. V souvislosti s tím se v posledních letech projevují tendence zvyšovat počty žáků všeobecného vzdělávacího proudu na středních školách (tedy gymnázií a lyceí). Cílem zakotveným v *Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky* je 30% všech přijímaných ke studiu na středních školách přijímat do všeobecného vzdělávacího proudu, v současné době se uvažuje o procentu ještě vyšším.

V posledních letech prudce narůstal počet uchazečů o vysokoškolské studium, zatímco počet uchazečů o studium na vyšších odborných školách stagnoval nebo dokonce v některých letech klesal. Zároveň narůstal i celkový počet přijatých do terciárního vzdělávání. Celkově je tato situace dána zvýšením kapacit zejména vysokých škol a změnou charakteru vysokoškolského studia z „dlouhého“ magisterského

studia na studium dvoustupňové – bakalářské a navazující magisterské studium.

Postupem doby se měnila i struktura uchazečů o studium jak na vysokých školách, tak na vyšších odborných školách. Jednak vzrostl podíl absolventů středních odborných škol a v současné době tvoří téměř polovinu uchazečů hlásících se do terciárního vzdělávání bezprostředně po maturitě, jednak poměrně velkou část uchazečů tvoří uchazeči s „odloženou poptávkou“, tedy uchazeči, kteří se ke studiu nehlásí přímo po vykonání maturitní zkoušky, ale prošli již buď pracovním trhem, nebo již někde studovali (ať už úspěšně, nebo neúspěšně). Toto platí zejména v případě vysokých škol, vyšší odborné studium je stále spíše doménou „čerstvých“ absolventů středních škol.

Absolventi škol bezprostředně po absolvování, na rozdíl od uchazečů s odloženou poptávkou, **se hlásí ve větší míře k prezenčnímu studiu** na vysokých školách a dennímu studiu na vyšších odborných školách. Podávají více přihlášek ke studiu a při přijímacím řízení jsou znatelně úspěšnější. To je dáno především tím, že jsou zvyklí se učit a mají poměrně čerstvé znalosti, které získali na střední škole a při přípravě na maturitní zkoušku. Ke studiu distanční, kombinovanou nebo dálkovou formou se hlásí pouze ve velice omezené míře, tam tvoří většinu a jsou úspěšnější právě uchazeči s odloženou poptávkou.

V této kapitole je analyzována situace absolventů škol, kteří přecházejí do terciárního vzdělávání bezprostředně po absolvování střední školy. Šeření vychází ze studie „Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání“, které bylo uskutečněno jako součást projektu VIP kariéra a doplňuje tak problematiku přechodu absolventů středního odborného vzdělávání, tentokrát do terciární vzdělávací úrovně.

4.1 Absolventi oborů středních škol a jejich přechod do terciárního vzdělávání

V posledních letech přijímají vysoké školy stále více uchazečů a spolu s tím narůstá i celkový počet zájemců z řad absolventů středních škol hlásících se ke studiu na vysokých školách. Uchazečům se nabízejí i možnosti studia na vyšších odborných školách, ty však jsou v posledních letech absolventy středních škol vnímány spíše jako druhá šance v případě, že nejsou přijati k vysokoškolskému studiu. Výjimku tvoří vyšší zdravotnické školy, které nabízejí studium v oborech vedoucích k získání kvalifikace zdravotní sestry, které v minulosti bylo doménou středních zdravotnických škol. Obdobná situace nastává i v případě pedagogických oborů dříve nabízených středními pedagogickými školami (zejména obor předškolní pedagogika) – toto studium se také přesouvá do terciárního vzdělávání.

Od roku 2002/03 neustále narůstá celkový počet uchazečů o studium na vysokých školách z řad absolventů středních škol a vzhledem ke vzrůstající úspěšnosti absolventů při přijímacím řízení narůstá i počet přijímaných ke studiu.

Maturanti, kteří se bezprostředně po ukončení studia

4. Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

hlásí do terciárního vzdělávání, představují **59 % přihlášených a 64 % přijatých** k prezenčnímu studiu na vysokých školách. Ve studiu na VOŠ je jejich podíl ještě větší – tvoří **84 %** všech přihlášených k dennímu studiu a **84 % přijatých**.

Ke studiu kombinovaného a distančního studia na vysokých školách se absolventi středních škol přímo po maturitní zkoušce hlásí pouze v malé míře – tvoří 10 % všech přihlášených a 7 % všech přijatých. Obdobná situace je i při přijímacím řízení k vyššímu odbornému studiu – jedná se o 8 % přihlášených do dálkového studia a 7 % přijatých.

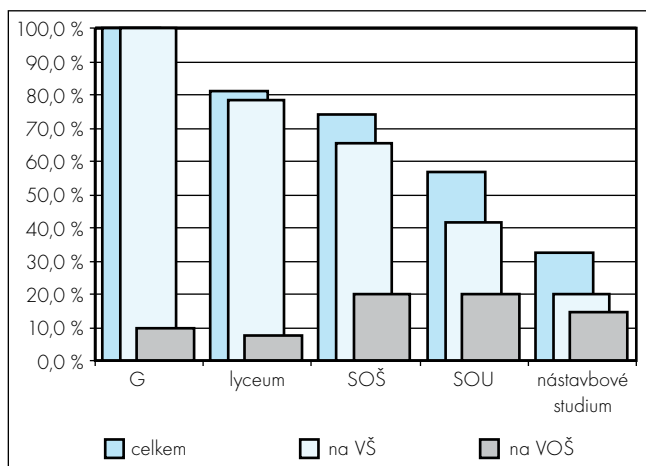
Zatímco v roce 2002 se ke studiu na vysokých školách hlásilo¹⁹ 59 % absolventů maturitních oborů, v roce 2005 to bylo již téměř 77 %. Tato situace je dána i tím, že vysoké školy se ve větší míře zaměřují na otevírání bakalářských studijních programů, které jsou obvykle tříleté, na rozdíl od situace v minulých letech, kdy nabídku vysokých škol tvořily zejména „dlouhé“ magisterské programy a délka studia čtyři až pět let mnohé uchazeče o studium částečně mohla odradit.

Od roku 2000 narůstá i podíl absolventů, kteří jsou ke studiu na vysokých školách přijati. Tento podíl v uvedeném období vzrostl ze 40 % na 53 % (tab. 4.1).

Zájem o VOŠ v posledních třech letech klesá, ke studiu na vyšších odborných školách se v roce 2005 hlásilo celkem 16 % absolventů středních škol a vzhledem k poměrně vysoké úspěšnosti při přijímacím řízení je naprostá většina z nich i přijata a studium na vyšších odborných školách tak zahájilo 10 % absolventů středních škol.

Uchazeči o studium na terciární vzdělávací úrovni jsou při přijímacím řízení poměrně úspěšní. Spolu s tím, jak narůstá počet studijních míst na vysokých školách, narůstá i úspěšnost uchazečů při přijímacím řízení. Zatímco v roce 2001 bylo ke studiu na vysokých školách přijato 65 % uchazečů

Obrázek 4.1: Podíly absolventů středních škol hlásících se ke studiu do terciárního vzdělávání 2005/06

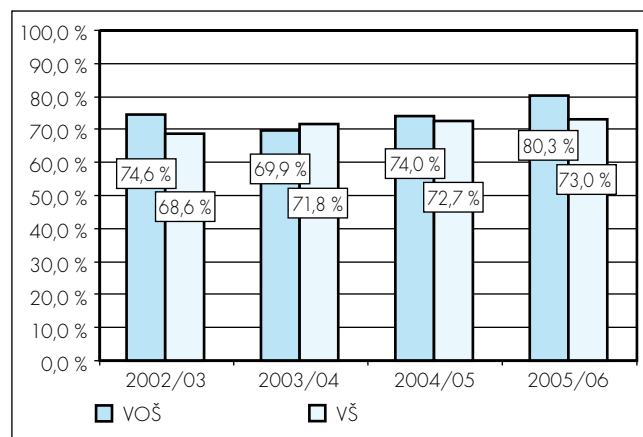
19) Počet přihlášených i přijatých je uváděn jako počet fyzických osob bez ohledu na to, kolik podali přihlášek. Pokud je uváděn tento ukazatel v rámci třídění VŠ a VOŠ, může být uchazeč započten v obou kategoriích, v celkovém součtu je však započten pouze jednou. Úspěšnost při přijímacím řízení je počítána jako podíl přijatých uchazečů a uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Uváděné údaje zahrnují uchazeče o denní studium na vyšších odborných školách a prezenční studium na vysokých školách.

o studium z řad absolventů středních škol, v roce 2005 šlo již o 73 %. V případě vyšších odborných škol úspěšnost uchazečů v posledních dvou letech také roste a v posledním roce dosáhla úrovně 80 %.

Tabulka 4.1: Absolventi středních škol – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium					
VOŠ	14 561	14 758	16 199	13 699	13 154
VŠ	48 405	44 222	51 284	54 578	63 866
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení					
VOŠ	12 531	12 809	14 071	11 671	10 680
VŠ	45 500	41 500	48 597	52 052	60 516
Počet přijatých uchazečů					
VOŠ	9 634	9 558	9 830	8 633	8 571
VŠ	29 567	28 486	34 872	37 827	44 200
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů					
VOŠ	19,8%	19,8%	20,4%	16,7%	15,8%
VŠ	65,8%	59,4%	64,6%	66,4%	76,6%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů					
VOŠ	17,0%	17,2%	17,7%	14,2%	12,8%
VŠ	61,9%	55,8%	61,2%	63,3%	72,6%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů					
VOŠ	13,1%	12,8%	12,4%	10,5%	10,3%
VŠ	40,2%	38,3%	43,9%	46,0%	53,0%

Obrázek 4.2: Absolventi středních škol – úspěšnost při přijímacím řízení

4.1.1 Absolventi gymnázií a jejich přechod do terciárního vzdělávání

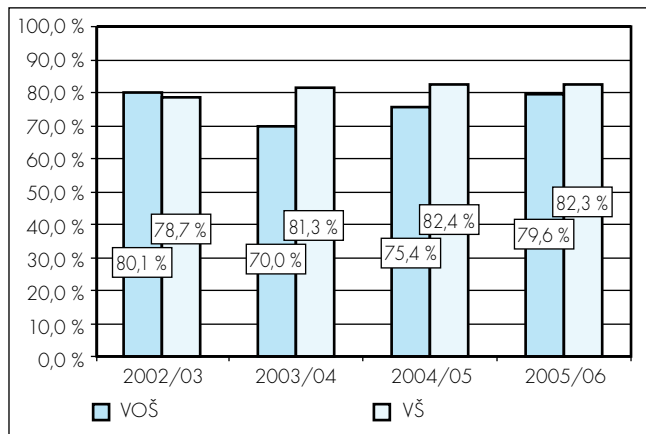
Gymnázia jsou v povědomí veřejnosti zakotvena jako školy, které vychovávají především uchazeče o vysokoškolské studium a jejich hlavním cílem je připravit absolventy pro úspěšné vykonání přijímacích zkoušek na vysoké školy a následně vysokoškolské studium. K tomu přispívá i poměrně hustá síť víceletých gymnázií, která přijímají žáky již v průběhu plnění povinné školní docházky a primárně by měla být určena pro žáky talentované a nadané.

Prakticky všichni absolventi gymnázií okamžitě po ukončení studia na střední škole mají zájem pokračovat ve studiu na terciární vzdělávací úrovni, a to především na vysoké škole, vyšší odborné školy vnímají spíše jako další

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

možnost v případě, že by nebyli přijati na vysokou školu. Na vysokou školu se hlásí prakticky všichni absolventi, na vyšší odborné školy v posledních pěti letech 10–20 % absolventů, přičemž tento podíl má klesající tendenci.

Obrázek 4.3: Absolventi gymnázií – úspěšnost při přijímacím řízení

Tabulka 4.2: Absolventi gymnázií – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium					
VOŠ	4 368	3 773	3 697	2 983	2 444
VŠ	22 520	17 839	22 929	24 065	27 311
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení					
VOŠ	3 634	3 137	3 080	2 368	1 829
VŠ	21 703	17 202	22 307	23 514	26 437
Počet přijatých uchazečů					
VOŠ	2 852	2 512	2 155	1 786	1 456
VŠ	16 366	13 539	18 145	19 364	21 760
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů					
VOŠ	19,0%	20,3%	15,6%	12,1%	9,7%
VŠ	98,2%	96,1%	96,9%	97,5%	100,0%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů					
VOŠ	15,8%	16,9%	13,0%	9,6%	7,2%
VŠ	94,6%	92,7%	94,3%	95,2%	100,0%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů					
VOŠ	12,4%	13,5%	9,1%	7,2%	5,8%
VŠ	71,3%	73,0%	76,7%	78,4%	86,0%

Tabulka 4.3: Absolventi gymnázií – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

	absolutní počty fyzických osob			v procentech			úspěšnost při přijím. řízení
	uchazeči	uchazeči, kteří se dostavili k přij. řízení	přijatí	uchazeči	uchazeči, kteří se dostavili k přij. řízení	přijatí	
skupiny oborů KKOV s nejvyšším podílem uchazečů							
62 Ekonomie	7 699	6 908	5 021	28,2%	26,1%	23,1%	72,7%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	7 044	6 262	4 062	25,8%	23,7%	18,7%	64,9%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	4 188	4 012	1 264	15,3%	15,2%	5,8%	31,5%
51 Lékařské vědy	3 618	3 202	1 643	13,2%	12,1%	7,6%	51,3%
67 Sociální vědy	3 583	3 246	1 245	13,1%	12,3%	5,7%	38,4%
73 Filologické vědy	3 080	2 748	1 606	11,3%	10,4%	7,4%	58,4%
skupiny oborů KKOV s nejvyšším převisem poptávky							
77 Obory z oblasti psychologie	1 176	1 061	132	4,3%	4,0%	0,6%	12,4%
82 Umění a užitě umění	854	777	134	3,1%	2,9%	0,6%	17,2%
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	1 856	1 661	485	6,8%	6,3%	2,2%	29,2%

Prakticky všichni absolventi gymnázií přihlášení ke studiu se k přijímacímu řízení dostaví a při přijímacím řízení jsou v porovnání s absolventy ostatních středních škol poměrně úspěšní, jejich úspěšnost převyšuje 80 % jak v případě vysokých škol, tak v případě vyšších odborných škol. Celkově bývá přijato do terciárního vzdělávání kolem 90 % absolventů gymnázií, a tedy pouze necelá desetina jsou adepti vstupu na trh práce. Vzhledem k tomu, že tito neúspěšní uchazeči velice často pokračují ve studiu v pomaturitních jazykových kurzech pořádaných jazykovými školami s právem státní jazykové zkoušky, na trh práce odchází pouze zanedbatelné procento absolventů gymnázií.

Více jak čtvrtina z celkového počtu přihlášených absolventů gymnázií podává alespoň jednu přihlášku ke studiu oborů ekonomických. Obdobná situace je u oborů pedagogických, učitelství a sociální péče. V obou skupinách oborů je však poměrně vysoká úspěšnost při přijímacím řízení – v případě ekonomických oborů se jedná o 73% úspěšnost a v případě oborů pedagogických je úspěšnost při přijímacím řízení 64%.

Dalšími specifickými skupinami oborů, k jejichž studiu se absolventi gymnázií hlásí, jsou právní vědy, kam se hlásí 15 % všech uchazečů z gymnázií, a medicína (13 % přihlášených uchazečů). V obou případech se však jedná o poměrně prestižní obory, resp. o budoucí poměrně atraktivní povolání. Tomu odpovídá i poměrně nízká šance na přijetí – 31,5 % – v případě právních věd a poloviční šance na přijetí v případě medicíny (51 %).

Doménou absolventů gymnázií jsou již tradičně humanitní obory. Vzhledem k všeobecnému charakteru studia na gymnáziích mají jejich absolventi větší předpoklady ke studiu těchto oborů, než je tomu u absolventů oborů odborných středních škol, které jsou daleko více specificky odborně zaměřené. V oblasti humanitních oborů se nejvíce projevuje poměrně vysoký převis poptávky zejména u skupin oborů sociální vědy (38 % úspěšnosti při přijímacím řízení), již zmíněné právo, publicistika (29 % úspěšnosti) a psychologie (úspěšnost 12 %).

Mezi obory, kde je poměrně vysoký převis poptávky, se dále řadí i obory umělecké (17% úspěšnost absolventů gymnázií při přijímacím řízení).

Technické obory jsou v případě absolventů gymnázií stále vnímány jako obory „na jistotu“, tedy obory s větší

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

šancí na přijetí. Z těchto oborů **projevují absolventi gymnázií větší zájem o elektrotechnické obory (6% přihlášených), o obory potravinářské chemie (5% přihlášených), stavebnictví (5% přihlášených) a o multidisciplinární technické obory (6% přihlášených).** Z pohledu úspěšnosti při přijímacím řízení je šance na přijetí u prakticky všech skupin technických oborů vyšší než 80 %.

Úspěšnost absolventů gymnázií při přijímacím řízení na **vyšší odborné školy** se pohybuje na úrovni **80 %**, což je o něco nižší úspěšnost než při přijímacím řízení na vysoké školy. Úspěšnost se ale pochopitelně liší zejména podle skupin oborů vyšších odborných škol, kam se uchazeči hlásí.

V předchozích letech se postupně přesouvaly kvalifikační požadavky na některé profese směrem od středoškolského vzdělání k terciárnímu. Jde zejména o zdravotní sestry a obory, které se vyučovaly na středních pedagogických školách, tedy zejména o profese učitelek na mateřských školách. To se pochopitelně projevilo i v zájmu absolventů gymnázií o vyšší odborné školy. Nejčastěji se hlásí právě ke studiu pedagogických (včetně učitelství a sociální péče) a zdravotnických oborů. Na tyto obory se hlásí polovina všech absolventů gymnázií hlásících se ke studiu na vyšší odborné školy. Dále je zájem o ekonomické obory, obory z oblasti hotelnictví a turismu a obory z oblasti právních věd.

Mezi obory, na které se na vyšší odborné školy hlásí uchazeči z gymnázií, mají své specifické postavení obory z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče. Hlásí se do nich, jak již bylo řečeno, největší podíl uchazečů a zároveň je zde také největší převis poptávky. Při přijímacím řízení je však úspěšných pouze 63% uchazečů z řad absolventů gymnázií. K oborům s vyšším převisem poptávky náleží i umělecké obory vyšších odborných škol.

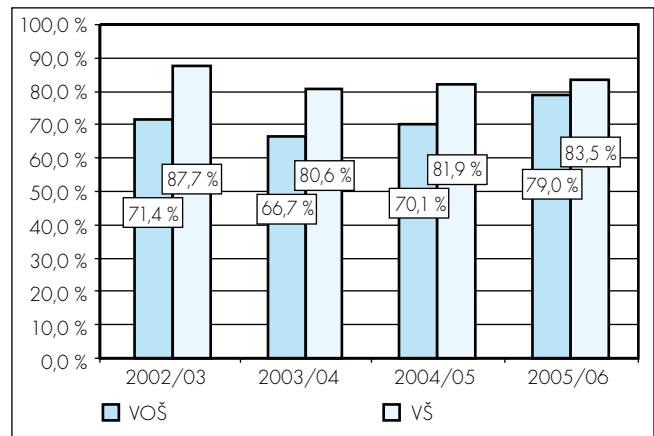
4.1.2 Absolventi oborů lyceum a jejich přechod do terciárního vzdělávání

Obory lyceí se realizují na středních odborných školách a jsou v českém vzdělávacím systému poměrně novým fenoménem. Z tohoto důvodu se jim i v této analýze věnujeme samostatně. Dalším důvodem je i to, že jak školy tyto vzdělávací obory zaváděly, postupně narůstaly i počty absolventů. Ty začaly narůstat až v posledních dvou letech, v roce 2003/04 se jednalo o necelý tisíc absolventů a v roce 2004/05 o cca 1,6 tisíc absolventů. V následujících letech se předpokládá další rozvoj lyceí, a to i v důsledku postupného zvyšování počtu nově přijímaných žáků do všeobecného směru středoškolského vzdělávání, mezi něž vzdělávání v oborech lyceí vedle vzdělávání na gymnáziích řadíme.

I když obory lyceí jsou v porovnání s ostatními obory nabízenými středními odbornými školami svojí náplní konstruovány jako více všeobecně zaměřené obory, ne všichni absolventi podávají přihlášky na vysoké školy nebo vyšší odborné školy. **Ke studiu na vysoké školy se hlásí 64% absolventů, ke studiu na vyšší odborné škole 6% absolventů.** I přes poměrně **vysokou úspěšnost** uchazečů z řad absolventů lyceí při přijímacím řízení (84% úspěšnost při přijímacím řízení na vysoké školy a 79% při přijímacím řízení na vyšší odborné školy), **ve studiu na vysoké škole pokračuje pouze 51 %**

absolventů a na vyšší odborné škole další 4 %. Na trh práce tedy odchází cca 45 % absolventů lyceí, pokud ne zvolí např. další studium v pomaturitním studiu na jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky.

Obrázek 4.4: Absolventi lyceí – úspěšnost při přijímacím řízení 2005/06

Lyceum sice tvoří jakýsi specifický proud vzdělávání, zaměřením odborné složky se však jednotlivé obory poměrně liší. Nejvíce studentů se vzdělává v oborech technického lycea a ekonomického lycea. Dalším oborem, do kterého již několik let školy přijímají žáky, je pedagogické lyceum. Z pohledu celkového počtu žáků v těchto oborech je poměrně okrajovou záležitostí Waldorfské lyceum. V posledním roce byli poprvé přijímáni i žáci do oborů přírodovědné lyceum a zdravotnické lyceum. Zde si ale na absolventy budeme muset ještě několik let počkat. Dá se předpokládat, že odborné zaměření lycea ovlivní i výběr oborů v terciárním vzdělávání, do kterých se absolventi hlásí a budou hlásit v budoucnu. Analýza podle zaměření absolventů lyceí však v této chvíli vzhledem k poměrně malému dosavadnímu počtu absolventů nemá smysl.

Tabulka 4.4: Absolventi lyceí – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium					
VOŠ	57	33	57	91	121
VŠ	306	268	316	813	1 290
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení					
VOŠ	48	28	45	67	100
VŠ	287	261	304	781	1 245
Počet přijatých uchazečů					
VOŠ	36	20	30	47	79
VŠ	222	229	245	640	1 040
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů					
VOŠ	13,8%	10,9%	14,4%	9,7%	7,4%
VŠ	74,1%	88,4%	79,8%	86,2%	78,5%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů					
VOŠ	11,6%	9,2%	11,4%	7,1%	6,1%
VŠ	69,5%	86,1%	76,8%	82,8%	75,7%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů					
VOŠ	8,7%	6,6%	7,6%	5,0%	4,8%
VŠ	53,8%	75,6%	61,9%	67,9%	63,3%

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Výběr oborů vysokých škol, o které mají absolventi zájem, je do značné míry ovlivněn zaměřením oboru studovaného na střední škole, resp. škálou znalostí, které při vzdělávání na střední škole získali.

Proto se **absolventi hlásí především ke studiu oborů ekonomického směru (38% uchazečů) a pedagogického směru (20% uchazečů)**. Dále se jedná zejména o obory technické, a to konkrétně **strojírenské (18%)**, obory **elektrotechnické (13% uchazečů)**, **stavebnické** a **interdisciplinární** technické obory (po **11% uchazečů**). Z ostatních oborů uchazeči z řad absolventů lyceí projevují zájem zejména o **informatiku (15% uchazečů)**. Na první pohled je zřejmé, že **výběr oborů, které chtějí absolventi dále na vysokých školách studovat, je ovlivněn zaměřením oboru na střední škole**.

Úspěšnost při přijímání absolventů lyceí ke studiu na vysoké školy se pohybuje nad úrovní **80%** a odpovídá spíše úspěšnosti absolventů gymnázií než úspěšnosti absolventů oborů odborných škol. Zde se projevuje přínos posílené všeobecné složky ve vzdělávacích plánech.

Absolventi lyceí mají největší šanci úspěšně projít přijímacím řízením na technické obory – u oborů stavebnictví se úspěšnost uchazečů z řad absolventů lyceí pohybuje v průměru na úrovni 95%, u oborů elektrotechnických na úrovni 93%, u technických interdisciplinárních oborů na úrovni 90% a v případě strojírenských oborů se úspěšnost pohybuje v průměru na úrovni 88%. Poměrně úspěšní jsou absolventi lyceí i u přijímacího řízení na obory informatiky, jedná se o 79% úspěšnost.

Stejně jako v případě absolventů gymnázií je převis poptávky u humanitních oborů vysokých škol vyšší než je tomu v případě oborů technických. Při přijímacím řízení na obory pedagogika, učitelství a sociální péče je úspěšných 59% uchazečů z řad absolventů lyceí, v případě ekonomických oborů se jedná o 70% úspěšnost.

Vzhledem k celkovému nízkému počtu absolventů lyceí je i celkový počet uchazečů o **studium na VOŠ** velice malý – jedná se pouze o 121 uchazečů. S takto malými čísly je nutné pracovat velice opatrně a není ani možné činit z nich velké závěry. Výsledky je nutné brát pouze jako orientační.

Uchazeči se nejvíce hlásí na obory pedagogika, učitelství a sociální péče (44% uchazečů), obory podnikání v oborech a odvětvích (21% uchazečů) a obchod (11% uchazečů). V ostatních oborech jsou počty uchazečů prakticky zanedbatelné. **Úspěšnost při přijímání** do těchto skupin oborů, o které je ze strany absolventů lyceí na vyšších odborných školách nejvyšší zájem, se pohybuje na **úrovni 75–83%**.

4.1.3 Absolventi oborů SOŠ a jejich přechod do terciárního vzdělávání

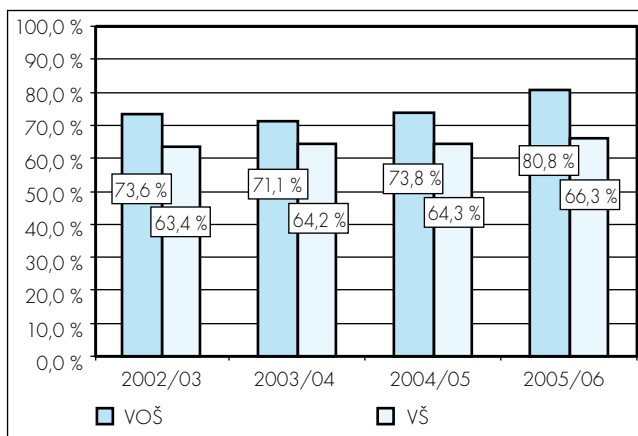
Studium na středních odborných školách bylo původně zaměřeno zejména na výchovu absolventů pro trh práce. Oproti vzdělávání na gymnáziích je zde výrazně zastoupena odborná složka, žáci se ve větší míře věnují odbornému vzdělávání a součástí studia je i odborná praxe. Spolu s větší otevřeností institucí terciárního vzdělávání a s větší možností studia v terciárním vzdělávání i pro absolventy odborných

středních škol pochopitelně narůstá i počet absolventů, kteří se hlásí ke studiu na vyšší odborné a vysoké školy. V posledních letech dokonce dochází k tomu, že počet přihlášených absolventů odborného středoškolského proudu je vyšší než počet přihlášených absolventů gymnázií a lyceí.

Chování absolventů odborných středních škol při vstupu do terciárního vzdělávání má však jiný charakter než je tomu v případě absolventů gymnázií. Častěji se hlásí ke studiu na vysoké školy na obory příbuzné těm, které absolvovali na střední škole, případně na obory ekonomické, v menší míře do oborů pedagogika, učitelství a sociální činnost. Při podávání přihlášek na vyšší odborné školy převládá u absolventů oborů středních odborných škol volba oborů ekonomických, zdravotnických, oborů z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče a oborů právních.

Ne všichni absolventi oborů **středních odborných škol** chtějí pokračovat v dalším studiu, mnozí odcházejí přímo do praxe. **Na vyšší odborné školy podává přihlášky 20% všech absolventů, na vysoké školy 65% absolventů**. Celkově jde o 80% absolventů středních odborných škol, kteří bezprostředně po maturitě podávají přihlášky do terciárního vzdělávání. Počet absolventů hlásících se ke studiu do terciárního vzdělávání se neustále zvyšuje, a to nejen v absolutních číslech, ale i procentuálně. Týká se to především absolventů, kteří se hlásí ke studiu na vysoké škole, v případě vyšších odborných škol situace v posledních dvou letech spíše stagnuje.

Obrázek 4.5: Absolventi oborů středních odborných škol – úspěšnost při přijímacím řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy 2005/06

Při **přijímacím řízení na vyšší odborné školy** je úspěšných **80%** všech uchazečů, což je nejvyšší úspěšnost v průběhu posledních pěti let. Úspěšnost uchazečů oborů SOŠ narůstá i při přijímacím řízení na vysoké školy.

Na vysoké školy a vyšší odborné školy je přímo po maturitě přijato cca 51% absolventů oborů středních odborných škol (cca 21 tisíc), necelá polovina jich tedy odchází na trh práce, do praxe, případně pokračuje ve vzdělávání jinou než touto cestou.

Pohlížíme-li na absolventy oborů středních odborných škol podle skupin oborů, zjišťujeme, že se liší jak podíl absolventů, kteří mají zájem o další studium, tak jejich úspěšnost při přijí-

4. Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Tabulka 4.5: Absolventi oborů středních odborných škol – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium					
VOŠ	6 452	6 612	8 264	8 966	8 694
VŠ	21 213	21 677	23 071	24 264	27 991
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení					
VOŠ	5 550	5 804	7 195	7 786	7 141
VŠ	19 724	20 121	21 534	22 830	26 216
Počet přijatých uchazečů					
VOŠ	4 138	4 270	5 117	5 748	5 768
VŠ	10 812	12 751	13 826	14 671	17 371
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů					
VOŠ	14,2%	15,6%	19,8%	21,2%	20,2%
VŠ	46,6%	51,1%	55,4%	57,4%	65,2%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů					
VOŠ	12,2%	13,7%	17,3%	18,4%	16,6%
VŠ	43,4%	47,4%	51,7%	54,0%	61,1%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů					
VOŠ	9,1%	10,1%	12,3%	13,6%	13,4%
VŠ	23,8%	30,1%	33,2%	34,7%	40,5%

macím řízení. Úspěšnost absolventů jednotlivých skupin oborů se liší a závisí pochopitelně i na tom, na jaké typy vyšších odborných a vysokých škol se absolventi hlásí.

4.1.4 Absolventi oborů SOU a jejich přechod do terciárního vzdělávání

Střední odborná učiliště byla svým původním charakterem zaměřena na výchovu učňů, vzdělávali se zde především žáci v učebních oborech. V předrevolučních letech se na tomto druhu škol připravovala většina středoškolačků. Spolu s uvolněním vzdělávacího trhu a následně i vlivem poklesu velikosti populace odpovídající žákům středních škol se učební obory začaly potýkat s postupným poklesem uchazečů, které jim odčerpaly střední odborné školy. Střední odborná učiliště kromě klasických učebních oborů nabízejí **ve čtyřletých studijních oborech i střední vzdělávání ukončené maturitní zkouškou a maturitní vzdělávání i v oborech nástavbového studia**. Právě absolventi těchto druhů vzdělávání mají možnost dalšího studia v terciárním vzdělávání. Této možnosti však využívají v menší míře než je tomu v případě absolventů gymnázií, lyceí, nebo oborů středních odborných škol.

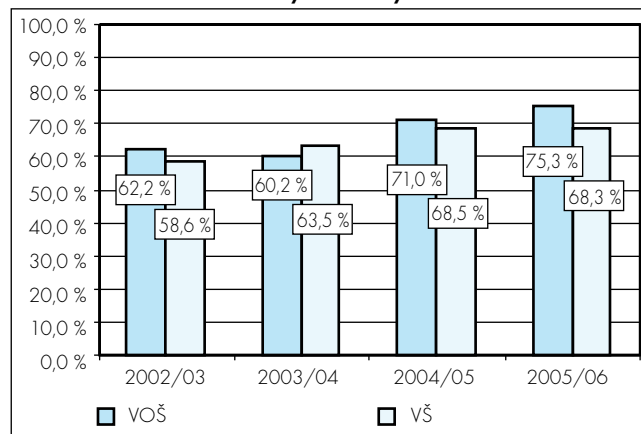
Absolventi oborů středních odborných učilišť jsou obvykle prakticky a odborně zaměřeni a tomu odpovídá i výběr oborů terciárního vzdělávání, na které se hlásí. Obvykle volí obor příbuzný tomu, který vystudovali na střední škole. Většinou podávají méně přihlášek ke studiu než je tomu v případě absolventů gymnázií, lyceí a středních odborných škol.

O studium na vyšších odborných školách projevuje zájem 20% absolventů. Na rozdíl od absolventů gymnázií, lyceí a středních odborných škol, kde podíl absolventů hlásících se ke studiu na vyšší odborné škole klesá, v případě absolventů oborů středních odborných učilišť zájem v posledních letech kolísá střídavě mezi 16 a 20 %.

Zájem o studium na vysokých školách projevuje 41% absolventů těchto oborů. Podíl absolventů v posledních pěti letech má rostoucí trend. Tento zájem svědčí o tom, že absol-

venti oborů středních odborných škol rozhodně nemají přístup k terciárnímu vzdělávání uzavřený.

Obrazek 4.6: Absolventi oborů středních odborných učilišť – úspěšnost při přijímacím řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

Tabulka 4.6: Absolventi oborů středních odborných učilišť – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium					
VOŠ	420	1 078	1 299	980	1 075
VŠ	1 127	1 918	2 148	2 223	2 206
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení					
VOŠ	352	940	1 134	832	880
VŠ	980	1 724	1 933	2 043	2 012
Počet přijatých uchazečů					
VOŠ	244	585	683	591	663
VŠ	625	1 010	1 227	1 399	1 375
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů					
VOŠ	10,8%	16,1%	20,2%	16,4%	20,2%
VŠ	29,0%	28,6%	33,5%	37,3%	41,4%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů					
VOŠ	9,1%	14,0%	17,7%	14,0%	16,5%
VŠ	25,2%	25,7%	30,1%	34,3%	37,8%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů					
VOŠ	6,3%	8,7%	10,6%	9,9%	12,4%
VŠ	16,1%	15,0%	19,1%	23,5%	25,8%

Uchazeči o studium na **vyšších odborných školách** z řad absolventů středních odborných učilišť jsou při přijímacím řízení poměrně úspěšní – **přijaty jsou tři čtvrtiny uchazečů**. Úspěšnost při přijímání ke studiu na **vysokých školách** je o něco nižší, a to **68 %**. Vzhledem k tomu, že studium v těchto oborech připravuje primárně žáky ke vstupu na trh práce, hovoří toto procento o poměrně vysoké úspěšnosti absolventů při vstupu na terciární vzdělávací úroveň.

K dalšímu studiu na terciární vzdělávací úrovni je tedy **přijato 12% absolventů ke studiu na vyšších odborných školách a 26% absolventů ke studiu na vysokých školách**. V absolutních číslech se jedná o cca 2 tisíce absolventů oborů středních odborných učilišť, kteří neodcházejí přímo na trh práce, ale pokračují v dalším studiu.

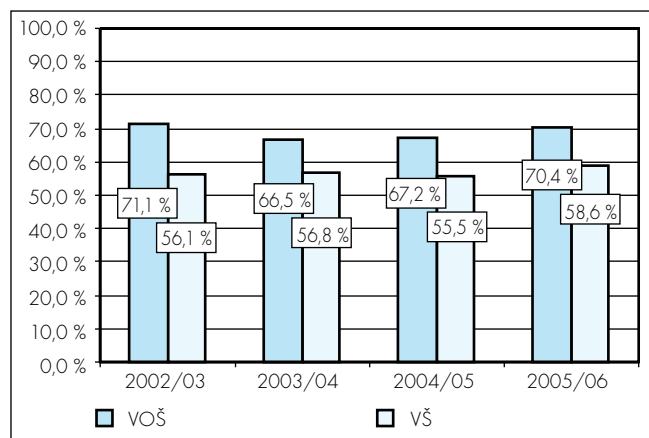
Je pochopitelné, že studium na středních odborných učilištích a zájem o studium na terciárním vzdělávacím stupni se liší podle skupin oborů, které uchazeči na střední škole studovali.

4.1.5 Absolventi oborů nástavbového studia a jejich přechod do terciárního vzdělávání

Nástavbové studium je určeno absolventům učebních oborů a umožňuje jim získat vyšší stupeň vzdělání ukončený maturitní zkouškou a realizuje se na středních školách (především na středních odborných učilištích a v menší míře na středních odborných školách). V porevolučních letech bylo vzdělávání v těchto oborech velice oblíbené, postupně však došlo ze strany MŠMT k omezení celkového počtu žáků v tomto druhu vzdělávání. O oblíbě toho vzdělávání svědčí i to, že v oborech nástavbového studia absolvovalo 8,2 tis. žáků, což je více než v případě absolventů oborů středních odborných učilišť ukončených maturitní zkouškou. Absolventi nástavbového studia mají vlastně již dvě kvalifikace, přesto část z nich má zájem o další studium na terciární vzdělávací úrovni. Podíl přihlášených a přijatých do terciárního vzdělávání je v případě absolventů nástavbového studia v porovnání s ostatními absolventy středního vzdělávání s maturitou podstatně nižší.

Absolventi, kteří podávají přihlášky ke studiu na vyšší odborné školy a vysoké školy, **podávají přihlášky na obory podobného zaměření, které vystudovali na střední škole.** Absolventi nástavbového studia neprojevují příliš velký zájem o studium na terciární úrovni – **ke studiu na vyšší odborné škole se jich hlásí necelých 15 %.** V letech 2002 a 2003 se jednalo o 38, resp. 22 %. Zájem absolventů o studium na **vysoké škole** je o něco vyšší, na vysoké školy se hlásí **20 %** absolventů nástavbového studia.

Obrázek 4.7: Absolventi oborů nástavbového studia – úspěšnost při přijímacím řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

Uchazeči o studium na **vyšší odborné škole** z nástavbového studia jsou **úspěšní z 70 %**, ke studiu na **vysoké škole** je **přijato 59 %** všech uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Celková úspěšnost je tedy o něco nižší než je tomu u absolventů oborů středních odborných učilišť.

V dalším studiu ihned po maturitě pokračuje 8 % absolventů oborů nástavbového studia a ke studiu na vysoké škole je přijato 11 % absolventů. Nástavbové studium tedy stále slouží zejména k přípravě absolventů pro trh práce, na který jich nastupuje více než 80 %.

Stejně jako v případě ostatních absolventů odborného

proudu vzdělávání, i v případě absolventů nástavbového studia se zájem o další studium i úspěšnost při přijímacím řízení liší podle vystudovaného oboru na střední škole.

Tabulka 4.7: Absolventi oborů nástavbového studia – přijímací řízení na vyšší odborné školy a vysoké školy

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počet uchazečů o studium				
VOŠ	2 415	1 565	806	1 192
VŠ	1 298	1 653	1 448	1 659
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení				
VOŠ	2 019	1 293	704	934
VŠ	1 150	1 452	1 263	1 510
Počet přijatých uchazečů				
VOŠ	1 436	860	473	658
VŠ	645	825	701	885
Podíl přihlášených z celkového počtu absolventů				
VOŠ	37,8%	21,6%	9,7%	14,6%
VŠ	20,3%	22,8%	17,4%	20,3%
Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, z celkového počtu absolventů				
VOŠ	31,6%	17,8%	8,4%	11,4%
VŠ	18,0%	20,0%	15,2%	18,4%
Podíl přijatých ke studiu z celkového počtu absolventů				
VOŠ	22,5%	11,8%	5,7%	8,0%
VŠ	10,1%	11,4%	8,4%	10,8%

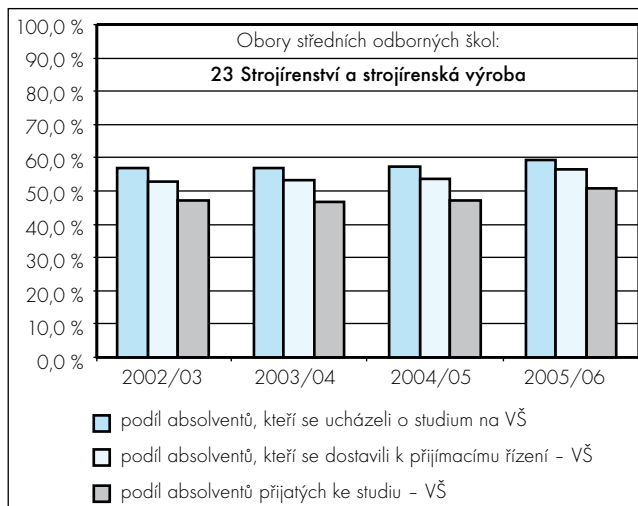
4.2 Absolventi vybraných skupin oborů SOŠ, SOU a nástavbového studia a jejich přechod do terciárního vzdělávání

Skupina oborů 23 Strojírenství a strojírenská výroba

SOŠ: 23 Strojírenství a strojírenská výroba

Absolventi oborů středních odborných škol skupiny 23 Strojírenství a strojírenská výroba tvoří v současnosti 8,3 % všech absolventů, to znamená cca 3,6 tis. mladých lidí. Tito absolventi se poměrně často hlásí k dalšímu studiu na terciární vzdělávací úrovni. V posledním roce se **hlásilo ke studiu na vysoké škole téměř 60 % absolventů a 8 % absolventů se hlásilo ke studiu na vyšší odborné škole.**

Obrázek 4.8: SOŠ: 23 – Strojírenství a strojírenská výroba – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

4. Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Podíly absolventů strojírenských oborů hlásících se ke studiu na vysokých školách každoročně mírně rostou, v případě podílu přihlášených ke studiu na vyšší odborné škole jsme v posledním roce zaznamenali pokles, což je však u vyšších odborných škol celorepublikový trend.

Absolventi strojírenských oborů jsou při přijímání ke studiu na vyšší odborné školy i vysoké školy velice úspěšní – jejich **průměrná úspěšnost** v obou případech **převyšuje 90 %**, což je více než celorepublikový průměr jak u absolventů všech středních škol, tak u absolventů oborů středních odborných škol. Vysoká úspěšnost je dána i tím, že absolventi těchto oborů se hlásí opět ke studiu technických oborů, kde je malý převis poptávky nad nabídkou a vzhledem k tomu, že mají poměrně hluboké znalosti z matematiky a fyziky a svým charakterem jsou technicky zaměřeni, jsou i při přijímacím řízení poměrně úspěšní. Navíc v průměru podávají 1,1 přihlášek ke studiu na vyšší odborné škole a 1,9 přihlášek k vysokoškolskému studiu a je velká naděje, že alespoň v jednom přijímacím řízení uspějí.

Vzhledem k vysoké úspěšnosti v přijímacím řízení **vstupuje ihned po maturitě polovina absolventů strojírenských oborů středních odborných škol do studia na terciární vzdělávací úrovni.**

Absolventi strojírenských oborů středních odborných škol si v případě zájmu o vysokoškolské studium vybírají v naprosté většině strojírenské obory, o jejich studiu má zájem 74 % všech přihlášených na vysoké školy. Vzhledem k technickému zaměření uchazečů a jejich poměrně širokým znalostem z matematiky a fyziky jsou tyto také z 95 % při přijímacím řízení úspěšní a tvoří 77 % všech přijatých ke studiu na vysoké školy z řad absolventů strojírenských oborů středních odborných škol. Uchazeči navíc podávají i přihlášky na obory doprava a spoje – přihlášky ke studiu těchto oborů na vysokých školách podává 13 % uchazečů. Při přijímacím řízení již nejsou tak úspěšní, v roce 2005 jich bylo přijato 70 %. Další skupinou oborů, o které mají absolventi strojírenských oborů středních odborných škol hlásící se ke studiu na vysokých školách zájem, jsou obory ekonomické. Přihlášky k jejich studiu si podává desetina uchazečů, ke studiu jsou však přijati pouze dva z pěti (42 % úspěšnost). Zájem projevují uchazeči i o studium oborů informatiky, k jejich studiu se hlásí 8 % uchazečů a o něco více než polovina je jich ke studiu i přijata.

Absolventi strojírenských oborů mají zájem i o další technické obory, podíl uchazečů v těchto oborových skupinách

je ale menší než 5 %. Jedná se zejména o obory elektrotechnické.

Velká část uchazečů hlásících se na **vyšší odborné školy** z řad absolventů strojírenských oborů středních odborných škol se **hlásí opět ke studiu technických oborů**. Jedná se o 42 % přihlášených do strojírenských a 23 % do elektrotechnických oborů. Tito uchazeči jsou při přijímacím řízení velice úspěšní – do strojírenských oborů na vyšších odborných školách bylo v roce 2005 přijato 93 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, v případě elektrotechnických oborů je úspěšnost 83 %. Dále se uchazeči hlásí ke studiu v oborech ekonomika a administrativa (8 % uchazečů) s 92 % úspěšností a zemědělských oborů (7 %), kde byli všichni tyto uchazeči ke studiu na VOŠ přijati.

SOU: 23 Strojírnoství a strojírnostská výroba

Skupina oborů Strojírnoství a strojírnostská výroba je z pohledu celkového počtu absolventů třetí nejčetnější skupinou oborů středních odborných učilišť ukončených maturitní zkouškou. V roce 2005 v těchto oborech absolvovalo 950 absolventů, což znamená téměř 18 % všech absolventů středních odborných učilišť. O maturitní strojírenské obory středních odborných učilišť je v posledních letech stále větší zájem a počet absolventů se v posledních třech letech téměř zdvojnásobil. Z tohoto pohledu jde o významnou oborovou skupinu středních odborných učilišť ve vzdělávání ukončeném maturitní zkouškou.

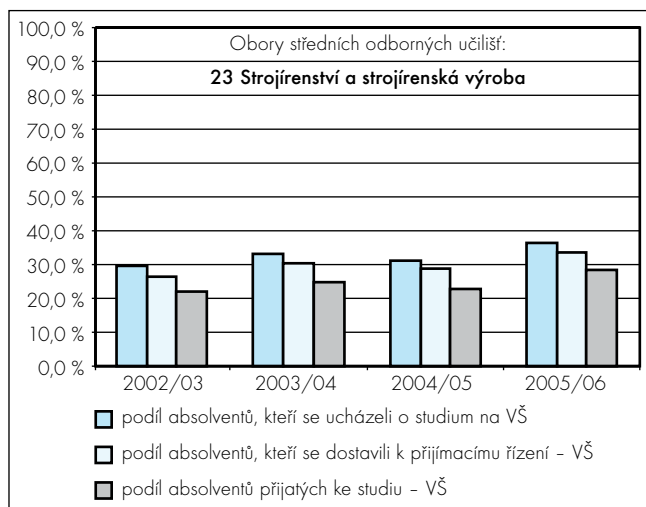
Podíl absolventů studijních strojírenských oborů SOU, kteří se **hlásí ke studiu na vysoké školy je 37 % absolventů, na vyšší odborné školy v roce 2005 je 8 %**. Oba tyto podíly jsou pod průměrem podílu oborů středních odborných učilišť jako celku. Nehovoříme zde ale o vysokých číslech, na vyšší odborné školy se hlásí 80 uchazečů strojírenských oborů, v případě vysokých škol se jedná o cca 350 absolventů.

Uchazeči z řad absolventů strojírenských oborů středních odborných učilišť jsou při přijímacím řízení jak na vyšší odborné školy, tak na vysoké školy velice úspěšní. V obou případech převyšují průměrnou úspěšnost všech uchazečů ze středních odborných učilišť. **Na vyšší odborné školy projde úspěšně** přijímacím řízením prakticky každý, kdo se k přijímacímu řízení dostaví – jedná se o **96 % uchazečů**. Při přijímacím řízení **na vysokých školách je úspěšnost o něco nižší – 85 %**, přesto však se jedná o hodnotu o 17 procent-

**Tabulka 4.8: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy
SOŠ: 23 Strojírnoství a strojírnostská výroba 2005/06**

Počet absolventů	3 581					
	VOŠ - 298			VŠ - 2 132		
Počet uchazečů o studium						
Nejčetnější skupiny oborů	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
18 Informatické obory				8 % (4.)	5 % (3.)	55%
23 Strojírnoství, strojírnostská výroba	42 % (1.)	46 % (1.)	93%	74 % (1.)	77 % (1.)	95%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	23 % (2.)	19 % (2.)	86%			
37 Doprava a spoje				13 % (2.)	9 % (2.)	70%
41 Zemědělství a lesnictví	7 % (4.)	9 % (4.)	100%			
62 Ekonomie				11 % (3.)	4 % (4.)	42%
63 Ekonomika a administrativa	8 % (3.)	5 % (3.)	92%			

Obrázek 4.9: SOU: 23 Strojírenství a strojírenská výroba – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

ních bodů vyšší než je celorepublikový průměr u uchazečů ze středních odborných učilišť.

Vzhledem k poměrně vysoké úspěšnosti absolventů strojírenských oborů je ke studiu na vyšší odborné školy přijato 7% absolventů a ke studiu na vysoké školy 29% absolventů. V případě vysokých škol tento podíl převyšuje celorepublikový průměr o tři procentní body, v případě vyšších odborných škol je tento podíl pod celorepublikovým průměrem.

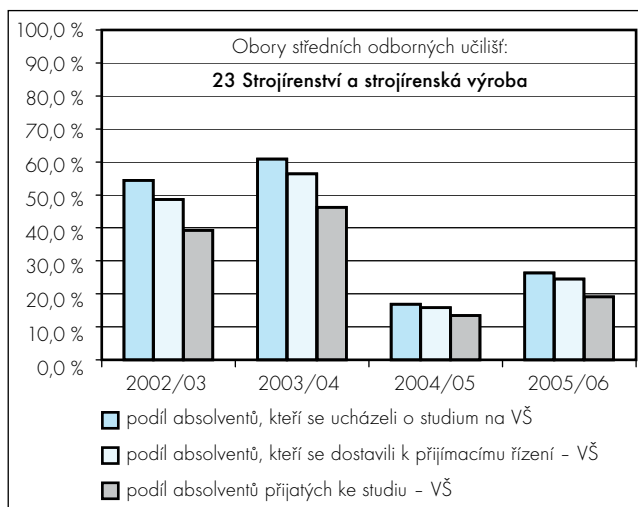
Pokud mají absolventi strojírenských oborů SOU zájem o studium na vysokých školách, hlásí se především ke studiu strojírenských oborů, kam se hlásí 66% uchazečů o vysokoškolské studium. Tito uchazeči jsou v naprosté většině ke studiu přijati – jde o 92% úspěšnost. Další oborové skupiny nejsou z pohledu zájmu uchazečů příliš četné, za zmínku stojí obory ze skupiny speciální interdisciplinární disciplíny, kam se hlásí 9% uchazečů, a obory ekonomické s 8% přihlášených uchazečů.

Uchazeči o studium na vyšší odborné škole z řad absolventů strojírenských oborů středních odborných učilišť se hlásí zejména ke studiu technických oborů, případně ke studiu ekonomických oborů a oborů z oblasti podnikání v oborech, odvětvích. Největší podíl uchazečů (téměř polovina) se hlásí ke studiu oborů elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a při přijímacím řízení byli prakticky všichni přijati (97% úspěšnost). Další početnější skupinou jsou uchazeči o studium strojírenských oborů vyšších odborných škol – jedná se o 29% uchazečů a opět jsou prakticky všichni přijati (jedná se o 92% úspěšnost). Dále mají uchazeči zájem o studium oborů ekonomie a administrativa a podnikání v odvětvích.

Nástavbové studium: 23 Strojírenství a strojírenská výroba

Celkový počet absolventů nástavbového studia ve skupině oborů Strojírenství a strojírenská výroba není sice příliš velký v porovnání s největší skupinou absolventů oboru podnikání v odvětví, přesto však ve strojírenských oborech absolvuje necelých 500 absolventů (jedná se o 5,9% všech absolventů

Obrázek 4.10: Nástavbové studium: 23 Strojírenství a strojírenská výroba – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

nástavbového studia v roce 2005). Až do roku 2004 počet absolventů této oborové skupiny narůstal.

V roce 2005 se hlásilo ke studiu na vysokých školách 26% absolventů strojírenských oborů nástavbového studia. Zájem o studium na vyšších odborných školách byl nižší (pouze 6% absolventů). Tato čísla je ale nutné brát spíše jako orientační vzhledem k vývoji těchto podílů v minulých letech. Určitá rozkolísanost může být způsobena nejen skutečným zájmem absolventů o další studium, ale spíše chybovostí v zadávání kódu oboru do předávané databáze na vysokých školách. Je nutné mít na zřeteli, že se pohybujeme v poměrně malých číslech – v roce 2005 se na vyšší odborné školy hlásilo 27 absolventů těchto oborů a ke studiu na vysokých školách 127 absolventů.

Při přijímacím řízení na vyšší odborné školy jsou uchazeči strojírenských oborů v rámci skupiny oborů nástavbového studia průměrně úspěšní, dosahují úspěšnosti 69%. V případě přijímacího řízení na vysoké školy s 78% přijatých uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, jsou uchazeči nadprůměrně úspěšní. Je zde ale nutné zmínit, že v minulých letech se jednalo o úspěšnost daleko vyšší. Nejvíce uchazečů se hlásí ke studiu strojírenských oborů (37% uchazečů) a ke studiu oborů ekonomika a administrativa (33% uchazečů). V obou případech jsou uchazeči, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, velice úspěšní a přijat je prakticky každý.

Vzhledem k poměrně vysoké úspěšnosti absolventů strojírenských oborů nástavbového studia při přijímacím řízení ke studiu na vysoké školy je poměrně vysoký i podíl absolventů, kteří jsou na vysoké školy přijati – v roce 2005 se jedná o 19% absolventů. V případě vyšších odborných škol je situace zcela jiná – ke studiu jsou přijata pouze 2% absolventů. Uchazeči se nejčastěji hlásí na vysoké školy ke studiu strojírenských oborů (43% uchazečů), kteří jsou při přijímacím řízení i úspěšní – přijato je 92% těch, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Uchazeči mají i zájem o studium oborů informatiky (13% uchazečů), oborů ekonomie (11% uchazečů) a fyzikálních oborů (8% uchazečů).

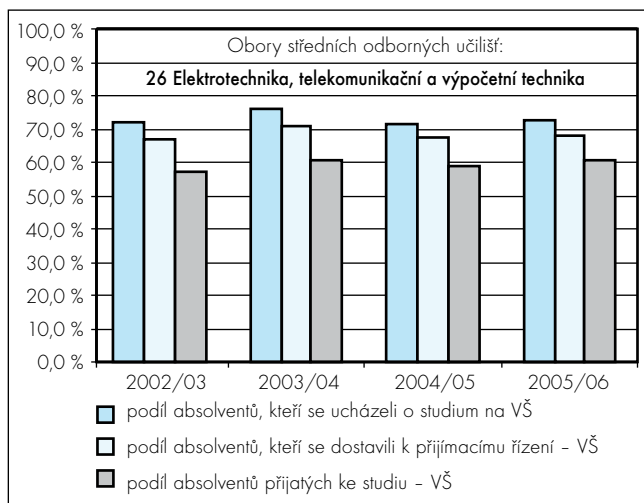
4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Skupina oborů 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

SOŠ: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika je skupina oborů s největším počtem absolventů v rámci technických oborů středních odborných škol. Na rozdíl od ostatních technických oborů tato skupina zaznamenala v posledních letech nárůst celkového počtu absolventů. Vzhledem k tomu, že jde o obor zaměřený na moderní technologie a je o něj stále zájem ze strany absolventů základních škol, můžeme i v dalších letech očekávat další nárůst absolventů. Absolventi tvoří celkem 11,5% všech absolventů oborů středních odborných škol, v absolutních číslech se jedná o nezanedbatelný počet 4,9 tis. studentů. Jedná se o skupinu oborů, která v počtu absolventů zaujímá mezi technickými obory čelní místo a v rámci všech skupin oborů středních odborných škol se v počtu absolventů řadí na druhé místo za obory skupiny Ekonomika a administrativa.

Obrázek 4.11: SOŠ: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Přímo po maturitní zkoušce **podává přihlášky ke studiu na vysoké školy celkem 72 % absolventů a ke studiu na vyšší odborné školy celkem téměř 8 % absolventů.** Podíl přihlášených absolventů elektrotechnických oborů se v posledních čtyřech letech pohybuje na úrovni 72–76% a podíl pouze mírně kolísá.

Absolventi jsou při přijímacím řízení, stejně jako absolventi strojírenských oborů, velice úspěšní. **Úspěšně přijímacím řízením na vyšší odborné školy projde 92 % přihlášených a na vysoké školy je přijato 89 % všech uchazečů,** kteří se dostavili k přijímacímu řízení. V posledních pěti letech úspěšnost absolventů elektrotechnických oborů při přijímání na vysoké školy roste a pohybuje se od 85% do 89%. Vysoká úspěšnost je opět dána mimo jiné i tím, že se absolventi hlásí především na obory technického a inženýrského směru, kde je celkově úspěšnost přijetí vyšší, nebo spíše přehodnotí poptávky nižší.

V rámci sledovaných skupin oborů středních odborných škol odchází ze skupiny elektrotechnických oborů do terciárního vzdělávání nejvyšší podíl absolventů, a to jak v rámci technických oborových skupin, tak v rámci všech oborů v České republice. Jde dokonce o vyšší podíl absolventů pokračujících ve studiu na terciární vzdělávací úrovni, než je tomu v případě absolventů lyceí. Vyšší podíl pokračujících ve studiu než absolventi elektrotechnických oborů vykazují pouze absolventi gymnázií. **Podíl přijatých ke studiu na vysoké školy se pohybuje na úrovni 61 %, což je stabilní situace v posledních třech letech; na vyšší odborné školy v posledním roce poklesl na 6 %.**

Uchazeči z řad absolventů elektrotechnických oborů středních odborných škol podávají na vyšší odborné školy přihlášky zejména ke studiu oborů stejného zaměření, tedy ke studiu elektrotechnických oborů. K jejich studiu se hlásí 58% všech zájemců o vyšší odborné studium a při přijímacím řízení jsou úspěšní prakticky všichni (jde zde o 96% úspěšnost). Ostatní skupiny oborů jsou zastoupeny méně než 10% uchazečů, zajímavostí je, že další „nejpočetněji“ zastoupenou oborovou skupinou VOŠ jsou právo, právní a veřejnoprávní vědy s 8% uchazečů, navíc všichni byli i přijati.

Absolventi elektrotechnických oborů středních odborných škol podávají k vysokoškolskému studiu přihlášky především ke studiu technických oborů, informatiky a oborů ekonomických. Opět zde platí pravidlo, které je typické pro absolventy technických oborů, že v naprosté většině podávají přihlášky ke studiu oborů příbuzných těm, které studovali na střední škole.

Nejvíce uchazečů z řad absolventů elektrotechnických oborů se hlásí k vysokoškolskému studiu oborů stejného zaměření, tedy oborů elektrotechnických. K jejich studiu podává přihlášky 61% všech zájemců o vysokoškolské studium a vzhledem k poměrně vysoké úspěšnosti při přijímacím

Tabulka 4.9: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy SOŠ: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika 2005/06

Počet absolventů	4 924					
	VOŠ - 380			VŠ - 3 567		
Počet uchazečů o studium	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
Nejčetnější skupiny oborů						
18 Informatické obory	58% (1.)	58% (1.)	96%	44% (2.)	32% (2.)	71%
23 Strojírenství, strojírenská výroba				9% (5.)	8% (5.)	85%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika				61% (1.)	58% (1.)	89%
39 Speciální interdisciplinární obory				14% (4.)	10% (3.)	80%
62 Ekonomie				17% (3.)	8% (4.)	50%
68 Právo, právní, veřejnosprávní činnost	8% (2.)	8% (2.)	100%			

řízení je tato oborová skupina nejčetnější skupinou uchazečů přijatých ke studiu. Další početně silně zastoupenou skupinou s velkým zájmem uchazečů je informatika. Ke studiu inženýrských oborů se hlásí 44 % uchazečů, úspěšnost při přijímacím řízení je nižší – 71 %.

Třetí oborovou skupinou v pořadí (18 % uchazečů) tvoří obory ekonomické. Uchazeči, kteří podávají přihlášku ke studiu těchto oborů, obvykle podávají i další přihlášku/přihlášky na fakulty informatiky nebo elektrotechniky. Při přijímacím řízení byl ke studiu ekonomických oborů vysokých škol v roce 2005 přijat každý druhý uchazeč.

Poslední oborovou skupinou, kam se hlásí více než desetina uchazečů (14 %) z řad absolventů elektrotechnických oborů středních odborných škol, jsou speciální a interdisciplinární technické obory. Uchazeči jsou při přijímacím řízení úspěšní z 80 %. Za zmínku stojí i uchazeči hlásící se ke studiu vysokoskolenských strojírenských oborů, kteří tvoří 9 % uchazečů. Jejich úspěšnost při přijímacím řízení je poměrně vysoká – přijato je 85 % uchazečů, kteří se k přijímacímu řízení dostaví.

SOU: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Elektrotechnické obory středních odborných učilišť patří mezi obory, o které byl v minulých letech poměrně velký zájem, v posledních třech letech ale počet absolventů postupně klesá. V roce 2005 absolvovalo v oborech elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika 37 % všech absolventů maturitních oborů středních odborných učilišť. Jedná se o skupinu oborů s nejvyšším počtem těchto absolventů.

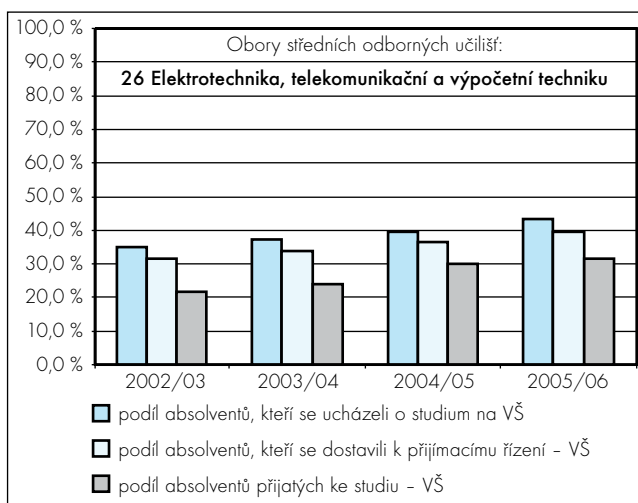
Na vysoké školy se hlásí 43 % absolventů elektrotechnických oborů SOU, na **vyšší odborné školy se hlásí 9,2 % absolventů** (v posledních čtyřech letech se tento podíl pohyboval na úrovni 7–11 %), což je nejvíce za posledních pět let a je to i o dva procentní body více než je celorepublikový podíl přihlášených absolventů oborů středních odborných učilišť na vysoké školy.

Při přijímacím řízení jsou uchazeči z řad absolventů elektrotechnických oborů nadprůměrně úspěšní (ve srovnání s celorepublikovou úspěšností absolventů oborů středních odborných učilišť). Úspěšnost uchazečů, kteří se hlásí ke **studiu na vysoké školy, je 80 %**, v přijímacím řízení **na vyšší odborné školy je úspěšných 87 %** uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. V obou případech je překročena celorepubliková úspěšnost uchazečů z řad absolventů maturitních oborů středních odborných učilišť.

Ke studiu na vysoké škole je přijato 32 % absolventů, což je nejvíce ze všech sledovaných oborových skupin středních odborných učilišť, a ke studiu na vyšší odborné školy 7 % absolventů. Na trh práce tedy vstupují přímo po maturitě cca tři pětiny absolventů elektrotechnických oborů středních odborných učilišť.

Absolventi elektrotechnických oborů SOU mají poměrně velký zájem o studium na terciární vzdělávací úrovni. Pokud jde o vyšší odborné školy, nadpoloviční většina uchazečů se hlásí ke studiu oborů příbuzných, které studovali na střední škole. Ke studiu elektrotechnických oborů se hlásí 67 % uchazečů o vyšší odborné studium, kteří jsou z více než 90 % u přijíma-

Obrázek 4.12: SOU: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

cího řízení úspěšní. Téměř čtvrtina uchazečů o vyšší odborné studium má zájem o studium strojírenských oborů a i zde jsou uchazeči při přijímacím řízení poměrně úspěšní – přijato je 69 % uchazečů, kteří se dostaví k přijímacímu řízení.

Ti absolventi elektrotechnických oborů středních odborných učilišť, kteří podají přihlášku ke studiu na vysokých školách, se opět nejčastěji hlásí ke studiu oborů elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika, případně ke studiu dalších technických oborů nebo oborů ekonomických. Ke studiu elektrotechnických oborů se hlásí 59 % uchazečů o vysokoškolské studium. Při přijímacím řízení jsou poměrně úspěšní – přijato je 81 % těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení. Úspěšní jsou i uchazeči o studium strojírenských oborů, kteří tvoří 9 % přihlášených a přijati jsou prakticky všichni, i uchazeči o studium speciálních interdisciplinárních oborů (jde o 17 % přihlášení, přijato je 74 % z těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení). Pětina uchazečů se hlásí i ke studiu inženýrských oborů, o které má zájem 21 % uchazečů o vysokoškolské studium. Při přijímacím řízení nejsou již tak úspěšní jako v případě technických oborů, přesto jsou téměř dvě pětiny těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení, přijaty. Zhruba desetina uchazečů podává i přihlášky ke studiu ekonomických oborů vysokých škol, zde je však úspěšnost poněkud nižší – přijato je pouze 43 % z nich.

Nástavbové studium: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Poměrně početnou skupinu absolventů nástavbového studia (9 %) tvoří absolventi elektrotechnických oborů. Počty absolventů rostly do roku 2004 (až na více než 800 absolventů) a i přes mírný pokles v roce 2005 absolvovalo v této skupině oborů téměř 750 žáků. V porovnání s průměrným zájmem absolventů nástavbového studia je v případě této oborové skupiny zájem o terciární vzdělávání vyšší. Dá se říci, že toto platí u absolventů technických oborů nástavbového studia obecně.

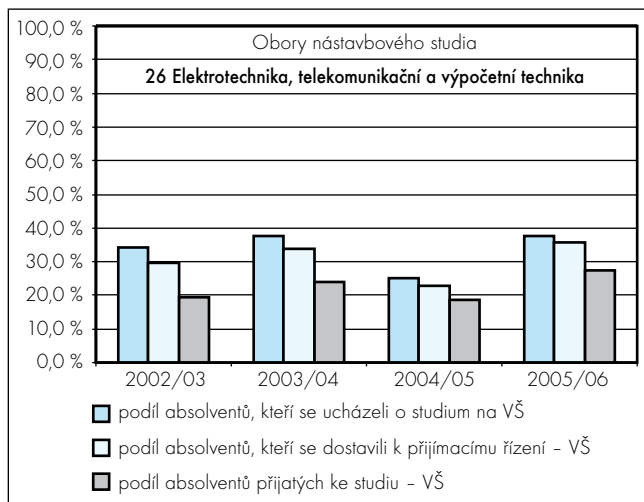
Zájem o terciární vzdělávání z řad absolventů těchto oborů je v porovnání s ostatními skupinami oborů nástavbového

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

studia opravdu poměrně vysoký. Zájem o **vysokoškolské studium** projevil téměř **38 % absolventů**, ke studiu **na vyšších odborných školách se hlásí 16 % absolventů** (v absolutních číslech jde o téměř 120 uchazečů o vyšší odborné vzdělávání a o téměř 280 uchazečů o studium na vysokých školách).

Obrázek 4.13: Nástavbové studium: 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Absolventi elektrotechnických oborů nástavbového studia jsou při přijímacím řízení ke studiu na terciární úrovni nadprůměrně úspěšní, a to jak při přijímání na vyšší odborné školy, tak při přijímání k vysokoškolskému studiu. Tím jsou naprosto atypickou oborovou skupinou v rámci čteněji zastoupených oborů nástavbového studia. Při přijímacím řízení **na vysoké školy je úspěšných 87 % uchazečů, při přijímacím řízení na vyšších odborných školách 77 % uchazečů**. Tyto podíly v minulých letech mírně kolísaly, ale přesto patřili tiito uchazeči v rámci nástavbového studia k těm nejúspěšnějším.

V důsledku poměrně vysokého podílu absolventů, kteří se hlásí k dalšímu studiu v rámci terciárního vzdělávání, a vzhledem k poměrně vysoké úspěšnosti při přijímacím řízení je i podíl absolventů elektrotechnických oborů nástavbového studia, kteří jsou přijati ke studiu na vyšších odborných školách a vysokých školách, poměrně vysoký. V roce 2005 **bylo přijato ke studiu na vysokých školách 28 % absolventů a ke studiu na VOŠ 11 % absolventů těchto oborů**.

Obdobně jako v případě absolventů technických oborů SOŠ a SOU se i absolventi elektrotechnických oborů nástavbového studia hlásí k dalšímu studiu obdobného zaměření, jaké absolvovali na střední škole.

Absolventi elektrotechnických oborů nástavbového studia, kteří se hlásí ke studiu na vysokých školách, se nejčastěji hlásí ke studiu příbuzných oborů, tedy oborů elektrotechnických (54 % uchazečů) a oborů informatiky (13 % uchazečů). Zájem mají i o studium dalších technických oborů - strojírenských (10 % uchazečů) a speciálních interdisciplinárních oborů (15 % uchazečů). Zhruba desetina uchazečů se hlásí i k vysokoškolskému studiu ekonomických oborů. Při přijímacím řízení ke studiu technických oborů je úspěšných více než 80 % uchazečů, v případě oborů informatiky je přijata necelá

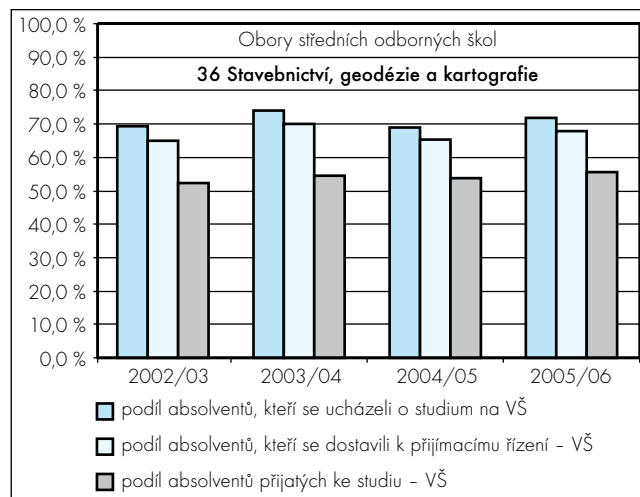
polovina uchazečů a ke studiu ekonomických oborů projde úspěšně přijímacím řízením 39 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Většina uchazečů z řad absolventů elektrotechnických oborů nástavbového studia se hlásí na vyšší odborné školy opět ke studiu elektrotechnických oborů (jde o 62 % uchazečů). Při přijímacím řízení je přijato 89 % z nich. Více než desetina uchazečů (13 %) se hlásí i ke studiu strojírenských oborů vyšších odborných škol a dalších 14 % ke studiu zdravotnických oborů.

Skupina oborů 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie SOŠ: 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie

Stavebnictví, geodézie a kartografie je skupina oborů, ve které absoljuje celkem necelých 7 % všech absolventů oborů středních odborných škol. Jde z pohledu celkového počtu absolventů o třetí nejčetnější technický obor a pátou nejčetnější skupinu oborů v rámci skupin oborů středních odborných škol v České republice. Počet absolventů v posledních čtyřech letech mírně klesá a vzhledem k vývoji počtu nově přijímaných do těchto oborů v minulých letech se dá očekávat i klesající tendence v počtu absolventů v následujících letech.

Obrázek 4.14: SOŠ: 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

K dalšímu **studiu na vysokých školách se hlásí 72 % těchto absolventů, na vyšší odborné školy 11 % absolventů**. Podíly přihlášených na vysoké školy se v posledních čtyřech letech pohybují na úrovni 69-74 % absolventů, absolutní počty však díky nárůstu celkového počtu absolventů rostou. Podíly přihlášených ke studiu na vyšší odborné škole se v posledních letech pohybují na úrovni 11 - 16 %, klesají a tomu odpovídá i pokles v absolutních číslech (musíme si uvědomit, že se zde pohybujeme v poměrně malých číslech - v posledním roce se jedná o cca 330 přihlášených uchazečů).

Úspěšnost při přijímacím řízení je, podobně jako i u ostatních technických oborů, poměrně vysoká, v posledním roce šlo o **82 % úspěšnost v případě vysokých škol a o 93 % v případě uchazečů o studium na vyšších odborných školách**. Opět zde platí, že absolventi stavebních oborů se hlásí především ke studiu technických oborů na terciární vzdělávací úrovni, kde je úspěšnost při přijímacím řízení obecně vyšší.

**Tabulka 4.10: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy
SOŠ: 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie 2005/06**

Počet absolventů	2 911					
	VOŠ - 331			VŠ - 2 095		
Počet uchazečů o studium	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
23 Strojírenství, strojírenská výroba				8% (3.-4.)	8% (3.)	83%
35 Architektura				16% (2.)	12% (2.)	63%
36 Stavebnictví, geodézie, kartografie	78% (1.)	78% (1.)	98%	73% (1.)	73% (1.)	84%
39 Speciální interdisciplinární obory				8% (3.-4.)	7% (4.)	87%
62 Ekonomie				7% (5.)	3% (5.)	39%

Vzhledem k tomu, že do **terciárního vzdělávání vstupuje více než polovina absolventů**, na trh práce vstoupilo v roce 2006 cca 1 200 absolventů stavebních oborů.

Absolventi stavebních oborů středních odborných škol podávají, obdobně jako i absolventi jiných technických oborů, přihlášky ke studiu obdobných oborů, které studovali na střední škole a hlásí se i ke studiu oborů ekonomických.

Tři čtvrtiny uchazečů o vysokoškolské studium, kteří studovali na středních odborných školách obory stavebnictví, se hlásí opět ke studiu stavebních oborů. Více než čtyři pětiny z nich (84 %) jsou ke studiu přijaty. Vysoká úspěšnost je dána i tím, že uchazeči podávají ke studiu těchto oborů v průměru 1,5 přihlášky a je zde tedy poměrně velká pravděpodobnost, že v některém přijímacím řízení uspějí. Dalším oborem v pořadí, o který tito uchazeči projevují zájem, je architektura, kam se hlásí 16 % uchazečů a přijato bylo 63 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Dalšími obory, o které absolventi stavebních oborů projevují na vysokoškolské úrovni zájem, jsou další technické obory – strojírenství a strojírenská výroba a speciální interdisciplinární obory. Ke studiu oborů obou těchto oborových skupin se hlásí po 8 % uchazečů a přijato je více než 80 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Uchazeči mají zájem i o ekonomické obory, kam podává přihlášku 7 % uchazečů o vysokoškolské studium. Uchazeči ale u přijímacího řízení nejsou příliš úspěšní a přijato bylo 39 % z těch, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Stejně jako v případě absolventů strojírenských oborů a oborů elektrotechnických, podávají uchazeči o vysokoškolské studium z řad absolventů stavebních oborů obvykle alespoň jednu přihlášku ke studiu oborů stavebnictví, geodézie a kartografie, případně další přihlášku ke studiu oborů jiných.

Ke studiu na vyšších odborných školách se uchazeči z řad absolventů stavebních oborů středních odborných škol hlásí v naprosté většině (78 %) opět ke studiu oborů z oblasti stavebnictví, geodézie a kartografie. Téměř všichni uchazeči, kteří se dostaví k přijímacímu řízení, jsou ke studiu přijati (jedná se o 98 % uchazečů).

Vzhledem k nepatrnému počtu absolventů studijních oborů SOU i nástaveb v této skupině oborů nejsou další údaje uváděny.

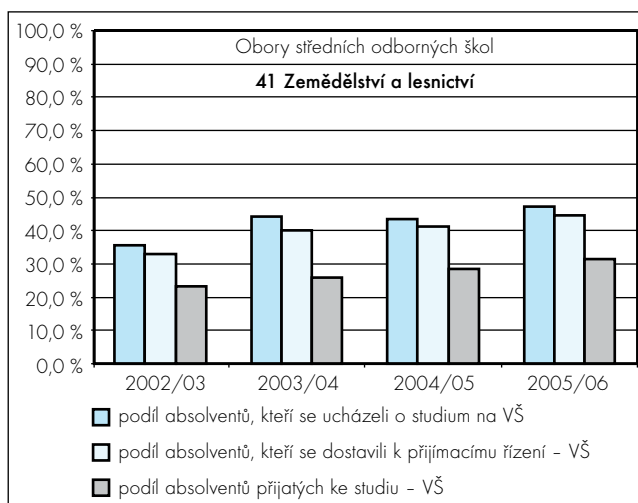
Skupina oborů 41 Zemědělství a lesnictví

SOŠ: 41 Zemědělství a lesnictví

Ke studiu **na vysokých školách se hlásí 47 % absolventů** zemědělských oborů středních odborných škol. Jde o nejvyšší podíl přihlášených absolventů za posledních pět let.

V absolutních číslech to znamená 1 030 přihlášených absolventů k vysokoškolskému studiu. Ke studiu **na vyšší odborné školy se hlásilo 15 % všech absolventů** zemědělských oborů. Tento podíl je za poslední tři roky nejnižší, v roce 2003 byl na úrovni 21 %.

Obrázek 4.15: SOŠ: 41 Zemědělství a lesnictví – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Absolventi zemědělských oborů středních odborných škol jsou při přijímacím řízení na vyšší odborné školy i vysoké školy poměrně úspěšní.

Přijímacím řízením **na vyšší odborné školy projde úspěšně 89 % uchazečů z řad těchto absolventů**, kteří se k němu dostaví. Při přijímacím řízení ke studiu **na vysokých školách je úspěšných 71 % uchazečů**, což je v rámci oborů středních odborných škol nadprůměrná hodnota.

Do terciárního vzdělávání vstupuje téměř polovina absolventů zemědělských oborů, druhá polovina vstupuje přímo na trh práce.

Uchazeči z řad absolventů zemědělských oborů se i v případě vysokoškolského studia hlásí zejména ke studiu oborů, ke kterým mají svým zaměřením nejbližší, tedy ke studiu oborů z oblasti zemědělství a lesnictví. Při přijímacím řízení jsou z nich úspěšné téměř tři čtvrtiny. Uchazeči mají zájem i o studium oborů ekologie a ochrany životního prostředí. Tam se hlásí 9 % uchazečů, při přijímacím řízení je jich však úspěšná pouze pětina.

Uchazeči mají zájem i o technické obory, o obory ekonomické a obory z oblasti pedagogika, učitelství a sociální péče. Ke studiu speciálních interdisciplinárních vysokoškolských

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Tabulka 4.11: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 41 Zemědělství a lesnictví 2005/06

Počet absolventů	2 182					
	VOŠ - 321			VŠ - 1 031		
Počet uchazečů o studium	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
Nejčetnější skupiny oborů						
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	16% (2.)	14% (2.)	50%	9% (5.)	4% (5.)	20%
39 Speciální interdisciplinární obory				15% (2.)	14% (2.)	75%
41 Zemědělství a lesnictví	51% (1.)	55% (1.)	96%	69% (1.)	73% (1.)	74%
62 Ekonomie				10% (3.-4.)	4% (4.)	26%
63 Ekonomika a administrativa	8% (4.)	7% (3.)	73%			
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	11% (3.)	6% (4.)	50%	10% (3.-4.)	5% (3.)	43%

oborů se hlásí 15 % uchazečů z řad absolventů zemědělských oborů středních odborných škol. Přijímacím řízením projdou úspěšně tři čtvrtiny z těch, kteří se k němu dostaví. Ke studiu oborů ekonomických a učitelských se hlásí stejný podíl uchazečů – po 10 %. Rozdílná je však jejich úspěšnost při přijímacím řízení. Ke studiu ekonomických oborů byla přijata čtvrtina uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, uchazeči o studium oborů z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče byli úspěšnější, bylo jich přijato 43 %.

Ke studiu na vyšších odborných školách si uchazeči z řad absolventů zemědělských oborů středních odborných škol volí zemědělské a lesnické obory (51 % uchazečů). Vzhledem k tomu, že mají kvalitní odborné znalosti a obor je jim blízký, je jejich úspěšnost při přijímacím řízení poměrně vysoká a přijat je téměř každý, kdo se dostaví k přijímacímu řízení (96% úspěšnost). Uchazeči se na vyšší odborné školy hlásí i ke studiu oborů ze skupiny ekologie a ochrana životního prostředí, kam se hlásí 16 % uchazečů a polovina z nich je přijata.

Dalšími obory vyšších odborných škol, na které absolventi zemědělských oborů středních odborných škol podávají přihlášky, jsou obory z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče (11 % uchazečů, přijat je každý druhý) a obory z oblasti ekonomika a administrativa (8 % přihlášených, přijato je 73 % uchazečů).

Skupina oborů 53 Zdravotnictví

SOŠ: 53 Zdravotnictví

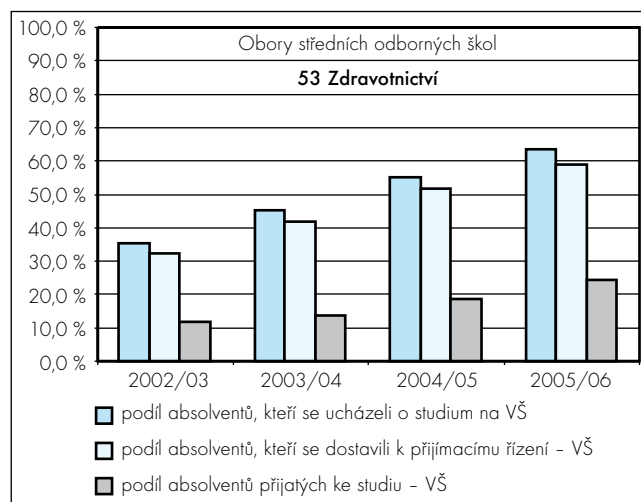
Absolventi zdravotnických oborů jsou poměrně atypickou skupinou absolventů – jedná se především o dívky s klasifikací zdravotní sestry. Jejich uplatnění na trhu práce je naprosto výjimečné, vykazují nejnižší nezaměstnanost ze všech absolventů středních odborných škol, a tedy bez problému najdou zaměstnání. Přesto část z nich pokračuje ve studiu na terciární vzdělávací úrovni.

Situace absolventů zdravotnických oborů se však v blízké době může dramaticky změnit vzhledem k tomu, že podle nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání základního, středního a vyššího odborného vzdělávání střední zdravotnické školy mohou v současné době nabízet obory, jejichž absolventi již nemají způsobilost zdravotnického pracovníka, a v praxi se toto studium přesouvá na terciární úroveň, zejména na vyšší zdravotnické školy.

Podíl absolventů zdravotnických oborů, kteří mají zájem pokračovat ve vzdělávání na terciární vzdělávací úrovni, není příliš vysoký. Navíc úspěšnost při přijímacím řízení na vysoké školy je poměrně nízká a důsledkem je poměrně nízký podíl

absolventů, kteří pokračují ve studiu na terciární vzdělávací úrovni. Bezprostředně po maturitě **podává přihlášku 63 % absolventů zdravotnických oborů na vysoké školy, v případě vyšších odborných škol jde o 41 % absolventů.**

Obrazek 4.16: SOŠ: 53 Zdravotnictví – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Na vysoké školy je přijato pouze 41 % absolventů středních zdravotnických škol, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Při přijímacím řízení na vyšší odborné školy jsou absolventi úspěšnější (přijato je 86 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení).

Ke studiu **na vysokých školách** bylo v posledním roce přijato nejvíce absolventů středních zdravotnických škol za posledních pět let. Šlo o cca 980 absolventů, tedy **24 % absolventů. Ke studiu na vyšších odborných školách** nastupuje **necelých 30 % absolventů** středních zdravotnických škol.

Pro uchazeče o terciární vzdělávání z řad absolventů zdravotnických oborů středních odborných škol je typické, že v naprosté většině podávají přihlášky ke studiu zdravotnických oborů, lékařských věd a oborů příbuzných, případně ke studiu oborů z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče.

Uchazeči o vysokoškolské studium z řad absolventů středních zdravotnických škol mají největší zájem o obory, ve kterých si doplňují a rozšiřují stávající kvalifikaci. Hlásí se zejména ke studiu oborů zdravotnictví, o které mají zájem více než tři čtvrtiny uchazečů o vysokoškolské studium. Jejich úspěšnost však není příliš vysoká, přijato je pouze 36 % z těch, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Více než dese-

Tabulka 4.12: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 53 Zdravotnictví 2005/06

Počet absolventů	4 013					
	VOŠ - 1 638			VŠ - 2 546		
	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
51 Lékařské vědy				12% (2.)	1%	5%
53 Zdravotnictví	93% (1.)	95% (1.)	87%	77% (1.)	65% (1.)	36%
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	8% (2.)	5% (2.)	63%	11% (3.)	10% (2.)	39%

tina uchazečů má zájem o studium lékařských oborů, jejich šance na přijetí je však téměř mizivá – v roce 2005 bylo úspěšných pouze 5% z nich.

Ke studiu zdravotnických oborů **na vyšších odborných školách** se hlásí 93% všech uchazečů o vyšší odborné studium z řad uchazečů středních zdravotnických škol. Při přijímacím řízení jsou poměrně úspěšní, přijato je 87% z těch, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. O studium v jiných skupinách oborů nemají absolventi zdravotnických oborů zájem, většího podílu přihlášených dosahují pouze obory skupiny Pedagogika, učitelství a sociální péče vyšších odborných škol, ve kterých má zájem studovat 8% uchazečů o vyšší odborné studium. Přijímacím řízením úspěšně projdou cca dvě třetiny z nich.

Dalšími obory, o které mají absolventi středních zdravotnických škol zájem, jsou i obory pedagogika, učitelství a sociální péče. Přihlášky ke studiu těchto oborů podává 11% uchazečů, přijímacím řízením úspěšně projdou dvě pětiny z nich.

Skupina oborů 63 Ekonomika a administrativa

SOŠ: 63 Ekonomika a administrativa

Podíl absolventů hlásících se ke studiu na **vysoké školy** se v posledních čtyřech letech zvyšuje, což je vzhledem ke zvyšujícímu se počtu absolventů těchto oborů pozitivní zjištění. Jejich podíl dosáhl v posledním roce hodnoty **62%**. Ke studiu na **vyšší odborné školy** se v posledním roce hlásilo **17% absolventů**, což je nejméně za poslední tři roky a prakticky tato situace kopíruje zájem o studium na vyšších odborných školách jako takových.

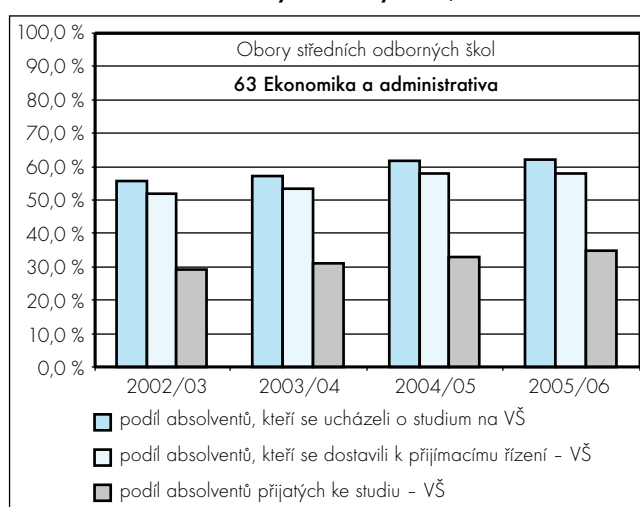
Celková úspěšnost při přijímacím řízení ke studiu na **vysoké škole** je v případě absolventů těchto oborů **61%**. Oproti úspěšnosti absolventů technických a gymnaziálních oborů jde o poměrně malé procento, stále je však úspěšnost vyšší než v případě absolventů oborů lyceí a humanitních oborů středních odborných škol. Při přijímacím řízení **na vyšší odborné školy** jsou absolventi ekonomických oborů středních odborných škol také poměrně úspěšní, celkem je **přijato 80%** uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Jedná se o nejvyšší úspěšnost v posledních pěti letech.

Tabulka 4.13: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 63 Ekonomika a administrativa 2005/06

Počet absolventů	10 332					
	VOŠ - 1 705			VŠ - 6 424		
	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
62 Ekonomie				76% (1.)	70% (1.)	57%
63 Ekonomika a administrativa	47% (1.)	49% (1.)	83%			
64 Podnikání v oborech, odvětvích	8% (4.)	9% (3.)	87%			
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	16% (2.-3.)	15% (2.)	77%	7% (3.)	5% (3.)	40%
68 Právo, právní, veřejnosprávní činnost	7% (5.)	7% (5.)	91%			
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	16% (2.-3.)	8% (4.)	44%	13% (2.)	9% (2.)	43%

Na vysoké školy bylo v posledním roce přijato 35% absolventů středních odborných škol skupiny oborů Ekonomika a administrativa. I když se procento nezdá příliš vysoké, v absolutních číslech jde o 3,6 tis. absolventů. **Ke studiu na vyšší odborné školy je přijato 11% absolventů** (jde o cca 1,1 tis. studentů) těchto studijních oborů.

Obrázek 4.17: SOŠ: 63 Ekonomika a administrativa – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Celkově vstupuje do terciárního vzdělávání 4,6 tis. absolventů ekonomických oborů a 5,7 tis. absolventů vstupuje na pracovní trh.

Ke studiu na vysokých školách se hlásí absolventi oborů ekonomika a administrativa středních odborných škol v naprosté většině do oborů ekonomie. Přihlášky ke studiu těchto oborů podává 76% uchazečů o vysokoškolské studium a téměř 60% z těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení, je i přijato. Dále mají uchazeči zájem o studium pedagogických a učitelství oborů vysokých škol, hlásí se jich 13% a úspěšných je o něco více než dvě pětiny. Nově se hlásí uchazeči i ke studiu oborů skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus (7% uchazečů se 40% úspěšností).

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné školy nabízejí poměrně širokou škálu oborů ekonomického zaměření a oborů příbuzných (podnikání, gastronomie, právo apod.), je škála oborů, k jejichž studiu na vyšších odborných školách se uchazeči z řad absolventů oborů ekonomika a administrativa středních odborných škol hlásí, poměrně pestrá. Téměř polovina uchazečů podává přihlášky ke studiu oborů ze skupiny ekonomika a administrativa a při přijímacím řízení je jich 83 % úspěšných. Dalšími obory, o které mají tito uchazeči zájem, jsou obory z oblasti gastronomie, hotelnictví a turismus. K jejich studiu se hlásí 16 % uchazečů a více než tři čtvrtiny z těch, kteří se dostaví k přijímacímu řízení, jsou i přijaty. Příbuznými obory jsou i obory ze skupiny podnikání v oborech a odvětvích, kam podává přihlášky 8 % uchazečů o vyšší odborné studium z řad absolventů ekonomiky a administrativy středních odborných škol. Jejich úspěšnost při přijímacím řízení je poměrně vysoká (87 %).

Poměrně úspěšní jsou absolventi oborů ekonomika a administrativa středních odborných škol i při přijímacím řízení ke studiu oborů právo, právní a veřejnosprávní činnosti vyšších odborných škol. Ke studiu těchto oborů se hlásí 7 % uchazečů a z nich je přijato více než 90 %. Zájem je i o vyšší odborné studium oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, kam se hlásí 16 % uchazečů. Při přijímacím řízení je z nich úspěšná pouze necelá polovina.

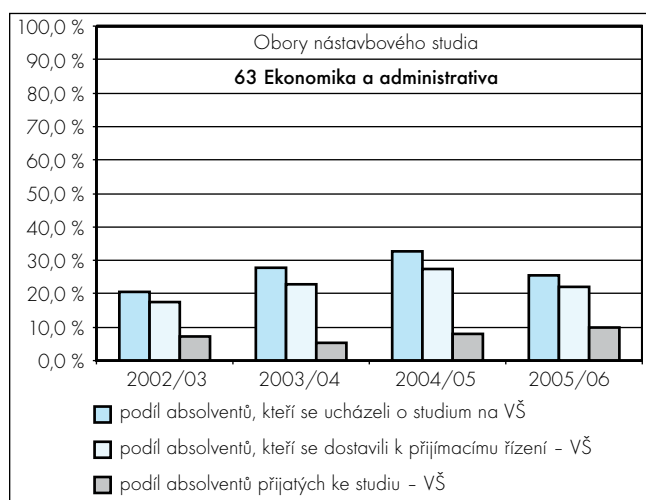
Nástavbové studium: 63 Ekonomika a administrativa

Ke studiu na vysokých školách se hlásilo 25 % absolventů, ke studiu na vyšších odborných školách 60 % absolventů.

Absolventi nástavbového studia ekonomických oborů jsou při přijímacím řízení ke studiu na terciární vzdělávací úrovni méně úspěšní než je celorepubliková úspěšnost absolventů nástavbového studia. Ke studiu na vysokých školách bylo v posledním roce přijato 44 % uchazečů, na vyšších odborných školách 57 % uchazečů.

Vzhledem k nižší úspěšnosti při přijímacím řízení bylo na vyšší odborné školy přijato celkem 25 % absolventů nástavbového studia oborů skupiny Ekonomika a administrativa

Obrázek 4.18: Nástavbové studium: 63 Ekonomika a administrativa – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

va a ke studiu na vysokých školách pouze 10 % absolventů. Absolventi ekonomických oborů nástavbového studia tedy ze dvou třetin vstupují na trh práce.

Uchazeči o studium na vysokých školách se nejčastěji hlásí ke studiu oborů ekonomie (49 % přihlášených). Při přijímacím řízení je přijato 29 % uchazečů, kteří se dostaví k přijímacímu řízení. Uchazeči se hlásí i ke studiu právních oborů (12 % uchazečů) a oborů pedagogických a učitelství (10 %). V případě právních oborů je přijato 31 % uchazečů a v případě oborů pedagogických a učitelství je přijata více než polovina přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

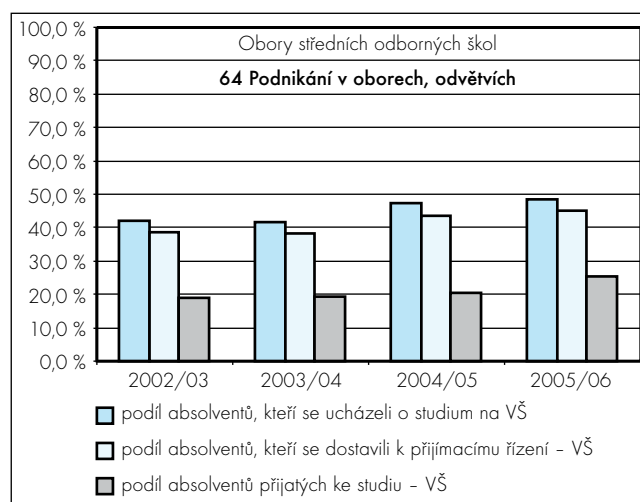
Ti, kteří se hlásí ke studiu na vyšších odborných školách, mají zájem zejména o obory pedagogiky, učitelství a sociální péče (40 % uchazečů), případně o obory ekonomika a administrativa (15 % uchazečů). V obou případech je ke studiu přijata necelá třetina uchazečů, kteří se dostaví k přijímacímu řízení (31 %).

Skupina oborů 64 Podnikání v oborech, odvětvích

SOŠ: 64 Podnikání v oborech, odvětvích

Skupina oborů Podnikání v oborech, odvětvích je co do počtu absolventů jednou z menších oborových skupin, jejíž absolventi tvoří celkem 6 % všech absolventů středních odborných škol. Ke studiu na vysoké školy se hlásí 48 % absolventů oborů podnikání v odvětvích, což je nejvíce za posledních pět let. Ke studiu na vyšší odborné školy se hlásí 19 % všech absolventů oborů podnikání středních odborných škol, jde o stabilizovaný stav v posledních čtyřech letech.

Obrázek 4.19: SOŠ: 64 Podnikání v oborech, odvětvích – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Při přijímacím řízení ke studiu na vysoké školy je úspěšných 56 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, na vyšší odborné školy 73 %.

Ke studiu na vysoké školy bylo přijato 25 % absolventů, ke studiu na vyšší odborné školy 11 % absolventů ze skupiny podnikání v oborech a odvětvích. Necelé dvě třetiny absolventů tedy vstupují po ukončení střední školy přímo na trh práce.

Nadpoloviční většina uchazečů podává přihlášky ke studiu na vysoké školy do ekonomických oborů (58 % uchazečů),

Tabulka 4.14: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 64 Podnikání v oborech, odvětvích 2005/06

Počet absolventů	2 597					
	VOŠ - 489			VŠ - 1 256		
	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
23 Strojírenství, strojírenská výroba				6%	10% (3.)	88%
62 Ekonomie				58% (1.)	43% (1.)	44%
63 Ekonomika a administrativa	35% (1.)	36% (1.)	74%			
64 Podnikání v oborech, odvětvích	9% (3-4.)	11% (2.)	84%			
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus				10% (3-4.)	6% (3.)	37%
67 Sociální vědy				8% (5.)	3% (5.)	23%
69 Osobní a provozní služby	9% (3-4.)	10% (3-4.)	82%			
73 Filologické vědy				10% (3-4.)	4% (4.)	27%
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	23% (2.)	10% (3-4.)	38%	17% (2.)	12% (2.)	38%

přijata jich byla necelá polovina (44 %). Uchazeči mají zájem i o studium oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, kam jich v loňském roce podalo přihlášku 17 % a necelé dvě pětiny z nich byly ke studiu přijaty.

Dalšími skupinami oborů, na které se hlásí desetina uchazečů, jsou obory gastronomie, hotelnictví a turismus a filosofické vědy. V případě gastronomie bylo ke studiu přijato 37 % uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, v případě filosofie se jednalo o 27 % uchazečů.

Uchazeči se hlásí na vysoké školy i ke studiu sociálních věd (8 % uchazečů, 23 % úspěšnost), část z nich podala přihlášky i ke studiu strojírenských oborů (6 % uchazečů, 88 % úspěšnost při přijímacím řízení).

Více než třetina uchazečů o studium na vyšších odborných školách podala v minulém roce přihlášku ke studiu oborů ze skupiny ekonomika a administrativa. Při přijímacím řízení bylo úspěšných 74 % uchazečů.

Dalšími obory vyšších odborných škol, o které mají tiito absolventi zájem, jsou pedagogika, učitelství a sociální péče. Přihlášky podala necelá čtvrtina uchazečů, přijato bylo pouze 38 % uchazečů.

Nástavbové studium: 64 Podnikání v oborech, odvětvích

Zájem absolventů nástavbového studia skupiny oborů Podnikání v oborech, odvětvích o další studium na terciární

vzdělávací úrovni není příliš velký. Ke studiu **na vysokých školách se hlásí pouze 17 %, na vyšší odborné školy 11 % absolventů.**

Uchazeči jsou nadprůměrně **úspěšní při přijímání na vyšší odborné školy** – jejich úspěšnost je **73 %**. Při přijímacím řízení **ke studiu na vysokých školách** již tak úspěšnější nejsou – **přijato je 45 %** uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Absolventi oborů podnikání v odvětví po ukončení nástavbového studia odcházejí zejména na trh práce. **Ke studiu na vysokých školách i vyšších odborných školách jich bylo přijato pouze po 7 % absolventů.**

Uchazeči o vysokoškolské studium se hlásí nejčastěji ke studiu ekonomických oborů (40 % uchazečů), při přijímacím řízení je jich přijata pouze čtvrtina. Dále mají uchazeči zájem o studium oborů z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče (11 % přihlášených, 43 % úspěšnost), oborů zemědělských (8 % přihlášených, 57 % úspěšnost) a speciálních interdisciplinárních oborů (6 % přihlášených).

Zájem absolventů nástavbového studia oboru podnikání v oborech, odvětvích o studium na vyšších odborných školách je oborově značně rozptýlený. Nejvíce uchazečů se hlásí ke studiu oborů ekonomika a administrativa (35 % uchazečů), přijaty jsou z nich dvě třetiny. Čtvrtina uchazečů se hlásí ke studiu oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, kam je však přijato pouze 35 % uchazečů.

Skupina oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus

SOŠ: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus

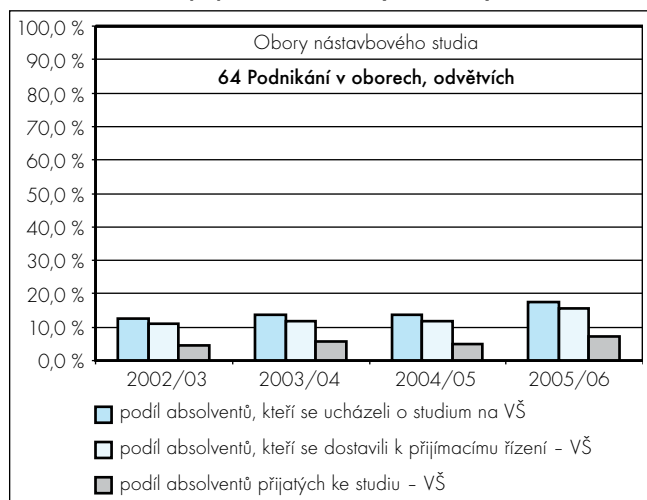
V roce 2005 se hlásilo ke studiu **na vysokých školách 44 %** těchto absolventů gastronomických oborů středních odborných škol. Ke studiu **na vyšší odborné školy se hlásilo 17,5 % absolventů** těchto oborů.

Úspěšnost absolventů gastronomických a hotelnických oborů při přijímání ke studiu na **vysoké školy** v posledních letech narůstá, v roce 2005 **se jednalo o 56 % úspěšnost**. Zvyšuje se jak zájem o toto studium, tak následně i počet přijatých absolventů. V roce 2005/06 bylo přijato ke studiu na vysokých školách 620 těchto absolventů.

Absolventi jsou při přijímání ke studiu **na vyšší odborné školy úspěšní z 83 %**. Ke studiu je přijímáno cca 320 studentů.

Podíl absolventů přijatých ke studiu na vyšší odborné a vysoké školy je obdobný jako v případě skupiny oborů pod-

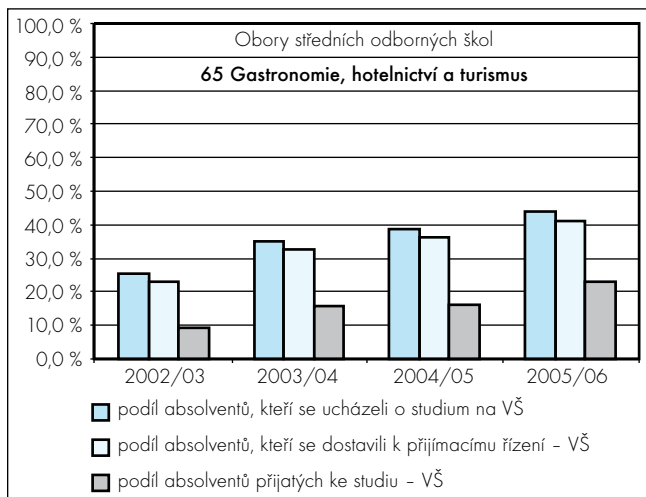
Obrázek 4.20: Nástavbové studium: 64 Podnikání v oborech, odvětvích – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

nikání v oborech a odvětvích. Na VOŠ bylo přijato 12 % absolventů a k vysokoškolskému studiu 23 % absolventů. Přímou na trh práce tedy vstupují necelé dvě třetiny absolventů oborové skupiny gastronomie, hotelnictví a turismus.

Obrázek 4.21: SOŠ: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Na vysoké školy se absolventi nejvíce hlásí ke studiu ekonomických oborů, jde o nadpoloviční většinu (52 % uchazečů). Ke studiu byly přijaty dvě pětiny uchazečů. Poměrně velký zájem (37% uchazečů) mají absolventi i o obory gastronomie, hotelnictví a turismus a zde jsou při přijímacím řízení o něco úspěšnější - v roce 2005 bylo přijato 56% těch, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

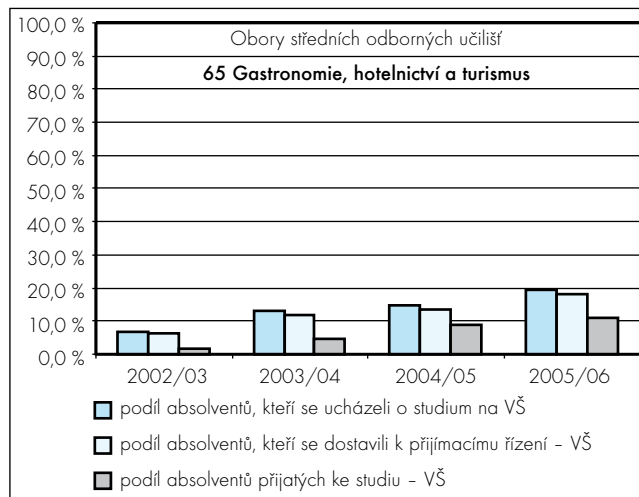
Na vysokých školách se absolventi gastronomických oborů hlásí i ke studiu pedagogiky, učitelství a sociální péče (15 % uchazečů, 41% úspěšnost), oborů z oblasti filosofických věd (12% uchazečů, 16% úspěšnost) a necelá desetina z nich se hlásí ke studiu sociálních věd. Zde je však jejich úspěšnost při přijímacím řízení pouze 21 %.

Uchazeči o studium na vyšších odborných školách podávají přihlášky zejména ke studiu oborů gastronomie, hotelnictví a turismus (40 % uchazečů) a při přijímacím řízení je přijato 85 % všech, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Zhruba třetina uchazečů podává přihlášky ke studiu oborů skupiny ekonomie a administrativa (úspěšnost 75 %). Další skupinou oborů, do které se hlásí 15% absolventů, je pedagogika, učitelství a sociální péče, přijat je však pouze každý druhý uchazeč.

SOU: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus

Ke studiu na vysoké školy se hlásí 20 % absolventů, ke studiu na vyšších odborných školách 8 %.

Obrázek 4.22: SOU: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Uchazeči z řad absolventů gastronomických oborů středních odborných učilišť jsou nadprůměrně úspěšní při přijímání ke studiu na vyšší odborné školy - přijato je jich 82 %. V případě vysokých škol se jejich úspěšnost pohybuje kolem 60 %.

Ke studiu na vyšší odborné školy je přijato celkem 6 % absolventů gastronomických oborů (v absolutních číslech se jedná o 18 absolventů) a ke studiu na vysoké školy bylo přijato 20 % absolventů (jedná se o 33 studentů).

Uchazeči se nejčastěji hlásí na obory gastronomie, hotelnictví a turismus (v případě vyšších odborných škol a v posledním roce i vysokých škol), dále na obory ekonomické a pedagogické.

Nástavbové studium: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus

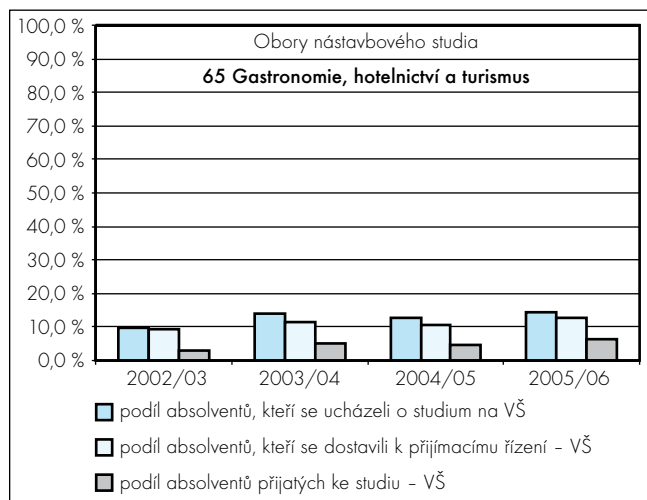
Zájem o další vzdělávání na terciárním vzdělávacím stupni je poměrně nízký, ke studiu na vysokých školách podá přihlášky 14 % absolventů, ke studiu na vyšších odborných školách se hlásí 11 %.

Uchazeči, kteří se dostaví k přijímacímu řízení na vysokých školách, jsou úspěšní v 50 %. Úspěšnost uchazečů při přijímacím řízení na vyšších odborných školách je poměrně

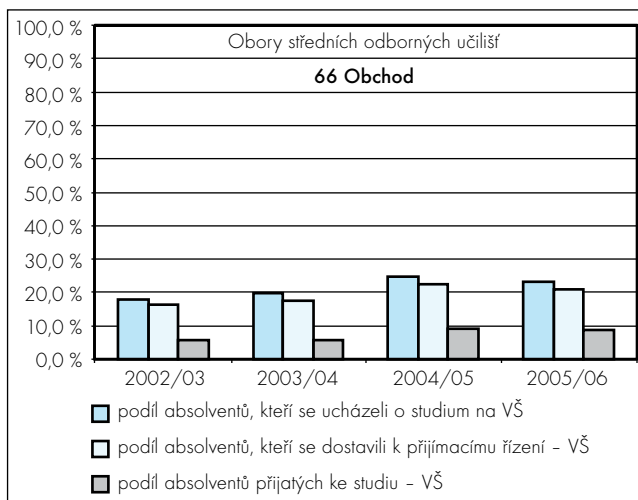
Tabulka 4.15: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus 2005/06

Počet absolventů	2 720					
	VOŠ - 476			VŠ - 1 191		
Počet uchazečů o studium	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
62 Ekonomie				52% (1.)	37% (1.)	42%
63 Ekonomika a administrativa	32% (2.)	25% (2.)	73%			
64 Podnikání v oborech, odvětvích	8% (4-5.)	9% (4.)	84%			
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	40% (1.)	42% (1.)	85%	37% (2.)	35% (2.)	56%
67 Sociální vědy	8% (5.)	3% (4-5.)	21%			
68 Právo, právní, veřejnosprávní činnost	8% (4-5.)	10% (3.)	97%			
73 Filologické vědy				12% (4.)	3% (4-5.)	16%
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	15% (3.)	7% (5.)	47%	15% (3.)	11% (3.)	41%

Obrázek 4.23: Nástavbové studium: 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Obrázek 4.24: SOU: 66 Obchod – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

vysoká (**73 %**) a dokonce mírně převyšuje celorepublikovou úspěšnost.

V důsledku poměrně malého zájmu absolventů o další studium je jich **ke studiu na vysokých školách přijato 6 % a ke studiu na vyšších odborných školách 7 %**. Naprostá většina absolventů nástavbového studia oborů gastronomie, hotelnictví a turismus tedy po maturitě odchází přímo na trh práce.

Zájemci o studium na vysokých školách podávají přihlášky především ke studiu ekonomických oborů (50% přihlášených) a oborů gastronomie, hotelnictví a turismus (23% přihlášených). V případě vyšších odborných škol se hlásí zejména ke studiu oborů gastronomie, hotelnictví a turismus (37% uchazečů) a oborů ekonomika a administrativa (24% uchazečů).

Skupina oborů 66 Obchod

SOU: 66 Obchod

Absolventi oborů obchod se hlásí ve větší míře ke studiu na vyšších odborných školách než k vysokoškolskému studiu, což je atypické nejen v případě oborů středních odborných učilišť, ale i v rámci všech středoškolských oborů. **Na vyšší odborné školy se hlásí 26 % absolventů** a ke studiu **na vysokých školách pouze 23 % absolventů**.

Při přijímacím řízení na vyšší odborné školy je úspěšných 75 % uchazečů, což odpovídá celorepublikové úspěšnosti absolventů oborů středních odborných učilišť. Při přijímacím řízení ke studiu na **vysoké školy není úspěšnost příliš vysoká – úspěšných je pouze 41 % uchazečů**, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Obory obchod jsou mezi jinými skupinami oborů atypické i tím, že **mnohem více absolventů je přijímáno ke studiu na vyšších odborných školách – 16 %**, tedy 170 absolventů. Vzhledem k nižšímu počtu přihlášených i jejich poměrně nízké úspěšnosti při přijímacím řízení však **bylo na vysoké školy přijato pouze 9 % absolventů** (95 studentů). Není to anomálie posledního roku, tento trend se projevuje posledních pět let.

Uchazeči o studium na vyšších odborných školách z řad absolventů oboru obchod středních odborných učilišť se hlásí zejména ke studiu oborů ekonomických, oborů z oblasti pedagogika, učitelství a sociální péče a oborů gastronomických. Téměř polovina uchazečů (47 %) se hlásí ke studiu oborů ekonomika a administrativa, tedy oborů příbuzným těm, které uchazeči studovali i na střední škole, a přijato je jich více než 80 %. Čtvrtina uchazečů se hlásí ke studiu oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, tito uchazeči ale nejsou při přijímacím řízení tak úspěšní a přijata je jich pouze třetina.

Na vysoké školy se absolventi oboru obchod středních odborných učilišť hlásí v naprosté většině ke studiu ekonomických oborů, jde o 72 % uchazečů, ale přijata není ani třetina z nich (úspěšnost je 28 %). Za zmínku stojí i uchazeči o obory pedagogické, učitelské a sociální péče, kam se hlásí 14 % uchazečů a jsou jich přijaty více než dvě pětiny.

Nástavbové studium: 66 Obchod

Ke studiu **na vysokých školách** podalo přihlášky **14 % absolventů nástavbového studia oborů obchod**, **na vyšší odborné školy se hlásilo 10 % těchto absolventů**.

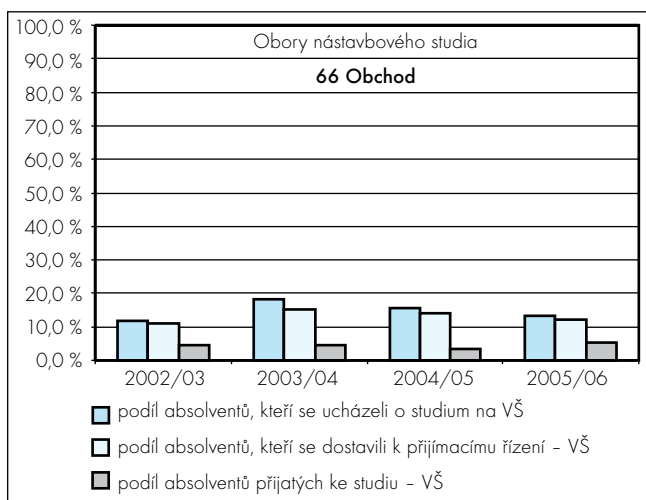
Tabulka 4.16: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOU: 66 Obchod 2005/06

Počet absolventů	1 100					
	VOŠ - 283			VŠ - 256		
Počet uchazečů o studium	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
Nejčtenější skupiny oborů						
41 Zemědělství a lesnictví	9% (4.)	12% (2.)	95%			
62 Ekonomie				72% (1.)	48% (1.)	28%
63 Ekonomika a administrativa	47% (1.)	49% (21.)	82%			
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	11% (3.)	9% (3.4.)	58%			
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	25% (2.)	9% (3.4.)	33%	14% (2.)	15% (2.)	42%

4. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání

Obrázek 4.25: Nástavbové studium: 66 Obchod – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Na vysoké školy bylo v roce 2005 přijato **45 % uchazečů**, na vyšší odborné školy nadprůměrně **84 % z absolventů**, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Vzhledem k poměrně malému zájmu absolventů o studium na terciární vzdělávací úrovni je poměrně nízký i podíl absolventů, kteří jsou ke studiu přijati. **Vyšší odborné školy přijaly** v roce 2005 celkem **7 % absolventů** nástavbového studia oborů obchod a u **vysokých škol se jednalo o 5 %** těchto absolventů. Naprostá většina maturantů tedy odchází přímo na trh práce.

Uchazeči o studium na vysokých školách nejčastěji podávají přihlášky ke studiu oborů ekonomických, na vyšších odborných školách se hlásí zejména do oborů ekonomika a administrativa, pedagogika, učitelství a sociální péče a podnikání v oborech a odvětvích.

Skupina oborů 82 Umění a užité umění

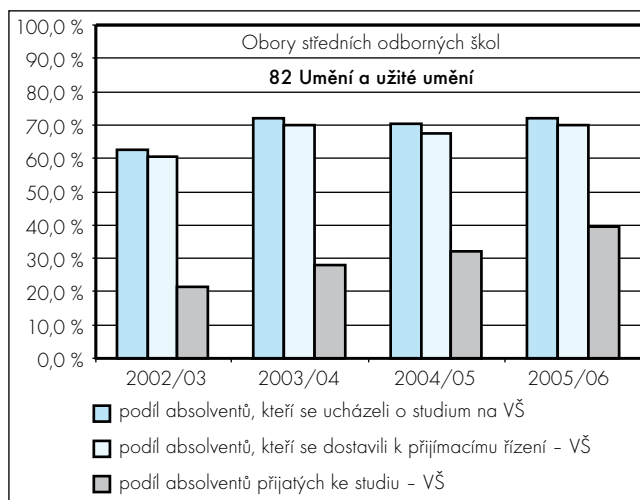
SOŠ: 82 Umění a užité umění

Na vysoké školy podává přihlášky **72 % absolventů uměleckých oborů** středních odborných škol. Vzhledem k tomu, že podávají přihlášky většinou na umělecké obory vysokých škol, u kterých je poměrně vysoký převis poptávky, je však **jejich úspěšnost při přijímacím řízení nižší (57 %)** a ke studiu na vysoké školy je přijato pouze **40 % uchazečů**.

O studium na vyšších odborných školách má zájem **22 % absolventů**, při poměrně vysoké úspěšnosti při přijímacím řízení (**79 % úspěšnost**).

Tři čtvrtiny absolventů uměleckých oborů se hlásí na vysoké školy opět ke studiu umění. Úspěšné jsou téměř dvě pětiny uchazečů (**37 %**), kteří se dostaví k přijímacímu řízení. Další

Obrázek 4.26: SOŠ: 82 Umění a užité umění – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

oborovou skupinou, do které se hlásí 35 % uchazečů o studium na vysokých školách, jsou obory pedagogické, učitelské a sociální péče. Ke studiu těchto oborů je přijata nadpoloviční většina uchazečů (**56 %**). Absolventi uměleckých oborů mají zájem i o studium teorie umění – ke studiu se hlásí **13 % uchazečů**. V těchto oborech je však poměrně vysoký převis poptávky a přijato je pouze **35 % uchazečů**. Poslední oborovou skupinou uchazečů, která je početně více zastoupena, jsou obory textilní výroba a oděvnictví, kam se hlásí **7 % uchazečů** (přijato je **44 % z nich**).

Uchazeči o studium na vyšší odborné škole z řad absolventů uměleckých oborů středních odborných škol se v naprosté většině hlásí ke studiu uměleckých oborů (jedná se o **86 % uchazečů**) a tyto uchazeči jsou navíc při přijímacím řízení velice úspěšní (z **77 %**). Ostatní oborové skupiny nemají zastoupení uchazečů vyšší než **8 %**.

SOU: 82 Umění a užité umění

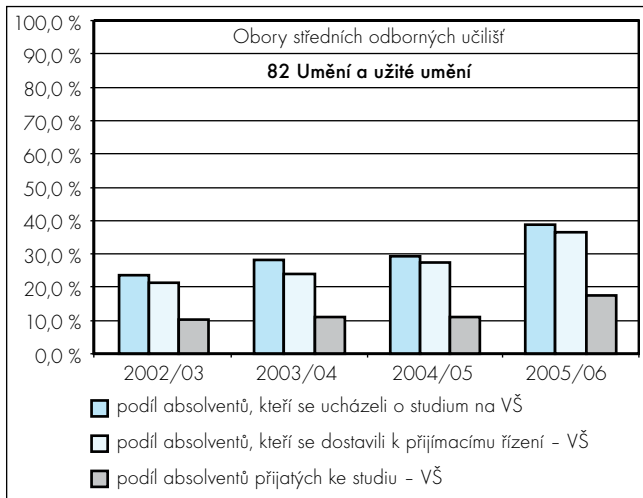
Ke studiu na vysokých školách podává přihlášky **39 % absolventů uměleckých oborů** středních odborných učilišť a ke studiu na vyšších odborných školách **28 %**.

Tři čtvrtiny uchazečů z řad absolventů uměleckých oborů se hlásí ke studiu na vysoké školy opět do uměleckých oborů. Tyto obory však již tradičně vykazují poměrně velký převis poptávky. To je i příčinou **malé úspěšnosti** těchto uchazečů při přijímání na vysoké školy – úspěšných je jich pouze **48 %**. Absolventi uměleckých oborů, kteří se hlásí ke studiu na vyšší odborné školy, jsou při přijímacím řízení **úspěšní z 80 %**. Hlásí se zejména na obory umělecké a na obory technická chemie.

Tabulka 4.17: Přehled o přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy – SOŠ: 82 Umění a užité umění 2005/06

Počet absolventů	1 275					
	VOŠ - 275			VŠ - 917		
	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost	podíl přihlášených	podíl přijatých	úspěšnost
31 Textilní výroba a oděvnictví				7% (4.)	5% (4.)	44%
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče				35% (2.)	32% (2.)	56%
81 Teorie a dějiny umění				13% (3.)	8% (3.)	35%
82 Umění a užité umění	86% (1.)	85% (1.)	77%	75% (1.)	49% (1.)	37%

Obrázek 4.27: SOU: 82 Umění a užité umění – přijímací řízení na vysoké školy 2005/06

Vzhledem k malému počtu uchazečů, kteří se hlásí ke studiu na vyšší odborné a vysoké školy, nemá smysl zabývat se přijímacím řízením podle oborových skupin podrobněji a údaje je nutno brát spíše jako orientační.

4.3 Úspěšnost absolventů vybraných skupin oborů SOŠ, SOU a nástavbového studia v přechodu do terciárního vzdělávání – porovnání

Uchazeči z řad absolventů jednotlivých druhů a typů škol se při přijímacím řízení na vysoké a vyšší odborné školy chovají rozdílně nejen v závislosti na charakteru předchozího středoškolského studia, ale i v závislosti na oborech, které vystudovali.

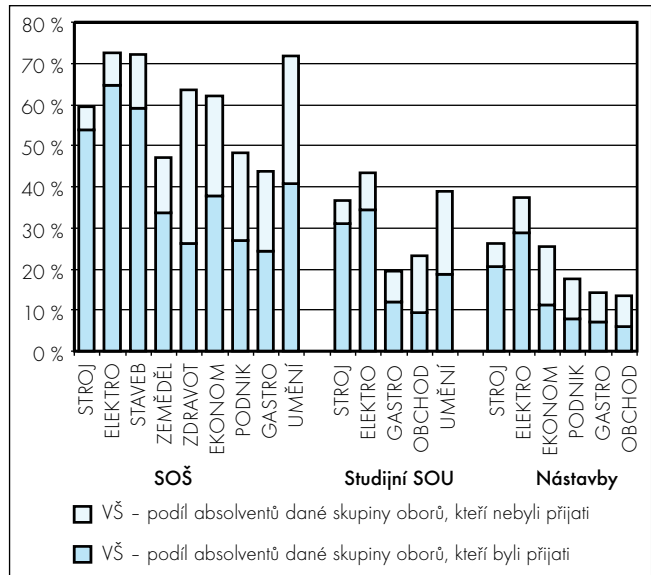
Pro porovnání jsou použity především podíly absolventů, kteří se z daných skupin oborů hlásí ke studiu v terciárním vzdělávání, dále údaje o tom, jaký podíl absolventů byl přijat a jaký podíl absolventů dané skupiny oborů přijat nebyl. Údaje jsou uvedeny odděleně pro přijímání k vysokoškolskému studiu a pro přijímání na vyšší odborné školy.

Pro podíly přihlášených k **vysokoškolskému studiu** v podstatě platí, že větší podíly absolventů se na vysoké školy hlásí z oborů SOŠ, menší podíly ze studijních oborů SOU a nejmenší z nástaveb. Z obrázku 4.28 jsou však zřejmé výrazné rozdíly v podílech přihlášených i přijatých v jednotlivých skupinách oborů. U **absolventů SOŠ** jsou jednoznačně nejvyšší podíly přihlášených z řad absolventů **elektrotechnických, stavebních a uměleckých oborů, nejnižší pak ze zemědělských a gastronomických oborů**. U **studijních oborů SOU a nástaveb** je největší podíl uchazečů o vysokoškolské studium opět z absolventů **elektrotechnických oborů, dále pak ze strojírenských oborů**, s tím že zájem strojařů ze studijních oborů SOU převyšuje zájem absolventů **oborů uměleckých**. Ze sledovaných skupin oborů je v těchto typech škol výrazně **menší zájem** o vysokoškolské studium u absolventů oborů **gastronomických a obchodních**.

Úspěšnost v přijímacím řízení je dána podílem přijatých ke studiu na vysokých školách z celkového počtu přihlášených. Zde jsou ve **všech typech odborných škol nejúspěšnější absolventi elektrotechnických a strojírenských oborů**. Je to

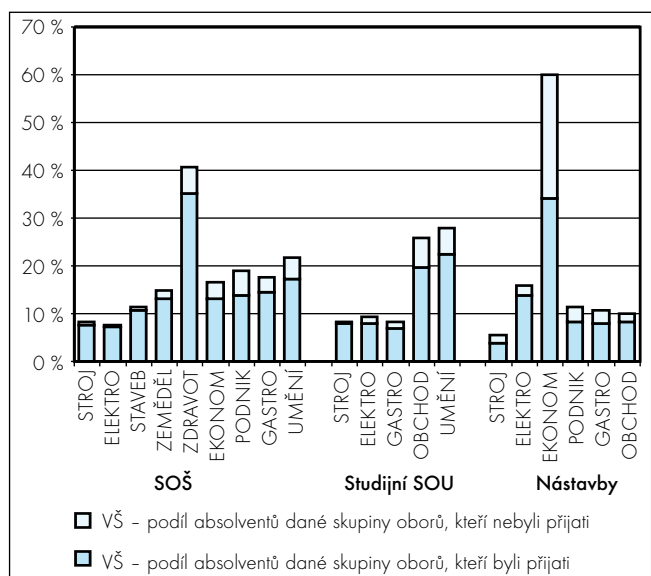
dáno především poměrně velkými počty přijímaných do těchto oborů, nízkým převisem zájmu o studium (zejména u strojírenských oborů), dále výběrovostí a tedy i kvalitou studentů v elektrotechnických oborech středních škol.

Obrázek 4.28: Podíly absolventů vybraných skupin oborů odborného vzdělávání, kteří se přihlásili, byli přijati a nebyli přijati na vysoké školy (2005/06)

Nejméně úspěšní jsou absolventi zdravotnických oborů, kde jednak příprava ve středních školách byla mnohem více než v jiných skupinách oborů orientována na praxi a příprava k dalšímu studiu byla poněkud opomíjena, jednak je zde výrazná konkurence absolventů gymnázií. Při značném převisu zájmu nemají absolventi SOŠ velkou šanci. Velký převis zájmu o studium na vysokých školách je důvodem i **relativně velkého podílu nepřijatých absolventů uměleckých oborů**. Značný

Obrázek 4.29: Podíly absolventů vybraných skupin oborů odborného vzdělávání, kteří se přihlásili, byli přijati a nebyli přijati na vyšší odborné školy (2005/06)

5. Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání

podíl **nepřijatých** je zřejmý i u **absolventů ekonomických oborů nástaveb**, zde je to zřejmý důsledek méně kvalitní přípravy v těchto oborech pro studium na vysokých školách i nezanedbatelného převisu zájmu o studium v ekonomických oborech vysokých škol.

Situace v **zájmu** absolventů odborných škol **o studium na vyšších odborných školách je výrazně odlišná. Zájem o studium je výrazně menší a podstatně méně diferencovaný z pohledu jednotlivých druhů škol i skupin oborů.**

Výrazné odlišnosti jsou zde pouze dvě - u absolventů zdravotnických oborů SOŠ a ekonomických oborů nástaveb. První odchylka je dána skutečností požadavků vyšší kvalifikace zdravotních sester v souvislosti s jejich pracovním zařazením, dále se zde odráží i problém obtížného přechodu těchto absolventů na vysoké školy, kdy v případě neúspěchu se tedy obrací ke studiu na vyšších odborných školách. Výrazně vysoký podíl přihlášených z ekonomických oborů nástaveb je

dán pravděpodobností nesprávných údajů při poměrně malé četnosti těchto uchazečů (možnost vykazání uchazeče ze SOŠ v této skupině).

Nízký zájem o studium ve strojírenských a elektrotechnických oborech je zřejmým odrazem poměrně snadného přístupu k vysokoškolskému vzdělání v těchto oborech, naopak zájemci o studium uměleckých oborů na VOŠ jsou mnohdy nepřijatí uchazeči o studium na vysoké školy. Skupina obchodních oborů nemá zastoupení v oborech SOŠ, proto zájemci o tuto oblast již na středních školách studují ve studijních oborech SOU, obsahově odpovídající vzdělávací nabídka pro ně pak vlastně existuje pouze na vyšších odborných školách a možnost jejich úspěchu v přijímacím řízení na ekonomické obory vysokých škol je diskutabilní, vzhledem k velké konkurenci lépe připravených absolventů gymnázií, lyceí i obchodních akademií. Proto se, stejně jako zájemci o umělecké obory, ve výrazně větší míře hlásí ke studiu ve vzdělávacích programech vyššího odborného vzdělávání.

5. Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání

Absolventi škol jsou tradičně postihováni nezaměstnaností více než starší věkové ročníky. Míra nezaměstnanosti je u nich (stejně jako u celého ekonomicky aktivního obyvatelstva) velmi ovlivněna jejich úrovní vzdělání. Nejmenší riziko nezaměstnanosti je patrné u absolventů s terciární úrovní vzdělání, výrazně nejvíce jsou nezaměstnaností ohroženi mladí lidé, kteří odejdou z počátečního vzdělávání pouze se základním (úplným nebo neúplným) vzděláním, hrozba nezaměstnanosti je provází v průběhu celého ekonomicky aktivního období. Obdobně jsou na tom i v případě dlouhodobé nezaměstnanosti, která je u této skupiny zejména nebezpečná v tom, že pokud nedojde včas k vytvoření pracovních a s tím spojených životních návyků, hrozí vedle nepříznivých ekonomických dopadů i významné negativní sociální účinky, především vznik závislosti na podpoře v nezaměstnanosti, kdy příjemce začne považovat svoji situaci za normální stav.

Důležitou informací umožňující vytváření komplexního pohledu na předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání jsou názory pracovníků úřadů práce. Důvodem je fakt, že úřady práce přicházejí s těmito mladými lidmi do přímého kontaktu a mají možnost poznat jejich situaci v praktické rovině, tj. řeší konkrétní problémy spojené s jejich uplatněním, s dalším vzdělávacím rozvojem atd. To, že k problémům přistupují z pohledu jednotlivců, jim umožňuje vytvořit si reálnou představu o tom, jaké jsou konkrétní důvody předčasného odchodu těchto mladých lidí ze vzdělávání, jaké jsou konkrétní faktory limitující jejich uplatnění na trhu práce či ovlivňující jejich případné další vzdělávací možnosti atd. Poznatky pracovníků úřadů práce o mladých lidech se základním vzděláním v tomto směru představují významný informační zdroj pro odbornou i laickou veřejnost, ale i podnětný zdroj sloužící k inspiraci a zamyšlení. V této kapitole jsou zachyceny názory pracovníků úřadů práce na to, co vede mladé

lidi k předčasnému odchodu ze vzdělávání, jaká úskalí, rozhodnutí a budoucnost (pracovní a vzdělávací možnosti) je po tomto rozhodnutí mohou čekat. Mapovány jsou zde rovněž postoje a názory těchto mladých lidí v době, kdy přijdou na úřad práce a v pozdějším časovém výhledu. Kapitola vychází ze studie „Názory pracovníků úřadů práce na problematiku mladých uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním“ realizované v roce 2006 v Národním ústavu odborného vzdělávání (k dispozici např. na www.nuov.cz).

5.1 Příčiny a důvody předčasného odchodu mladých lidí z počátečního vzdělávání

Všechny příčiny a důvody předčasných odchodů ze vzdělávání jsou do značné míry velmi individuální záležitostí. Jak mnohokrát pracovníci úřadů práce uvedli, nelze je striktně kategorizovat, většinou se navzájem prolínají, doplňují nebo někdy dokonce tvoří jakýsi začarovaný kruh. Na základě vyjádření respondentů jsme se přesto pokusili definovat tři základní pilíře, které mají vliv a bývají příčinou či důvodem předčasného odchodu mladých lidí z počátečního vzdělávání.

Jedná se o příčiny a důvody související:

- s rodinou, rodiči a rodinným zázemím,
- výhradně s mladým člověkem,
- se školou.

Během rozhovorů s pracovníky úřadů práce se ukázalo, že pravděpodobně **největší vliv na mladého člověka má rodina a její zázemí**. Jak uvedl jeden z respondentů:

„Především rodinu (rodiče a zázemí) lze považovat za alfu a omegu předčasných odchodů z počátečního vzdělávání.“

Z odpovědí pracovníků úřadů práce vyplývá, že jde velmi často o mladistvé se **sociálně slabším zázemím**, kde vzdělání rodičů bývá nízké (základní) a jeden z rodičů většinou

nepracuje (příp. oba jsou nezaměstnaní) a pokud pracuje, tak většinou na střídavě krátkou dobu. **Rodiče uvažují v intencích peněz a hmotných statků. Rodina je mnohdy dlouhodobě (často i několik generací) zvyklá žít ze sociálních dávek.** Jedná se většinou o rodiny s více dětmi, kde starší děti mají na starosti své mladší sourozence.

Velmi často se podle pracovníků úřadů práce jedná o mladé lidi z romských rodin, kde prioritou není vzdělávání a tudíž zde **silně chybí motivace ke vzdělávání.** Rodičům bývá jedno, že děti nechodí do školy a že se neučí. V těchto rodinách **není zájem zabezpečit a podporovat dítě na střední škole,** naopak v některých případech bývají i tendence zakázat dítěti po základní škole jít dále studovat.

Výsledky šetření ukazují, že v sociálně slabších rodinách (kde prioritou není vzdělávání) jsou rodiče často přesvědčeni, že mít vyšší než základní vzdělání v životě není potřeba. Tento postoj a názor zaujímá většinou i **mladý člověk, který je ovlivňován především názory a postoji svých rodičů.** Názor mladého člověka samozřejmě ovlivňují i jiní lidé, ukazuje se však, že poslední slovo (a největší váhu) zde mají zejména rodiče.

Mladí lidé, kteří odejdou předčasně z počátečního vzdělávání, měli ve škole velmi často problémy s kázní, výchovnými přestupky a prospěchem. Jak uvedl jeden z respondentů, důvodem těchto problémů bývají především **rodiče, kteří se dětem dostatečně a správným výchovným směrem odmalicka nevěnují a kteří je nevedou k učení.**

Někteří respondenti uvedli, že **mladí lidé** ze sociálně slabšího prostředí pokud mají zpočátku zájem studovat na střední škole (a nastoupí do ní), postupně motivaci ke vzdělávání mohou ztratit. Buď se jim ve škole nedaří, nebo se jim ve škole daří, ale **narazí na své rodinné zázemí (na zvyky, názory a postoje svých rodičů,** na jejich nedostatečnou podporu a vedení, **životní styl rodiny, na nedostatečnou finanční podporu) a kontakty,** z tohoto důvodu mohou potom svoje vzdělávání předčasně ukončit.

Další skupinou jsou podle respondentů mladiství z rodin s naopak (někdy i velmi) dobrým finančním zázemím, ale **rodiče jsou zaneprázdnění (podnikatelé) a nemají na děti čas nebo nemají zájem si na ně čas udělat.** Lze sem zařadit i **nepodnětné rodiny, kdy rodičům bývá jedno, co se děje s jejich dětmi.**

Jak ukazují dosavadní statistické průzkumy, určitý vliv na to, jakého vzdělání mladý člověk dosáhne, má vzdělání rodičů (zejména matky). Čím vyššího vzdělání rodiče dosahují, tím větší šanci má mladý člověk na to, aby dokončil střední školu, příp. pokračoval v dalším studiu. Vedle vzdělání rodičů je rovněž důležitý zájem o dítě. Zájem rodičů a jeho intenzita, aby dítě mělo střední školu, silně ovlivňují vzdělávací dráhu (i její délku) dítěte. Ukazuje se, že zřejmě existuje vztah mezi intenzitou podpory a zájmu ze strany rodičů a tím, že dítě dosáhne středního vzdělání. Pokud rodiče vedou dítě k tomu, aby vystudovalo některou ze středních škol, většinou je vše na dobré cestě, aby se mu to podařilo. Občas se však **zájem rodičů a jeho intenzita** projevují **nesprávným směrem.** Rodiče tlačí dítě do jiného či náročnějšího oboru vzdělání, než o který má zájem nebo ke kterému má předpoklady.

V životě bohužel nastávají situace, které způsobí, že to, co dříve normálně fungovalo, se jakoby mávnutím kouzelného proutku změní. V důsledku nějaké (většinou negativní) **životní události (nebo událostí) v rodině** se z bezproblémového žáka/studenta najednou stane mladý člověk, který začne mít se školou problémy. Z šetření vyplývá, že takovéto situace nastávají zejména **v případech vážných neshod v rodině, rozvodu, úmrtí, zdravotních (fyzických, psychických) problémů, vážného úrazu, zhoršení finanční situace rodiny, ztráty zaměstnání apod.**

Praxe ukazuje, že tendence k předčasným odchodům z počátečního vzdělávání mají rovněž **děti bez rodinného zázemí.**

Pracovníci úřadů práce se vesměs shodují v tom, že pokud mladý člověk předčasně odejde z počátečního vzdělávání (z jiných než rodinných důvodů) a má dobré rodinné zázemí, kde rodiče mají zájem o to, aby dítě mělo střední školu, pak u mladého člověka bývá častější snaha vrátit se zpět do školy a zkusit začít studovat jiný obor.

Vedle rodiny a rodinného zázemí bývají dalšími příčinami či důvody předčasných odchodů z počátečního vzdělávání události či okolnosti, které souvisejí výhradně s osobností mladého člověka.

Může se jednat o **životní událost(i), která(é) přímo souvisí s mladým člověkem** jako např. různé **zdravotní problémy, úraz, dlouhodobá nemoc, problémy s drogami, šikana, ale i stěhování, těhotenství a péče o dítě apod.**

Příčinou či důvodem předčasněho odchodu mladých lidí ze vzdělávání bývá i **osobnost, životní a pracovní návyky, názory a postoje,** kterým se mladí lidé naučili (a které získali) v prostředí, ve kterém vyrůstali. V této souvislosti pracovníci úřadů práce velmi často jako důvody odchodu těchto lidí z počátečního vzdělávání uvádějí **nedostatečnou motivaci a nezájem se vzdělávat, neochotu nést odpovědnost a překonávat překážky** - dojíždění, bydlení na internátu (snaha volit cestu nejmenšího odporu), **neochotu učit se, kázeňské problémy, problémy s docházkou a zálibení v něčem jiném, než je škola.**

Z názorů pracovníků úřadů práce vyplývá, že **mladí lidé si velmi často neuvědomují závažnost svého rozhodnutí odejít ze školy ani jeho dopady.**

Řada respondentů v rámci tohoto šetření jako důvod předčasněho odchodu ze vzdělávání zmiňovala **špatnou volbu oboru vzdělání** jednak podle oborového zaměření a dále podle náročnosti.

Jako hlavní příčinu špatné volby pracovníci úřadů práce uvádějí fakt, že mladí lidé, kteří se ocitli takto předčasně na úřadě práce, mají velmi často **zkreslené a povrchní představy o tom, jaké profese a obory vzdělání existují, co jaká profese obnáší, co je s jakým oborem vzdělání spojeno, jaké předměty v sobě studium oboru zahrnuje.**

Jako další příčina byla uváděna skutečnost, že **na rozhodnutí jakou školu si vybrat měl vliv někdo (z rodiny, ze školy či jejich okolí), kdo je nasměroval k nesprávnému rozhodnutí, anebo** na to rozhodnutí byli sami a **neměli nebo nevěděli na koho se obrátit.** V jednom případě respondent

5. Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání

rovněž uvedl jako příčinu fakt, že **děti se občas nedostanou na školu, kterou by chtěly studovat**. Výsledkem je potom škola, na kterou se sice dostaly, ale která je nebat, a proto následně studium přeruší.

Důvodem předčasného odchodu ze vzdělávání v průběhu 1. ročníku může být rovněž **nezvládnutí přechodu ze základní na střední školu**. Jestliže děti byly zvyklé na nějaké prostředí, výukový a pracovní režim a kolektiv na základní (speciální) škole a následně jsou v novém prostředí samy a nikoho tam neznají, nemusejí být vždy schopny v této nové životní situaci obstát.²⁰

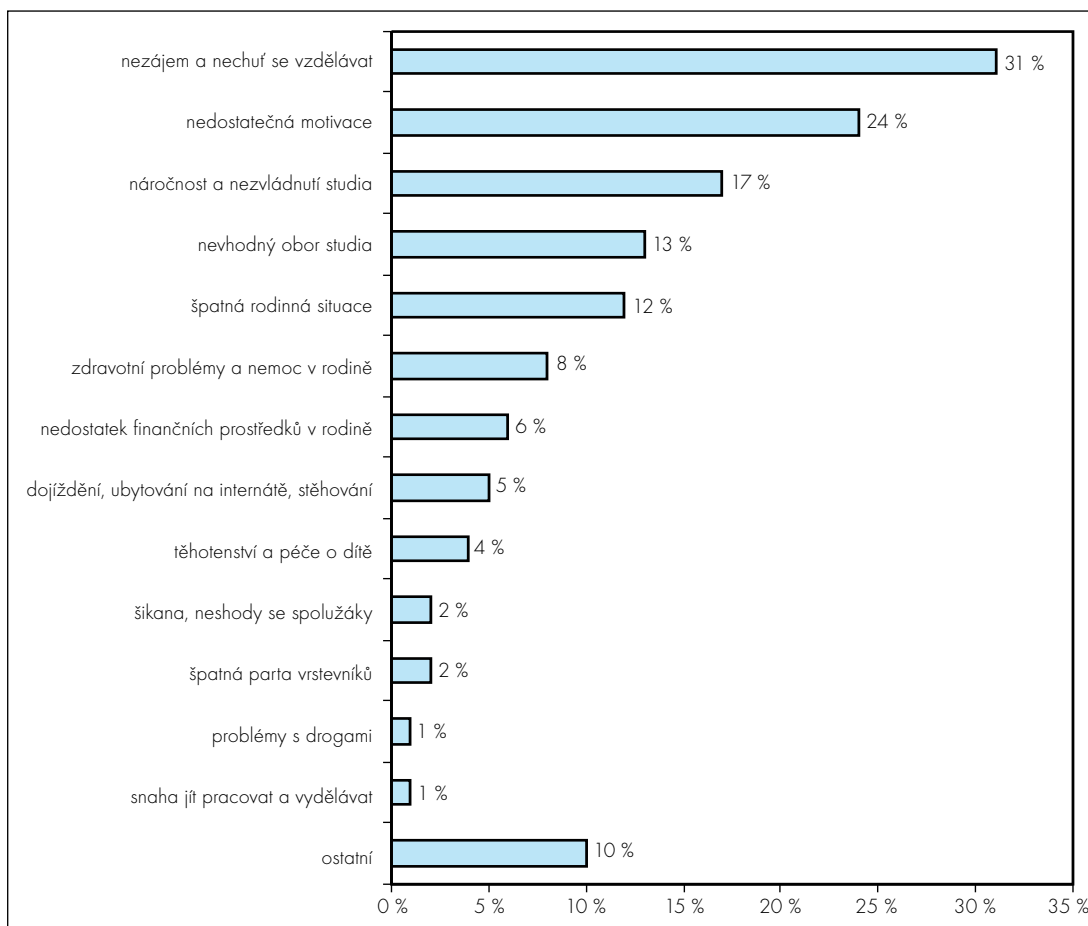
Špatný prospěch

bývá velmi častou příčinou předčasného odchodu ze vzdělávání. Vedle rodiny je to další velmi důležitý faktor, který ovlivňuje mladého člověka v rozhodnutí, zda skončit se vzděláváním **na základní škole** či pokračovat dále na střední škole. Pokud se dětem ve škole nedaří, tj. mají špatné známky a zároveň se jim tam nelíbí, mají neshody s učitelem (učiteli), svými vrstevníky, mají pocit, že tam chodí za trest, bojí se do školy chodit nebo vidí ve spojitosti se školou spíše negativa, pravděpodobnost přechodu na střední školu a jejího úspěšného absolvování se o to více snižuje. Základní škola navíc **silně ovlivňuje názor mladých lidí na vzdělávání v dlouhodobém výhledu**.

Dále je to **špatný prospěch v souvislosti s náročností a nezvládnutím učiva na střední škole**, kde vedle intelektu, zájmu a předpokladů pro daný obor významnou roli hraje **ochota a schopnost učit se a přizpůsobit se náročnějšímu vzdělávacímu prostředí**. **Problém s jedním předmětem (nebo několika málo předměty) na střední škole** bývá rovněž důvodem nedokončení střední školy. Velkou roli kromě intelektu, zájmu a předpokladů v tomto případě mnohdy hraje **vztah, sympatie a komunikace mladého člověka a vyučujícího daného předmětu**.

²⁰ Pokud děti na střední škole neuspějí, mají většinou obavy začít studovat jinou střední školu, neboť mají strach z případného opětovného nezdaru.

Obrázek 5.1: Důvody odchodu mladých lidí z počátečního vzdělávání z pohledu pracovníků úřadů práce
(byla zvolena možnost uvést více odpovědí současně)

Pro objektivní zjištění nejfrekventovanějších příčin (důvodů) předčasného ukončení počátečního vzdělávání lze využít kvantitativní statistické výsledky vyplývající z dotazníkového šetření realizovaného NÚOV na jaře 2005.

Výsledky šetření ukázaly, že **nejčastějším důvodem**, proč mladí lidé předčasně odcházejí z počátečního vzdělávání, je podle pracovníků úřadů práce **nezájem a nechů mladých lidí se vzdělávat (31 %)** a dále **nedostatečná motivace (24 %)**. Jedná se o důvody, které se vztahují především k názoru, k postoji a osobnosti mladého člověka, který je utvářen a ovlivněn nevyčísitelnou řadou faktorů.

Velmi častou příčinou předčasného odchodu bývá rovněž náročnost a nezvládnutí učiva (17 %), se kterou může souviset i čtvrtá nejfrekventovanější příčina, a sice **nehodná volba oboru (13 %)**. Důvodem k odchodu pak následně velmi často bývá špatný prospěch či nezájem daný obor vzdělání dále studovat. V případě, že mladý člověk z tohoto důvodu předčasně ukončí střední školu, je důležité, aby byla tato špatná volba co nejdříve napravena. Klíčová je v tomto případě dostatečná motivace k tomu, aby mladý člověk zkusil nastoupit na jinou školu. Někdy tato motivace vychází přímo z mladého člověka, jindy je potřeba včas k této motivaci dopomoci.

Poměrně frekventovanou příčinou bývá i špatná rodinná situace (12 %), kde se může jednat o problémy jak finančního (6 %), hmotného charakteru, tak i o narušené rodin-

né vztahy, vazby, zdravotní problémy a nemoc v rodině (8 %), ztrátu zaměstnání apod.

5.2 Postoje a názory mladých lidí po jejich předčasném odchodu z počátečního vzdělávání

Postoje a názory mladých lidí se základním vzděláním, kteří se přijdou přihlásit na úřad práce, jsou ovlivňovány jejich osobnostní charakteristikou, dosavadními životními zkušenostmi, podmínkami a (rodinným a sociálním) zázemím. **Velkou roli v postojích a názorech mladého člověka sehrávají příčiny a důvody jeho předčasného odchodu ze vzdělávání.** Jedná se velmi často o příčiny, které mohou být i důvodem toho, proč nezaměstnaný mladý člověk po odchodu z počátečního vzdělávání zaujímá negativní postoj ke vzdělávání, a to jak k počátečnímu (souvisejícímu s návratem do školy), tak i k dalšímu vzdělávání (v tomto případě jde zejména o vzdělávací aktivity úřadů práce).

Z rozhovorů vyplývá, že pracovníci úřadů práce rozčleňují mladé lidi se základním vzděláním, kteří se přicházejí přihlásit na úřad práce, do dvou základních skupin. První skupinu v menšinovém zastoupení tvoří mladí lidé, kteří jsou motivováni k aktivnímu řešení své životní situace, tj. mají zájem o návrat do vzdělávání či jít pracovat. Druhou skupinou bohužel **zřejmě ve většinovém zastoupení jsou mladí lidé, kteří nejsou dostatečně motivováni k tomu, aby hledali aktivní řešení své životní situace.**

Řada respondentů se shodla na tom, že mladý člověk se základním vzděláním, který má zájem pracovat i jako mladistvý (nebo se vzdělávat) a je jen trochu šikovný, tak pracuje (vzdělává se). Pokud ovšem zájem pracovat (či vzdělávat se) nemá, jen těžko lze očekávat, že se jeho životní situace změní.

V následujícím textu jsou shrnuty poznatky a zkušenosti pracovníků úřadů práce získané během jejich práce s cílovou skupinou. Z odpovědí respondentů vyplývá, že stejně jako v případě příčin a důvodů předčasného odchodu ze vzdělávání nelze postoje a názory mladých lidí se základním vzděláním striktně kategorizovat a zobecňovat. Během rozhovorů na toto téma se dále ukázalo, že respondenti mají do jisté míry podvědomě tendenci hovořit o těch postojích a názorech mladých lidí, se kterými se setkávají nejčastěji. Tomu odpovídají i následující výsledky šetření v této oblasti.

Podle pracovníků úřadů práce **se mnohdy jedná o mladé lidi a zejména mladistvé, kteří žijí ze dne na den, jsou se sebou a se svou životní situací, ve které se nacházejí, spokojeni** (některým se tato životní situace dokonce líbí). Nejsou nespokojeni, ani pokud jsou na úřadě práce evidovaní delší dobu. Zajímavé je, že **poměrně často tito mladiství uvádí, že mají poměrně dobrou rodinnou finanční situaci (přestože velmi často jedním z hlavních zdrojů rodiny, ve které žijí, bývají sociální dávky).** Jedním z důvodů proč si to myslí, je zřejmě fakt, že jinou životní úroveň neznají.

Z šetření dále vyplývá, že **někteří mladí lidé ve své životní situaci nalézají hodně pozitiv** – volný čas, parta lidí, kteří jsou v podobné situaci atd., **na druhou stranu ale rovněž uvádí, že jejich situace jim přináší i jistá negativa** – nudí se; mají pocit, že nikam nepatří; mají pocit nedostatku

peněz atd. Zároveň tato negativa bohužel nejsou dostatečnými motivy k tomu, aby mladí lidé začali svoji situaci řešit.

Řada pracovníků úřadů práce se shodla v tom, že **mladí lidé mnohdy nevědí, co by měli dělat, a nemají přehled.** Mnohdy se nesnaží svou životní situaci, která bývá spojena s řadou překážek, aktivně řešit. **Snaží se o cestu nejmenšího odporu nebo prostě čekají, co bude. Někteří z nich bývají překvapeni tím, že by si práci měli hledat sami.**²¹ Jeden z respondentů uvedl, že **míra aktivity těchto mladých lidí bývá různá. Nezaměstnaní mladí lidé velmi často čekají, že jim práci nalezne úřad práce. Jejich představa o práci bývá taková, že by měla být lehká a dobře placená.**

Specifickou a poměrně početně zastoupenou skupinou jsou mladí lidé ze sociálně slabších rodin (zejména romského původu). Jak výsledky šetření ukazují, zůstávají-li tito lidé ve svém rodinném a sociálním prostředí, **velmi často „řeší“ svou situaci tak, jak to vidí u svých rodičů. Životním krédem se mnohdy stává nepracovat (když, tak příležitostně), žít na sociálních dávkách a otázku vzdělání neřešit.**²²

Z rozhovorů s pracovníky úřadů práce vyplývá, že to, jaký **postoj a názor** nezaměstnaní mladí lidé se základním vzděláním zaujímají s odstupem času, **je zřejmě** (stejně jako v době, kdy přijdou na úřad práce) **velmi ovlivněno jejich osobnostní charakteristikou, nabytými životními zkušenostmi, podmínkami a zázemím. Postoj a názor na vzdělávání většinou (v různé intenzitě) stále ovlivňují příčiny a důvody jejich předčasného odchodu ze vzdělávání.**

Z šetření vyplývá, že **zřejmě nejčastější je stále negativní postoj a názor na vzdělávání, kde hlavní příčinou bývá neexistence dostatečně silného podnětu, který by ten postoj změnil.** Mladí lidé si obvykle zvyknou na určitý životní styl, který se jim nechce měnit a se kterým jsou více méně spokojeni. Místo aktivního řešení své nezaměstnanosti mnohdy hledají důvody, proč to nelze změnit.

V delším časovém období, které bývá obtížné specifikovat, neboť je to velice individuální záležitost, **může docházet ke změně v postoji mladého člověka ke vzdělávání i k dosavadnímu stylu života. Důležitou roli v tomto případě hraje nově vzniklý podnět, který je dostatečně silný k tomu, aby mladého člověka přiměl k akci.**

K tomu dochází zejména, když **daný jedinec opustí prostředí, ve kterém se do té doby nacházel.** Často je to tehdy, když **nalezne partnera, založí rodinu nebo se osamostatní.** Často zde následně **vzniká finanční potřeba,** která začne mladého člověka motivovat a zvýší jeho zájem o práci. Jestliže vidí, že nemůže sehnat se základním vzděláním práci (dobře placenou práci), přichází na řadu i otázka vzdělávání.

Postoj ke vzdělávání (k práci) se může rovněž změnit v 18 letech. V tomto věku končí nárok rodičů na přídavek na

21) Několik respondentů během rozhovorů uvedlo, že uchazezí o zaměstnání se mnohdy snaží využívat nejrůznějších praktik k tomu, aby žádné zaměstnání nezískali (příp. aby získanou práci nemuseli vykonávat).

22) Jak uvedl jeden z respondentů, mladí lidé z těchto rodin jsou mnohdy velmi znalí toho, co mohou ze systému sociálních dávek získat.

5. Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání

dítě a mladý člověk opouští věkovou kategorii mladistvých, čímž se mu šance na získání zaměstnání zvyšuje.

Zjišťování názorů a postojů pracovníků úřadů práce na návrat nezaměstnaných mladých lidí se základním vzděláním ke vzdělávání bylo během rozhovorů směřováno do dvou oblastí. Stejně jako v případě předchozích dvou kapitol jsme se zaměřili na vzdělávací možnosti v době, kdy mladý člověk se základním vzděláním přijde na úřad práce, a v době, kdy je na úřadě práce evidován již delší dobu.

Zajímali jsme se o to, jaké mají pracovníci úřadů práce zkušenosti se spoluprací škol a s tím, jaké jsou vzdělávací možnosti v této oblasti v rámci jejich regionu (případně obecně). V rámci tohoto tématu jsme se zaměřili na vzdělávací možnosti, které nejsou v kompetenci úřadů práce ani akreditovaných rekvalifikačních středisek, a sice na denní studium na školách a na další formy vzdělávání pro dospělé.

Návrat do školy – denní studium

Z rozhovorů s pracovníky úřadů práce vyplývá, že **šance na návrat do denního studia se u mladého člověka se základním vzděláním (který se ocitne na úřadě práce) s narůstajícím věkem snižují**. Se zvyšujícím se věkem se většinou postupně začínají objevovat další příčiny a faktory, které návrat a studium tohoto typu vzdělávání znesnadňují či dokonce znemožňují. **Umožnění brzkého návratu se zde ukazuje být jako velmi zásadní a klíčové.**

Spolupráce úřadů práce se školami, které nabízejí denní studium, **je zřejmě při návratu mladých lidí do vzdělávání na velmi dobré úrovni. Problém nastává v případě**, kdy se pracovník úřadu práce snaží na školu dostat **mladého člověka, který měl předtím nějaké kázeňské či výchovné problémy.**

Jiná forma studia

Téma „jiná forma studia“ pro nezaměstnané mladé lidi se základním vzděláním bylo zodpovězeno jen velmi malým okruhem oslovených pracovníků úřadů práce, neboť ne každý pracovník měl zkušenosti v této oblasti. Získány byly odpovědi, které ukazují na skutečnost, že **nabídka dalšího vzdělávání pro dospělé se základním vzděláním je spíše malá a že lepší vzdělávací nabídka v případě dálkového či kombinovaného studia je** (v porovnání s učebními obory) **spíše u maturitních oborů**. Podle pracovníků úřadů práce na poptávku po dalším vzdělávání lépe reagují soukromé školy.

Někteří z respondentů uvedli, že pro zvýšení stupně vzdělání je bohužel současný vzdělávací systém ještě málo rozvinutý. Stále je zde mnoho překážek pro vzdělávání dospělých, ať již z hlediska vzdělávací nabídky, tak i z hlediska uznávání kvalifikací. Distanční a kombinované studium je podle nich pro řadu lidí příliš dlouhé a náročné (organizačně i finančně).

5.3 Podpora a pomoc mladým lidem se základním vzděláním

Mladý člověk, který předčasně odejde ze vzdělávání a přichází se zaevidovat na úřad práce, se v první fázi a následně po celou dobu své působnosti na úřadě práce setkává s pracovníkem úřadu práce, který má na starosti zprostředko-

vání zaměstnání, tj. se zprostředkovatelkou/zprostředkovatelem (častěji na této pozici bývají ženy).

Možnosti, které zprostředkovatel(ka) může mladému člověku se základním vzděláním nabídnout, aby mohl aktivně řešit svou životní situaci, jsou následující:

- pokusit se o návrat do školského vzdělávání (na tuto možnost je kladen největší důraz),
- zúčastnit se poradenských, vzdělávacích a rekvalifikačních aktivit, které uchazečům o zaměstnání nabízejí úřady práce,
- získat zaměstnání a jít pracovat.

Přes zprostředkovatele(ku) se může mladý člověk dále setkat s pracovníky, kteří mají na starosti poradenství, vzdělávání a rekvalifikace. Na rozdíl od zákonem stanovených pravidel, která (v souvislosti s evidencí) musí být uchazečem dodržována, přihlášení se či využití vzdělávací, poradenské, informační a rekvalifikační aktivity úřadů práce je ze strany uchazeče vesměs dobrovolné. Pokud ji mladý člověk nevyužije, nemůže být sankcionován. Sankce přicházejí až tehdy, když s danou aktivitou souhlasil, ale nedodržuje některá z pravidel, která jsou s ní spojena. **V praxi se to ukazuje jako problém, protože to mnohdy mladé lidi nenutí k tomu, aby o danou aktivitu projevíli zájem.**

Úřady práce v rámci svých aktivit mohou mladým lidem se základním vzděláním nabídnout některé ze svých vzdělávacích či poradenských aktivit. Významnou část vzdělávacích aktivit tvoří zejména rekvalifikace, tj. rekvalifikační kurzy, po jejichž úspěšném absolvování frekventanti kurzu získávají akreditované „Osvědčení“ MŠMT ČR s celostátní platností o zaučení do daného oboru a profese. Rekvalifikační kurzy jsou nabízeny (jako možná alternativa) všem mladým lidem se základním vzděláním, kteří nemají zájem se vrátit zpět do školy.

Během rozhovorů vedených na úřadech práce se ukázalo, že řada respondentů se shoduje v tom, že **zájem o rekvalifikace ze strany nezaměstnaných mladistvých i mladých lidí se základním vzděláním po předčasném odchodu ze školy je poměrně malý**. Pracovníci úřadů práce vidí **zásadní problém v nedostatečné motivaci mladého člověka**. Všichni se vesměs shodují na tom, že základem všeho je, aby mladý člověk chtěl být aktivní a měl zájem svoji životní situaci řešit.

Výsledky šetření ukazují, že **rekvalifikační kurz určený pouze mladistvým je úřadem práce v regionu s nízkou nezaměstnaností nabízen spíše ojediněle. V regionech s vysokou nezaměstnaností a vysokým počtem nezaměstnaných mladých lidí se základním vzděláním je tento kurz nabízen častěji, v některých případech běžně.**

Pokud jsou mladiství a mladí lidé se základním vzděláním zařazováni do rekvalifikačních kurzů, které jsou nabízeny i ostatním uchazečům, potom **pro člověka se základním vzděláním jsou některé typy rekvalifikací delší a časově náročnější, než pro člověka např. s výučním listem.**

Rekvalifikační kurzy jsou financovány úřady práce, které na tento účel mají speciálně vyhrazený finanční rozpočet, se kterým musí hospodařit. **V zájmu úřadu práce je, aby rekvalifikace byly především smysluplné** (je monitorována účelovost

vynaložených finančních prostředků), neboť náklady na ně nejsou zanedbatelné. **Žádost o akreditovanou rekvalifikaci si může sice podat každý nezaměstnaný, ne vždy však musí být schválena.**

Uchazečům o zaměstnání jsou nabízeny většinou rekvalifikační kurzy na profese, které jsou v daném regionu žádané. V případě zájmu nezaměstnaného o rekvalifikační kurz se specifickým zaměřením je obvykle vyžadován příslib zaměstnání (od potenciálního zaměstnavatele) či podnikání. Každému uchazeči, který nastoupí do rekvalifikace, od prvního dne vzniká nárok na hmotné zabezpečení při rekvalifikaci.²³

Rekvalifikační kurz (včetně praxe) je zajišťován akreditovaným rekvalifikačním zařízením.²⁴ Uplatnění po rekvalifikaci si nezaměstnaný musí zajistit sám. Úřad práce v tomto směru spíše funguje jako poradní, pomocný a informační zdroj. Při hledání pracovního místa mladý člověk i po získání rekvalifikace mívá problém obstát v konkurenci na trhu práce.

Z výsledků šetření vyplývá, že zájem o mladistvé ze strany zaměstnavatelů je velmi malý. Poměrně často respondenti uváděli, že i po rekvalifikaci mají mladiství problémy s nalezením zaměstnání právě proto, že jsou ještě mladiství. Aby poznatky a zkušenosti získané během rekvalifikačního kurzu mladiství do doby, než jim bude 18 let nezapomněli, doporučují někteří pracovníci začít s jejich rekvalifikací až v pozdějším věku.

V době, kdy byly realizovány rozhovory s pracovníky úřadů práce, byly na úřadech práce zahájeny, realizovány či plánovány projekty podporované ESF a (přes MPSV) státním rozpočtem ČR. Tato skutečnost vedla ke snaze získat obecně více informací o projektech či programech úřadů práce, které se týkají mladých lidí se základním vzděláním.

Následující příklady z praxe nemají odrážet, jaké celorepublikové programy a projekty spojené s danou tematikou existují, ale mají být pouze jakousi sondou toho, jaké regionální projekty a programy pro nezaměstnanou mládež byly realizovány nebo plánovány.

• Ústecký kraj

Úřad práce v Mostě vytvořil projekt zaměřený na mladistvé a na jejich rekvalifikaci. Projekt je realizován zhruba 7–8 let. Je nabízen všem mladým lidem se základním vzděláním. Během projektu mladí lidé nejdříve navštěvují motivační kurz, ve kterém si mimo jiné prohlédnou dílny, prostory určené pro výuku rekvalifikačních kurzů. Po motivačním

kurzu je jim následně nabídnuto šest rekvalifikačních oborů, ze kterých si jeden vyberou a kterému se pak učí zhruba 5 měsíců. Podmínkou úspěšného ukončení rekvalifikačního kurzu je rovněž absolvování měsíční praxe v oboru. Cílem je, aby ti lidé byli po získání rekvalifikace následně zaměstnáni většinou u toho zaměstnavatele, kde tuto praxi vykonávali. Projekt je připraven tak, aby zde probíhala i komunikace v rámci osobnostního a sociálního rozvoje mladistvého (řeší se problém s alkoholem, drogami atd.), vše se řeší ve spolupráci s vedoucím osobnostního rozvoje. Součástí programu jsou i výjezdy a výlety.

• Moravskoslezský kraj

Na úřadě práce v Ostravě se již několik let postupně snaží všechny mladistvé, kteří se u nich objeví, zařadit do Střediska pro nezaměstnanou mládež. Středisko je určeno pro mladistvé, výjimečně na doporučení psychologa může být zařazen i člověk, kterému je 18, 19 příp. i více let. Mladiství sem chodí pravidelně každý den na 2–3 hodiny zhruba 3 měsíce, získávají základní pracovní návyky, jsou zde organizovány sociální a vzdělávací (motivační) programy (učí se psát životopis, učí se jak jednat na úřadech), mají zde různé pracovní činnosti (pracují v kuchyňce, na zahradě, v dílnách – kde vidí, jak rekvalifikační kurzy probíhají a jaká je jejich náplň) a seznámí se s nabídkou rekvalifikačních kurzů.

• Vysočina

Na úřadě práce v Jihlavě ve spolupráci s místní charitativní organizací a po domluvě s místním učilištěm realizují během posledních několika let projekt, který je zaměřen na nezaměstnané mladé lidi se základním vzděláním. Projekt umožňuje mladým lidem, kteří mají z různých důvodů malou šanci uplatnit se na trhu práce, pomoci změnit jejich výchozí podmínky tak, aby našli zaměstnání nebo pokračovali v dalším vzdělávání. V praxi to pro ně znamená absolvovat desetiměsíční (re)kvalifikační kurz, v němž získají základní znalosti a praktické dovednosti ve vybraném oboru (malíř-natěrač, pomocný truhlář a švadlena-šička), dále získají pracovní návyky, přizpůsobí se režimu „chození do práce“, naučí se vycházet s mistry a spolupracovníky atd. S frekventanty pracují tři mistři odborného výcviku, asistent osobnostního rozvoje a vedoucí projektu. Kurz je ukončen závěrečnou zkouškou, na jejímž základě uchazeč obdrží osvědčení akreditované MŠMT. Specifikem oproti jiným školícím zařízením je mimo jiné průběžná práce na osobnostním vývoji klientů a následná pomoc při vyhledávání a udržení zaměstnání po dobu 1 roku od ukončení kurzu.

• Jihomoravský kraj

Úřad práce ve Vyškově na Moravě v době šetření spolupracoval ve spolupráci s Romským centrem zaměstnanosti vzdělávací program zaměřený na mladistvé (pozn. nejen romského původu).

• Karlovarský kraj

Za finanční podpory ESF na úřadě práce v Sokolově v době šetření začínal projekt zaměřený na mladé lidi do 26 let s úplným a neúplným základním vzděláním. Podařilo

23) „Rekvalifikace se uskutečňuje na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem o zaměstnání nebo zájemcem o zaměstnání, vyžaduje-li to jejich uplatnění na trhu práce. Za účastníka rekvalifikace hradí úřad práce náklady rekvalifikace a může mu poskytnout příspěvek na úhradu prokázaných nutných nákladů spojených s rekvalifikací. Po celou dobu rekvalifikace má uchazeč o zaměstnání nárok na podporu při rekvalifikaci, s výjimkou dob uvedených v § 44 odst. 1.“ (Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.)

24) Během šetření jsme se setkali s následujícími rekvalifikačními kurzy pro mladé lidi se základním vzděláním, které zde uvádíme jako příklady: kovoobrábění, švadlena, svářečské práce, pomocné práce v kuchyni, prodavačské práce, zaučení v hostinské činnosti a pomocné zednické práce.

5. Předčasné odchody mladých lidí z počátečního vzdělávání

se sestavit jednu třídu lidí s neúplným základním vzděláním a jednu třídu s úplným základním vzděláním. Převážně se tohoto projektu účastní mladiství. Na základě dohod se školami v rámci regionu frekventantům první třídy zmiňovaný projekt umožňuje, aby si dodělali základní vzdělání a v případě zájmu pokračovali se vzděláváním na střední škole. Frekventantům druhé třídy projekt umožňuje, aby se vrátili do vzdělávání a nastoupili na střední školu. U většiny učebních oborů je možné přijetí bez přijímacích zkoušek.

• Olomoucký kraj

Na úřadě práce v Šumperku vytváří projekty, které pomáhají uvést do praxe „pilotní“ rekvalifikace. Projekt vysloveně zaměřený na mladistvé se základním vzděláním nemají, ale realizují projekt s rekvalifikacemi pro lidi se základním vzděláním bez rozdílu věku. Příkladem je rekvalifikační program – pracovník hypermarketu (projekt je spolufinancován ESF), kde praxe je vykonávána přímo na půdě hypermarketu a účastníci programu mohou získat 3 rekvalifikační osvědčení pro 3 různé pracovní činnosti.

• Liberecký kraj

Od podzimu 2005 je na úřadě práce v Jablonci nad Nisou realizován jednoletý projekt (za finanční podpory ESF), který má za cíl minimalizovat počet žáků, kteří nedokončí studium na SOU a SOŠ, a tím snížit počet potenciálních nezaměstnaných uchazečů o práci se základním vzděláním. Projektu se účastní celkem 70 žáků třetích ročníků u SOU a čtvrtých ročníků u SOŠ, kterým hrozí, že by nedokončili školu. Výběr žáků byl ponechán na pracovnících vybraných SOU a SOŠ. Hlavní náplní projektu je napomáhat vybraným žákům v průběhu posledního školního roku tak, aby školu úspěšně dokončili. Pomoc pro každého žáka spočívá v zajištění poradenské činnosti, kterou má na starosti výchovný poradce, v zajištění odborné sociální přípravy, kterou má na starosti psycholog a v zajištění odborné studijní činnosti, kterou má na starosti pedagog žáka (pedagog předmětu, ve kterém má žák problémy a díky kterému by školu nemusel úspěšně dokončit). Práce výchovného poradce a psychologa (jako týmu) spočívá zejména v individuální práci se žákem, v diagnostice na zjištění příčin (z jakého důvodu by žák nemusel dokončit školu) a ve vypracování posudku a individuálního programu pomoci. Práce pedagoga spočívá v zajištění „douchení“ v problémovém předmětu, aby bylo docíleno maximální úspěšnosti při závěrečných zkouškách.

V době šetření byl na tomto úřadě práce realizován Job klub pro mladistvé.

Úřad práce v Jablonci nad Nisou rovněž realizoval speciální kurz – pomocné pečovatelské pro mladistvé ženy, kde se jednalo zejména o ženy romského původu a cizinky. Úřad práce během tohoto kurzu spolupracoval s romskou poradkyní.

• Královéhradecký kraj

Na úřadě práce v Jičíně realizovali Job klub pro mladistvé. Jejich zkušenosti jsou spíše negativního charakteru, což je vedlo k tomu, že se pro realizaci dalšího Job klubu již nerozhodli. (Podobnou zkušenost uvedly ještě další dva úřady práce.)

• Středočeský kraj

Na úřadě práce v Rakovníku je již řadu let realizován „Motivační program na pomoc znevýhodněné mládeži na trhu práce“. Motivační kurz trvá zhruba 2 měsíce. Optimální počet na jeden kurz je zhruba 8–12 frekventantů. Koná se 2x týdně, kdy od 8 do 13 hod. se realizuje odborný výcvik (např. vaření u motivačního kurzu zaměřeného na základy vaření a stolování) a od 13 do 15 hod. probíhá na ÚP psychosociální výcvik (výcvik na rozvíjení osobnosti a sociálních dovedností). Po celou dobu motivačního kurzu jsou pracovníce úřadu práce v přímém kontaktu s frekventanty kurzu. Po absolvování motivačního kurzu mladí lidé získávají osvědčení a v případě např. základů vaření a stolování dostanou kuchařku, kde naleznou všechny recepty, podle kterých se během motivačního kurzu učili vařit. Motivační kurz je nabízen zejména lidem do 18 let se základním vzděláním, přihlásit se však mohou i starší. V současné době jakmile mladistvý přijde na úřad práce, automaticky je přihlášen do tohoto kurzu.

Součástí šetření byla i snaha zjistit, jak vypadá situace v případě, kdy se mladý člověk se základním vzděláním rozhodne začít si hledat zaměstnání a začít pracovat. Zeptali jsme se respondentů, jak se jim daří sehnat práci pro tuto cílovou skupinu lidí a jak to vypadá na trhu práce s volnými pracovními místy v jejich regionu.

Jak výsledky šetření ukazují, v případě, že se mladiství se základním vzděláním rozhodnou hledat si zaměstnání a začít pracovat, jejich možnosti jsou velmi omezené. (Podobná, i když již přece jenom o něco lepší situace platí i pro mladé lidi se základním vzděláním, kteří dosáhnou věkové hranice 18 let.) Většinou **očekávají, že jim pracovní místo nalezne úřad práce.**

Všichni respondenti se shodli v tom, že **volných pracovních míst pro mladistvé je velmi málo a že práce se jim pro ně jako nequalifikované hledá velmi obtížně.**

Zaměstnavatelé nemají tendenci vytvářet pro tuto skupinu mladých lidí pracovní příležitosti ani podmínky. U mladistvých pracovníků je stanovena povinnost respektovat zvláštní právní úpravu pracovních podmínek zakotvenou v zákoníku práce a souvisejících předpisech. **Zaměstnavatelé smějí zaměstnávat mladistvé pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich psychickému a fyzickému vývoji** (nemohou vykonávat noční směny, nemohou pracovat v nepřetržitém provozu atd.) **a jsou povinni jim věnovat zvýšenou péči. Mladiství, kteří pracovat nechtějí, na tyto skutečnosti většinou spoléhají.**

Zaměstnavatel, který zaměstná mladistvého, má nárok (pokud ho uplatní) na dotaci ve výši 6000 Kč po dobu 6 měsíců. Pracovní smlouva musí být však sepsána na dobu delší, než je půl roku. **Praxe ukazuje, že tento finanční nástroj příliš zaměstnavatele k vytváření pracovních míst pro mladistvé nemotivuje.** Na druhou stranu se ukazuje, že pro existenci stávajících pracovních míst je nezbytný.

Zaměstnavatel dává přednost plnoletému mladému člověku se střední školou či praxí před uchazečem, který je nequalifikovaný a nemá žádné zkušenosti.

Mladý člověk se základním vzděláním, který absolvuje rekvalifikační kurz, má větší šanci získat zaměstnání. Na trhu práce je však stále vystaven vysoké konkurenci dalších uchazečů o zaměstnání.

Z odpovědí rovněž vyplývá, že pokud zaměstnání mladí lidé (mladiství) získají, mívají problémy začít a zvyknout si na životní a pracovní styl, který je s prací spojen. Pokud mezi odchodem ze školy a nástupem do práce je delší časová odmlka, bývá jejich situace ještě složitější.

Navrhnout řešení a opatření, která by zabránila předčasným odchodům z počátečního vzdělávání, není možné. Každý mladý člověk je individualita (osobnost), nachází se v určitém prostředí, je ovlivňován s větší či menší intenzitou různými podněty, faktory, lidmi, které ho mohou vést k rozhodnutí ukončit školu se (částečným, úplným) základním vzděláním a odejít předčasně z počátečního vzdělávání. Na druhou stranu mu však mohou jiné podněty, faktory a lidé napomoci k opětovnému návratu či v nejlepším případě k tomu, aby k odchodu z počátečního vzdělávání nikdy nedošlo.

Pro zmapování tohoto okruhu informací byl respondentům položen dotaz tak, aby je nijak neomezoval v úvaze. Výsledkem toho byly odpovědi respondentů s velmi širokým spektrem, které se dotýkají různých oblastí a časových období, jimiž mladý člověk během svého života prochází. Zmiňovány jsou zde návrhy či doporučení jak v oblasti aktivní (či ex ante), tak i v oblasti pasivní (či ex post) sociální politiky.²⁵

Následující návrhy pracovníků úřadů práce jsou rozděleny na:

1. preventivní opatření a doporučení, která by mohla předčasně odchody ze vzdělávání omezit,
2. opatření, která by mohla napomoci lépe řešit předčasné odchody z počátečního vzdělávání.

Pracovníci úřadů práce v souvislosti s předčasnými odchody mladých lidí ze vzdělávání poukazují na to, že **nejdůležitější je zaměřit se především na preventivní politiku a s ní spojená opatření.** Jejich navrhovaná opatření a doporučení se v této oblasti zaměřují především na tři hlavní cílové skupiny: na rodinu (rodiče, rodinné zázemí), na mladé lidi, kteří navštěvují základní a středoškolské vzdělávání, a na základní a střední školy (výchovné poradce, učitele a vedení školy).

- Změnit/upravit zákon a sociální systém tak, aby to rodiče motivovalo k tomu, aby měli zájem nechat dítě v počátečním vzdělávání²⁶,
- zvýšit a rozšířit aktivitu a pravomoc sociálních, odborných pracovníků a kurátorů v kontaktu s rodinou (rodiči a dítětem),
- zvýšit spolupráci a komunikaci mezi sociálními pracovníky, kurátory, sociálními úřady a školami,
- prodloužit povinnou školní docházku na středních školách,

- zajistit lepší informovanost žáků a studentů na školách o oblasti světa práce v teoretické i praktické rovině,
- častěji organizovat na základních školách exkurze do podniků,
- posílit význam problematiky světa práce v očích žáků/studentů, ale i výchovných poradců, učitelů a vedení školy,
- školy by se měly více než na encyklopedické vzdělávání zaměřit na rozvoj klíčových kompetencí žáků/studentů, které by jim pomohly s orientací v pracovním i osobním životě,
- na škole by se měl žákovi/studentovi více věnovat alespoň jeden člověk,
- rozvíjet na školách mimoškolní aktivity,
- základní školy by se měly více snažit podnítit zájem dítěte o vzdělávání (nikoli obavy),
- školy by se měly o své žáky a studenty více zajímat (měl by více fungovat individuální (lidský) přístup na školách),
- měla by být prováděna hlubší analýza (zájmu, předpokladů atd.) u každého dítěte,
- měla by lépe fungovat partnerská spolupráce a komunikace mezi rodičem, dítětem a školou,
- na školách je třeba více pracovat s psychologem,
- ve škole je třeba více pracovat s dětmi, které jsou nějakým způsobem handicapované rodinným, sociálním zázemím či životní situací,
- rozvíjet na školách aktivity, které by usnadnily adaptační proces žáka/studenta při přechodu na (jinou) střední školu,
- na středních školách posílit univerzální charakter vzdělávání a teprve později přistoupit ke specializaci,
- v případě nedostatku finančních prostředků v rodině by měla být zajišťována větší účelově zaměřená podpora žáka/studenta na škole ze strany státu, obce i školy.

Ačkoli většina pracovníků úřadů práce kladla důraz na prevenci a na preventivní opatření a doporučení, všichni (kteří se k tomuto tématu vyjádřili) se shodli na tom, že je rovněž důležité zamyslet se nad tím, jak by se mohla zlepšit současná situace v oblasti řešení předčasných odchodů.

- Změnit/upravit zákon a sociální systém tak, aby to nezaměstnané mladé lidi motivovalo k aktivitě²⁷,
- uložit povinnost nezaměstnaným mladým lidem využívat vzdělávací, poradenské, informační a rekvalifikační aktivity úřadů práce,
- zvýšit příspěvky zaměstnavatelům na pracovní místa zřizovaná pro tuto cílovou skupinu,
- zavést a rozvíjet další formy vzdělávání, které by umožnily cílové skupině dodělat si základní školu a získat výuční list,
- zavést systematickou návaznost na programy a projekty, které s cílovou skupinou souvisejí,

25) Během šetření jsme se setkali s následujícími rekvalifikačními kurzy pro mladé lidi se základním vzděláním, které zde uvádíme jako příklady: kovoobrábění, švadlena, svářečské práce, pomocné práce v kuchyni, prodavačské práce, zaučení v hostinské činnosti a pomocné zednické práce.

26) Současná legislativa a nastavení sociálního systému byly nejčastějšími tématy rozhovorů s pracovníky úřadů práce.

27) Toto opatření bylo během rozhovorů s pracovníky úřadů práce zmiňováno nejčastěji.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

- zlepšit komunikaci (informovanost) mezi pracovníky úřadů práce (odborníky), kteří s těmito lidmi přicházejí do kontaktu,
- měl by více fungovat individuální (lidský) přístup na úřadech práce,
- uchazeči o zaměstnání by se měl více věnovat alespoň jeden člověk,
- zlepšit komunikaci s uchazečem o zaměstnání (získání si důvěry uchazeče, průběžná formální i neformální komunikace apod.).

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

Národní ústav odborného vzdělávání již mnoho let pravidelně připravuje každoroční zprávu o situaci v nezaměstnanosti absolventů středních škol se snahou podávat co nejpřesnější informace o jejím stavu a vývoji. Pozornost je věnována zejména zachycení vývojových řad, možnosti srovnávání nových údajů s předchozími lety a porovnávání situace v jednotlivých kategoriích vzdělání.

Podle platného školského zákona rozlišujeme absolventy škol na absolventy se základním, středním, vyšším a vysokoškolským vzděláním. Střední vzdělání poskytuje tři stupně: „střední vzdělání“, „střední vzdělání s výučním listem“ a „střední vzdělání s maturitní zkouškou“. Protože toto členění je příliš obecné, používáme pro naše účely poněkud podrobnější členění, odpovídající kategoriím vzdělání podle KKO:

1. Absolventi učebních oborů, kteří se připravovali ve 3letých (přes 90 %) nebo 2letých učebních oborech, po jejich absolvování získali výuční list; jsou připraveni pro uplatnění v dělnických profesích a pro převážně manuální a obslužné činnosti v oblasti služeb. V dalším textu a tabulkách pro ně používáme označení „**vyučen**“.

Pojem „vyučen“ je pro tuto analýzu určitým zkráceným vyjádřením. Jde přitom o střední odborné vzdělání s vyučením, které bylo získáváno převážně ve tříletých učebních oborech vzdělání na středním odborném učilišti /SOU/, dále také na učilišti /U/ a odborném učilišti /OU/, případně v malém podílu v učebních oborech dvouletých. Skupina „vyučených“ je vzhledem k dále uvedeným skupinám méně homogenní jak z hlediska přijímaných žadatelů po ukončení období povinné školní docházky (vedle úspěšných absolventů ZŠ i absolventi nižších ročníků základní školy a zvláštní školy), tak z hlediska délky studia – dvou nebo tříletého.

2. Absolventi studijních oborů SOU, kteří se připravovali ve 4letých studijních oborech SOU, po absolvování získali maturitní vysvědčení, součástí jejich vzdělávání byl i odborný výcvik, takže jsou vlastně i vyučeni; jsou připraveni pro náročné dělnické práce nebo činnosti v oblasti služeb, mají předpoklady pro výkon nižších řídicích funkcí. Spolu s těmi, kteří se vyučili ve tříletém učebním oboru a po vyučení vystudovali v **nástavbovém studiu pro absolventy 3letých učebních oborů**, je začleňujeme v dalším textu a tabulkách do jedné skupiny, pro kterou je používáno označení „**vyučen s maturitou**“.

Pojem „vyučen s maturitou“ je pro tuto analýzu také zkráceným vyjádřením. Zde jde o úplné střední odborné vzdělání /ÚSOV/ ve čtyřletých studijních oborech SOU ukončené maturitní zkouškou, jehož součástí je i odborný výcvik (vyučení), nebo v oborech pro absolventy tříletých oborů SOU, tzv. nástavbové studium, což je dvouleté denní studium na SOU nebo na SOŠ.

3. Absolventi nematuritních oborů SOŠ, kteří se připravovali ve dvouletých a tříletých studijních oborech středních odborných škol, po absolvování získali vysvědčení o závěrečné zkoušce a střední odborné vzdělání. Podíl této přípravy je velmi malý, v dalším textu a tabulkách se jimi vzhledem k jejich malému počtu nezabýváme, v případě výjimečného uvedení údaje jsou označeni „**SO**“.

4. Absolventi studijních oborů SOŠ s maturitou, kteří se připravovali ve 4letých studijních oborech SOŠ, po absolvování získali maturitní vysvědčení. V dalším textu a v tabulkách pro ně používáme označení „**SOŠ**“, případně hovoříme o „**úplném středním odborném vzdělání na SOŠ**“.

Pojem „maturitní na SOŠ“ je pro tuto analýzu zkráceným vyjádřením skutečnosti, že se jedná o studium v oborech vzdělání SOŠ, poskytujících úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitou.

Srovnáme-li vyhlídky absolventů na uplatnění na trhu práce podle úrovně vzdělání, je zřejmé, že existuje **přímá závislost mezi úrovní vzdělání a uplatnitelností na trhu práce**, naopak nepřímá závislost se ukazuje mezi úrovní vzdělání a mírou nezaměstnanosti. Tento vztah je zřejmý i z obr. 6.1 a 6.2, kde jsou uvedeny hodnoty měř nezaměstnanosti absolventů v dubnových a zářijových hodnotách.

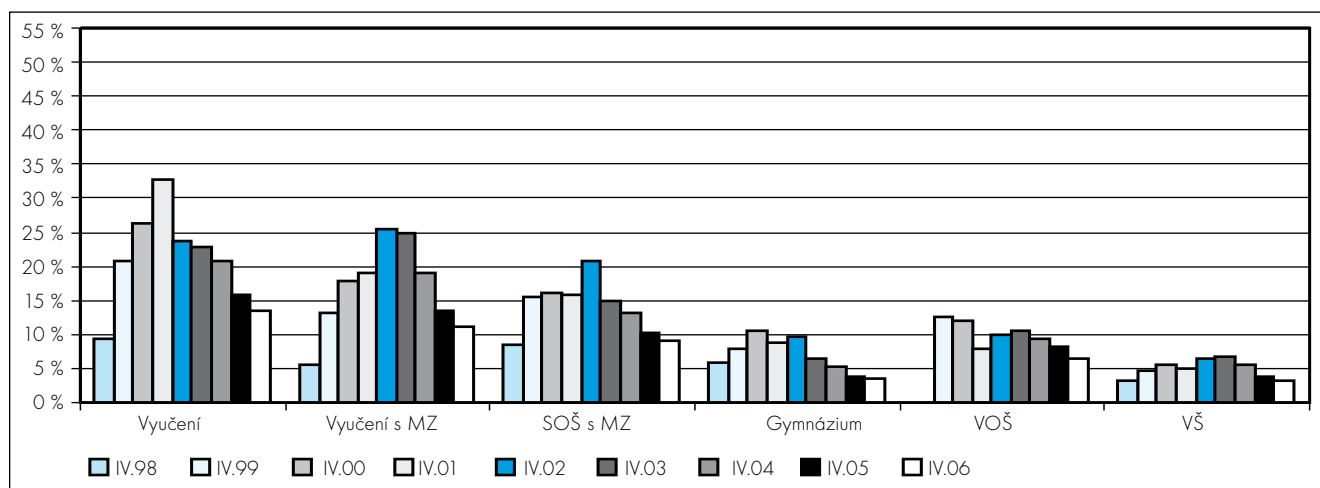
V dubnu roku 2006 dosahovala **míra nezaměstnanosti všech evidovaných absolventů** vyučených 13,6 %, u vyučených s maturitou 11,2 %, u absolventů SOŠ s maturitou dosahovala 9,1 %, u absolventů gymnázií 3,4 %, u absolventů VOŠ (včetně konzervatoří) 6,4 % a u vysokoškoláků 3,3 %. V porovnání s dubnem 2005 **došlo k meziročnímu poklesu míry nezaměstnanosti v všech těchto kategoriích vzdělání**.

Podrobnější přehled o nezaměstnanosti absolventů škol podle kategorie dosaženého vzdělání na základě údajů MPSV poskytuje následující tabulka.

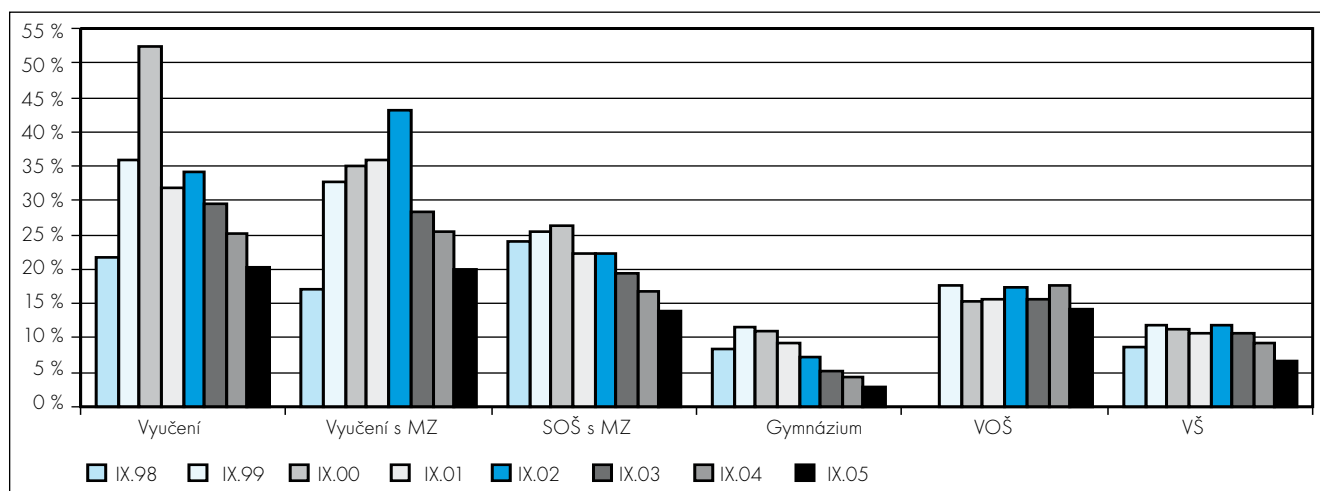
Zatímco obr. 6.1 a 6.2 vychází z hodnot míry nezaměstnanosti absolventů, následující obr. 6.3 znázorňuje podíly počtů nezaměstnaných absolventů, čili současné složení nezaměstnaných absolventů na trhu práce.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

Obrázek 6.1: Vztah míry nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání (duben 1998–2006)

Obrázek 6.2: Vztah míry nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání (září 1998–2005)

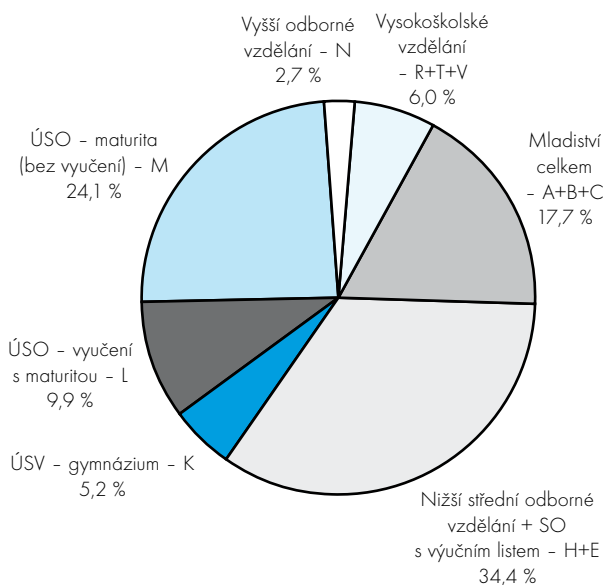
Tabulka 6.1: Vývoj nezaměstnanosti absolventů podle kategorie vzdělání (září 2003–duben 2006)

Kategorie vzdělání	září 03		duben 04		září 04		duben 05		září 05		duben 06	
	Počet	Míra nez.	Počet	Míra nez.	Počet	Míra nez.	Počet	Míra nez.	Počet	Míra nez.	Počet	Míra nez.
Mladiství bez vzdělání - A,B	378	n	371	n	506	n	423	n	404	n	344	n
Mladiství se základním vzděláním - C	5274	n	6573	n	4846	n	5783	n	4386	n	5473	n
Mladiství celkem	5652	n	6944	n	5352	n	6206	n	4790	n	5817	n
Nižší střední vzdělání - D (78)	144	n	106	n	97	n	69	n	87	n	65	n
Nižší střední odborné vzdělání - E	4283	42,5%	3510	34,8%	3814	38,9%	2846	29,0%	3043	32,0%	2371	24,9%
SO s výučním listem - H	22085	27,8%	15236	19,2%	18260	23,5%	10886	14,0%	13737	18,6%	8925	12,1%
SO bez maturity i výučního listu - J	151	c	110	c	120	c	82	c	107	c	57	c
ÚSV - gymnázium - K	2155	5,1%	2223	5,3%	2020	4,2%	1865	3,9%	1436	2,9%	1699	3,4%
ÚSO - vyučení a maturita - L	7622	28,4%	5120	19,1%	7159	25,6%	3783	13,5%	5836	20,1%	3270	11,2%
ÚSO - maturita (bez vyučení) - M	16268	19,3%	11208	13,3%	14165	16,7%	8538	10,1%	12079	13,8%	7928	9,1%
Vyšší odborné vzdělání - N	1867	15,5%	1131	9,4%	2042	17,6%	953	8,2%	1964	14,1%	897	6,4%
Bakalářské vzdělání - R	899	7,6%	691	5,8%	940	7,5%	598	4,8%	969	5,6%	718	4,2%
Vysokoškolské vzdělání - T	4 692	11,6%	2 309	5,7%	4 266	10,1%	1 522	3,6%	3 007	7,1%	1 235	2,9%
Doktorské vzdělání - V	34	7,0%	29	6,0%	35	6,1%	15	2,6%	22	3,1%	18	2,5%
Absolventi škol celkem (bez mladist.)	60 200	19,5%	41 673	13,5%	52 918	16,7%	31 157	9,8%	42 287	13,0%	27 183	8,4%

SO - střední odborné, USO - úplné střední odborné
 c - počty nezaměstnaných v dané kategorii nejsou korektní
 n - není funkční určit

* Míru nezaměstnanosti nelze určovat bez srovnatelného základu; počet nezaměstnaných bez vzdělání a se základním vzděláním v průběhu roku roste (záporná hodnota poklesu), což je způsobeno odchodem žáků ze školy v průběhu školního roku.

Obrázek 6.3: Podíly počtů nezaměstnaných absolventů podle kategorie dosaženého vzdělání v dubnu 2006

Z celkového počtu nezaměstnaných absolventů včetně mladistvých v dubnu 2006 tvořili mladiství 17,7%, 34,4% absolventi odborného vzdělání s výučním listem, 24,1% absolventi maturitních oborů SOŠ a vyučení s maturitou 9,9%. Dále menší než desetiprocentní podíl zaujímali gymnazisté - 5,2%, absolventi VOŠ - 2,7% a vysokoškoláci - 6,0%. Z těchto údajů však nelze odvozovat, že např. absolventi VOŠ nacházejí uplatnění na trhu práce snadněji než kterákoliv jiná kategorie absolventů.

Nezaměstnanost absolventů škol byla jednou z nosných témat publikace „Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2005 (předchozí souhrnná publikace). Podrobně zde byla sledována a analyzována problematika nezaměstnanosti absolventů škol a její podíl na celkové nezaměstnanosti v České republice, dlouhodobá nezaměstnanost absolventů, struktura nezaměstnaných z hlediska profesní skladby. Zachyceny zde byly také programy podporující začlenění absolventů na trh práce. Aktuálnější informace k roku 2006 lze potom nalézt ve studii „Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním - 2006“ vydané Národním ústavem odborného vzdělávání a dostupné opět na www.nuov.cz v sekci „kraje a trh práce“. V této kapitole proto vynecháme výše uvedené a zaměříme se podrobně na strukturu nezaměstnaných čerstvých absolventů škol z pohledu úrovně vzdělání.

6.1 Nezaměstnanost absolventů – vyučení (kategorie vzdělání E + H)

Skupinu vyučených tvoří na trhu práce absolventi běžných učebních oborů SOU kategorie H a absolventi učebních oborů kategorie E, což byly dvou a tříleté obory pro žáky s neukončenou základní školou (obory učilišť) a tříleté obory speciálních škol (obory odborných učilišť)²⁸. Absolventi běž-

ných učebních oborů SOU kategorie H mají v dubnu 2006 míru nezaměstnanosti zhruba 14,1% a absolventi učebních oborů v kategorii E 27,6%. Je tedy patrné, že absolventi oborů kategorie H mají výrazně nižší míru nezaměstnanosti než absolventi učebních oborů v kategorii E. Počet vyučených v kategorii H však mnohonásobně převyšuje počet absolventů v kategorii E. Vliv vyšší nezaměstnanosti absolventů kategorie E na **míru nezaměstnanosti všech vyučených (E + H)** tedy není výrazný, tyto hodnoty **se příliš neliší od míry nezaměstnanosti absolventů kategorie H**.

Od roku 2000 do roku 2003 můžeme pozorovat pozvolný nárůst absolventů s výučním listem. V roce 2000 absolvovalo celkově v kategorii E+H 42 270 vyučených, v roce 2001 - 43 870 vyučených, v roce 2002 se jednalo o 44 483 a v roce 2003 o 45 048 vyučených. **Od roku 2003 dochází k postupnému poklesu počtu těchto absolventů** na 42 421 v roce 2004 a na 40 752²⁹ v roce 2005 (z toho 35 972 absolventů se nachází v kategorii H). V roce 2006 se očekává opětovný mírný pokles (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii E+H byl ve školním roce 2005/2006 zhruba o 1 390 žáků nižší oproti školnímu roku 2004/2005).

Nejvyšší počty absolventů kategorie E+H byly ve školním roce 2004/2005 připravovány ve skupinách oborů 65 Gastronomie, hotelnictví, turismus (21,2%), 23 Strojírenství a strojírenská výroba (17,4%), 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (9,4%), 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie (8,2%), 66 Obchod (7,9%), 41 Zemědělství a lesnictví (7,7%), 33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (7,6%), 69 Osobní a provozní služby (6,6%) a 29 Potravinářství a potravinářská chemie (5,3%); z výše uvedených skupin oborů vzdělání vycházelo 91,3% vyučených kategorií E+H.

6.1.1 Nezaměstnanost absolventů – vyučení (kategorie vzdělání H)

Míra nezaměstnanosti vyučených absolventů kategorie H v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 21,1% v dubnu 2004 na 16,1% v dubnu 2005 a na 14,1% v dubnu 2006.³⁰

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie H v dubnu 2006 jsou charakteristické zejména pro skupiny oborů vzdělání 32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů, 69 Osobní a provozní služby, 63 Ekonomika a administrativa, 65 Gastronomie, hotelnictví, turismus, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie a 66 Obchod.

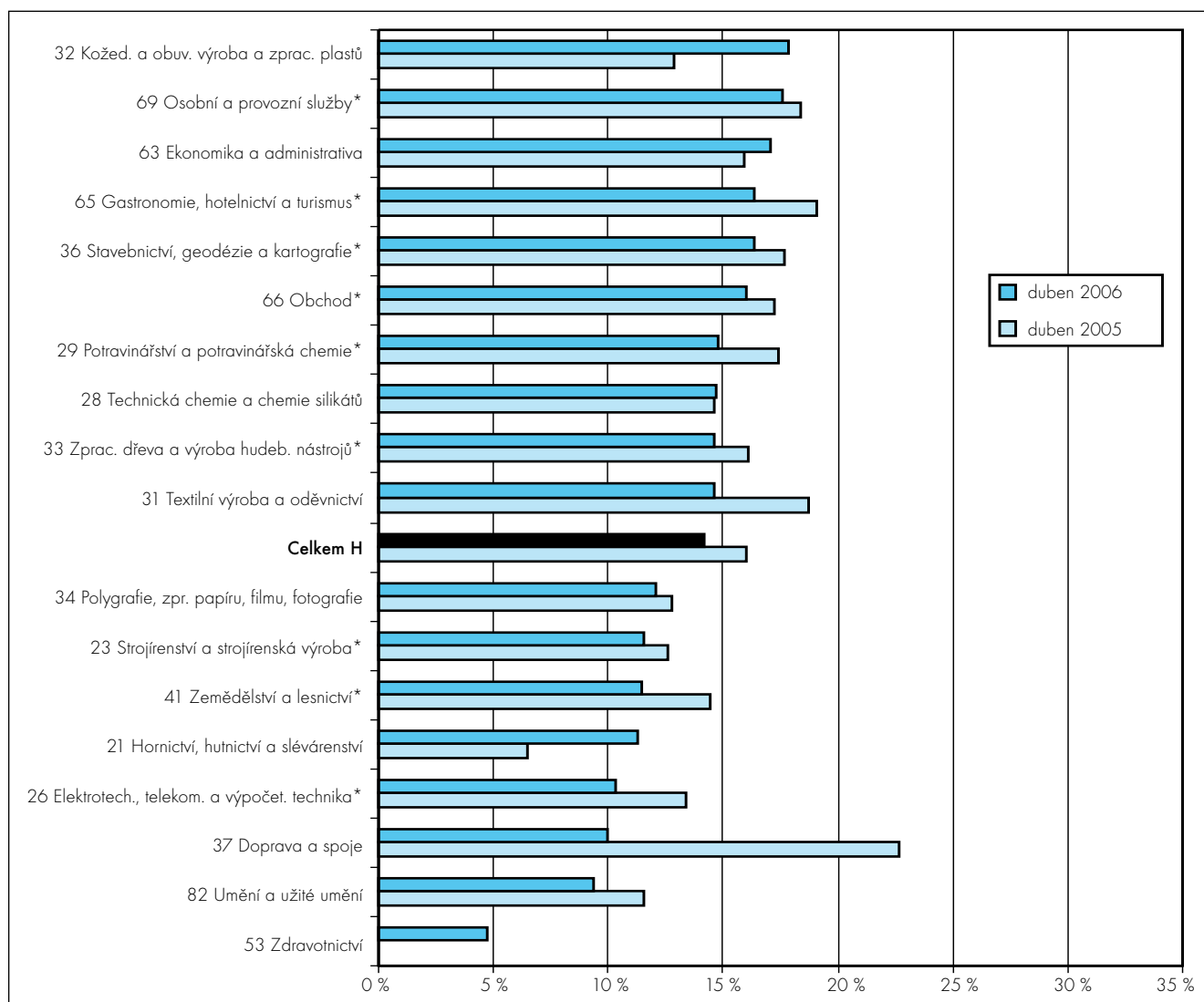
Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie H v dubnu 2006 dosahují a relativně snadnější uplatnění na trhu práce naleznou absolventi skupin oborů vzdělání 53 Zdravotnictví, 82 Umění a užité umění, 37 Doprava a spoje a na absolventy třetí nejpočetnější skupina oborů vzdělání kategorie H - 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika.

28) Novelou starého školského zákona byl umožněn vstup žákům s neukončenou základní školou do běžných tříletých oborů (SOU) a žákům s úspěšně ukončenou základní školou do oborů učilišť i odborných učilišť.

29) Srovnáme-li rok 2005 s rokem 2003, v procentním vyjádření se jedná zhruba o desetiprocentní pokles počtu absolventů v kategorii E+H.

30) Důvody tohoto výrazného poklesu jsou analyzovány v kap. 3.2.

Obrázek 6.4: Míra nezaměstnanosti absolventů: vyučení, duben 2005 a 2006, skupiny oborů kategorie H

* Označení skupin oborů vzdělání, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 1 800 absolventů.

Podrobnější údaje o situaci a vývoji nezaměstnanosti absolventů učebních oborů (kategorie H – učební obory středních odborných učilišť) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce³¹, kde jsou z hlediska členění podle skupin oborů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin oborů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání H v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),

2. počet absolventů vyučených v kategorii vzdělání H za červen 2005, **počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů**³² vyučených v kategorii vzdělání H v dubnu 2006 a **meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů** v kategorii vzdělání H (vyjádřeno tabulkově).

31) Při malém počtu absolventů jsou údaje za jeden rok značně citlivé na případné chybné údaje v databázích.

32) Míru nezaměstnanosti absolventů dané skupiny oborů vzdělání získáte, když vydělíte počet nezaměstnaných absolventů počtem absolventů dané skupiny oborů vzdělání.

Stejně jako v předchozím vydání, i tentokrát se v této části publikace zaměřujeme na **počty a míry nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů**. Je tomu tak proto, že tyto ukazatele v porovnání s dosavadními dostupnými údaji o nezaměstnanosti absolventů mají v současné době nejpřesnější vypovídací schopnost o situaci absolventů na trhu práce v ČR. Jedná se totiž o statistiky, kde jsou mezi nezaměstnané zahrnováni pouze ti absolventi, kteří absolvovali školu v roce předcházejícím sledovanému období.

I přes **většinový výskyt poklesu míry nezaměstnanosti absolventů mezi skupinami oborů vzdělání** bylo při srovnání hodnot za duben 2005 a 2006 v některých případech zaznamenáno zvýšení. Toto **zvýšení vykazují dvě na absolventy nejméně početné skupiny oborů vzdělání** v kategorii H, a to **32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů a 21 Hornictví, hutnictví a slévárenství**. Tím, že tyto skupiny oborů vzdělání vykazují malé počty absolventů, jsou každoročně vystaveny značným výkyvům v hodnotách míry nezaměstnanosti absolventů, a proto jejich současný nárůst

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

Tabulka 6.2: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: vyučení, duben 2006, skupiny oborů kategorie H

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
21 Hornictví, hutnictví a slévárnictví	80	9	11,3%	4,8 p.b.
23 Strojírenství a strojírenská výroba	6770	781	11,5%	-1,0 p.b.
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	3737	385	10,3%	-3,1 p.b.
28 Technická chemie a chemie silikátů	306	45	14,7%	0,1 p.b.
29 Potravinářství a potravinářská chemie	1810	268	14,8%	-2,6 p.b.
31 Textilní výroba a oděvnictví	1002	146	14,6%	-4,1 p.b.
32 Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů	28	5	17,9%	5,0 p.b.
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	2761	404	14,6%	-1,4 p.b.
34 Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie	523	63	12,0%	-0,7 p.b.
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	2524	413	16,4%	-1,3 p.b.
37 Doprava a spoje	130	13	10,0%	-12,6 p.b.
41 Zemědělství a lesnictví	2351	269	11,4%	-3,0 p.b.
53 Zdravotnictví	42	2	4,8%	*
63 Ekonomika a administrativa	775	132	17,0%	1,1 p.b.
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	7293	1196	16,4%	-2,7 p.b.
66 Obchod	3093	495	16,0%	-1,3 p.b.
69 Osobní a provozní služby	2468	433	17,5%	-0,8 p.b.
82 Umění a užité umění	279	26	9,3%	-2,2 p.b.
Celkem H	35972	5085	14,1%	-1,9 p.b.

p.b. – procentní bod

Pozn.: * Skupina oborů vzdělání 53 Zdravotnictví v kategorii vzdělání H ve školním roce 2003/2004 nevykazovala žádné absolventy, z tohoto důvodu nebylo možné provést srovnání míry nezaměstnanosti absolventů za duben 2005 a 2006.

nemusí znamenat nic neobvyklého. Podobným výkyvům je vystavena například i skupina oborů vzdělání 37 Doprava a spoje, která při tomto srovnání vykazuje naopak výrazný pokles.

V porovnání s dubnem 2005 byl rovněž zaznamenán **mírný nárůst** (o 1,1 p. b. na 17 %) v míře nezaměstnanosti absolventů skupiny oborů vzdělání **63 Ekonomika a administrativa**, kde již počet absolventů není tak zanedbatelný (v roce 2005 – 775 absolventů, jedná se obor vzdělání 6351H002 Technickoadministrativní pracovník).

V souvislosti s nedávným vznikem nového oboru vzdělání, kterým je 5341H002 Ošetiřovatel³³, se v rámci kategorie H objevují první absolventi skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví. Jak ukazuje míra nezaměstnanosti za duben 2006, uplatnění těchto absolventů na trhu práce je velmi dobré (míra nezaměstnanosti absolventů je 4,8 %).

Podrobnější náhled do problematiky míry nezaměstnanosti absolventů učebních oborů kategorie vzdělání H lze získat prostřednictvím dat **o jednotlivých kmenových oborech vzdělání (KKOV)**.

V příloze 1 a 2 jsou z hlediska členění podle kmenových oborů vzdělání uvedeny:

1. míra nezaměstnanosti absolventů kategorie H za duben 2006, podle které jsou sestupně seřazeny jednotlivé kmenové obory,

2. počet absolventů vyučených v kategorii vzdělání H za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů³⁴ vyučených v kategorii vzdělání H za duben 2006 a **meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů** v kategorii vzdělání H.

Vzhledem k tomu, že hodnoty míry nezaměstnanosti u oborů (a u kmenových oborů s nízkými počty absolventů) jsou mnohdy nepřesné a zavádějící, soustředíme se zde na kmenové obory s vyššími počty absolventů (které měly v roce 2005 více než 50 absolventů)³⁵.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie H jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro kmenové obory se zaměřením na stavebnictví, kde se jedná o Malíře-natěrače, malířské a natěračské práce; Suché montáže; Klempíře, klempířské práce ve stavebnictví; Tesaře, tesařské práce a Zedníka, kamnáře, zednické práce, stavební práce. Dalšími kmenovými obory vzdělání s vysokou mírou nezaměstnanosti jsou rovněž Čalouník, čalounické práce; Sklář, sklářské práce; Knihař a knihařské práce a Fotograf,

fotografické práce. Z kmenových oborů vzdělání, které mají větší počet absolventů, vyšší míry nezaměstnanosti vykazují kmenové obory Kadeřník a Kuchař-číšník, práce ve společném stravování.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie H jsou v dubnu 2006 patrné u kmenových oborů strojírenského zaměření, kde se jedná zejména o obory Nástrojař, nástrojařské práce; Obráběč kovů, obráběčské práce a Strojník, práce při obsluze strojů. Nízké míry nezaměstnanosti rovněž vykazují kmenové obory elektrotechnického zaměření – Autoelektrikář; Mechanik elektronických zařízení a Mechanik elektrotechnických zařízení. Dalšími kmenovými obory s nízkou mírou nezaměstnanosti jsou Řezník-uzenář, řeznické a uzenářské práce; Manipulant poštovního provozu a přepravy; Reprodukční grafik, litografické a montážní práce; Tiskař na polygrafických strojích, tiskařské práce a na absolventy početný kmenový obor vzdělání Opravář zemědělských strojů, opravářské práce.

6.1.2 Nezaměstnanost absolventů – vyučení (kategorie vzdělání E)

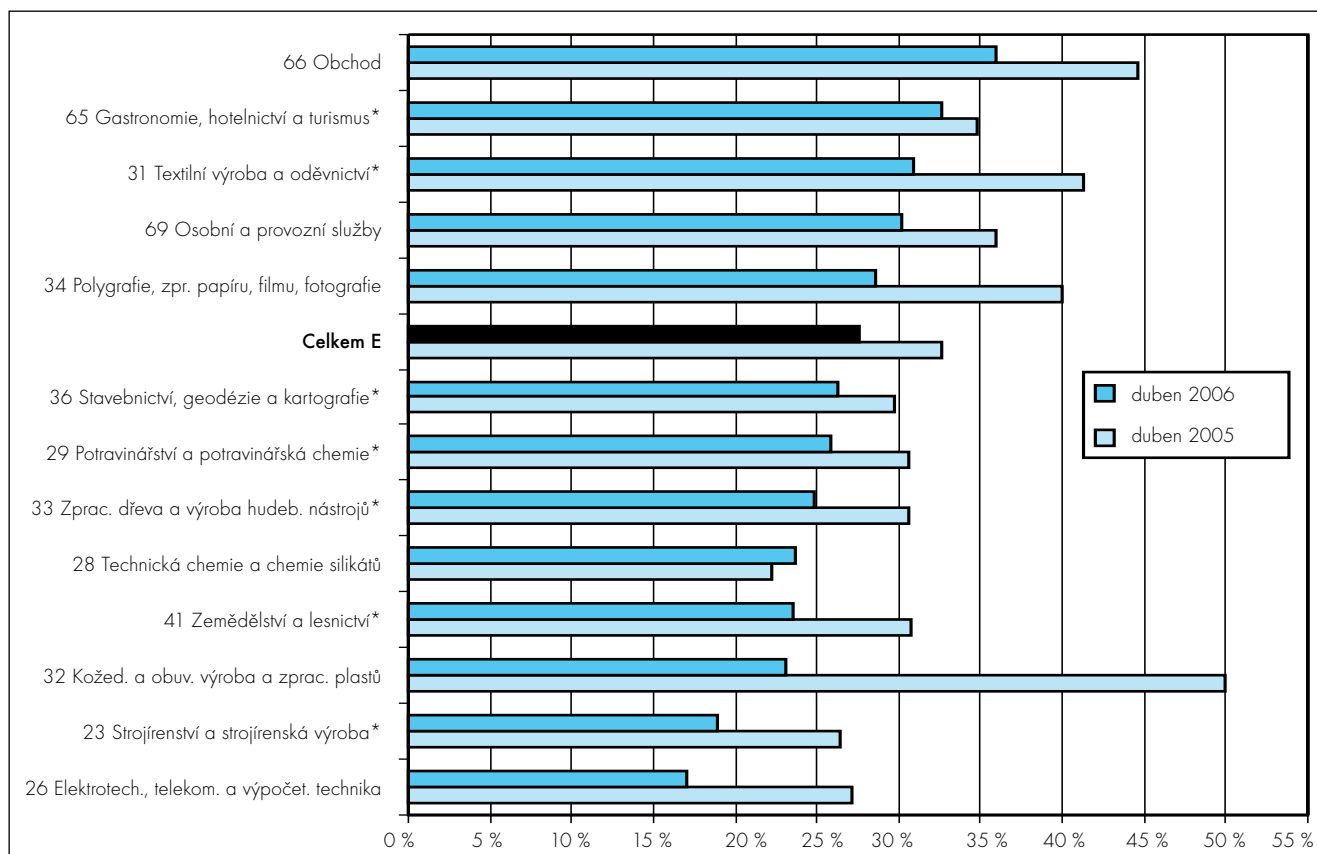
Míra nezaměstnanosti vyučených absolventů kategorie E v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 39,1 % v dubnu 2004 na 32,6 % v dubnu 2005 a na 27,6 % v dubnu 2006.

33) Tento obor vzdělání postupně nahrazuje kmenové obory 5341J.

34) Míru nezaměstnanosti absolventů daného kmenového oboru vzdělání získáte, když vydělíte počet nezaměstnaných absolventů počtem absolventů daného kmenového oboru vzdělání.

35) Uvedené kmenové obory vzdělání zahrnují více než 98 % absolventů této kategorie vzdělání.

Obrázek 6.5: Míra nezaměstnanosti absolventů: vyučení, duben 2005 a 2006, skupiny oborů kategorie E

* Označení skupin oborů vzdělání, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 250 absolventů.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie E jsou charakteristické zejména pro skupiny oborů vzdělání 66 Obchod, 65 Gastronomie, hotelnictví, turismus³⁶, 31 Textilní výroba a oděvnictví a 69 Osobní a provozní služby.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie E dosahují a relativně snadnější uplatnění na trhu práce nalezou absolventi skupin oborů vzdělání 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika a 23 Strojírenství a strojírenská výroba.

Podrobnější údaje o situaci a vývoji nezaměstnanosti absolventů učebních oborů (kategorie E - obory učilišť a odborných učilišť) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce³⁷, kde jsou z hle-

diska členění podle skupin oborů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin oborů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání E v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),
2. počet absolventů vyučených v kategorii vzdělání E za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů vyučených v kategorii vzdělání

Tabulka 6.3: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: vyučení, duben 2006, skupiny oborů kategorie E

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
23 Strojírenství a strojírenská výroba	332	63	19,0%	-7,4 p.b.
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	76	13	17,1%	-10,0 p.b.
28 Technická chemie a chemie silikátů	59	14	23,7%	1,5 p.b.
29 Potravinářství a potravinářská chemie	333	86	25,8%	-4,8 p.b.
31 Textilní výroba a oděvnictví	279	86	30,8%	-10,4 p.b.
32 Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů	13	3	23,1%	-26,9 p.b.
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	342	85	24,9%	-5,8 p.b.
34 Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie	21	6	28,6%	-11,4 p.b.
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	832	219	26,3%	-3,4 p.b.
41 Zemědělství a lesnictví	781	184	23,6%	-7,2 p.b.
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1362	445	32,7%	-2,2 p.b.
66 Obchod	131	47	35,9%	-8,8 p.b.
69 Osobní a provozní služby	219	66	30,1%	-5,7 p.b.
Celkem E	4780	1317	27,6%	-5,0 p.b.

36) Jde o skupinu oborů vzdělání s nejvyšším počtem absolventů v kategorii vzdělání E.

37) Při malém počtu absolventů jsou údaje za jeden rok značně citlivé na případné chybné údaje v databázích.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

E v dubnu 2006 a **meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů** v kategorii vzdělání E (vyjádřeno tabulkově).

Stejně jako v předchozím vydání, i tentokrát se v této části publikace zaměřujeme na **počty a míry nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů**. Je tomu tak proto, že tyto ukazatele v porovnání s dosavadními dostupnými údaji o nezaměstnanosti absolventů mají v současné době nejpřesnější vypovídací schopnost o situaci absolventů na trhu práce v ČR. Jedná se totiž o statistiky, kde jsou mezi nezaměstnané zahrnováni pouze ti absolventi, kteří absolvovali školu v roce předcházejícím sledovanému období.

Tabulka 6.4: Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení, duben 2006, kategorie E

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
6651E Prodavač, obchodník, obchodní provoz	35,9%
6551E Kuchař-číšník, práce ve společném stravování	33,5%
3657E Malíř-natěrač, malířské a natěračské práce	33,0%
6552E Kuchař, kuchařské práce	32,5%
3159E Švadlena, šití oděvů, prádla a rukavic	31,5%
4152E Zahradník, zahradnické práce	30,9%
2954E Cukrář, cukrovinkář, cukrářské práce	28,1%
6955E Pečovatelské práce	27,9%
3664E Tesař, tesařské práce	26,3%
3356E Truhlář, truhlářské práce	23,7%
3667E Zedník, kamnář, zednické práce, stavební práce	23,5%
2953E Pekař, pekařské práce	21,1%
2351E Zámečnický, zámečnické práce a údržba	18,9%
2651E Elektrikář, elektrotechnické práce	17,1%
4155E Opravář zemědělských strojů, opravářské práce	16,7%
2364E Strojní mechanik, montérské práce	16,7%
4151E Zemědělec, zemědělské práce	16,1%
Celkem E	27,6%

Pozn.: Tmavé pozadí označuje kmenové obory, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 250 absolventů.

Tabulka 6.5: Přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení, duben 2006, kategorie E

Kmenové obory vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
2351E Zámečnický, zámečnické práce a údržba	228	43	18,9%	-7,7 p.b.
2364E Strojní mechanik, montérské práce	48	8	16,7%	-7,8 p.b.
2651E Elektrikář, elektrotechnické práce	76	13	17,1%	-10,0 p.b.
2953E Pekař, pekařské práce	57	12	21,1%	-8,8 p.b.
2954E Cukrář, cukrovinkář, cukrářské práce	203	57	28,1%	-5,1 p.b.
3159E Švadlena, šití oděvů, prádla a rukavic	260	82	31,5%	-7,2 p.b.
3356E Truhlář, truhlářské práce	279	66	23,7%	-9,0 p.b.
3657E Malíř-natěrač, malířské a natěračské práce	224	74	33,0%	-0,5 p.b.
3664E Tesař, tesařské práce	76	20	26,3%	1,3 p.b.
3667E Zedník, kamnář, zednické práce, stavební práce	452	106	23,5%	-6,2 p.b.
4151E Zemědělec, zemědělské práce	87	14	16,1%	-21,8 p.b.
4152E Zahradník, zahradnické práce	362	112	30,9%	-4,9 p.b.
4155E Opravář zemědělských strojů, opravářské práce	323	54	16,7%	-7,0 p.b.
6551E Kuchař-číšník, práce ve společném stravování	269	90	33,5%	0,6 p.b.
6552E Kuchař, kuchařské práce	1093	355	32,5%	-2,9 p.b.
6651E Prodavač, obchodník, obchodní provoz	131	47	35,9%	-8,8 p.b.
6955E Pečovatelské práce	179	50	27,9%	-6,4 p.b.
Celkem E	4780	1317	27,6%	-5,0 p.b.

I přes **většinový výskyt poklesu míry nezaměstnanosti absolventů mezi skupinami oborů vzdělání** bylo při srovnání hodnot za duben 2005 a 2006 **v jednom případě** zaznamenáno **mírné zvýšení**. Toto zvýšení vykazuje **na absolventy třetí nejméně početná skupina oborů vzdělání v kategorii E, a to 28 Technická chemie a chemie silikátů**.

V porovnání s dubnem 2005 byl zaznamenán **razantní pokles** (o 26,9 p. b. na 23,1 %) v míře nezaměstnanosti absolventů skupiny oborů vzdělání **32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů**. Tím, že v této skupině oborů vzdělání absoluuje malý počet absolventů, je každoročně vystavena značným výkyvům v hodnotách míry nezaměstnanosti absolventů. Její razantní pokles či nárůst není ničím neobvyklým. Podobným výkyvům je vystavena například i skupina oborů vzdělání 34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu, fotografie.

Podrobnější náhled do problematiky míry nezaměstnanosti absolventů učebních oborů kategorie vzdělání E lze získat prostřednictvím dat **o jednotlivých kmenových oborech vzdělání (KKOV)**.

V následujících dvou tabulkách jsou z hlediska členění podle kmenových oborů vzdělání uvedeny:

1. míra nezaměstnanosti absolventů kategorie E za duben 2006, podle které jsou sestupně seřazeny jednotlivé kmenové obory,

2. počet absolventů vyučených v kategorii vzdělání E za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů vyučených v kategorii vzdělání E za duben 2006 a meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání E.

Vzhledem k tomu, že hodnoty míry nezaměstnanosti u oborů (a u kmenových oborů s nízkými počty absolventů) jsou mnohdy nepřesné a zavádějící, soustředíme se zde na kmenové obory s vyššími počty absolventů (které měly v roce 2005 více než 48 absolventů)³⁸.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie E jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro kmenové obory Prodavač, obchodník, obchodní provoz; Kuchař-číšník, práce ve společném stravování; Malíř-natěrač, malířské a natěračské práce; Kuchař, kuchařské práce; Švadlena, šití oděvů, prádla a rukavic (což jsou vlastně především šičky velmi

38) Uvedené kmenové obory vzdělání zahrnují více než 90 % absolventů této kategorie vzdělání.

požadované zaměstnavateli) a Zahradník, zahradnické práce.

Nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů kategorie E je v dubnu 2006 patrná zejména u kmenových oborů Zemědělec, zemědělské práce; Strojní mechanik, montérské práce a Opravář zemědělských strojů, opravářské práce.

6.2 Nezaměstnanost absolventů – vyučení s maturitou (kategorie vzdělání L)

V této kategorii vzdělání jsou zařazeni absolventi dvou vzdělávacích cest. Jednak jsou to absolventi studijních oborů SOU, což jsou 4leté obory středních odborných učilišť zakončené maturitní zkouškou (absolvent neobdrží výuční list, ale koncepce vzdělávání je taková, že podíl odborného výcviku je prakticky stejný jako ve 3letém učebním oboru – absolvent je tedy fakticky vyučen, připraven pro uplatnění v dělnickém povolání), a jednak to jsou absolventi, kteří se připravovali v nástavbovém studiu pro absolventy učebních oborů – kde získávají po vyučení maturitní vzdělání.

Od roku 1998 do roku 2001 byl pro tuto kategorii vzdělání charakteristický razantní pokles počtu absolventů z 28 601 v roce 1998 na 20 253 v roce 1999, 11 924 v roce 2000 a na 4 684 v roce 2001³⁹, který byl vystředán opětovným nárůstem na 13 108 v roce 2002, 13 692 v roce 2003, 14 294 v roce 2004 a na 14 798 v roce 2005. Z uvedených dat vyplývá, že **od roku 2001 se počet absolventů této kategorie vzdělání postupně zvyšuje** (zejména v důsledku nárůstu počtu absolventů nástavbového studia), což lze rovněž předpokládat i v roce 2006 (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii L byl ve školním roce 2005/2006 zhruba o 1 125 žáků⁴⁰ vyšší oproti školnímu roku 2004/2005).

Nejvyšší počty absolventů vyučených s maturitou byly ve školním roce 2004/2005 připravovány ve skupinách oborů 64 Podnikání v oborech, v odvětvích (27,1 %), 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (20,9 %), 23 Strojírenství a strojírenská výroba (11,7 %), 66 Obchod (10,5 %) a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (7,3 %); z výše uvedených skupin oborů vzdělání vycházelo 77,5 % vyučených s maturitou.

Míra nezaměstnanosti vyučených absolventů s maturitou v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 21,2 % v dubnu 2004 na 16,1 % v dubnu 2005 a na 14,0 % v dubnu 2006.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 jsou charakteristické zejména pro skupiny oborů vzdělání 63 Ekonomika a administrativa, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie, 66 Obchod a 64 Podnikání v oborech, v odvětvích.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 dosahují a na trhu práce naleznou rychleji uplatnění absolventi skupin oborů vzdělání 39 Speciální a interdisciplinární technické obory, 68 Právo, právní a veřejnosprávní

činnost (malý počet absolventů připravovaných pro policejní službu), 21 Hornictví, hutnictví a slévárství, 23 Strojírenství a strojírenská výroba a 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika.

Podrobnější údaje o situaci a vývoji nezaměstnanosti absolventů ve studijních oborech SOU (kategorie L) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce⁴¹, kde jsou z hlediska členění podle skupin oborů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin oborů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání L v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),

2. počet absolventů kategorie vzdělání L za červen 2005, **počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů** kategorie vzdělání L v dubnu 2006 a **meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů** v kategorii vzdělání L (vyjádřeno tabulkově).

Stejně jako v předchozím vydání, i tentokrát se v této části publikace zaměřujeme na **počty a míry nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů**. Je tomu tak proto, že tyto ukazatele v porovnání s dosavadními dostupnými údaji o nezaměstnanosti absolventů mají v současné době nejpřesnější vypovídací schopnost o situaci absolventů na trhu práce v ČR. Jedná se totiž o statistiky, kde jsou mezi nezaměstnané zahrnováni pouze ti absolventi, kteří absolvovali školu v roce předcházejícím sledovanému období.

I přes **většinový výskyt poklesu míry nezaměstnanosti absolventů mezi skupinami oborů vzdělání** bylo při srovnání hodnot za duben 2005 a 2006 **v několika případech zaznamenáno mírné zvýšení**. Toto zvýšení vykazuje na absolventy nejméně početná skupina oborů vzdělání **21 Hornictví, hutnictví a slévárství** (zvýšení v jejím případě je prakticky nevýznamné) a dále skupiny oborů **33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů a 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie**.

V porovnání s dubnem 2005 **největší pokles míry nezaměstnanosti absolventů škol byl zaznamenán u skupiny oborů vzdělání 69 Osobní a provozní služby** (pokles o 22,7 p.b. na 12,1 %), kde se jedná především o přípravu kosmetiček. Razantní snížení tohoto ukazatele bylo nepřímo způsobeno především zrušením výuky oboru vzdělání 6952H001 Kosmetička (který v roce 2004 vykazoval celkem 674 absolventů) a jeho přesunutím mezi 4leté obory SOU zakončené maturitní zkouškou pod kódem 6941L004. Přechod z tříletého oboru vzdělání na čtyřletý vedl k absenci absolventů v roce 2005.⁴² Výrazné snížení počtu absolventů tohoto oborového zaměření následně zřejmě vedlo ke snížení konkurence v jejich řadách a tím i ke zlepšení jejich možností uplatnit se na trhu práce.

Pokles byl rovněž markantní u některých skupin oborů vzdělání s nižšími počty absolventů, a to u skupiny **39 Speciální a interdisciplinární technické obory** (pokles o 7,0 p. b. na 3,6 %) a **28 Technická chemie**

39) V tomto roce vyšlo jen velmi málo absolventů nástavbového studia jako důsledek zavedení povinné devítileté školní docházky v roce 1996.

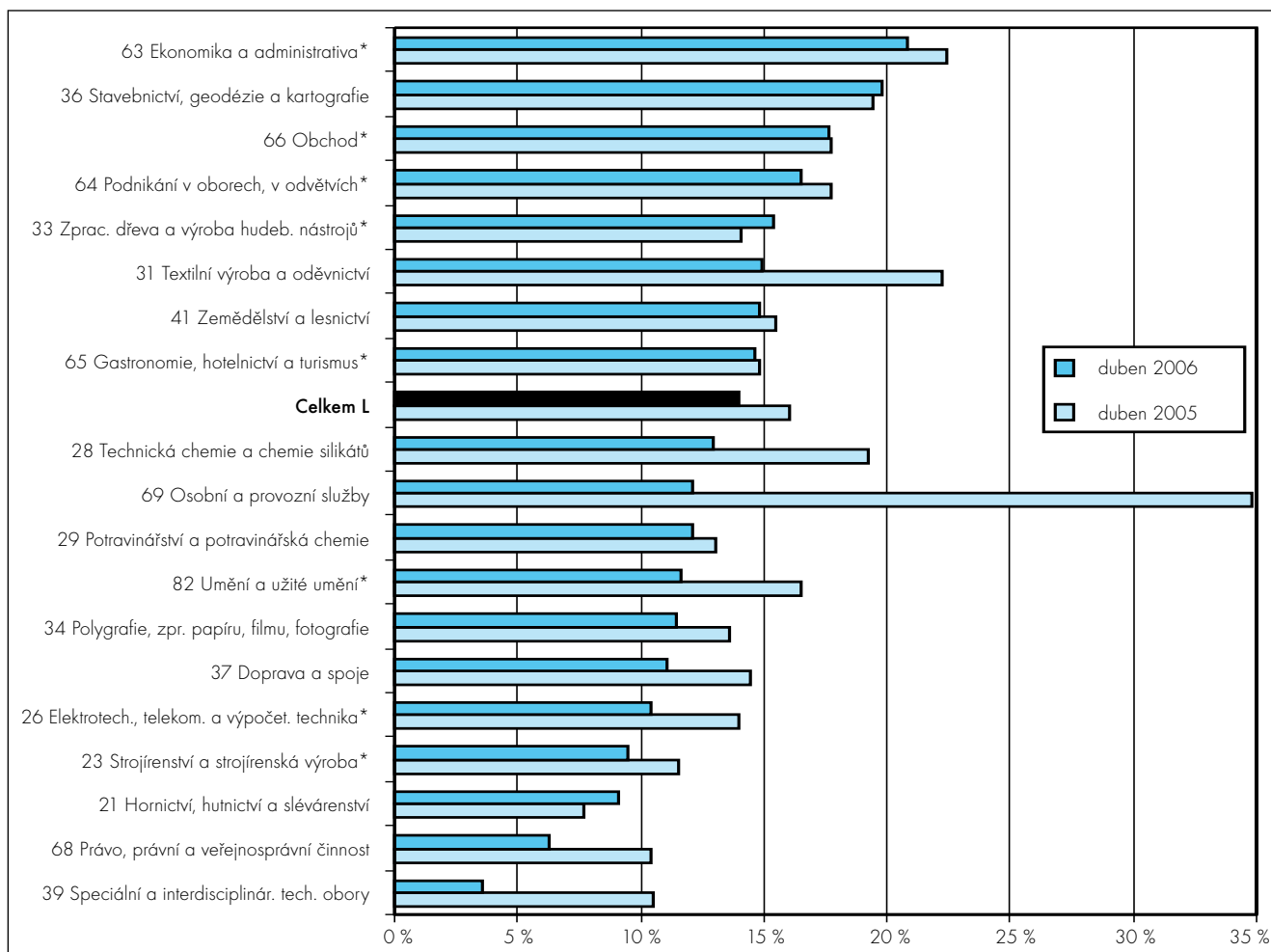
40) Nárůst počtu žáků posledních ročníků studia je patrný u studijních oborů SOU zakončených maturitní zkouškou.

41) Při malém počtu absolventů jsou údaje za jeden rok značně citlivé na případné chybné údaje v databázích.

42) Počet absolventů oboru 6952H001 byl nula a zároveň absolventi oboru 6941L004 ještě nevystudovali.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

Obrázek 6.6: Míra nezaměstnanosti absolventů: vyučení s maturitou, duben 2005 a 2006, skupiny oborů kategorie L

* Označení skupin oborů vzdělání, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 400 absolventů.

Tabulka 6.6: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: vyučení s maturitou, duben 2006, skupiny oborů kategorie L

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
21 Hornictví, hutnictví a slévárenství	11	1	9,1%	1,4 p.b.
23 Strojírenství a strojírenská výroba	1724	163	9,5%	-2,1 p.b.
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	3090	321	10,4%	-3,6 p.b.
28 Technická chemie a chemie silikátů	93	12	12,9%	-6,3 p.b.
29 Potravinářství a potravinářská chemie	124	15	12,1%	-1,0 p.b.
31 Textilní výroba a oděvnictví	381	57	15,0%	-7,3 p.b.
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	403	62	15,4%	1,3 p.b.
34 Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie	122	14	11,5%	-2,2 p.b.
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	303	60	19,8%	0,4 p.b.
37 Doprava a spoje	316	35	11,1%	-3,4 p.b.
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	28	1	3,6%	-7,0 p.b.
41 Zemědělství a lesnictví	276	41	14,9%	-0,7 p.b.
63 Ekonomika a administrativa	500	104	20,8%	-1,6 p.b.
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	4008	661	16,5%	-1,2 p.b.
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1085	159	14,7%	-0,2 p.b.
66 Obchod	1560	275	17,6%	-0,1 p.b.
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	64	4	6,3%	-4,2 p.b.
69 Osobní a provozní služby	239	29	12,1%	-22,7 p.b.
82 Umění a užité umění	471	55	11,7%	-4,8 p.b.
Celkem L	14798	2069	14,0%	-2,1 p.b.

a chemie silikátů (pokles o 6,3 p. b. na 12,9 %). Tím, že speciální a interdisciplinární obory vykazují malé počty absolventů, jsou každoročně vystaveny značným výkyvům v hodnotách míry nezaměstnanosti absolventů. Jejich výrazný pokles či nárůst není ničím neobvyklým. U skupiny oborů 28 Technická chemie a chemie silikátů je pokles míry nezaměstnanosti absolventů zřejmě částečně ovlivněn snížením počtu absolventů ze 151 v roce 2004 na 93 v roce 2005. V porovnání s dubnem 2005 se významně snížila také míra nezaměstnanosti u absolventů skupiny oborů vzdělání 31 Textilní výroba a oděvnictví (pokles o 7,3 p. b. na 15,0 %).

Podrobnější náhled do problematiky míry nezaměstnanosti absolventů studijních oborů SOU lze zís-

Tabulka 6.7: Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení s maturitou, duben 2006, kategorie L

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %	Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
4141L Obecné zemědělství	26,1%	3741L Provoz, organizace a ekonomika dopravy	11,4%
6342L Administrativa	23,8%	8251L Výtvarná a uměleckořemeslné práce	11,3%
3644L Stavební provoz	20,9%	2646L Aplikovaná elektronika	10,9%
6341L Ekonomika a podnikání	18,7%	3742L Provoz, organizace a ekonomika pošt	10,8%
6641L Provoz obchodu	17,7%	2643L Elektronika	10,6%
6441L Podnikání v oborech	16,6%	2842L Průmyslová chemie	10,1%
2645L Telekomunikace	16,5%	3441L Polygrafie	9,8%
6642L Propagace	15,8%	2641L Elektrotechnika	9,8%
3143L Oděvnictví	15,0%	4145L Zemědělská a lesnická technika	9,5%
2343L Strojírenská výroba	14,7%	2344L Montáž strojů a zařízení	7,0%
6541L Gastronomie	14,6%	2642L Silnoproudá elektrotechnika	6,5%
3342L Nábytkářství	12,6%	6842L Bezpečnostně právní činnost	6,3%
6941L Osobní služby	12,1%	2345L Servis a opravy strojů a zařízení	6,1%
2941L Potravinářství	12,0%	Celkem L	14,0%

Pozn.: Tmavé pozadí označuje kmenové obory, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 400 absolventů.

kat prostřednictvím dat o jednotlivých kmenových oborech vzdělání (KKOV).

V následujících dvou tabulkách jsou z hlediska členění podle kmenových oborů vzdělání uvedeny:

1. míra nezaměstnanosti absolventů kategorie L za duben 2006, podle které jsou sestupně seřazeny jednotlivé kmenové obory,

2. počet absolventů kategorie vzdělání L za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání L za duben 2006 a meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání L.

Vzhledem k tomu, že hodnoty míry nezaměstnanosti u oborů (a u kmenových oborů s nízkými počty absolventů) jsou mnohdy nepřesné a zavádějící, soustředíme se zde na kmenové obory s vyššími počty absolventů (které měly v roce 2005 více než 50 absolventů)⁴³.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie L jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro kmenové obory Obecné zemědělství, Administrativa, Stavební pro-

voz, Ekonomika a podnikání, Provoz obchodu, Podnikání v oborech a Telekomunikace.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie L jsou v dubnu 2006 patrné zejména u kmenových oborů strojírenského zaměření, a to Servis a opravy strojů a zařízení a Montáž strojů a zařízení. Dále je to Bezpečnostně právní

Tabulka 6.8: Přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení s maturitou, duben 2006, kategorie L

Kmenové obory vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
2343L Strojírenská výroba	592	87	14,7%	-1,9 p.b.
2344L Montáž strojů a zařízení	201	14	7,0%	-2,8 p.b.
2345L Servis a opravy strojů a zařízení	914	56	6,1%	-1,4 p.b.
2641L Elektrotechnika	614	60	9,8%	-4,1 p.b.
2642L Silnoproudá elektrotechnika	247	16	6,5%	-7,9 p.b.
2643L Elektronika	1894	200	10,6%	-2,8 p.b.
2645L Telekomunikace	133	22	16,5%	-16,0 p.b.
2646L Aplikovaná elektronika	183	20	10,9%	3,9 p.b.
2842L Průmyslová chemie	79	8	10,1%	-9,0 p.b.
2941L Potravinářství	75	9	12,0%	3,7 p.b.
3143L Oděvnictví	381	57	15,0%	-7,3 p.b.
3342L Nábytkářství	358	45	12,6%	0,9 p.b.
3441L Polygrafie	122	12	9,8%	-3,8 p.b.
3644L Stavební provoz	278	58	20,9%	0,6 p.b.
3741L Provoz, organizace a ekonomika dopravy	158	18	11,4%	-6,4 p.b.
3742L Provoz, organizace a ekonomika pošt	158	17	10,8%	3,2 p.b.
4141L Obecné zemědělství	88	23	26,1%	1,4 p.b.
4145L Zemědělská a lesnická technika	126	12	9,5%	-3,9 p.b.
6341L Ekonomika a podnikání	198	37	18,7%	-4,1 p.b.
6342L Administrativa	273	65	23,8%	-0,8 p.b.
6441L Podnikání v oborech	3975	661	16,6%	-1,2 p.b.
6541L Gastronomie	1085	158	14,6%	-0,2 p.b.
6641L Provoz obchodu	1503	266	17,7%	-0,2 p.b.
6642L Propagace	57	9	15,8%	2,6 p.b.
6842L Bezpečnostně právní činnost	64	4	6,3%	-4,2 p.b.
6941L Osobní služby	239	29	12,1%	-22,7 p.b.
8251L Výtvarná a uměleckořemeslné práce	444	50	11,3%	-5,3 p.b.
Celkem L	14798	2069	14,0%	-2,1 p.b.

43) Uvedené kmenové obory vzdělání zahrnují více než 97 % absolventů této kategorie vzdělání.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

činnost, Silnoproudá elektrotechnika, Zemědělská a lesnická technika, Elektrotechnika a Polygrafie.

6.3 Nezaměstnanost absolventů – absolventi maturitních oborů SOŠ (kategorie vzdělání M)

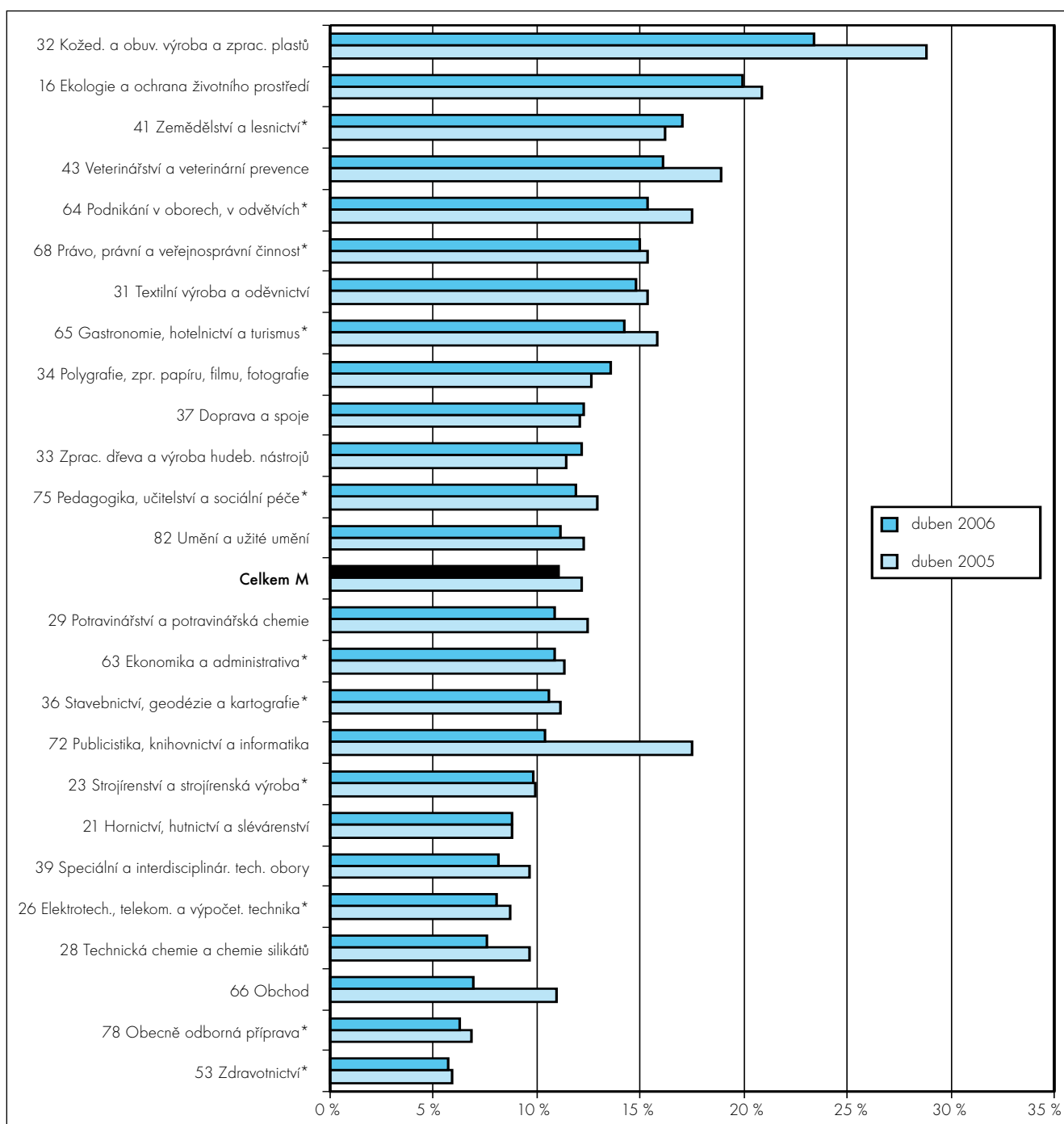
V této kategorii vzdělání jsou zařazeni absolventi studijních oborů SOŠ s maturitou, kteří se připravovali ve 4letých studijních oborech SOŠ a po absolvování získali maturitní vysvědčení. Ze všech kategorií středoškolského

vzdělání se nejvyšší počet absolventů nachází v této kategorii vzdělání.

V roce 2000 ukončilo studium na SOŠ s maturitou celkem 11 267⁴⁴ absolventů. V roce 2001 se jednalo o 45 537 absolventů, v roce 2002 o 42 428 a v roce 2003 o 41 987 maturantů. **Od roku 2001 docházelo k mírnému poklesu**

44) V roce 2000 se jednalo o výjimečně nízký počet absolventů SOŠ, který byl způsoben zavedením povinné devítileté školní docházky v roce 1996.

Obrázek 6.7: Míra nezaměstnanosti absolventů: SOŠ s maturitou, duben 2005 a 2006, skupiny oborů kategorie M

* Označení skupin oborů vzdělání, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 1 500 absolventů.

absolventů této kategorie vzdělání, který byl v roce 2004 vystředěn mírným nárůstem na 42 687 absolventů a v roce 2005 na 44 581 absolventů. V roce 2006 se očekává opětovný nárůst (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii M byl ve školním roce 2005/2006 zhruba o 1 625 vyšší oproti školnímu roku 2004/2005).

Nejvyšší počty absolventů maturitních oborů SOŠ byly ve školním roce 2004/2005 připravovány ve skupinách oborů 63 Ekonomika a administrativa (23,2 %), 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (11,0 %), 53 Zdravotnictví (9,0 %), 23 Strojírenství a strojírenská výroba (8,0 %), 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie (6,5 %), 65 Gastronomie, hotelnictví, turismus (6,1 %), 64 Podnikání v oborech, v odvětvích (5,8 %), 41 Zemědělství a lesnictví (4,9 %) a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče (4,6 %); z výše uvedených skupin oborů vzdělání vycházelo 83,7 % absolventů maturitních oborů SOŠ.

Míra nezaměstnanosti absolventů maturitních oborů SOŠ v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 15,0 % v dubnu 2004 na 12,2 % v dubnu 2005 a na 11,0% v dubnu 2006.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 jsou charakteristické zejména pro skupiny oborů vzdělání 32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (pouze 47 absolventů v roce 2005), 16 Ekologie a ochrana životního prostředí, 41 Zemědělství a lesnictví, 43 Veterinářství a veterinární prevence a 64 Podnikání v oborech, v odvětvích. Zvýšené míry nezaměstnanosti absolventů vykazují skupiny 68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost a 31 Textilní výroba a oděvnictví.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 dosahují a na trhu práce naleznou rychleji uplatnění absolventi skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví, kde jsou trvale dosahovány výrazně nižší hodnoty než u ostatních skupin, další v pořadí jsou skupiny 78 Obecně odborná příprava, 66 Obchod a 28 Technická chemie a chemie silikátů. Nižší hodnoty míry nezaměstnanosti absolventů rovněž vykazují skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika,

Tabulka 6.9: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: SOŠ s maturitou, duben 2006, skupiny oborů kategorie M

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	506	101	20,0%	-0,9 p.b.
21 Hornictví, hutnictví a slévárenství	91	8	8,8%	0,0 p.b.
23 Strojírenství a strojírenská výroba	3581	352	9,8%	-0,1 p.b.
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	4924	398	8,1%	-0,6 p.b.
28 Technická chemie a chemie silikátů	555	42	7,6%	-2,0 p.b.
29 Potravinářství a potravinářská chemie	349	38	10,9%	-1,6 p.b.
31 Textilní výroba a oděvnictví	722	107	14,8%	-0,5 p.b.
32 Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů	47	11	23,4%	-5,4 p.b.
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	295	36	12,2%	0,8 p.b.
34 Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie	162	22	13,6%	1,0 p.b.
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	2911	308	10,6%	-0,6 p.b.
37 Doprava a spoje	1033	127	12,3%	0,2 p.b.
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	234	19	8,1%	-1,5 p.b.
41 Zemědělství a lesnictví	2182	372	17,0%	0,9 p.b.
43 Veterinářství a veterinární prevence	230	37	16,1%	-2,8 p.b.
53 Zdravotnictví	4013	230	5,7%	-0,1 p.b.
63 Ekonomika a administrativa	10332	1123	10,9%	-0,5 p.b.
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	2597	399	15,4%	-2,1 p.b.
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	2720	388	14,3%	-1,5 p.b.
66 Obchod	130	9	6,9%	-4,0 p.b.
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	1748	262	15,0%	-0,3 p.b.
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	116	12	10,3%	-7,2 p.b.
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	2072	247	11,9%	-1,0 p.b.
78 Obecně odborná příprava	1722	109	6,3%	-0,5 p.b.
82 Umění a užité umění	1297	145	11,2%	-1,1 p.b.
Celkem M	44581	4905	11,0%	-1,2 p.b.

39 Speciální a interdisciplinární technické obory a 21 Hornictví, hutnictví a slévárenství⁴⁵.

Podrobnější údaje o situaci a vývoji nezaměstnanosti absolventů v maturitních oborech SOŠ (kategorie M) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce⁴⁶, kde jsou z hlediska členění podle skupin oborů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin oborů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání M v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),

2. počet absolventů kategorie vzdělání M za červen 2005, **počet nezaměstnaných absolventů**, **míra nezaměstnanosti absolventů** kategorie vzdělání M v dubnu 2006 a **meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů** v kategorii vzdělání M (vyjádřeno tabulkově).

Stejně jako v předchozím vydání, i tentokrát se v této části publikace zaměřujeme na **počty a míry nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů**. Je tomu tak proto, že tyto ukazatele v porovnání s dosavadními dostupnými údaji o nezaměstnanosti absolventů mají v současné době nejpřesnější vypovídací schopnost o situaci absolventů na trhu práce v ČR. Jedná se totiž o statistiky, kde jsou mezi nezaměstnané zahrnováni pouze ti absolventi, kteří absolvovali školu v roce předcházejícím sledovanému období.

46) Při malém počtu absolventů jsou údaje za jeden rok značně citlivé na případné chybné údaje v databázích.

45) Hornictví, hutnictví a slévárenství je skupina oborů vzdělání připravující pro profese, které byly velmi poznamenány restrukturalizací průmyslu a propouštěním. Počty absolventů v nich výrazně klesly. V současné době se objevuje v těchto profesích zájem o pracovníky, ti však nemají zájem o práci v oboru, který museli opustit. Proto zde nacházejí snadněji uplatnění absolventi a proti devadesátým letům je jejich míra nezaměstnanosti výrazně nižší.

Při srovnání hodnot míry nezaměstnanosti absolventů podle skupin oborů vzdělání za duben 2005 a 2006 bylo přes většinový výskyt poklesu v několika případech zaznamenáno i mírné zvýšení míry nezaměstnanosti. Zvýšení vykazují jednak na absolventy méně početné skupiny oborů vzdělání – **33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů a 34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu, fotografie** a jednak skupiny oborů vzdělání s vyššími počty absolventů – **37 Doprava a spoje a 41 Zemědělství a lesnictví**.

V porovnání s dubnem 2005 byly **nejvýraznější poklesy** míry nezaměstnanosti absolventů zaznamenány u skupin oborů, které mají v kategorii vzdělání M jedny z nejnižších počtů absolventů. Jedná se o skupiny oborů vzdělání **72 Publicistika, knihovnictví a informatika** (pokles o 7,2 p. b. na 10,3 %), **32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů** (pokles o 5,4 p. b. na 23,4 %) a **66 Obchod** (pokles o 4,0 p. b. na 6,9 %).

Nejpočetnější skupina absolventů maturitních oborů SOŠ **63 Ekonomika a administrativa** představuje zároveň nejpočetnější skupinu nezaměstnaných absolventů maturitních oborů evidovaných na úřadech práce. To však ještě neznamena, že jejich situace je závažná. Dokladem toho je její zařazení mezi skupiny oborů s průměrnou mírou nezaměstnanosti (10,9 %). Úřady práce často vnímají absolventy obchodních akademií jako problematickou skupinu, důvodem těchto úvah je především to, že vycházejí z již zmiňovaného vysokého počtu nezaměstnaných. Velké procento jich většinou nachází práci poměrně snadno a pokud jsou ostatní evidováni jako uchazeči o zaměstnání, tak jsou následně poměrně snadno absorbováni trhem práce.

I přes výrazný vzestup počtu absolventů lyceí (z 1 054 v roce 2004 na 1 622 v roce 2005) se postavení této skupiny absolventů na trhu práce jeví jako velmi příznivé. Jejich míra nezaměstnanosti patří mezi jedny z nejnižších a v porovnání s dubnem 2005 se prakticky nezměnila (z 5,8 % na 5,9 %). Této skutečnosti z velké části napomáhá samotná koncepce lyceí, která se vedle odborné stránky zaměřuje na přípravu absolventů pro pokračování ve studiu na vyšší terciární úrovni vzdělávání.

Podrobnější náhled do problematiky míry nezaměstnanosti absolventů maturitních oborů SOŠ lze získat prostřednictvím dat o jednotlivých kmenových oborech vzdělání (KKOV).

V příloze 3 a 4 jsou z hlediska členění podle kmenových oborů vzdělání uvedeny:

1. míra nezaměstnanosti absolventů kategorie M za duben 2006, podle které jsou sestupně seřazeny jednotlivé kmenové obory,

2. počet absolventů kategorie vzdělání M za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání M za duben 2006 a meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání M.

Vzhledem k tomu, že hodnoty míry nezaměstnanosti u oborů (a u kmenových oborů s nízkými počty absolventů) jsou mnohdy nepřesné a zavádějící, soustředíme se zde na

kmenové obory s vyššími počty absolventů (které měly v roce 2005 více než 50 absolventů).

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie M jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro kmenové obory vzdělání Obecné zemědělství, Ekologie a ochrana životního prostředí, Technická zařízení budov, Specializace ve zdravotnictví, Textilnictví, Obalová technika, zpracování papíru, Zemědělská a lesnická technika, Veterinární prevence, Rodinná příprava, Organizace a management v odvětví, Podnikání v oborech a Bezpečnostně právní činnost. Zvýšené míry nezaměstnanosti absolventů vykazují kmenové obory Sociální činnost, Veřejnosprávní činnost a Servis a opravy strojů a zařízení.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie M jsou v dubnu 2006 patrné zejména u kmenových oborů vzdělání zdravotnického zaměření – Ošetiřovatelství a Laborant ve zdravotnictví, a elektrotechnického zaměření – Aplikovaná elektronika, Telekomunikace, Silnoproudá elektrotechnika, Automatizace, Elektronika a Elektrotechnika. V dubnu 2006 byla rovněž velmi nízká míra nezaměstnanosti absolventů u kmenových oborů Předškolní a mimoškolní pedagogika, Lyceum, Aplikovaná chemie, Knihkupectví a Technický a interdisciplinární.

V souvislosti s mnohdy mylnými představami o vysoké nezaměstnanosti absolventů ekonomického zaměření považujeme za potřebné upozornit na skutečnost, že hodnota míry nezaměstnanosti kmenového oboru Ekonomika a podnikání (v něm je začleněn obor Obchodní akademie) se pohybuje okolo průměru kategorie vzdělání M (11,0 %). V dubnu 2006 její míra nezaměstnanosti dosahovala 10,9 %.

6.4 Nezaměstnanost absolventů – absolventi VOŠ (kategorie vzdělání N)

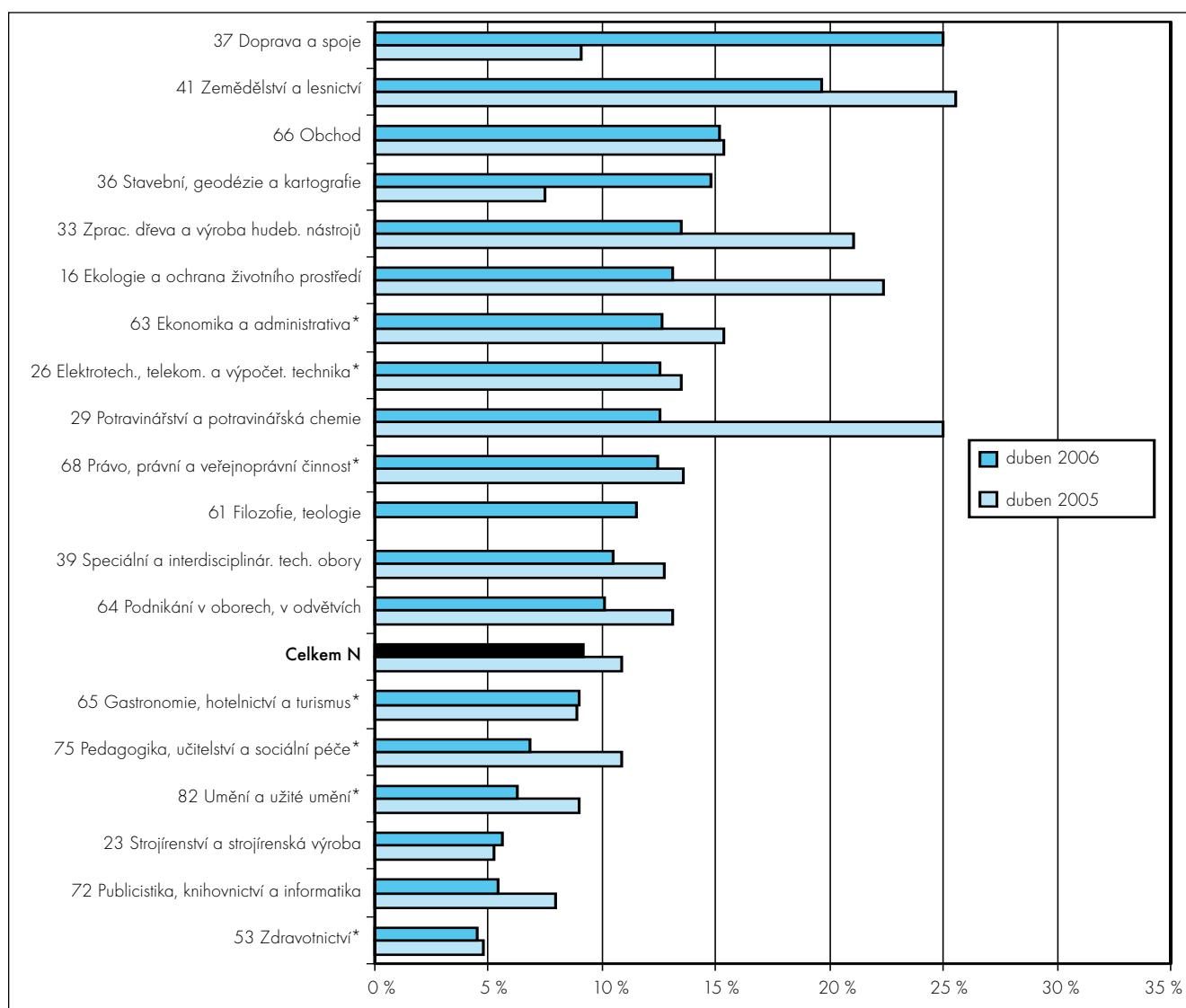
V této kategorii vzdělání jsou zařazeni absolventi, kteří se připravovali ve dvou až tříapůlletých studijních oborech VOŠ. Jedná se o historicky nejmladší kategorii vzdělání, ve které se vyšší počty absolventů začaly objevovat v roce 1998. Do této kategorie přísluší i relativně malý počet absolventů konzervatoří.

V roce 2000 absolvovalo celkově 7 904 absolventů VOŠ. V roce 2001 se jednalo o 7 886 absolventů VOŠ, v roce 2002 o 6 909 a v roce 2003 o 5 103 absolventů VOŠ. V porovnání s rokem 2001 došlo k poměrně velkému poklesu absolventů této kategorie vzdělání, který byl dozvukem zavedení povinné devítileté školní docházky v roce 1996. Od roku 2004 dochází k opětovnému nárůstu na 6 495 absolventů a na 7 415 absolventů v roce 2005. **V roce 2006 lze odhadovat, že se počet absolventů této kategorie vzdělání příliš nezmění** (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii N byl ve školním roce 2005/2006 zhruba o 25 žáků vyšší oproti školnímu roku 2004/2005).

Nejvyšší počty absolventů VOŠ byly ve školním roce 2004/2005 připravovány ve skupinách oborů 53 Zdravotnictví (22,8 %), 63 Ekonomika a administrativa (18,5 %), 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče (10,8 %), 82 Umění a užité umění (8,8 %), 65 Gastronomie, hotelnictví,

47) Uvedené kmenové obory vzdělání zahrnují více než 98 % absolventů této kategorie vzdělání.

Obrázek 6.8: Míra nezaměstnanosti absolventů: VOŠ, duben 2005 a 2006, skupiny oborů kategorie N

* Označení skupin oborů vzdělání, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 300 absolventů.

turismus (8,2 %), 68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost (7,9 %) a 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (5,9 %); z výše uvedených skupin oborů vzdělání vycházelo 82,9 % absolventů.

Míra nezaměstnanosti absolventů VOŠ v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 13,6 % v dubnu 2004 na 10,6 % v dubnu 2005 a na 9,1 % v dubnu 2006.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro skupiny oborů vzdělání 37 Doprava a spoje (pouze 16 absolventů v roce 2005), 41 Zemědělství a lesnictví, 66 Obchod (33 absolventů v roce 2005) a 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie. Zvýšené míry nezaměstnanosti absolventů vykazují skupiny 33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (37 absolventů v roce 2005), 16 Ekologie a ochrana životního prostředí, 63 Ekonomika a administrativa, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, 29 Potravinářství a potravinářská chemie a 68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 dosahují a relativně rychleji nalézají uplatnění na trhu práce absolventi skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví, 72 Publicistika, knihovnictví a informatika, 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 82 Umění a užité umění a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče.

Podrobnější údaje o situaci a vývoji nezaměstnanosti absolventů ve studijních oborech VOŠ (kategorie N) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce⁴⁸, kde jsou z hlediska členění podle skupin oborů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin oborů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání N v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),

2. počet absolventů kategorie vzdělání N za červen

48) Při malém počtu absolventů jsou údaje za jeden rok značně citlivé na případné chybné údaje v databázích.

6. Nezaměstnanost absolventů škol z hlediska získaného vzdělání

2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů

2006, míra nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání N (vyjádřeno tabulkově).

Stejně jako v předchozím vydání, i tentokrát se v této části publikace zaměřujeme na počty a míry nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů.

Je tomu tak proto, že tyto ukazatele v porovnání s dosavadními dostupnými údaji o nezaměstnanosti absolventů mají v současné době nejpřesnější vypovídací schopnost o situaci absolventů na trhu práce v ČR. Jedná se totiž o statistiky, kde jsou mezi nezaměstnané zahrnováni pouze ti absolventi, kteří absolvovali školu v roce předcházejícím sledovanému období.

Při srovnání hodnot míry nezaměstnanosti absolventů podle skupin oborů vzdělání za duben 2005 a 2006 bylo přes většinový výskyt poklesu v několika případech zaznamenáno i zvýšení míry nezaměstnanosti. Nepatrné zvýšení vykazují skupiny oborů 23 Strojírenství a strojírenská výroba a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus. Výrazné zvýšení vykazují na absolventy nejméně

zastoupené skupiny oborů vzdělání 37 Doprava a spoje (v roce 2005 16 absolventů) a 61 Filozofie, teologie (v roce 2005 26 absolventů). Významné je zvýšení míry nezaměstnanosti absolventů u skupiny oborů vzdělání 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie.

V porovnání s dubnem 2005 byly nejvýraznější poklesy míry nezaměstnanosti absolventů zaznamenány u skupin oborů, které mají v kategorii vzdělání N jedny z nejnižších počtů absolventů. Jedná se o skupiny oborů vzdělání 29 Potravinářství a potravinářská chemie (pokles o 12,5 p. b. na 12,5 %) a 33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů (pokles o 7,5 p. b. na 13,5 %). Významný je pokles míry nezaměstnanosti absolventů u skupiny oborů vzdělání 16 Ekologie a ochrana životního prostředí (pokles o 9,2 p. b. na 13,1 %).

Podrobnější náhled do problematiky míry nezaměstnanosti absolventů studijních oborů VOŠ lze získat prostřednictvím dat o jednotlivých kmenových oborech vzdělání (KKOV).

V následujících dvou tabulkách jsou z hlediska členění podle kmenových oborů vzdělání uvedeny:

1. míra nezaměstnanosti absolventů kategorie N za duben 2006, podle které jsou sestupně seřazeny jednotlivé kmenové obory,

2. počet absolventů kategorie vzdělání N za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů kategorie vzdělání N za duben 2006 a meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání N (vyjádřeno tabulkově).

Tabulka 6.10: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: VOŠ, duben 2006, skupiny oborů kategorie N

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	99	13	13,1%	-9,2 p.b.
23 Strojírenství a strojírenská výroba	160	9	5,6%	0,4 p.b.
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	437	55	12,6%	-0,9 p.b.
29 Potravinářství a potravinářská chemie	40	5	12,5%	-12,5 p.b.
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	37	5	13,5%	-7,5 p.b.
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	108	16	14,8%	7,4 p.b.
37 Doprava a spoje	16	4	25,0%	15,9 p.b.
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	38	4	10,5%	-2,2 p.b.
41 Zemědělství a lesnictví	219	43	19,6%	-5,9 p.b.
53 Zdravotnictví	1693	76	4,5%	-0,3 p.b.
61 Filozofie, teologie	26	3	11,5%	11,5 p.b.
63 Ekonomika a administrativa	1370	173	12,6%	-2,8 p.b.
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	287	29	10,1%	-3,0 p.b.
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	611	55	9,0%	0,1 p.b.
66 Obchod	33	5	15,2%	-0,2 p.b.
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	585	73	12,5%	-1,1 p.b.
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	202	11	5,4%	-2,5 p.b.
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	801	55	6,9%	-4,0 p.b.
82 Umění a užití umění	653	41	6,3%	-2,7 p.b.
Celkem N	7415	677	9,1%	-1,7 p.b.

Tabulka 6.11: Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: VOŠ, duben 2006, kategorie N

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
3641N Pozemní stavitelství	29,1%
4131N Zemědělství	20,6%
6341N Ekonomika a podnikání	16,2%
6841N Obecně právní činnost	15,0%
8241N Výtvorná a uměleckořemeslná tvorba	14,4%
1601N Ekologie a ochrana životního prostředí	13,1%
5345N Specializace ve zdravotnictví	12,4%
2631N Výpočetní technika a informační technologie	11,3%
6431N Management firem	10,1%
5344N Technik ve zdravotnictví	9,9%
6542N Hotelnictví a turismus	8,7%
6843N Veřejnosprávní činnost	8,6%
7541N Sociální činnost	8,4%
8243N Audiovizuální tvorba a výroba	7,9%
6343N Finanictví a bankovnictví	6,7%
2341N Strojírenství	5,9%
7241N Informační služby, knihovnictví	5,7%
8246N Tanec	5,5%
2345N Servis a opravy strojů a zařízení	5,4%
7532N Sociální práce a sociální pedagogika	4,8%
8244N Hudba	3,5%
5341N Ošetrovatelství	3,3%
7531N Předškolní a mimoškolní pedagogika	3,0%
5342N Rehabilitace	0,9%
3642N Dopravní a vodo hospodářské stavitelství	0,0%
Celkem N	9,1%

Pozn.: Tmavé pozadí označuje kmenové obory, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 300 absolventů.

49) Uvedené kmenové obory vzdělání zahrnují více než 92 % absolventů této kategorie vzdělání.

Tabulka 6.12: Přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: VOŠ, duben 2006, kategorie N

Kmenové obory vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
1601N Ekologie a ochrana životního prostředí	84	11	13,1%	-7,2 p.b.
2341N Strojírenství	68	4	5,9%	-1,8 p.b.
2345N Servis a opravy strojů a zařízení	92	5	5,4%	2,8 p.b.
2631N Výpočetní technika a informační technologie	371	42	11,3%	-0,8 p.b.
3641N Pozemní stavitelství	55	16	29,1%	16,4 p.b.
3642N Dopravní a vodohospodářské stavitelství	53	0	0,0%	0,0 p.b.
4131N Zemědělství	194	40	20,6%	-12,4 p.b.
5341N Ošetřovatelství	986	33	3,3%	-0,4 p.b.
5342N Rehabilitace	347	3	0,9%	-0,7 p.b.
5344N Technik ve zdravotnictví	81	8	9,9%	4,2 p.b.
5345N Specializace ve zdravotnictví	251	31	12,4%	-9,2 p.b.
6341N Ekonomika a podnikání	860	139	16,2%	-1,9 p.b.
6343N Finančnictví a bankovníctví	510	34	6,7%	-3,8 p.b.
6431N Management firem	287	29	10,1%	-3,0 p.b.
6542N Hotelnictví a turismus	576	50	8,7%	1,2 p.b.
6841N Obecně právní činnost	306	46	15,0%	-1,7 p.b.
6843N Veřejnosprávní činnost	243	21	8,6%	-1,8 p.b.
7241N Informační služby, knihovnictví	159	9	5,7%	-2,2 p.b.
7531N Předškolní a mimoškolní pedagogika	100	3	3,0%	-12,9 p.b.
7532N Sociální práce a sociální pedagogika	187	9	4,8%	-3,3 p.b.
7541N Sociální činnost	514	43	8,4%	-2,4 p.b.
8241N Výtvarná a uměleckořemeslná tvorba	118	17	14,4%	0,0 p.b.
8243N Audiovizuální tvorba a výroba	63	5	7,9%	-12,1 p.b.
8244N Hudba	283	10	3,5%	-1,0 p.b.
8246N Tanec	55	3	5,5%	3,1 p.b.
Celkem N	7415	677	9,1%	-1,7 p.b.

ní změna míry nezaměstnanosti absolventů v kategorii vzdělání N.

Vzhledem k tomu, že hodnoty míry nezaměstnanosti u oborů (a u kmenových oborů s nízkými počty absolventů) jsou mnohdy nepřesné a zavádějící, soustředíme se zde na kmenové obory s vyššími počty absolventů (které měly v roce 2005 více než 50 absolventů)⁴⁹.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie N jsou v dubnu 2006 charakteristické zejména pro kmenové obory Pozemní stavitelství, Zemědělství, Ekonomika a podnikání a Obecně právní činnost. Zvýšené míry nezaměstnanosti absolventů vykazují kmenové obory Výtvarná a uměleckořemeslná tvorba, Ekologie a ochrana životního prostředí a Specializace ve zdravotnictví.

Nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů kategorie N jsou v dubnu 2006 patrné zejména u kmenových oborů Dopravní a vodohospodářské stavitelství, Rehabilitace, Předškolní a mimoškolní pedagogika, Ošetřovatelství, Hudba a Sociální práce a sociální pedagogika. V dubnu 2006 byla nízká míra nezaměstnanosti rovněž u kmenových oborů Servis a opravy strojů a zařízení, Tanec, Informační služby, knihovnictví, Strojírenství a Finančnictví a bankovníctví.

6.5 Nezaměstnanost absolventů – absolventi VŠ (kategorie vzdělání R, T, V)

V této kategorii vzdělání jsou uváděny údaje o absolven-

tech, kteří se připravovali v prezenční (denní) formě v bakalářském, magisterském, navazujícím magisterském nebo doktorském studiu a mají občanství ČR. Protože tato publikace je zaměřena na analýzu uplatnění absolventů středoškolského vzdělání na trhu práce, jsou dále uvedené údaje o kategorii vysokoškolského vzdělání pouze doplňkem celkového obrazu situace absolventů na trhu práce.

Počet absolventů se každým rokem postupně zvyšuje (rok 2000 – 24 393, rok 2001 – 25 298 absolventů, rok 2002 – 26 273, rok 2003 – 26 440, rok 2004 – 29 022). V roce 2005 na vysokých školách v ČR úspěšně ukončilo studium celkem 31 121 absolventů.⁵⁰ Jednalo se o 10 532 absolventů bakalářského studia (kategorie R), 20 228 absolventů magisterského a navazujícího magisterského

studia (kategorie T) a 407 absolventů doktorského studia (kategorie V). V porovnání s předchozím školním rokem se počty absolventů zvýšily především v rámci bakalářského (o 3 789 absolventů, tj. o 56 %) a doktorského studia (o 99 absolventů, tj. o 32 %).

Nejvyšší počty absolventů VŠ byly ve školním roce 2004/2005 připravovány ve skupinách studijních programů Technické vědy a nauky (24,8 %), Ekonomické vědy a nauky (24,2 %), Humanitní a společenské vědy a nauky (13,5 %), Pedagogika, učitelství a sociální péče (11,7 %).

Míra nezaměstnanosti absolventů VŠ v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 7,7 % v dubnu 2004 na 5,5 % v dubnu 2005 a na 4,8 % v dubnu 2006.

Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je sama o sobě velice nízká. Rozlišení skupin studijních programů vzdělání na skupiny s vysokou resp. s nízkou mírou nezaměstnanosti absolventů je velmi obtížné (obzvláště v letošním roce), neboť rozdíly mezi těmito skupinami jsou velmi malé.

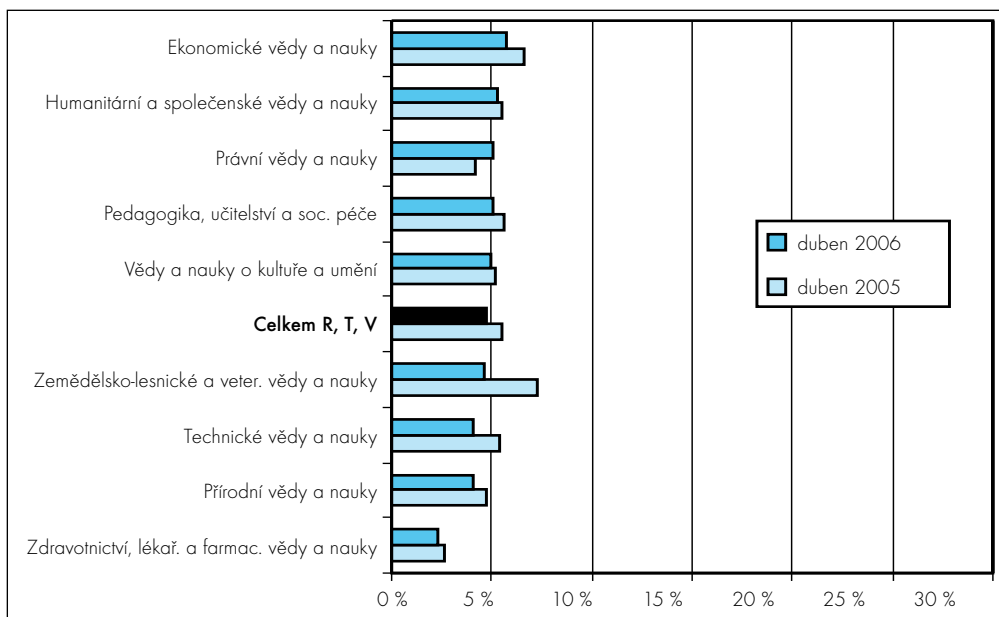
Vyšší míry nezaměstnanosti absolventů jsou v dubnu 2006 (a zároveň i v posledních dvou letech) charakteristické pro skupinu studijních programů Ekonomické vědy a nauky.

Níže míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2006 dosahují skupiny studijních programů Přírodní vědy a nauky a Technické vědy a nauky. Tradičně nejnižší míra ne-

⁵⁰ Srovnáme-li rok 2005 s rokem 2000, jedná se o nárůst počtu absolventů VŠ o 28 %.

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

Obrázek 6.9: Míra nezaměstnanosti absolventů: VŠ, duben 2005 a 2006, skupiny studijních programů kategorie R, T, V

Tabulka 6.13: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: VŠ, duben 2006, skupiny studijních programů kategorie R, T, V

Skupina studijních programů	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
Přírodní vědy a nauky	2587	105	4,1%	-0,7 p.b.
Technické vědy a nauky	7721	319	4,1%	-1,3 p.b.
Zemědělsko-lesnické a veter. vědy a nauky	1392	65	4,7%	-2,6 p.b.
Zdravotnictví, lékař. a farmac. vědy a nauky	2083	48	2,3%	-0,3 p.b.
Humanitní a společenské vědy a nauky	4191	220	5,2%	-0,3 p.b.
Ekonomické vědy a nauky	7532	435	5,8%	-0,8 p.b.
Právní vědy a nauky	1180	60	5,1%	0,9 p.b.
Pedagogika, učitelství a soc. péče	3645	185	5,1%	-0,6 p.b.
Vědy a nauky o kultuře a umění	913	45	4,9%	-0,3 p.b.
Celkem R, T, V	31121	1483	4,8%	-0,7 p.b.

zaměstnanosti absolventů (s určitým odstupem) je charakteristická pro skupinu Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky.

Více o nezaměstnanosti absolventů studijních programů VŠ (kategorie R, T, V) poskytuje přehled v následujícím grafu a tabulce, kde jsou z hlediska členění podle skupin studijních programů vzdělání uvedeny tyto skutečnosti:

1. pořadí skupin studijních programů vzdělání podle míry nezaměstnanosti absolventů VŠ (kategorie vzdělání R, T, V) v dubnu 2006 s doplňujícími hodnotami za duben 2005 (vyjádřeno graficky),

2. počet absolventů VŠ (kategorie vzdělání R, T, V) za červen 2005, počet nezaměstnaných absolventů, míra nezaměstnanosti absolventů VŠ v dubnu 2006 a meziroční změna míry nezaměstnanosti absolventů VŠ (vyjádřeno tabulkově).

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

Jednou z hlavních činností NÚOV je sledování potřeb trhu práce, což zahrnuje především vývoj ekonomiky, vývoj technologií a nových kvalifikačních požadavků profesí. Systematicky se sleduje a vyhodnocuje uplatnění absolventů na trhu práce, vývojové trendy ve strukturách zaměstnanosti a navrhuje se opatření, která mohou napomoci úspěšnému přechodu absolventů škol na trh práce.

Šetření, do jaké míry je získané vzdělání využito ve vykonávaném zaměstnání, resp. shoda mezi vzděláním absolventů a vykonávaným zaměstnáním přináší jednu z možností hodnocení problematiky uplatnění absolventů ve sféře práce. Umožňuje získat základní přehled o uplatňování pracovníků středoškolského odborného vzdělávání ve sféře práce

a o vztahu získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání (zejména u mladé populace). Studie vychází z analýzy údajů získaných ve Výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS) a navazuje na předešlé šetření v této problematice za roky 1996 a 2001.

Tato kapitola vychází ze studie „Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání - 2005“ jako součást projektu VIP Kariéra. Samotná shoda mezi dosaženým vzděláním a vykonávaným zaměstnáním není obsahem této části (výsledky tohoto šetření lze nalézt v uvedené studii na www.nuov.cz), pozornost je věnována zejména struktuře absolventů v jednotlivých profesních třídách a seskupeních zaměstnání.

7.1 Struktura absolventů podle klasifikace zaměstnání

Pro hodnocení profesní struktury absolventů máme k dispozici Klasifikaci zaměstnání (KZAM), kterou používá Český statistický úřad. Předmětem klasifikace je zaměstnání, tj. konkrétní činnost, kterou pracovník vykonává (i když není jeho povoláním) a která je zdrojem jeho hlavních pracovních příjmů⁵¹. Klasifikace se tedy soustřeďuje na kvalifikaci požadovanou pro provádění úkolů, a nikoliv na to, zda pracovník mající konkrétní zaměstnání je více nebo méně kvalifikovaný než jiný pracovník ve stejném zaměstnání. Na to je potřebné upozornit v úvodu této kapitoly.

V definici hlavních tříd jsou používány dvě dimenze kvalifikace: **úroveň (tj. stupeň) vzdělání**, která je funkcí rozsahu a složitosti zahrnutých úkolů, přičemž složitost má prioritu před rozsahem. Druhou dimenzí je **specializace vzdělání**, která odráží typ použité znalosti, používané nástroje a zařízení, zpracovaný materiál a charakter produkovaného zboží a služeb. Osm z deseti hlavních tříd bylo sestaveno s ohledem na čtyři stupně vzdělání.

Klasifikace KZAM, obsahuje tyto hlavní třídy zaměstnání:

- 1 Zákodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
- 2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci – *jedná se převážně o zaměstnání vyžadující vysokoškolské vzdělání. Je zde zařazena i většina zaměstnání pedagogických pracovníků*
- 3 Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech – *jde převážně o zaměstnání, kde se předpokládá středoškolské vzdělání s maturitou. Z pedagogických pracovníků do této třídy patří jenom pedagogové pro předškolní výchovu, vychovatelé a mistři OV*
- 4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci) – *jedná se o zaměstnání s nižšími nároky, dříve obvykle pro střední odborné vzdělání, dnes jsou běžně vykonávána pracovníky se středoškolským maturitním vzděláním*
- 5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě – *jsou zde začleněna jak zaměstnání vyžadující maturitní úroveň, tak i zaměstnání vhodná pro úroveň učební⁵²*
- 6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení, která patří do třídy 8)

8 Obsluha strojů a zařízení

9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Názorný přehled o podílech absolventů v jednotlivých třídách zaměstnání přináší tabulka (tab. 7.1) a následně i grafy. Dostupné údaje z Výběrového šetření pracovních sil nám umožňují rozdělení absolventů na kategorie vzdělání, z nichž blíže jsou hodnoceni vyučení, maturanti SOŠ a SOU a vysokoškoláci. Pro lepší srovnání je uvedena i struktura absolventů všech úrovní vzdělání jako celek (kategorie „všichni“).

Tabulka (tab. 7.1) umožňuje srovnání rozložení pracovníků se středním a vysokoškolským vzděláním v hlavních třídách zaměstnání, a to ve třech věkových kategoriích – 20 až 24 let (přibližně 5 let po absolvování střední školy), 25 až 29 let (přibližně 5 let po absolvování vysoké školy a 10 let po absolvování střední školy) a všichni ekonomicky aktivní obyvatelé (celkové rozložení pracovníků).

Ve věkové kategorii **20–24 let**, tj. zhruba do pěti let po absolvování střední školy je rozložení mladých lidí do jednotlivých tříd klasifikace zaměstnání odlišné od jejich úrovně nejméně dosaženého vzdělání. Nejvíce **vyučených** pracuje v zaměstnáních zařazených do třídy 7 (řemeslníci, zpracovatelé a opraváři – 32%) a ve třídě 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě) a třídě 8 (Obsluha strojů a zařízení). Všechna zaměstnání patřící do těchto tříd plně odpovídají kvalifikaci výučního listu. Poměrně vysoké procento z vyučených pracujících i na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (6 %), což je pod úroveň jejich vzdělání, protože tyto pozice často nevyžadují kvalifikaci, kterou vyučení samozřejmě mají.

Rozložení absolventů středního odborného studia ukončeného **maturitou** je poměrně rovnoměrnější než u vyučených. Nejvíce je jich podle svého nynějšího zaměstnání zařazeno do třídy 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci) – 29 %. Úrovní jejich dosaženého vzdělání odpovídají i za-

51) Naproti tomu povolání označuje způsobilost vykonávat pracovní činnosti, která se získává určitým stupněm vzdělání a ovládnutím potřebných praktických dovedností.

52) Pět z hlavních tříd, a to 4, 5, 6, 7 a 8 se posuzuje jako by měly stejný stupeň vzdělání – střední vzdělání, příp. úplné střední vzdělání – a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace vzdělání.

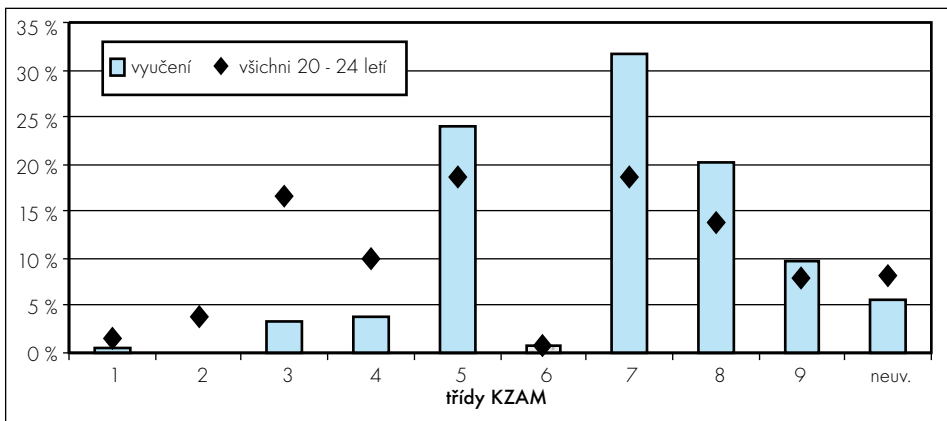
Tabulka 7.1: Profesní struktura absolventů podle KZAM (2005, v %)

Hlavní třídy KZAM	20–24 let				25–29 let				EAO			
	VYU	MZ	VTŠ	všichni	VYU	MZ	VŠ	všichni	VYU	MZ	VŠ	všichni
1-Zákodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1%	2%	4%	1%	2%	5%	11%	4%	2%	8%	16%	6%
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	0%	5%	39%	4%	0%	6%	53%	11%	1%	7%	53%	10%
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci	3%	29%	31%	17%	4%	35%	27%	21%	5%	41%	24%	21%
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	4%	16%	6%	10%	5%	14%	2%	8%	5%	12%	2%	7%
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	24%	16%	3%	19%	18%	17%	3%	15%	16%	11%	2%	12%
6-Kvalif. dělníci v zemědělství, lesnictví apod.	1%	1%	0%	1%	2%	1%	0%	1%	2%	1%	0%	2%
7-Řemeslníci a kvalif. výrobci, zprac., opraváři	32%	11%	0%	19%	38%	11%	1%	19%	34%	9%	1%	18%
8-Obsluha strojů a zařízení	20%	10%	0%	14%	22%	9%	0%	13%	22%	7%	1%	14%
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	10%	3%	0%	8%	8%	2%	0%	6%	10%	3%	0%	8%
neuv.	6%	7%	17%	8%	2%	0%	2%	2%	2%	1%	1%	2%
celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

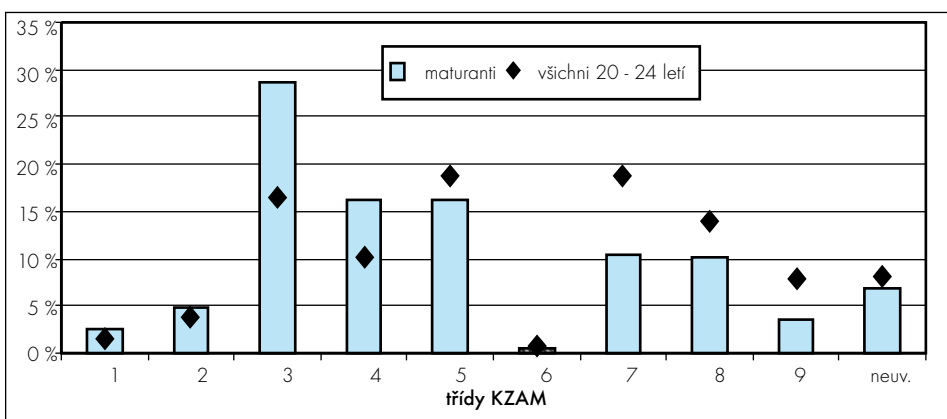
VYU=vyučení, MZ=maturanti SOŠ a SOU, VŠ=vysokoškoláci

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

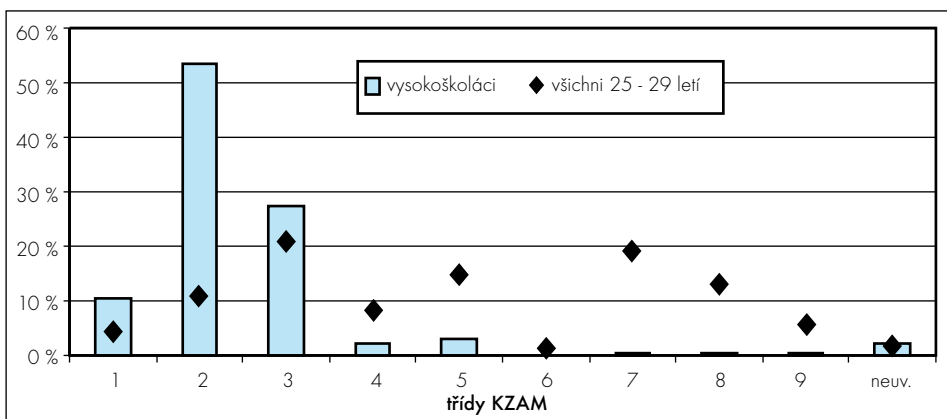
Obrázek 7.1: Profesní struktura vyučených ve věku 20-24 let podle KZAM (2005, v %)

Obrázek 7.2: Profesní struktura maturantů SOŠ a SOU ve věku 20-24 let podle KZAM (2005, v %)

Obrázek 7.3: Profesní struktura vysokoškoláků ve věku 25-29 let podle KZAM (2005, v %)

městnání ve třídě 4 (Nižší administrativní pracovníci – úředníci), do které jich patří 16 %. Značná část maturantů ve věku 20–24 let patří i do nižších tříd 5 až 9 (40 %). Z toho jenom část z nich jsou pozice, které vyžadují maturitní vzdělání⁵³. V některých firmách se zejména činnosti na pozicích u obsluhy strojů a zařízeních stávají složitějšími a kladou zvýšené nároky na zaměstnance, na jejich dovednosti. Jsou do značné míry proto obsazovány pracovníky s maturitním vzděláním,

53) Metodické principy klasifikace zaměstnání (KZAM) u hlavních tříd 4 až 8 se posuzují jako by měly stejný stupeň vzdělání – střední vzdělání příp. úplné střední vzdělání a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace vzdělání.

i když podle typu pozice by mělo na vykonávání dané činnosti postačovat učňovské vzdělání. Přibližně 5% maturantů je zařazeno do třídy 2 (Vědečtí a odborní duševní pracovníci), což odpovídá ukončenému vysokoškolskému vzdělání, a jsou to tedy pozice, na kterých by se podle úrovně svého dosaženého vzdělání neměli vyskytovat.

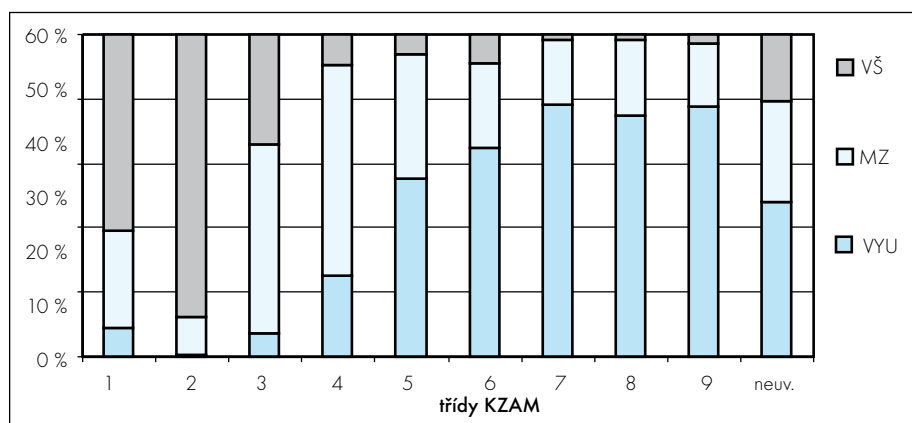
Absolventi **vysokoškolského studia** zhruba do pěti let po jeho ukončení (tj. ve věku **25–29 let**) pracují převážně na pozicích zařazených do tříd 1 až 3. Více než polovina vysokoškoláků patří do třídy 2 (Vědečtí a odborní duševní pracovníci), která zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající vysokoškolskému (i bakalářskému) vzdělání nebo vědecké kvalifikaci. Značná část absolventů pracuje i na pozicích zařazených do třídy 3 (Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci), které odpovídají úplnému středoškolskému vzdělání.

Celkový pohled na strukturu ekonomicky aktivních obyvatel (tj. nejen absolventů zhruba do pěti let od ukončení školy) v jednotlivých třídách zaměstnání nám podává následující graf (obr. 7.4). Velikosti podílů jsou ovlivněny počtem lidí s daným ukončeným vzděláním, tj. vzdělanostní strukturou.⁵⁴ Metodika klasifikace zaměstnání však byla sestavována tak, aby třídám odpovídala určitá úroveň dosaženého vzdělání. Na pozicích třídy 2 by měli být jenom pracovníci s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Ve

skutečnosti vysokoškoláci převažují, ale vyskytují se tam i pracovníci s nižším vzděláním. Obrácená situace je u ostatních tříd. Zejména ve třídách 5 až 9 (pozice pro vyučené) je minimálně pětina lidí se vzděláním vyšším – maturitním a dokonce i s vysokoškolským. Příčinou je zvyšování složitosti některých pracovních činností zařazených jako učňovské pozice, ale také situaci na trhu práce. Lidé jsou ochotni za určitých podmínek vzít i méně kvalifikovanou práci, např. dají přednost méně kvalifikované práci před nezaměstnaností.

54) Vzdělanostní struktura ekonomicky aktivních obyvatel v roce 2005: 7% základní, 43% střední bez maturity, 36% střední s maturitou, 14% vysokoškolské vzdělání.

Obrázek 7.4: Struktura ekonomicky aktivních obyvatel ve třídách KZAM (2005, v %)

Tabulka 7.2: Vývoj podílu struktury absolventů podle klasifikace zaměstnání (v %)

Hlavní třídy KZAM	Vyučení			Maturanti SOŠ a SOU		
	1996	2001	2005	1996	2001	2005
1-Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	0,3%	0,3%	0,3%	0,8%	1,1%	1,3%
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	0,1%	0,2%	0,0%	2,1%	3,1%	2,5%
3-Techičtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci	1,4%	2,0%	1,8%	14,3%	15,7%	15,1%
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	1,9%	2,0%	2,1%	7,1%	8,1%	8,7%
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	15,1%	11,5%	12,8%	6,6%	8,9%	8,8%
6-Kvalif. dělníci v zemědělství, lesnictví apod.	1,2%	1,2%	0,5%	0,4%	0,5%	0,3%
7-Řemeslníci a kvalif. výrobci, zpracovatelé, opraváři	23,4%	20,9%	16,8%	6,8%	4,8%	5,8%
8-Obsluha strojů a zařízení	9,4%	10,2%	10,7%	3,5%	3,3%	5,5%
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	3,7%	3,8%	5,1%	1,5%	2,5%	2,0%
Celkem	56,6%	52,1%	50,0%	43,4%	47,9%	50,0%

Absolventi: 1996 – vyučení – osoby do 23 let, s maturitou – osoby do 24 let
2001, 2005 – vyučení i s maturitou – věková skupina 20 až 24 let
Pozn.: Vyu + Maturanti = dohromady 100 % v daném roce

Následující tabulka (tab. 7.2) obsahuje porovnání údajů let 1996, 2001 a 2005 o začlenění vyučených a absolventů maturitních oborů SOŠ a SOU ve věku 20–24 let do jednotlivých tříd podle klasifikace zaměstnání. Tabulka je sestavena tak, že podíly jsou vypočteny z celku absolventů středního odborného studia, tj. vyučení i ti s maturitou. Důvodem je možnost přehlednějšího sledování vývoje poměru podílů vyučených a maturantů v celku absolventů středního odborného vzdělávání.

Ze sledování vývoje celkového podílu vyučených a maturantů je zřejmé, že **podíl absolventů s vyučením postupně klesá** (za posledních deset let o 6 %), naopak **podíl maturantů se zvyšuje**. I do budoucna můžeme s největší pravděpodobností předpokládat, že tento trend bude pokračovat. Směřuje k tomu vývoj naší ekonomické základny, zájem ze strany společnosti (žáků i rodičů) a vlády (dlouhodobé záměry v oblasti školství a vzdělávání).

Podíl **vyučených** nejvýrazněji poklesl ve třídě 7 (Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři) z 23 % v roce 1996 na 17 % v roce 2005. Významný celkový pokles nastal i ve třídě 5 (Provozní pracovníci ve službách a obchodě), i když tam byl vývoj trochu kolísavý. Významnější nárůst vyučených zaznamenala jenom třída 8 (Obsluha strojů a zařízení) a také třída 9, což pro vyučené není moc příznivé, protože se jedná o pomocnou a nekvalifikovanou práci.

Absolventi **maturitních** oborů SOU a SOŠ svůj celkový podíl ve sledovaném období zvýšili, což se projevilo

i ve většině tříd klasifikace zaměstnání. Nejvyšší nárůst (o 2,2 %) za posledních deset let měli provozní pracovníci pracující ve službách a obchodě (třída 5) a pracovníci u obsluhy strojů a zařízení (třída 8). Vesměs se jedná o pozice, na které většinou postačuje učňovské vzdělání s výučním listem. Jak už bylo řečeno, složitost některých operací při obsluze strojů a zařízení se v posledních letech zvýšila a vyžaduje kvalifikovanější pracovníky. V některých případech zahraniční investoři přímo vyhledávají zaměstnance s maturitním vzděláním na pozice u obsluhy komplikovanějších strojů. Narostl i podíl zaměstnaných na pozicích, které odpovídají maturitnímu vzdělání. Nejvyšší nárůst byl ve třídě 4 úředníků (nižších administrativních pracovníků) o 1,7 %.

Celkově u absolventů středního odborného vzdělání (bez ohledu na kategorii dosaženého vzdělání) roste zaměstnanost absolventů ve třídách 8, 9 a 4 a mírněji ve třídách 1 až 3. Klesá ve třídách 5 až 7, nejvýrazněji ve třídě 7 (Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři), kde pokles během posledních 10 let byl až o 7,6 %.

7.2 Struktura absolventů podle hlavních seskupení zaměstnání

Pro možnost snadnějšího sledování jsou v další části jednotlivé třídy zaměstnání sloučeny. Z celkového pohledu a hodnocení souladu kategorie vzdělání a zaměstnání jsme dospěli k názoru, že není nutno odlišovat např. kvalifikované dělníky v zemědělství, lesnictví atd. od řemeslníků, kvalifikovaných výrobců a obsluhy strojů a zařízení. Proto vzniklo seskupení 9 tříd klasifikace zaměstnání do čtyř větších skupin, které označujeme jako **hlavní seskupení zaměstnání**:

- **Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci** – kde jsou seskupeny třídy 1 až 4 – odpovídající je maturitní (třída 3 a 4) a vysokoškolské vzdělání (třída 2).
- **Provozní pracovníci ve službách a obchodě** – kde je zařazena třída 5 – uplatňují se jak maturanti, tak vyučení – zde KZAM dostatečně nerozlišuje
- **Kvalifikovaní dělníci a výrobci** – kde jsou seskupeny třídy 6 až 8 – předpokládané vzdělání je vyučení, příp. vyučení s maturitou, které je profilováno jako příprava vysoce kvalifikovaných dělníků pro náročná povolání nebo nižší řídicí funkce
- **Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** – kde je zařazena třída 9 – kde by se pracovníci se středním vzděláním měli vyskytovat jen minimálně.

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

V prvním seskupení „**Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci**“ nacházejí uplatnění převážně absolventi s maturitou ze SOŠ a SOU a v menší míře i absolventi učebních oborů. V dalším seskupení „**Provozní pracovníci ve službách a obchodě**“ je zastoupení absolventů učebních oborů vyšší než podíl absolventů maturitních oborů SOŠ a SOU. V tomto seskupení jsou však jejich podíly nejvyrovnanější, v ostatních jeden nebo druhý značně převyšují. Značný podíl maturantů mezi provozními pracovníky ve službách a obchodě je dán tím, že do mnohých zaměstnání v oblasti Hotelnictví, gastronomie a turismu (kuchaři, číšníci, průvodci ad.) jsou připravováni pracovníci v oborech SOŠ, obvykle pro první fázi životní kariéry.

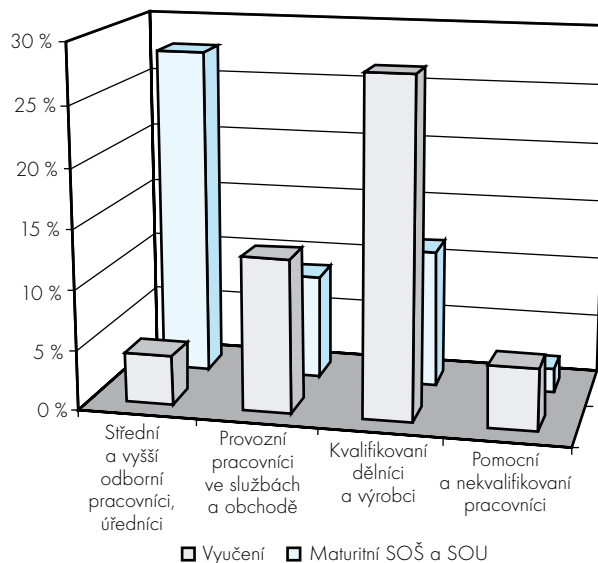
Seskupení „**Kvalifikovaní dělníci a výrobci**“ je významné tím, že zahrnuje 40 %, což je největší část, všech absolventů ve sledované věkové kategorii. V tomto seskupení nacházejí uplatnění zejména absolventi učebních oborů. V posledních deseti letech však jejich podíl klesá a naopak mírně se zvyšuje podíl maturantů. Podíl lidí zaměstnaných na těchto pracovních pozicích celkově klesá (poklesl podíl zejména zemědělských dělníků a řemeslníků, ale i zpracovatelů a opravářů; podíl obsluhy strojů a zařízení se zvýšil). Zahraniční investoři u nás ale rozvíjejí své aktivity zrovna v činnostech vytvářejících pracovní místa, která jsou zařazena do tohoto seskupení. Kvalifikovaná pracovní síla v oblasti obsluhy strojů a zařízení nebo kvalifikovaní výrobci a opraváři jsou pro mnohé investory lákavá investiční pobídka. Zvyšující se podíl maturantů v tomto seskupení zaměstnání je výsledkem nárůstů složitosti některých činností, např. u obsluhy strojů a zařízení – stroje jsou složitější, řízené počítačem. To klade vyšší požadavky na dovednosti a schopnosti absolventů a vyžaduje to jinou kategorii vzdělání než klasické vyučení.

Vytváření tlaku na produkci učňů, které se ze strany zaměstnavatelů objevují, tedy není zcela na místě a pracovníky lze na náročnějších pozicích doplnit maturanty středních odborných škol.

Poslední hlavní seskupení „**Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci**“ zahrnuje jenom malou část absolventů. Větší díl připadá na absolventy učebních oborů, nacházíme zde i poměrně vysoký podíl maturantů SOŠ a SOU, kteří by se v této skupině neměli vyskytovat vůbec.

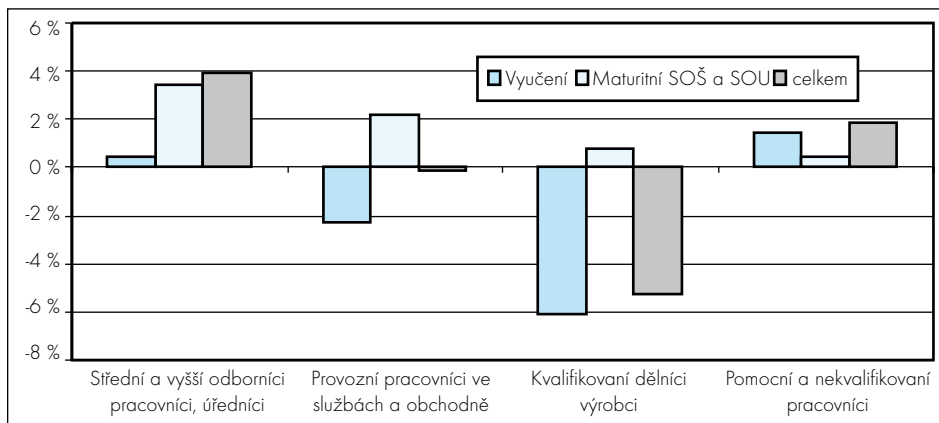
Pro přehlednější informaci o změnách podílu absolventů učebních i maturitních oborů SOŠ a SOU ve vytvořených seskupeních zaměstnání je vytvořen další graf (obr. 7.6). Změny za posledních deset let jsou poměrně výrazné. **Nejvýraznějších změn bylo dosaženo ve skupině kvalifikovaných dělníků a výrobců, kde poklesl celkový podíl absolventů o 5,3 %.** Hlavní podíl na tomto poklesu měli vyučení. Naopak podíl maturantů mírně vzrostl (důvody byly popsány výše). Ve skupině *provozních pracovníků ve službách a obchodě* byl celkový úbytek minimální – o co se podíl vy-

Obrázek 7.5: Přehled o podílech absolventů (20 až 24 let) v hlavních seskupeních zaměstnání (2005, v %)

učených snížil, o to se podíl maturantů zvýšil. V dalších dvou seskupeních bylo zaznamenáno zvýšení celkového podílu. **Výrazný nárůst byl zejména u středních a vyšších odborných pracovníků a úředníků (o 4 %) a hlavní zásluhu na tom měli maturanti.** Tento nárůst lze hodnotit pozitivně, což se nedá říci o navýšení podílu seskupení pomocných a nekvalifikovaných pracovníků.

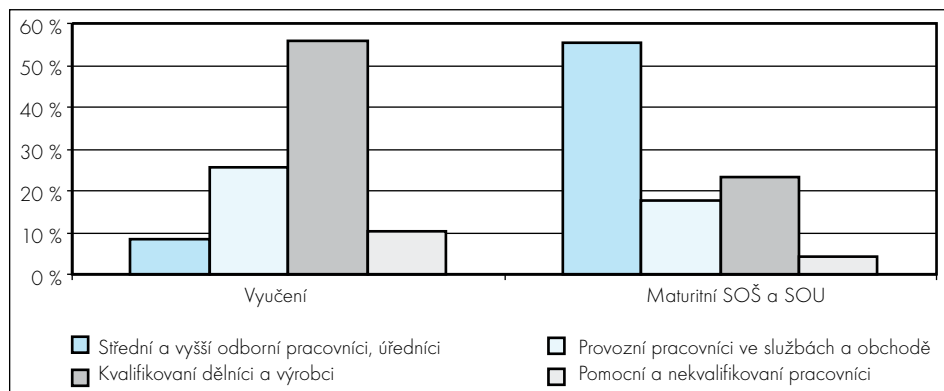
Obrázek 7.6: Změny v podílech absolventů (20–24 let) v hlavních seskupeních zaměstnání (2005–1996, v %)

Předešlé hodnocení a konstruování grafických výstupů vycházelo z celkového počtu absolventů středního odborného vzdělání. Pro lepší orientaci v **profesní struktuře absolventů podle druhu vzdělání** (vyučení a maturanti) je zkonstruován další graf (obr. 7.7). Podává přehlednější informaci o tom, jakou strukturu pracujících podle sestavených 4 hlavních seskupeních mají vyučení a maturanti SOŠ a SOU – umožňuje i vzájemné srovnání těchto dvou skupin.

Ve struktuře **vyučených** nadpoloviční většina (56 %) pracuje na pozicích zařazených do seskupení Kvalifikovaných dělníků a výrobců, což odpovídá jejich kvalifikaci. Další

Obrázek 7.7: Podíly uplatnění absolventů (20–24 let) jednotlivých kategorií vzdělání v hlavních seskupeních tříd KZAM (2005, v %)

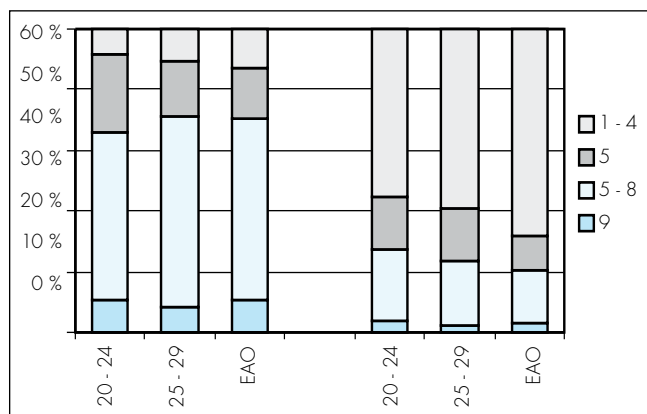

čtvrtina patří k Provozním pracovníkům ve službách a obchodě. **Dohromady tedy 82% vyučených pracuje na pozicích, které odpovídají úrovni jejich dosaženého vzdělání.** Zbýlých 18% vyučených pracuje buď na pozicích, které vyžadují vyšší úroveň vzdělání (seskupení Střední a vyšší odborní pracovníci – 8%), nebo na pozicích, které nedosahují úrovně jejich vzdělání (Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci – 10%).

Z absolventů **maturitního** odborného středoškolského vzdělání 55% pracuje na pozicích zařazených do seskupení Střední a vyšší odborní pracovníci a úředníci. Polovina absolventů tedy pracuje na pozicích, které odpovídají dosažené úrovni jejich vzdělání. O absolventech pracujících jako Provozní pracovníci ve službách a obchodě (18%) se lze také vyjádřit, že pracují v souladu s jejich úrovní dosaženého vzdělání. Poměrně vysoký podíl maturantů v pozicích kvalifikovaných dělníků a výrobců je dán jednak odpovídajícím uplatněním absolventů studijních oborů SOU, jednak i uplatněním absolventů SOŠ v náročnějších dělnických pozicích.

Porovnání v profesní struktuře absolventů ve věku 20–24 let (podle hlavních seskupení tříd KZAM) s ostatními ekonomicky aktivními obyvateli (EAO) přináší následující část. Z grafu (obr. 7.8) je zřejmé, že rozdíly ve struktuře absolventů zhruba do pěti let po ukončení studia na střední škole (věk 20–24 let) nejsou příliš rozdílné od struktury absolventů, kteří ukončili své studium zhruba pět let před nimi. O něco větší jsou rozdíly ve srovnání se všemi ekonomicky aktivními obyvateli.

Obrázek 7.8: Porovnání zaměstnanecké struktury absolventů a ostatních pracovníků v hlavních seskupeních tříd (2005, v %)

U **vyučených** je možné pozorovat výraznější rozdíl v podílu seskupení Provozní pracovníci ve službách a obchodě (třída 5) – 26% ve věku 20–24 let a jenom 17% u všech EAO. U **maturantů** je příznačný věkem se zvyšující podíl pracovníků zařazených do seskupení Střední a vyšší odborní pracovníci a úředníci (třídy 1 až 4).

Závěrem lze konstatovat, že uplatnění absolventů středního odborného vzdělání je vcelku v souladu s jejich úrovní dosaženého

vzdělání. Odchytky jsou do značné míry způsobené kombinací vnějších a vnitřních faktorů působících nejen na absolventy, ale i na všechno praceschopné obyvatelstvo. Z vnějších faktorů lze za všechny uvést současnou ekonomickou situaci a hospodářský vývoj, které ovlivňují strukturu pracovních sil na trhu práce. Odchytky poukazují na nerovnováhu mezi strukturou pracovních sil a požadavky trhu práce. Pokud odbočení není příliš rozsáhlé, lze je tedy chápat i pozitivně a jako odpovídající vývojovým trendům. Projevují se požadavky na vyšší úroveň odborného vzdělání, a to z důvodu postupně změny struktury nabídky pracovních míst na trhu práce pro kvalifikovanější pracovní sílu. I když z některých stran vyvstávají požadavky na vyšší produkci absolventů učňovských oborů, je na zvážení, jestli těmto „hlasům“ dát „zelenou“.

7.3 Struktura absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů a kategorií vzdělání

Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání je hodnocena v další kapitole. Hlavním kritériem hodnocení jsou skupiny oborů vzdělání⁵⁵. Proto jsme se rozhodli uvést předtím kapitolu, která by se věnovala struktuře absolventů⁵⁶ z hlediska skupin oborů a kategorií vzdělání. Tato část tedy podává přehled o uplatnění absolventů (vyučených a maturantů středního odborného vzdělání odděleně) v hlavních seskupeních zaměstnání podle skupin oborů vzdělání. Pro lepší představivost lze uvést příklad – struktura vyučených absolventů skupiny strojírenských oborů podle hlavních seskupení zaměstnání, tj. jejich profesní začlenění.

Následující graf (obr. 7.9) umožňuje názorné srovnání podílu **absolventů učebních oborů** v jednotlivých skupinách oborů vzdělání podle jejich začlenění do hlavních seskupení zaměstnání. Ve skupinách oborů, které bychom mohli zjednodušeně zařadit mezi obory primárního a sekundárního sektoru (od hornictví až po zemědělství a lesnictví – v obr. 7.9 a 7.10 seřazeny za sebou), výrazně převládají vyučení, kteří patří do seskupení Kvalifikovaných dělníků a výrobců

55) KKOV – klasifikace kmenových oborů vzdělání – současně používaná klasifikace oborů vzdělání, kmenových oborů a skupin oborů vzdělání.

56) Za absolventy jsou považováni všichni ekon. aktivní lidé ve věku 20 až 24 let, tj. přibližně 5 let po absolvování střední školy.

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

(třídy 6 až 8). Ve skupinách oborů, které lze začlenit do terciéru (sektor služeb), mají výrazný podíl absolventi, kteří spadají do seskupení Provozních pracovníků ve službách a obchodě.

Podrobnější hodnocení profesní struktury vyučených absolventů bude uskutečněno u skupin oborů vzdělání, které jsou významné i z hlediska počtu absolventů (obr. 7.10). Nejčetnější skupinou oborů je **Strojírenství a strojírenská výroba** (bezmála 40 tis. absolventů). Je to odvětví, které si v naší hospodářské struktuře i nadále udržuje velice důležité postavení. I když podíl pracujících ve strojírenství má po změnách v devadesátých letech minulého století klesající tendenci. V zaměstnanecké struktuře vyučených absolventů strojírenských oborů tvoří značnou část (80 %) kvalifikovaní dělníci a výrobci. Vyšší podíl dělníků má jenom skupina oborů **Technická chemie a chemie silikátů**, ve které je však počet absolventů velice nízký. Stejný podíl je u skupiny

Stavebnictví, geodézie a kartografie (tj. taky 80 %). Ve strojírenství i stavebnictví je část absolventů, kteří pracují na pozicích nekvalifikovaných a pomocných dělníků, což příliš neodpovídá výši jejich dosaženého vzdělání. Zrovna tak poměrně vysoké podíly vyučených patříčích do seskupení tříd 1 až 4, což jsou pozice pro absolventy s maturitou (9 % ve strojírenství, 8 % v elektrotechnice nebo 10 % v textilní a kožedělné výrobě).

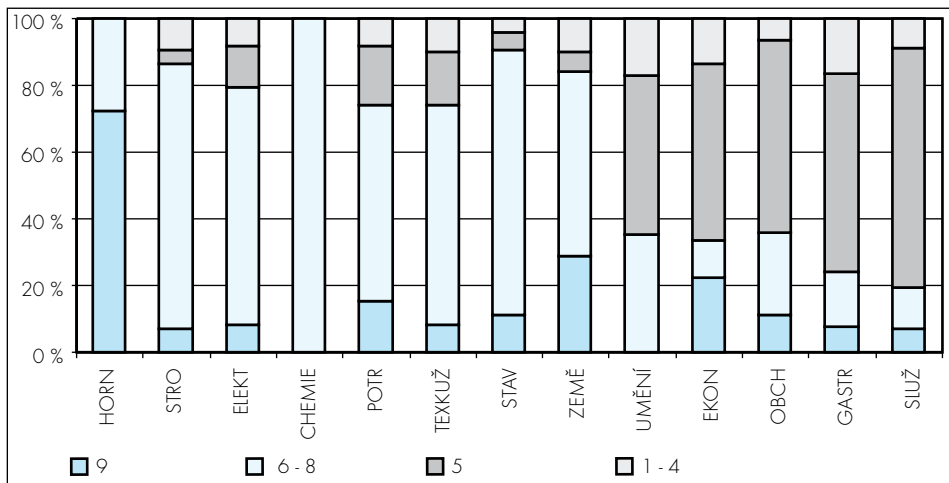
Zcela jinou strukturu vyučených absolventů mají tři nejpčetnější skupiny oborů vzdělání z oblasti terciéru (služeb) – **Obchod, Gastronomie, hotelnictví a turismus a Osobní a provozní služby**⁵⁷. Největší část vyučených absolventů patří do seskupení Provozní pracovníci ve službách a obchodě – v obchodě 58 %, v gastronomii 59 % a nejvíce v osobních a provozních službách 72%. Z hlediska absolutního počtu je nejvýznamnější právě počet provozních pracovníků v obchodě – téměř polovina všech vyučených absolventů zařazených

jako provozní pracovníci nachází své uplatnění právě v obchodě. Už i název seskupení naznačuje, že jejich vysoký podíl je v této skupině zcela namístě. Další čtvrtina pracujících v obchodě patří do seskupení kvalifikovaných dělníků (třídy 6–8), poměrně vysoký podíl mají i pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (11 %) a zbytek jsou absolventi na pozicích maturantů patříčích do třídy 1–4, tj. na pozicích, které neodpovídají úrovni jejich dosaženého vzdělání a na kterých by se vyskytovat neměli.

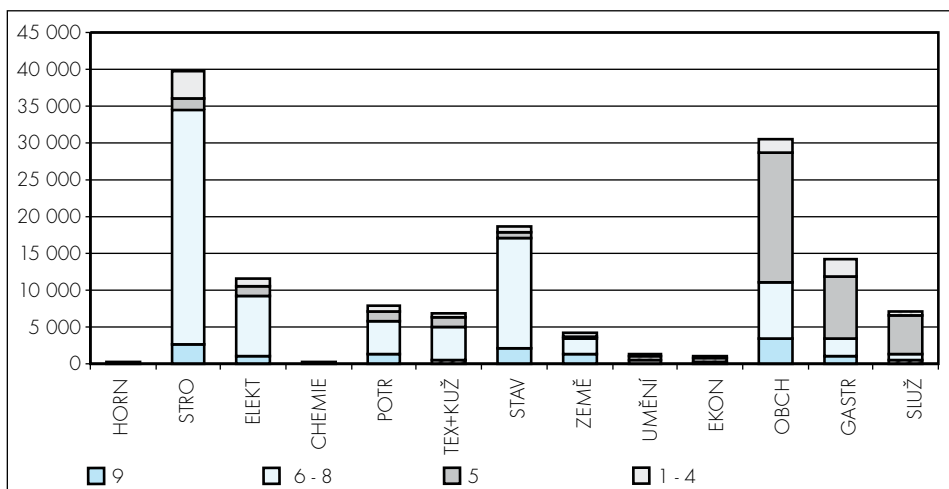
Srovnáním se strukturou vyučených v roce 2001 lze ve vybraných oborech konstatovat, že ve většině skupin oborů vzdělání k významným změnám za poslední čtyři roky nedošlo (srovnáváme zejména strukturu vyučených ve skupinách oborů s významnějším počtem absolventů). Výraznější změna nastala u skupiny strojírenských oborů a v obchodě. Ve strojírenských oborech poklesl podíl absolventů v seskupení tříd 1 až 4 a vzrostl v seskupení kvalifikovaných dělníků. U vyučených je tento přesun v souladu s jejich kvalifikací (třídy 1–4 by měly zahrnovat maturanty, třídy 6–8 vyučené). V obchodě poklesl podíl absolventů v seskupení odborných

pracovníků, ale i u provozních pracovníků. Naopak vzrostl podíl dělníků a výrazně i pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, což není pozitivní jev.

Obrázek 7.9: Struktura vyučených absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2005, v %)

Obrázek 7.10: Počty vyučených absolventů v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2005, abs.)

57) Ostatní skupiny oborů vzdělání (zdravotnické, umění i ekonomika) nejsou podrobněji rozpracovány z důvodu malého počtu absolventů. Data se zpracovávají z VŠPS a na této úrovni by neměla požadovanou vypovídající hodnotu.

7. Uplatnění absolventů škol z hlediska profesního začlenění

Profesní struktura absolventů středního odborného vzdělání ukončeného **maturitou** je odlišná od struktury vyučených. Celkově patří polovina absolventů s maturitou do seskupení středních a vyšších odborných pracovníků a úředníků (třídy 1 až 4), která plně odpovídá výši jejich dosaženého vzdělání. Ve skupinách oborů obchod, gastronomie a služby mají nejvyšší podíl provozní pracovníci (třída 5). V některých skupinách oborů převládají zaměstnanci dělnických profesí (zarážející je zejména vysoký podíl dělníků u strojírenských oborů – obr. 7.11), což zcela neodpovídá úrovni jejich dosaženého vzdělání.

Nejdůležitější ze skupin oborů vzdělání z hlediska počtu absolventů je **Ekonomika a administrativa** (obr. 7.12). V současné době zahrnuje téměř třetinu všech absolventů středního odborného vzdělání s maturitou (pozn. z těch, co spadají do našeho vzorku pro hodnocení shody). Není překvapující, že většina absolventů ekonomických oborů spadá do seskupení odborných pracovníků a úředníků (třídy 1–4) – 74 %, kam patří. Dalších 14 % absolventů pracuje jako provozní pracovníci ve službách a obchodě, což lze považovat v tomto případě za spíše nižší kvalifikační úroveň. Zbýlých

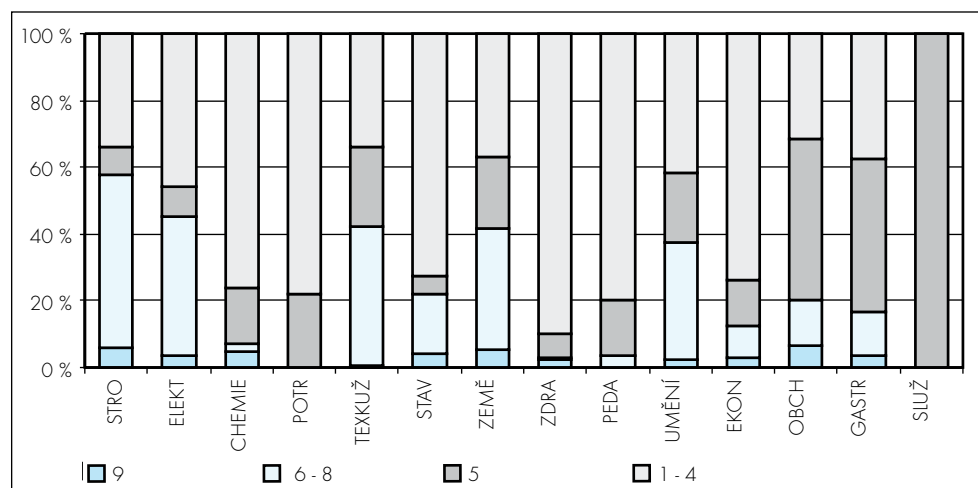
12 % absolventů pracuje na pozicích zcela v nesouladu s jejich kvalifikací a vzděláním – na pozicích dělníků a nekvalifikovaných pracovníků.

Významnými skupinami oborů z hlediska vysokého podílu absolventů v seskupení tříd 1 až 4 (odborní pracovníci a úředníci) jsou zejména skupiny **zdravotnických a pedagogických oborů**. Ze skupiny Zdravotnictví pracuje až 90 % absolventů na pozicích zařazených do seskupení odborných pracovníků. Absolventi (tady převážně absolventky) těchto oborů nemají problém s uplatněním ve svém oboru. Jejich nezaměstnanost je nízká. Navíc se jedná o natolik specifickou pracovní činnost, ve které se člověk bez příslušného vzdělání může uplatnit jenom na pozicích, které udržují a zabezpečují chod zdravotnických zařízení (od účetních přes kuchařky až po uklízečky). Vysoký podíl odborných pracovníků ve skupině zdravotnických oborů je tedy namístě.

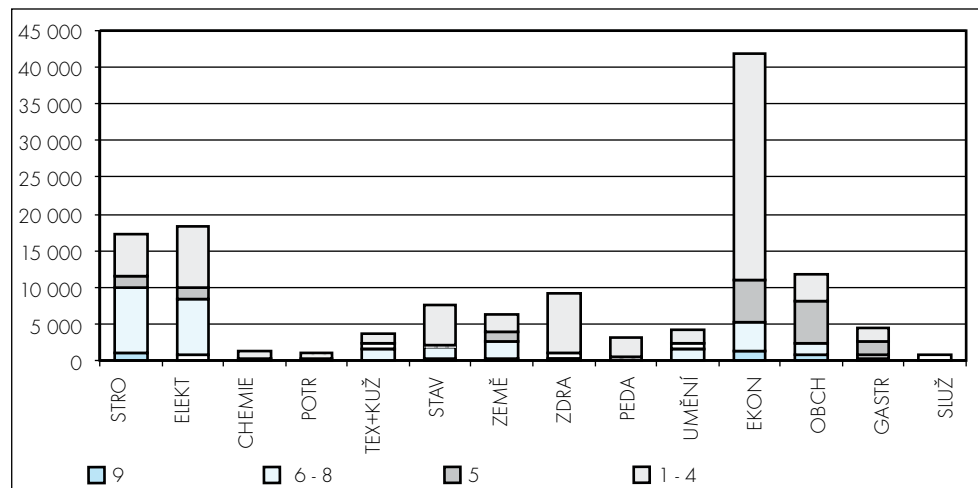
Vysoký podíl absolventů v seskupení Provozních pracovníků ve službách a obchodě (třída 5) mají skupiny oborů Osobní a provozní služby (zahrnuje ale malý počet absolventů), **Obchod** (49 %) a **Gastronomie, hotelnictví a turismus** (46 %). Metodika tvorby tříd KZAM nerozlišuje v této třídě 5 mezi maturanty a vyučenými (nestanovuje, jakou úroveň dosaženého vzdělání by měli pracující na těchto pozicích dosahovat). Není tedy možné dostatečně kvalifikovaně říci, zda je uplatnění absolventů na pozicích třídy 5 v souladu s jejich kvalifikací, nebo ne (a je tedy pod jejich úroveň). V Obchodě i gastronomii se uplatňují do značné míry i absolventi zařazení do tříd 1–4, což ale lze jednoznačně hodnotit jako odpovídající jejich úrovni vzdělání.

Ve **Strojírenství a strojírenské výrobě** je podíl maturantů v dělnických profesích (třídy 6–8) nejvyšší (52 %) ve srovnání s ostatními skupinami oborů vzdělání. Vysoký je i u maturantů **Elektrotechniky, telekomunikační a výpočetní techniky** (41 %). U mladých absolventů těchto dvou skupin s krátkou praxí (či bez praxe) je to do určité míry pochopitelné a vysvětlitelné. Studenti maturitních oborů z hlediska lepších možností uplatnění jsou připravováni i pro výkon dělnických funkcí, tj. jsou připravováni pro zvládnutí základních dovedností a manuálních zručností, které získávají vyučením v těchto

Obrázek 7.11: Struktura absolventů s maturitou ze SOŠ a SOU v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2005, v %)

Obrázek 7.12: Počty absolventů s maturitou ze SOŠ a SOU v hlavních seskupeních zaměstnání z hlediska skupin oborů vzdělání (2005, abs.)

8. Závěr

oborech. Někteří absolventi si tedy raději zvolí na začátku své pracovní kariéry nižší pozici před nezaměstnaností nebo dlouhodobým hledáním uplatnění a získají tak potřebnou praxi. Dalším důvodem je také zvyšující se složitost některých činností v odvětvích strojírenství a elektrotechniky. Mnohé pra-

covní pozice vyžadují po pracujících vyšší nároky, než tomu bylo předtím. Znalosti a dovednosti vyučených absolventů na některé činnosti prostě nestačí, a proto jsou jejich pozice obsazovány maturanty.

8. Závěr

Úspěšnost vstupu absolventů na trh práce je do značné míry ovlivněna tím, zda přicházejí ze škol dostatečně vybaveni potřebnými kompetencemi (tzn. znalostmi, schopnostmi a dovednostmi). S ohledem na tuto klíčovou roli školní přípravy se z pohledu odborného vzdělávání jeví jako nezbytné, aby **kromě** potřebných **odborných znalostí** v dostatečné míře umožňovalo získat i **klíčové kompetence**, kterým přísluší prioritní význam z hlediska úspěšného začlenění do světa práce, ale velice důležité jsou i pro uplatnění v běžném životě.

Ačkoli nároky zaměstnavatelů na jednotlivé kompetence jsou často úzce svázány s konkrétní pracovní pozicí, je možné říci, že **požadavky** na ně jsou obecně **přímo úměrně zvyšující se úrovni dosaženého vzdělání**. Nicméně z hlediska všech vzdělanostních skupin má prioritní význam **ochota učit se**, dále se vzdělávat a být otevřen novým poznatkům, schopnost **nést zodpovědnost, řešit praktické problémy a rozhodovat se**. Značný význam je přikládán rovněž rozvinutým **komunikačním schopnostem**, které jsou chápány nejenom jako ústní a písemný projev, ale i celkový způsob vystupování, schopnost prezentace a umění jednat s lidmi. Na významu nabývá **schopnost pracovat v týmu, samostatná a kreativní práce, samostatné a analytické myšlení**. Zaměstnavatelé rovněž velice oceňují **pracovitost a ochotu pracovat**.

Školy by podle názoru zaměstnavatelů měly věnovat **více pozornosti** nejen rozvíjení zběhlosti v cizích jazycích, komunikačních schopností, schopnosti řešit problém a nést zodpovědnost. Mezi klíčové kompetence, jejichž **význam v budoucnu ještě vzroste**, zaměstnavatelé řadí zběhlost v cizích jazycích, zběhlost v používání výpočetní techniky, ochotu učit se, adaptabilitu a flexibilitu a schopnost rozhodovat se.

V kontextu toho jak vnímají zaměstnavatelé absolventy, resp. jejich připravenost pro vstup na trh práce a tím i kvalitu jejich odborného vzdělávání je zajímavé porovnání, jak kvalitu své přípravy vnímají sami absolventi. Například z výsledků šetření mezi absolventy SOU vyplývá, že celková úroveň přípravy je vnímána pozitivně, zásadní nedostatek důležitých znalostí pocítovalo jen asi 8% absolventů. Na druhou stranu se ukázaly závažné nedostatky, a to především v oblasti **jazykových znalostí**, kde se původně již tak velmi nízké hodnocení při setkání s reálnými požadavky v praxi ještě více snížilo. Dalším kritickým bodem přípravy je i schopnost pracovat s **výpočetní technikou**, kde se vyjádřilo kladně jen 31% oproti 38% po ukončení SOU. **Zjištění, že subjektivní hodnocení získané úrovně těchto důležitých kompetencí se s odstupem let strávených v praxi ještě více snižuje, je závažným ukazatelem, který potvrzuje jak stoupající**

vzdělanostní nároky i na vyučené absolventy, tak i nedostatečnou úroveň přípravy v této oblasti, která neodpovídá rychle se rozšiřujícím nárokům a požadavkům.

Součástí zpětného hodnocení volby vzdělávací cesty je i tzv. **míra identifikace s oborem. Z výsledků šetření vyplývá, že celková míra identifikace s oborem je u absolventů SOU ve srovnání s absolventy SOŠ nebo VOŠ nižší. Příčiny nízké identifikace absolventů s oborem**, tedy toho, proč by absolventi dali přednost jinému studijnímu oboru, je v zásadě možno rozdělit do tří kategorií. Do první kategorie spadá nezáměr o práci ve vystudovaném oboru, druhá skupina zahrnuje komplex nevyhovujících pracovních podmínek v oboru (obtížnost hledání zaměstnání, nízký výdělek, neperspektivnost oboru) a třetí kategorii je možno vymezit jako nespokojenost s úrovní přípravy v oboru, spojenou často s ambicemi dosáhnout vyšší úrovně vzdělání. Nejfrekventovanějším důvodem je po šesti letech od ukončení studia **nespokojenost s finančním ohodnocením, preference maturitního oboru** (což naznačuje nenaplnění vzdělávacích ambic) a vyšší požadavky kladené na znalosti a dovednosti v zaměstnání ovlivňují nárůst **dalšího důvodu pro volbu jiného oboru, totiž nízkou úroveň přípravy**.

V posledních letech narůstá počet uchazečů o terciární vzdělávání. To je velice kladné zjištění, protože zvyšování počtu vzdělaných lidí v populaci patří k prioritám každé země a svědčí o její kultuře, vyspělosti i ekonomickém postavení. Významná je i skutečnost výrazného zájmu mladých lidí o získání co nejvyšší vzdělanostní úrovně.

Základním úkolem vzdělávací soustavy, a tedy i terciárního vzdělávání, je připravit absolventy tak, aby byli schopni se uplatnit na trhu práce a stát se zaměstnatelnými. To ale neznamená, že oblast vzdělávání jako celek by měla být podřízena světu práce. Spíše jsou tyto oblasti – vzdělávání a trh práce – vůči sobě ve vztahu vzájemného ovlivňování; obě jsou do určité míry autonomní, a přece na sobě závislé.

Nárůst počtu mladých lidí vstupujících do institucí terciárního vzdělávání znamená podstatné rozšíření jejich schopností a znalostí i rozmanitější možnosti jejich budoucího uplatnění. Na druhé straně je potřebné respektovat skutečnost, že zájemci o terciární studium přicházející ve větším počtu mají rozdílné zájmy i schopnosti, pocházejí z rozdílného sociálního zázemí, jsou různě motivováni ke studiu a mají i různá ekonomická omezení. Potřeba vyhovět různým požadavkům a schopnostem budoucích studentů i potřebám společnosti a zároveň nesnížit kvalitu vzdělávání je řešena rozšířenou diverzifikací studijní nabídky v terciárním sektoru vzdělávání.

Terciární vzdělávání by tedy mělo uspokojovat různé potřeby a požadavky uchazečů o studium, nabízet jim různé studijní cesty, vytvářet přehledný systém, celkově kompatibilní, s vysokou mírou vzájemné prostupnosti, nejen u nás, ale i v realitě evropského prostoru. Vysokoškolské vzdělávání považuje Evropská komise za základní prioritu vývoje Evropské unie. Budovat „Evropu znalostí“ je v současné době široce uznávaný a nenahraditelný faktor sociálního a lidského růstu. Cílem je soustředit se na posílení mezinárodní konkurenceschopnosti evropského systému vysokého školství a zvýšení jeho přitažlivosti v celosvětovém měřítku, což plně odpovídá mimořádným kulturním a vědeckým tradicím tohoto kontinentu.

K výraznému vývoji dochází i v rámci odborného vzdělávání, které se snaží být v souladu s probíhajícími změnami a rozvojem v oblasti technologií a výroby a pružně reagovat na proměny a potřeby trhu práce.

* * *

Tato publikace je jedním z mnoha výstupů tzv. **Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)**.

Jedním z jeho hlavních cílů je vytvoření internetového systému sloužícího jako informační zdroj pro širokou skupinu uživatelů. Vzhledem k tomu, že bude sloužit (jeho spuštění je plánováno na červenec 2007) potřebám kariérového poradenství, měl by se stát nedílnou součástí při rozhodování o volbě povolání pro samotné žáky a jejich rodiče, absolventy škol a zdrojem informací pro poradenské a psychologické pracovníky, pracovníky úřadů práce, pracovníky ve školství ale i další zájemce. Samotný program ISA je nedílnou součástí projektu **Vzdělávání – Informace – Poradenství (VIP Kariéra)**, jenž je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem a který by měl významně napomoci budoucím absolventům v přechodu na trh práce. Ve spolupráci **Národního ústavu odborného vzdělávání** a **Institutu pedagogicko-psychologického poradenství ČR** vznikne virtuální vzdělávací prostředí, tzv. „eKariéra“, která spolu se vznikem speciálních školních poradenských pracovišť uživateli umožní lepší orientaci ve světě práce a vzdělávacím systému a usnadní tak absolventům všech forem a druhů studia hladší přechod na trh práce.

Přílohy

Příloha 1: Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení, duben 2006, kategorie H

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
3657H Malíř-natěrač, malířské a natěračské práce	25,2%
3359H Čalouník, čalounické práce	24,1%
3666H Suché montáže	23,8%
2858H Sklár, sklářské práce	20,0%
3457H Knihař, knihařské práce	20,0%
3456H Fotograf, fotografické práce	18,6%
3655H Klempíř, klempířské práce ve stavebnictví	18,4%
3664H Tesař, tesařské práce	17,7%
6951H Kadeřník	17,5%
6551H Kuchař-číšník, práce ve společném stravování	17,2%
3667H Zedník, kamnář, zednické práce, stavební práce	17,2%
6351H Technickoadministrativní pracovník	17,0%
2862H Malíř skla a keramiky	16,9%
4151H Zemědělec, zemědělské práce	16,9%
2355H Klempíř, klempířské práce ve strojírenství	16,7%
4153H Chovatel zvířat, chovatelské a zpracovatelské práce	16,5%
2954H Cukrář, cukrovinkář, cukrářské práce	16,5%
6651H Prodavač, obchodník, obchodní provoz	16,4%
6953H Provoz služeb	16,0%
6553H Číšník, servírka	15,7%
6552H Kuchař, kuchařské práce	15,5%
3158H Krejčí, krejčovské práce	14,5%
3356H Truhlář, truhlářské práce	13,8%
6652H Aranžér, propagační práce	13,8%
2368H Automechanik, technické práce v autoservisu	13,6%

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
4156H Lesní výroba, lesnické práce	13,0%
3652H Instalatér, instalatérské práce	13,0%
4152H Zahradník, zahradnické práce	12,4%
2953H Pekař, pekařské práce	11,9%
2651H Elektrikář, elektrotechnické práce	11,8%
2659H Mechanik telekomunikačních sítí	11,1%
3669H Pokrývač, pokrývačské práce	10,8%
2351H Zámečnický, zámečnické práce a údržba	10,5%
2153H Modelář, modelářské práce	10,0%
2362H Optik	9,8%
2361H Lakýrník, lakýrnické práce	9,7%
8251H Výtvárné a uměleckořemeslné práce	9,3%
2366H Mechanik opravář, opravářské práce	9,2%
4155H Opravář zemědělských strojů, opravářské práce	8,9%
3452H Tiskař na polygrafických strojích, tiskařské práce	8,9%
2652H Mechanik elektrotechnických zařízení	8,4%
3453H Reprodukční grafik, litografické a montážní práce	8,4%
2653H Mechanik elektronických zařízení	8,3%
2657H Autoelektrikář	8,3%
3751H Manipulant poštovního provozu a přepravy	8,0%
2956H Řezník-uzenář, řeznické a uzenářské práce	6,9%
2365H Strojník, práce při obsluze strojů	6,7%
2356H Obráběč kovů, obráběčské práce	5,8%
2352H Nástrojář, nástrojářské práce	4,1%
Celkem H	14,1%

Pozn.: Tmavé pozadí označuje kmenové obory, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 1 000 absolventů.

Příloha 2: Přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: vyučení, duben 2006, kategorie H

Kmenové obory vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
2153H Modelář, modelářské práce	70	7	10,0%	3,5 p.b.
2351H Zámečnický, zámečnické práce a údržba	1285	135	10,5%	-1,3 p.b.
2352H Nástrojař, nástrojařské práce	417	17	4,1%	-0,5 p.b.
2355H Klempíř, klempířské práce ve strojírenství	726	121	16,7%	1,5 p.b.
2356H Obráběč kovů, obráběčské práce	756	44	5,8%	-1,6 p.b.
2361H Lakýrník, lakýrnické práce	93	9	9,7%	-3,4 p.b.
2362H Optik	92	9	9,8%	-7,7 p.b.
2365H Strojník, práce při obsluze strojů	60	4	6,7%	-8,4 p.b.
2366H Mechanik opravář, opravářské práce	196	18	9,2%	2,6 p.b.
2368H Automechanik, technické práce v autoservisu	3089	419	13,6%	-0,8 p.b.
2651H Elektrikář, elektrotechnické práce	2103	248	11,8%	-1,3 p.b.
2652H Mechanik elektrotechnických zařízení	178	15	8,4%	-4,3 p.b.
2653H Mechanik elektronických zařízení	578	48	8,3%	-4,0 p.b.
2657H Autoelektrikář	763	63	8,3%	-6,4 p.b.
2659H Mechanik telekomunikačních sítí	54	6	11,1%	-8,4 p.b.
2858H Sklář, sklářské práce	60	12	20,0%	10,3 p.b.
2862H Malíř skla a keramiky	77	13	16,9%	-3,7 p.b.
2953H Pekař, pekařské práce	210	25	11,9%	-6,4 p.b.
2954H Cukrář, cukrovinkář, cukrářské práce	1347	222	16,5%	-1,6 p.b.
2956H Řezník-uzenář, řeznické a uzenářské práce	233	16	6,9%	-4,3 p.b.
3158H Krejčí, krejčovské práce	989	143	14,5%	-4,0 p.b.
3356H Truhlář, truhlářské práce	2570	355	13,8%	-1,7 p.b.
3359H Čalouník, čalounické práce	166	40	24,1%	-3,1 p.b.
3452H Tiskař na polygrafických strojích, tiskařské práce	135	12	8,9%	-0,1 p.b.
3453H Reprodukční grafik, litografické a montážní práce	215	18	8,4%	-3,0 p.b.
3456H Fotograf, fotografické práce	118	22	18,6%	1,0 p.b.
3457H Knihař, knihařské práce	55	11	20,0%	6,7 p.b.
3652H Instalatér, instalatérské práce	1077	140	13,0%	-3,7 p.b.
3655H Klempíř, klempířské práce ve stavebnictví	125	23	18,4%	2,4 p.b.
3657H Malíř-natěrač, malířské a natěračské práce	135	34	25,2%	-2,4 p.b.
3664H Tesař, tesařské práce	231	41	17,7%	-2,9 p.b.
3666H Suché montáže	84	20	23,8%	6,2 p.b.
3667H Zedník, kamnář, zednické práce, stavební práce	737	127	17,2%	1,2 p.b.
3669H Pokrývač, pokrývačské práce	74	8	10,8%	0,1 p.b.
3751H Manipulant poštovního provozu a přepravy	100	8	8,0%	-9,9 p.b.
4151H Zemědělec, zemědělské práce	255	43	16,9%	-0,3 p.b.
4152H Zahradník, zahradnické práce	474	59	12,4%	-6,6 p.b.
4153H Chovatel zvířat, chovatelské a zpracovatelské práce	139	23	16,5%	-1,9 p.b.
4155H Opravář zemědělských strojů, opravářské práce	1198	107	8,9%	-3,1 p.b.
4156H Lesní výroba, lesnické práce	238	31	13,0%	-0,8 p.b.
6351H Technickoadministrativní pracovník	775	132	17,0%	1,1 p.b.
6551H Kuchař-číšník, práce ve společném stravování	3603	621	17,2%	-3,7 p.b.
6552H Kuchař, kuchařské práce	2517	391	15,5%	-1,1 p.b.
6553H Číšník, servírka	1173	184	15,7%	-2,6 p.b.
6651H Prodavač, obchodník, obchodní provoz	2572	421	16,4%	-1,0 p.b.
6652H Aranžér, propagační práce	472	65	13,8%	-2,2 p.b.
6951H Kadeřník	2199	384	17,5%	0,5 p.b.
6953H Provoz služeb	269	43	16,0%	-2,9 p.b.
8251H Výtvarná a uměleckořemeslné práce	279	26	9,3%	-2,2 p.b.
Celkem H	35972	5085	14,1%	-1,9 p.b.

Příloha 3: Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: SOŠ s maturitou, duben 2006, kategorie M

Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %	Kmenové obory vzdělání	Míra nezaměstnanosti absolventů v %
4141M Obecné zemědělství	22,0%	2841M Chemická technologie	10,9%
1601M Ekologie a ochrana prostředí	19,2%	4143M Chov hospodářských zvířat	10,8%
3645M Technická zařízení budov	19,2%	2943M Technologie sacharidů	10,5%
5345M Specializace ve zdravotnictví	18,2%	3742M Provoz, organizace a ekonomika pošt	10,4%
3141M Textilnictví	17,3%	7241M Informační služby, knihovnictví	10,3%
3442M Obalová technika, zpracování papíru	17,1%	3441M Polygrafie	10,0%
4145M Zemědělská a lesnická technika	16,8%	4144M Zahradnictví	9,9%
4341M Veterinární prevence	16,1%	2647M Výpočetní technika	9,6%
7841M Rodinná příprava	16,0%	3647M Stavebnictví	8,9%
6442M Organizace a management v odvětví	15,9%	3646M Geodézie a kartografie	8,7%
6441M Podnikání v oborech	15,9%	2341M Strojírenství	8,4%
6842M Bezpečnostně právní činnost	15,5%	4146M Lesní hospodářství	8,0%
7541M Sociální činnost	15,0%	3941M Technický interdisciplinární	7,7%
6843M Veřejnosprávní činnost	15,0%	2641M Elektrotechnika	7,7%
2345M Servis a opravy strojů a zařízení	14,9%	2643M Elektronika	7,2%
3143M Oděvnictví	14,4%	6643M Kuchyně	6,9%
6542M Hotelnictví a turismus	14,4%	2844M Aplikovaná chemie	6,9%
6841M Obecně právní činnost	13,6%	2644M Automatizace	6,3%
3741M Provoz, organizace a ekonomika dopravy	13,3%	2642M Silnoproudá elektrotechnika	6,1%
5344M Technik ve zdravotnictví	12,9%	2645M Telekomunikace	6,0%
6443M Ekonomika odvětví (oborů)	12,6%	7842M Lyceum	5,9%
2942M Analýza potravin	12,0%	7531M Předškolní a mimoškolní pedagogika	5,7%
3342M Nábytkářství	12,0%	5343M Laborant ve zdravotnictví	5,6%
3641M Pozemní stavitelství	11,4%	2646M Aplikovaná elektronika	5,1%
8241M Výtvarná a uměleckořemeslná tvorba	11,2%	5341M Ošetrovatelství	5,0%
6341M Ekonomika a podnikání	10,9%	Celkem M	11,0%

Pozn.: Tmavé pozadí označuje kmenové obory, které měly v roce 2005 v dané kategorii vzdělání více než 1 000 absolventů.

Příloha 4: Přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných kmenových oborů vzdělání: SOŠ s maturitou, duben 2006, kategorie M

Kmenové obory vzdělání	Počet absolventů (2005)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2006)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2006)	Srovnání s dubnem 2005
1601M Ekologie a ochrana prostředí	464	89	19,2%	-1,1 p.b.
2341M Strojírenství	2774	232	8,4%	0,0 p.b.
2345M Servis a opravy strojů a zařízení	807	120	14,9%	-0,2 p.b.
2641M Elektrotechnika	1457	112	7,7%	-1,0 p.b.
2642M Silnoproudá elektrotechnika	82	5	6,1%	-9,0 p.b.
2643M Elektronika	1077	78	7,2%	1,1 p.b.
2644M Automatizace	302	19	6,3%	0,4 p.b.
2645M Telekomunikace	150	9	6,0%	-2,7 p.b.
2646M Aplikovaná elektronika	59	3	5,1%	1,4 p.b.
2647M Výpočetní technika	1797	172	9,6%	-1,0 p.b.
2841M Chemická technologie	92	10	10,9%	-0,1 p.b.
2844M Aplikovaná chemie	434	30	6,9%	-2,0 p.b.
2942M Analýza potravin	175	21	12,0%	-3,6 p.b.
2943M Technologie sacharidů	57	6	10,5%	2,9 p.b.
3141M Textilnictví	104	18	17,3%	3,7 p.b.
3143M Oděvnictví	618	89	14,4%	-1,3 p.b.
3342M Nábykářství	251	30	12,0%	2,0 p.b.
3441M Polygrafie	80	8	10,0%	-0,9 p.b.
3442M Obalová technika, zpracování papíru	82	14	17,1%	1,9 p.b.
3641M Pozemní stavitelství	687	78	11,4%	-1,3 p.b.
3645M Technická zařízení budov	307	59	19,2%	0,0 p.b.
3646M Geodézie a kartografie	195	17	8,7%	2,2 p.b.
3647M Stavebnictví	1683	149	8,9%	-0,2 p.b.
3741M Provoz, organizace a ekonomika dopravy	669	89	13,3%	0,1 p.b.
3742M Provoz, organizace a ekonomika pošt	364	38	10,4%	0,1 p.b.
3941M Technický interdisciplinární	207	16	7,7%	-2,1 p.b.
4141M Obecné zemědělství	1133	249	22,0%	3,2 p.b.
4143M Chov hospodářských zvířat	65	7	10,8%	-11,2 p.b.
4144M Zahradnictví	406	40	9,9%	-2,8 p.b.
4145M Zemědělská a lesnická technika	238	40	16,8%	4,6 p.b.
4146M Lesní hospodářství	286	23	8,0%	-1,6 p.b.
4341M Veterinární prevence	230	37	16,1%	-2,8 p.b.
5341M Ošetrovatelství	3215	160	5,0%	-1,0 p.b.
5343M Laborant ve zdravotnictví	500	28	5,6%	3,0 p.b.
5344M Technik ve zdravotnictví	232	30	12,9%	1,4 p.b.
5345M Specializace ve zdravotnictví	66	12	18,2%	8,9 p.b.
6341M Ekonomika a podnikání	10292	1119	10,9%	-0,5 p.b.
6441M Podnikání v oborech	107	17	15,9%	-8,7 p.b.
6442M Organizace a management v odvětví	2060	328	15,9%	-1,7 p.b.
6443M Ekonomika odvětví (oborů)	430	54	12,6%	-3,4 p.b.
6542M Hotelnictví a turismus	2703	388	14,4%	-1,5 p.b.
6643M Knihkupectví	130	9	6,9%	-4,0 p.b.
6841M Obecně právní činnost	118	16	13,6%	-0,4 p.b.
6842M Bezpečnostně právní činnost	426	66	15,5%	-3,8 p.b.
6843M Veřejnosprávní činnost	1204	180	15,0%	1,2 p.b.
7241M Informační služby, knihovnictví	116	12	10,3%	-7,2 p.b.
7531M Předškolní a mimoškolní pedagogika	688	39	5,7%	0,6 p.b.
7541M Sociální činnost	1384	208	15,0%	-2,1 p.b.
7841M Rodinná příprava	100	16	16,0%	1,5 p.b.
7842M lyceum	1622	95	5,9%	0,0 p.b.
8241M Výtvarná a uměleckořemeslná tvorba	1236	138	11,2%	-0,9 p.b.
Celkem M	44581	4905	11,0%	-1,2 p.b.

Podkladem pro tuto publikaci byly studie:

Šťastnová, P. – Kalousková, P. – Úlovcová, H. – Vojtěch, J.: **Potřeby zaměstnavatelů z pohledu analýzy inzertní nabídky zaměstnání a názorů pracovníků personálních agentur.** Praha, NÚOV 2006, 80 stran.

Kalousková, P.: **Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v terciární sféře.** Praha, NÚOV 2006, 38 stran.

Trhlíková, J. – Úlovcová, H. – Vojtěch, J.: **Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – III. etapa.** Praha, NÚOV 2006, 40 stran.

Kleňhová, M. – Vojtěch, J.: **Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání.** Praha, NÚOV 2006, 67 stran.

Festová, J.: **Názory pracovníků úřadů práce na problematiku mladých uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním.** Praha, NÚOV 2006, 19 stran.

Festová, J. – Vojtěch, J.: **Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2006.** Praha, NÚOV 2006, 66 stran.

Doležalová, G. – Vojtěch, J.: **Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2005.** Praha, NÚOV 2006, 43 stran.

V rámci projektu Vzdělávání – Informace – Poradenství (VIP Kariéra) byly dále připraveny a vydány studie:

Kofroňová, O. – Vojtěch, J.: **Analýza vzdělávacích programů z hlediska zaměstnanosti absolventů.** Praha, NÚOV 2006, 57 stran.

Trhlíková, J. – Úlovcová, H. – Vojtěch, J.: **Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění. – I. etapa (Šetření názorů budoucích absolventů VOŠ).** Praha, NÚOV 2005, 74 stran.

Festová, J. – Vojtěch, J.: **Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2005.** Praha, NÚOV 2005, 64 stran.

Sukup, R. – Doležalová, G. – Vojtěch, J.: **Odvětvová a profesní struktura pracovníků ve zpracovatelském průmyslu a ostatních odvětvích v ČR v kontextu se sférou vzdělávání.** 1.vydání. Praha, NÚOV 2005, 37 stran.

Úlovcová, H. – Vojtěch, J. – Festová, J. – Trhlíková, J. – Doležalová, G. – Kofroňová, O. – Kalousková, P.: **Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2005.** Praha, NÚOV 2006, 94 stran. ISBN 80-85118-95-5.

Uvedené publikace jsou k dispozici na www.nuov.cz v rubrice Publikace a periodika www.karieroveporadenstvi.cz

Uplatnění absolventů škol na trhu práce - 2006

Zpracovali: Helena Úlovcová, Jiří Vojtěch, Jena Festová, Jana Trhlíková, Gabriela Doležalová, Pavla Kalousková,
Michaela Kleňhová, Pavlína Šťastnová, Robert Sukup

Obálka a návrh grafické úpravy: Tomáš Tamchyna

Sazba a zlom: Věra Vyskočilová

Tisk: Tiskárna Fokus, spol. s r. o.

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání, Weilova 1271/6, Praha 10

Vydání první
Praha 2007